

**2000-2024 YILLARI ARASI ETKİLİ OKUL KONUSUNDA YAPILAN
ARAŞTIRMALARIN SİSTEMATİK ANALİZİ**

SATI ODABAŞ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
PROF. DR. ENGİN ASLANARGUN**

DÜZCE, 2025

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

2000-2024 YILLARI ARASI ETKİLİ OKUL KONUSUNDA YAPILAN
ARAŞTIRMALARIN SİSTEMATİK ANALİZİ

Satı ODABAŞ tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Yönetim ve Denetimi Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Engin ASLANARGUN

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Prof. Dr. Engin ASLANARGUN

Düzce Üniversitesi

Prof. Dr. Nazım ÇOĞALTAY

Siirt Üniversitesi

Doç. Dr. Ender KAZAK

Düzce Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 16/06/2025

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

16/06/2025

(İmza)

Satı ODABAŞ

TEŞEKKÜR

Tezsiz yüksek lisans programında başladığım lisansüstü eğitimime, tezli yüksek lisans programına geçiş yaparak bu tez ile nokta koymuş bulunmaktayım. Ders dönemim boyunca eğitimime katkı sunan, bilgi ve tecrübeleriyle beni yönlendiren kıymetli hocalarım Prof. Dr. Süleyman Göksoy, Doç. Dr. Ender Kazak ve Doç. Dr. Taner Atmaca'ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans öğrenimim süresince ve bu tezin hazırlanma sürecinde her aşamada bilgi, rehberlik ve desteğini esirgemeyen çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Engin Aslanargun'a en içten şükranlarımı sunarım.

Bu tezi hazırlama sürecimde, zamanlarımdan aldığım eşim Serdar Odabaş'a, canım oğullarım Hamza Kerem ve Hüseyin Yağız Odabaş' a sonsuz minnetlerimi sunarım. Geride bıraktığım süreçte, birçok zorlukla karşılaştım. Ama her şeye rağmen yeni bilgiler öğrenmenin, eğitim camiasına katkıda bulunmanın ve başarmış olmanın verdiği mutluluk; çektiğim bütün zorluklara, uykusuz gecelerime değdi. Bu süreçte yılmadan ilerlememi sağlayan, beraber yol aldığım arkadaşım Özlem GÖKMEN' e de ayrıca sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim.

16/06/2025

SATI ODABAŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ŞEKİL LİSTESİ.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	vii
GRAFİK LİSTESİ.....	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
ÖZET	xi
ABSTRACT	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	3
1.4. TANIMLAR.....	3
BÖLÜM II	5
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1.ÖRGÜT	5
2.2.OKULLARIN İŞLEVİ VE TOPLUMA KATKISI	6
2.3. ETKİLİLİK VE ETKİLİ OKUL KAVRAMI.....	7
2.4.ETKİLİ OKUL MODELLERİ.....	16
2.5. ETKİLİ OKULUN TARİHÇESİ.....	19
2.6. ETKİLİ OKULUN BOYUTLARI.....	26
2.6.1. Etkili Okulun Öğrenci Boyutu	27
2.6.2. Etkili Okulun Öğretmen Boyutu	28
2.6.3. Etkili Okulun Yönetici Boyutu.....	32
2.6.4. Etkili Okulun Veli Boyutu.....	39
2.7. ÜLKEMİZDE ETKİLİ OKUL ÇALIŞMALARI.....	41
2.8. YURTDIŞINDA ETKİLİ OKUL ÇALIŞMALARI.....	47
BÖLÜM III.....	54
3.YÖNTEM	54

3.1.ARAŞTIRMANIN DESENİ	54
3.2. SİSTEMATİK ANALİZ	54
3.3. ÇALIŞMALARIN ÖLÇÜTLERİ VE SINIRLILIKLARI.....	58
3.4.VERİ TOPLAMA VE ANALİZ SÜRECİ	58
3.5.GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK İŞLEMLERİ.....	59
BÖLÜM IV	60
4.BULGULAR.....	60
4.1.ÇALIŞMALARIN YAYIN TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI	61
4.2. ÇALIŞMALARIN YILLARINA GÖRE DAĞILIMI	62
4.3.ÇALIŞMALARIN EĞİTİM KADEMESİNE GÖRE DAĞILIMI.....	65
4.4. ÇALIŞMALARIN DÜZEYLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	66
4.5. ÇALIŞMALARIN ÖRNEKLEMİNE GÖRE DAĞILIMI.....	67
4.6. ÇALIŞMALARIN YÖNTEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI.....	70
4.7. ÇALIŞMALARIN SONUÇLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	73
4.8. ÇALIŞMALARIN ÖNERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ	91
BÖLÜM V	94
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	94
6. KAYNAKÇA	106
7. EKLER.....	120
7.1. EK.1. TEZLERİN SONUÇLARI.....	120
7.2. EK. 2.....	131
7.3. EK.3.....	161
7.4. EK.4.....	171
7.5. EK.5.....	182
ÖZGEÇMİŞ.....	

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 2.1. Etkili Okulun İlişkili Olduğu Faktörler	16
Tablo 2.2. Etkili Okul Araştırmalarının Genel Özellikleri.....	21

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 2.1. Etkili Okul Korelasyonu	25
Şekil 2.2. Okul Etkililiği, Öğretmen Performansı, Akademik Başarı ile İlişkisi.....	46
Şekil 2.3. Etkili Okula İlişkin Önerilen Teorik Model.....	52
Şekil 2.4. Karaçam’a Göre Sistematiik İnceleme.....	56
Şekil 2.5.Hallinger Sistematiik Araştırma Şeması	57
Şekil 2.6. Veri Tabanlarında Tarama İçin Kullanılan Anahtar Kelimeler	59

GRAFİK LİSTESİ

Sayfa No

Grafik 4.1. Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımı.....	61
Grafik 4.2. Etkili Okul Konulu Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Sayıları.....	62
Grafik 4.3. Etkili Okul Konulu Makalelerin Yayın Yıllarına Göre Sayıları.....	64
Grafik 4.4 Etkili Okul Konulu Tez Çalışmalarının Eğitim Kademesine Göre Dağılımı....	65
Grafik 4.5. Tezlerin Düzeylerine Göre Dağılımı.....	66
Grafik 4.6. Tezlerin Örnekleme Göre Dağılımı.....	67
Grafik 4.7. Makalelerin Örnekleme Göre Dağılımı.....	69
Grafik 4.8. Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı.....	71
Grafik 4.9. Makalelerin Yöntemlerine Göre Dağılımı.....	72

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No

Çizelge 4.1. 2000-2015 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	72
Çizelge 4.2. 2015-2020 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	73
Çizelge 4.3. 2020-2024 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	74
Çizelge 4.4. 2000-2010 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	75
Çizelge 4.5. 2010-2015 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	75
Çizelge 4.6. 2015-2020 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	77
Çizelge 4.7. 2020-2024 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	80
Çizelge 4.8. 2000-2005 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	81
Çizelge 4.9. 2005-2010 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	82
Çizelge 4.10. 2010-2015 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	84
Çizelge 4.11. 2015-2020 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	85
Çizelge 4.12. 2020-2024 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.....	86
Çizelge 4.13. 2000-2010 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	88
Çizelge 4.14. 2010-2015 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	89
Çizelge 4.15. 2015-2020 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	90
Çizelge 4.16.2020-2024 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.....	91

KISALTMALAR

CE: Collective Efficacy (Kolektif Yeterlik)

CSFs: Critical Success Factors

DIDM: Data-Informed Decision Making

EAQ: Educational Administration Quarterly

EDLM: Educational Leadership and Management

EdLAM: Educational Leadership, Administration and Management

EMAL: Educational Management Administration & Leadership

ERIC: Education Resources Information Center

ESD: Education for Sustainable Development

EYD: Eğitim Yönetimi ve Denetimi

IB: International Baccalaureate

n: İstatistiksel olarak kullanılan numune/küme sayısı (örneklem büyüklüğü)

OCB: Organizational Citizenship Behavior (Örgütsel Vatandaşlık Davranışı)

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

PISA: Programme for International Student Assessment

PYP: Primary Years Programme

SES: Socioeconomic Status (Sosyoekonomik Statü)

SRO: School Resource Officer

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TIMSS: Trends in International Mathematics and Science Study

ULAKBİM: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi

YOKTEZ: YÖK Tez Merkezi

ÖZET

2000-2024 YILLARI ARASI ETKİLİ OKUL KONUSUNDA YAPILAN ARAŞTIRMALARIN SİSTEMATİK ANALİZİ

Satı ODABAŞ

Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Engin ASLANARGUN

Haziran 2025, 200 sayfa

Bu tezin amacı etkili okul konusunda 2000-2024 yılları arası ulusal ve uluslararası alanda yayınlanan tez ve makaleleri sistematik analiz yöntemiyle incelemektir. İncelenen bu tez ve makalelere ulusal ve uluslararası veri tabanlarından ulaşılmıştır. Bu çalışmalar amaç, yıl, örneklem, yöntem, eğitim kademeleri, düzeyleri, sonuç ve önerilerine göre sistematik analize tabi tutulmuştur. Sonuç olarak hem ulusal hem uluslararası alanda yapılan çalışmalarda en çok kullanılan kavram olarak liderlik ön plana çıkmaktadır. Tezlerin büyük çoğunluğunda nitel yöntem kullanılmıştır. Makalelerde örneklem grubu olarak çoğunlukla öğretmenlerle çalışılmıştır. Hem makale hem tez sayılarında son 10 yılda dikkat çekici bir artış gözlenmiştir. Uluslararası yayınlanan makalelerde en çok etkili okul ortamından bahsedilmiştir. 2000 yılından günümüze kadar yapılan ulaşılabilir olan bütün araştırmalar teze veri sağlamıştır. Söz konusu bu tez ve makalelerin incelenerek analizinin yapılmasının alanyazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Gelecekte bu alanda çalışma yapacak araştırmacılar, etkili okul konusundaki çalışmalara bu tezde derli toplu bir biçimde ulaşabileceklerdir. Birçok araştırmacı yaptığı çalışmalarda etkili okulun farklı özellikleri üzerine yoğunlaşmış ve farklı boyutlarına değinmiştir. Etkili okul ile ilgili birçok tez ve makale yazılmasına karşın tam olarak ortak bir tanım yapılamamıştır. En yaygın olarak etkili okul için, hedeflerine ulaşabilmiş okuldur şeklinde tanım yapılabilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Etkili okul, Okul etkililiği, Effective school, School effectiveness.

ABSTRACT

A SYSTEMATIC REVIEW OF STUDIES ON EFFECTIVE SCHOOLS BETWEEN 2000 AND 2024

Satı ODABAŞ

Düzce University

Graduate School, Department of Education Management and Supervision

Master Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Engin ASLANARGUN

June 2025, 200 pages

The purpose of this thesis is to systematically analyze theses and articles published at national and international levels on the concept of effective schools between 2000 and 2024. The studies analyzed were accessed through national and international databases. These works were subjected to systematic analysis based on their purpose, publication year, sample, methodology, educational levels, findings, and Recommendations. As a result, leadership has emerged as the most frequently emphasized concept in both national and international studies. The majority of the theses employed qualitative research methods, while the articles primarily focused on teachers as the sample group. A notable increase in the number of both theses and articles has been observed over the last decade. In internationally published articles, the concept of an effective school environment has been most frequently discussed. All accessible studies conducted since 2000 were included as data sources for this thesis. It is believed that the examination and analysis of these theses and articles will contribute significantly to the literature. Many researchers have focused on different characteristics of effective schools and addressed various dimensions of the concept. Despite the large number of theses and articles written on effective schools, a common and unified definition has yet to be established. However, the most commonly accepted definition describes an effective school as one that is able to achieve its goals.

Keywords: Effective school, School effectiveness

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Eğitim sistemlerinde her bireyin mümkün olan en kaliteli eğitime erişimini sağlamak amacıyla, okulların niteliğini geliştirmeye ve eğitim kurumlarını daha etkili hale getirmeye yönelik çabalar, geçmişten günümüze önemini koruyarak gündemdeki yerini sürdürmektedir. Eğitim dünyasında meydana gelen değişimler ve gelişmeler sonucunda ortaya çıkan kavramlardan biri etkili okul kavramıdır. Etkili okul 60'lı yıllarda Coleman ile başlayıp Edmonds ile devam eden bir kavram olmuştur. Coleman öğrenci başarısı için ailelerin etkisinden bahsederken Edmonds etkili okul ilkelerinden bahsetmiştir. Edmonds'un ortaya attığı okulların öğrenci başarısını tahmin etmede fark yaratmadığı raporu büyük bir etki yaratarak 'Etkili Okullar Hareketi' nin temelini oluşturacak birçok çalışmanın başlamasında öncü olmuştur (Townsend, 1997). Türkiye' de etkili okul konusunda araştırmacıların öncülerinden olan Balcı etkili okul konusunu çok boyutlu bir kavram olarak ele almıştır. Balcı' ya göre okul yöneticisi, öğretmenler, okul ortamı, öğrenci ve veli gibi değişkenler, etkili okulun belirleyici unsurları arasında sayılmaktadır. Etkili okul konusu, tüm toplumlardaki eğitim-öğretim kurumlarında yıllar geçse de önemini koruyan bir yapıya sahip olmuştur. Etkili okul ikliminin oluşturulmasında en büyük görevin yönetici ve öğretmenlere düştüğü düşünülmektedir. Yapılan araştırma sonuçlarına göre okullar çevreleriyle sürekli iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Bu da okulların açık sistem anlayışına sahip olduklarını gösterir. Okulların, günden güne çoğalan rekabet ortamında varlıklarını sürdürebilmeleri için; öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin performanslarını geliştirmeleri ve tüm paydaşların desteğini sağlamaları gerekmektedir. Genel olarak bakıldığında, etkili bir eğitim-öğretim sistemi için etkili okullar gerekmektedir. Etkili okullar başarılı, kendini gerçekleştirmiş bireyler yetiştirir. Dolayısıyla, etkili okullara sahip toplumların eğitim-öğretimde değişime ve gelişime açık olmaları, her açıdan olumlu bir geleceğe sahip olmalarını kaçınılmaz kılar (Lezotte, 2021). Başarılı okulların nitelikleri incelendiğinde sahip oldukları kriterlerin neler olduğu araştırmacılar tarafından belirlenmeye çalışılmıştır. İlk olarak okulun öğrenci başarısı üzerindeki etkisi incelenmiş ve sadece bu etkinin tek başına düşünüldüğü kadar da fazla

olmadığı anlaşılmıştır. Coleman ve arkadaşları tarafından yürütülen "Coleman Raporu" adlı araştırmada, öğrenci başarısı üzerinde okuldan ziyade ailenin ve sosyal çevrenin daha etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Yıllar içerisinde etkili okul yaklaşımının ortaya çıkmasına zemin hazırlayan çalışmalar, Coleman Raporu'nun tersine, okulun öğrenci başarısı üzerindeki etkisini açıklamaya, etkili ve etkili olmayan okullar arasındaki farkların neler olduğunu bulmaya, bu farkların nedenlerini ortaya koymaya ve etkili okulun temel özelliklerini belirlemeye odaklanmıştır (Sammons, Hillman ve Mortimore, 1995). Günümüze kadar yapılan birçok araştırma, okulun girdileri ve çıktıları arasındaki ilişkinin daha iyi olması için alınması gereken önlemler ve atılması gereken adımların belirlenmesine yönelik yapıldığı anlaşılmaktadır. Yurtdışında ve ülkemizde, etkili okul kavramı ve ilişkili olduğu çeşitli kavramlar arasındaki etkileşimi incelemek amacıyla birçok araştırma yapılmıştır. Ayık (2007) okul kültürü, Cerit ve Yıldırım (2017) etkili liderlik davranışları, Çobanoğlu (2008) örgütsel kimlik, Şenel (2015) okul iklimi, Keskin (2014) mesleki doyumu ve işten ayrılma, Suna (2018) akademik gelişim, Yumuşak ve Korkmaz (2021) liderlik, Yenipınar ve Yıldırım (2022) okul iklimi gibi kavramlarla etkili okul arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir (Dalbudak, 2017).

Bu çalışmayla, Türkiye’de ve yurtdışında 2000-2024 yılları arasında etkili okul alanında yapılan tezler ve makaleler sistematik olarak incelenmiştir. Çalışmada araştırmaya dahil edilen tez ve makalelerin; türleri, yılları, eğitim kademeleri, düzeyleri, örneklemeleri, yöntemleri, sonuçları ve önerileri incelenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, ulusal ve uluslararası alanda etkili okul konusunda yapılmış tez ve makalelerin sistematik analiz yöntemiyle incelenmesini amaçlamaktadır. Okul etkililiği belirlenen amaç ve işlevlerin en üst düzeyde gerçekleştirilmiş olması olarak tanımlanabilir. Etkili okulların sahip oldukları nitelikler düşünüldüğünde, bu nitelikleri bünyesinde barındıran okulların başarılı olmaları kaçınılmazdır. Etkili okullar başarıyı, başarılı okullar ise eğitim-öğretim alanında değişim ve gelişimi beraberinde getirir. Dolayısıyla, okul gelişimine yönelik yapılan çalışmaların eğitim kalitesini artıracak ve dolaylı olarak topluma olumlu katkılar sağlayacağı ifade edilebilir. Bu sebeple, etkili okul konusundaki hem Türkiye’de hem de yurtdışında yapılan araştırmaların toplu bir şekilde incelenmesi, sadece alan yazın açısından değil, uygulama boyutunda da eğitim sisteminin iyileştirilmesine önemli katkılar sunabilir. Çünkü bir konuda yapılmış araştırmaların sistematik olarak analiz edilmesi, o alandaki bilgi

birikimini görünür kılmakla kalmaz; aynı zamanda mevcut boşlukları, tekrar eden eğilimleri ve uygulanabilir önerileri ortaya koyarak politika yapıcılar, okul yöneticileri ve öğretmenler için yol gösterici olabilir. Bu tez, etkili okula dair kuramsal ve uygulamalı bilgileri bir araya getirerek, uygulayıcıların hangi faktörlerin okul başarısını artırdığını daha bütüncül biçimde kavramalarını kolaylaştıracaktır. Ayrıca, liderlik, öğretmen niteliği, okul iklimi gibi değişkenlerle etkili okul arasındaki ilişkileri anlamlandırma noktasında yeni bir bakış açısı kazandırması beklenmektedir. Bu araştırma, etkili okul konulu yerli ve yabancı kaynaklara erişim sağlanarak elde edilen veri havuzunda bulunan tez ve makalelerin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu inceleme, Türkiye ve yurtdışındaki lisansüstü eğitim enstitüleri, eğitim fakülteleri, üniversiteler ve diğer eğitim kurumlarında etkili okul konusunda yapılmış olan araştırmaları kapsar. Birçok tez ve makalenin incelendiği bu zengin veri kaynağı, literatüre katkı sağlayabilir, eğitim ve araştırma alanlarında kullanılabilir ve etkili okul konusundaki gelecekte yapılacak olan çalışmalara rehberlik görevi üstlenebilir. Böylece aynı konu üzerinde çalışan araştırmacılar için kapsamlı bir kaynak sunulmakta ve gelecekteki çalışmalar desteklenmektedir. Çalışmanın yöntemi olan sistematik analiz sayesinde elde edilen tez ve makaleler sistematik bir şekilde çalışılması amaçlanmıştır. Bunun amacı, etkili okul konusundaki çalışmaların bilgilerini toplamak, varsa eksiklikleri belirlemek ve gelecek araştırmacılar için yol gösterici olmak olduğu söylenebilir. Tez için ayrıca hem Türkiye’de hem yurtdışında yapılan çalışmalar toplanmış olup, karşılaştırılmalar yapılması amaçlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Tezde kullanılan sistematik analiz yöntemiyle, konuya ilişkin çalışmalar toplanarak belirli açılardan incelenmiştir. Etkili okul konusunu ele alan bu tez kapsamında elde edilmiş olan araştırmaların inceleme sonuçları, eğitimle ilgilenen kurum ve kuruluşlara rehberlik edebilecek niteliktedir. Çünkü bu çalışma, etkili okul kavramının tarihsel gelişimi, boyutları ve uygulamadaki yansımalarını sistematik bir biçimde ortaya koymakta; liderlik, öğretmen niteliği, okul iklimi gibi başarının temel belirleyicilerini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmektedir. Ayrıca, 2000-2024 yılları arasında etkili okul konusunda yapılan çalışmaların derli toplu bir analizinin eksikliği, bu çalışmanın özgün değerini artırmaktadır. Bu yönüyle tez, okullarda kaliteyi artırmayı hedefleyen Millî Eğitim Bakanlığı, il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri, okul yöneticileri ve eğitim politikası geliştiricileri için mevcut durumu görmelerine, stratejik planlamalar yapmalarına ve kanıta dayalı kararlar almalarına yardımcı

olabilecek bir kaynak niteliğindedir. Bununla birlikte, elde edilen bulgular eğitim kurumlarının mevcut durum analizlerinde, performans değerlendirme süreçlerinde ve öğretim liderliğine yönelik profesyonel gelişim programlarında da kullanılabilir niteliktedir. Ayrıca, araştırmalarda öne çıkan öneri ve eğilimler dikkate alındığında, okul gelişim planlarının hazırlanmasında somut bir yol haritası sunmaktadır. Eğitim politikalarının oluşturulmasında sıklıkla karşılaşılan veri eksikliği sorununa çözüm sunan bu çalışma, nitelikli veri temelli politika üretiminin desteklenmesine katkı sağlar niteliktedir. Etkili okullar eğitim-öğretim için oldukça önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla, politika yapıcılar ve eğitim liderleri, çalışmanın sonuçlarını eğitim sisteminin iyileştirilmesi için kullanabilirler. Alan yazın taramasında elde edilen tez ve makalelerin sonuç ve önerilerine bakılarak ihtiyaçlar belirlenebilir, sistemde yeniliğe ve değişikliğe gidilebilir. Böylelikle ülkedeki eğitim sistemi daha etkili hale getirilebilir. Son olarak, bu çalışma yalnızca uygulayıcılar için değil, aynı zamanda etkili okul kavramı üzerine çalışacak araştırmacılar için de metodolojik bir çerçeve sunmakta ve gelecekte yapılacak araştırmalara yol gösterici olabilecek kodlamalar ve analizler içermektedir. Etkili okul özelliklerinin sürdürülebilir kılınması adına gerekli olan liderlik anlayışı, paydaş katılımı ve okul kültürü gibi unsurların da ele alınması, tezin uzun vadeli gelişim planları açısından önemini daha da artırmaktadır.

1.4. TANIMLAR

Etkili okul: Öğrencilerin sosyal, duyuşsal, bilişsel, psikomotor becerilerini en üst seviyede geliştiren, bütün öğrencilerin potansiyelini gerçekleştirmesini sağlayan, onları her anlamda gerçek dünyaya hazırlayan kurumdur.

Sistematisik Analiz: Benzer yöntemlerle, alanında uzman kişilerce yapılmış çalışmaların bir araya getirilerek, çeşitli yönlerden incelenip sentezlenmesidir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, eğitim yönetimi alanında etkili okul konusuna ilişkin kavramsal çerçeve sunulmuştur.

2.1. ÖRGÜT

Örgüt kelimesi bir amaca ulaşmak için bir araya gelen insanları veya bir yapıyı ifade etmektedir. Örgüt iklimi ise bir organizasyondaki çalışanların paylaştığı genel atmosfer ve çalışma ortamı olarak tanımlanabilir (Çelik, 1997). Her örgüt iklimi o örgüte özeldir. Başka bir deyişle örgüt iklimi o örgütün kimliği niteliğindedir. Okullar da bir toplumun en önemli eğitim örgütü olma özelliğini taşımaktadırlar. Bu bağlamda okul iklimi de her okula özeldir ve okulun kendine ait iç özelliklerini kapsar. Aynı zamanda okulun genel yapısını ve kültürünü belirleyen bir durumdur. Önemli araştırmacılarından biri olan Hoy, okul ikliminin okuldaki bireylerin ortak algılarına dayalı olarak çeşitlenip geliştiğini gözlemlemiştir. Ayrıca bu iklimin, bireyleri etkileyen, onların davranışlarından etkilenen ve devamlılık gösteren bir özellik olduğunu ifade etmiştir (Hoy, 2003).

Öğrenme bir bireyin yaşamı boyunca devam eden, süresiz ve mekândan bağımsız olarak oluşan bir olgudur. Okullar ise bu sürecin istendik bir şekle getirilmesini ve kazanımların bireylere aktarılmasını sağlamaktadır. Okul, bir bireyin ailesinden sonra hayata dair bütün bilgileri edindiği, zamanının çoğunu geçirdiği yerdir. Yıllar boyunca okullar, bulunduğu topluma şekil veren, bireylere toplumun ihtiyaçları doğrultusunda yön veren bir örgüt olmuştur. Okul, bir bireyin hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri ve deneyimlerin kazandırıldığı bir örgüttür. Başka bir deyişle okullar, bireylerin doğal ve sosyal çevrelerine uyum sağlamalarına yardımcı olmak, belirli beceriler kazandırmak ve özel yeteneklerini geliştirmek amacıyla tasarlanmış özel öğrenme ortamlarıdır (Arslantaş ve Özkan, 2014). Bu sebeple okullarda verilen eğitim toplumun ihtiyaç duyduğu bireyleri yetiştirmek üzerine olmalıdır. Toplumun ilerlemesi, gelişip değişmesi için okullarda verilen eğitimin iyi yönetilmesi beklenmektedir. Bu bağlamda genelde eğitim sisteminin özelde ise okulların başarıları büyük önem arz etmektedir. Bir ülkede iyi yönetilen okullarla iyi bir eğitim sistemi birbirine bağlıdır. İyi bir eğitim sisteminin olduğu ülkelerde ihtiyaç olan insan kaynaklarına erişmek daha kolaydır.

2.2. OKULLARIN TOPLUMSAL İŞLEVİ VE EĞİTİME KATKISI

Eğitim kurumları, yalnızca bilgi aktaran yapılar olmanın ötesinde, bireyleri topluma kazandıran, sosyalleşme süreçlerini destekleyen ve insan onuruna uygun bir yaşam biçimi geliştirmelerine katkı sunan temel kurumlardır. Okullar, bireylere akademik bilgi kazandırmanın yanı sıra etik değerler, demokratik tutumlar ve toplumsal sorumluluk bilinci aşılama da kişinin ailesinden sonra en önemli rolü üstlenmektedir. Bu bağlamda toplumların oluşma sürecinin en başından beri eğitim-öğretim her daim kritik bir yere sahip olmuştur. Bilim insanları toplumların eğitilmesini siyasi, dini ve kültürel gibi birçok nedenden dolayı yakından gözlemlemiş, belirlenen hedeflere sahip olmak için daima en faydalı eğitim ve öğretim yollarını bulunmaya çalışmışlardır.

Okul, belirli kurallara, hiyerarşik bir sisteme ve resmi bir statüye sahip olan kurumların başında gelmektedir. Ayrıca toplumsal düzenin devamlılığını sağlamada merkezi bir konuma sahiptir. Eğitim süreçleri aracılığıyla bireyler, yalnızca mesleki ve akademik yeterlilikler kazanmakla kalmaz, aynı zamanda eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği gibi yaşamsal becerileri de geliştirirler. Böyle bakıldığında okul, bireylerin sosyal yapıya entegrasyonunu kolaylaştıran, toplumsal normları içselleştirmelerine yardımcı olan ve demokratik bir toplumun sürdürülebilirliğine katkıda bulunan bir kurum olarak işlev görmektedir. Okulların bütün emeli öğrenci öğrenmesidir. Okullar bu emel üzerine temellendirilmişlerdir. Bu kurumlar; öğrencilerin devamlı olarak kendilerini yeniledikleri, başarılarını artırmalarına katkı sağlayan ve iş birliği içinde öğrenmeyi keşfettikleri ortamlar olarak nitelendirilebilir (Günel, 2014).

Toplumsal hayatın içerisinde okulların oldukça önemli bir yeri vardır. Okullarda verilen eğitim-öğretim etkinlikleri ile toplumsal değerler ve var olan bilgilerin kuşaktan kuşağa geçirilmesinde etkin bir görev üstlenen okullar milletlerin geleceğini oluşturmaktadır (Altun, Yüksel ve Günel, 2022). Toplumlar okullara çeşitli sorumluluklar verirler. Bunlar toplumsal, ekonomik ve siyasi sorumluluklardır. Okulun toplumsal sorumluluğu, öğrenciyi sosyalleştirmek ve ona toplum kültürünü kazandırmaktır. Okul bu sorumluluğu yerine getirirken toplum kültürünü hem korur hem de geliştirip değişmesine olanak sağlar. Diğer bir sorumluluk olan ekonomik görevi ise toplumun ihtiyacı olan insan ve beyin gücünü sağlamaktır. Siyasi sorumluluk ise yetiştirdiği neslin devlet sistemine bağlı olması ve liderlik özelliği olan öğrencilerin seçilip eğitilmesini sağlamaktır (Bursalıoğlu, 2002). Sonuç olarak, okullar bireylerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimini destekleyen, toplumun temel değerleri doğrultusunda şekillenmelerine katkı sunan ve birey-toplum etkileşimini güçlendiren dinamik yapılar olarak ele alınmalıdır.

Eğitim süreçlerinin kalitesinin artırılması, toplumsal kalkınma ve bireysel başarı açısından kritik bir öneme sahiptir. Okullar, toplumun içinde bulunduğu dönemin gereksinimlerini karşılayacak ve bu gereksinimlere cevap verecek öğrenciler yetiştirebilecek yapıda olmalıdır. Sosyal bir sistem olan okullar ancak bu şekilde topluma karşı olan sorumluluklarına yerine getirebilirler. Okulların sahip olduğu denetlenebilirlik, açıklık ve görev bilinci gibi özellikler bunu gerektirmektedir (Günel, 2014).

2.3. ETKİLİLİK KAVRAMI VE ETKİLİ OKUL

Etkililik kavramı köklü bir geçmişe sahiptir ve yıllarca farklı farklı anlamlarda kullanılmıştır. Şişman, etkililik kavramının sözlükteki anlamını beklenen bir etkiyi meydana getirme kabiliyeti, çıktılar, belirgin ve olgusal sonuçlar olarak tanımlamıştır. Neticede etkililik sonuçlarla ilgilidir. Bu yüzden, etkililik anlam olarak bir sonuca ulaşmayı ya da hedefe varmayı ifade etmektedir (Şişman, 2013). Etkililik, az girdi ile ne kadar fazla çıktı elde edilmesi ile ilgilidir. Bu tanımlara bakıldığında etkililik sonuç odaklı bir kavramdır. Etkililik genellikle istenen bir etkiyi üretme kapasitesi olarak kabul edilir ve istenen bir etkiyi gerçekleştirme yeteneğinin kalitesi olarak tanımlanır (American Heritage, 2000). Buradaki anahtar kelime "istenen etki" olduğundan, bu açıkça bir referans terimine dayalı kriterlerin yerine getirilmesini içerdiğini ima eder. Ancak Schreens (2000), etkililiğin sözlük anlamının hedefe ulaşma olduğunu savunur ve bu nedenle performansı ölçmek için kullanılan kriterlerin önemli eğitimsel hedefleri yansıttığını belirtir (Schreens, 2000; Aktaran: Thoukididou, 2015). Bu kavramı eğitim alanında kullandığımızda etkili okul kavramı karşımıza çıkmaktadır. Etkililiğin tanımlanmasının karmaşıklığı, okul etkililiğini anlamının ve dolayısıyla kavramı tanımlamanın zorluğuna yol açacaktır.

Etkili okul kavramının çıkış noktası okullardaki eğitimin niteliğinin artırılması amacıyla yapılan araştırmalardır. Son yıllarda ülkemizde ve yurtdışında yapılmakta olan akademik başarıyı ölçen çeşitli sınavlarda Türkiye'nin başarı seviyesinin birçok başarılı ülkenin seviyesinin çok altında kalmasıyla birlikte okulların etkililiğinin araştırılması gereği ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2015). Eğitimde etkililiğin artmasıyla eğitimin kalitesinin artması doğru oranlıdır. Bu sebeple literatürde okulların etkililiğinin araştırılması ve okul etkililiği ile alakalı parametrelerin ortaya konması amacıyla birçok çalışma yapılmıştır. Eğitimle alakalı çalışmalarda etkililik hem genel hem mesleki anlamlar kapsamında düşünülmektedir. Genel bir bakış açısıyla düşünüldüğünde etkililik, okulun çevrelerce beklenen etkiyi oluşturma kapasitesi olarak değerlendirilmektedir. Mesleki bağlamında ise

etkililik ne ise, eğitimin ve öğretimin kalitesi de o olmalıdır şeklinde anlam kazanmıştır. Başka bir deyişle; etkililik, eğitim ve öğretimin kalitesiyle aynı anlamda kullanılmıştır (Gökmen, 2011). Eğitimde verimlilik ve etkililiğin en temel ölçütü, girdi ile elde edilen ürünün nitelik ve niceliği olarak kabul edilmektedir. Eğitilmiş toplumlar eğitimdeki etkililiğin en önemli kanıtıdır. Bu insanlar içinde bulundukları topluma oldukça fazla katkı sağlamaktadırlar. Bu katkılar sosyal, ekonomik, kültürel gibi birçok alanda gözle görülür bir fark yaratmaktadır. Başarılı bir şekilde eğitilmiş insanlar yenilikçi ve verimli karaktere sahiptirler. Hayata gerçekçi ve tarafsız bakabilirler, aynı zamanda diğer insanlarla kalıcı etkileşim içine girebilirler. Hedeflerine ulaşabilmek için plan ve program dahilinde çalışmayı prensip edinmişlerdir (Ada ve Baysal, 2010).

Etkili okul kavramının çıkış noktasında baktığımızda bazı okulların diğerlerine göre daha başarılı olmaları araştırmacıları bunun sebebini bulmaya sevk etmiştir. Alanyazına bakıldığında ise etkili okul kavramının, eğitimciler ve araştırmacılar tarafından, ekonomik anlamda durumu zayıf olan öğrenciler üzerinde okulun hiçbir etkisinin bulunmadığını öne süren bazı araştırmaların bulgularına karşı bir tepki olarak ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Sözü geçen araştırmalardan en çok işaret edileni Coleman tarafından yapılmış olan Eğitimde Fırsat Eşitliği çalışmasıdır. Bu çalışmanın en çarpıcı ve tartışmalı sonucu, öğrencilerin eğitimsel başarılarının farklılığının ardındaki sebep okul değil aileleridir şeklindeki tespittir (Yılmaz, 2016). Yapılan çeşitli araştırmalar doğrultusunda bir okulun başarılı okul olmasındaki kriterler belirlenip, etkili okul kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Belirlenen kriterler de araştırmacılara göre değişkenlik göstermiştir. Etkili okul konusunda çalışma yapan bazı araştırmacılar, okuma-yazma, sayısal bilimler veya sınav sonuçları gibi temel yetenek olarak nitelendirilen eğitimsel başarı üzerine odaklanırken, bazıları ise okula gitmede süreklilik, öğrencilerin davranış şekilleri gibi bilişsel özellikler yerine sosyal ve duyuşsal ürünlerdeki çeşitliliğe yoğunlaşmışlardır (Dodson, 2005:6). Etkililik kavramı; çıktılarda sağlanan başarı, amacı gerçekleştirme düzeyi, gerekli kaynakları elde etme yeteneği çevreye uyum sağlama yeteneği olarak çeşitli araştırmacılar tarafından tanımlanmış ve verimlilik, edim, yararlılık ve etkinlik kavramları ile ilişkilendirilmiştir. Başka bir söyleyişle etkili okul, "Sosyal bir sistem olarak örgütün kaynaklarını ve araçlarını verimli kullanması, örgüt içi iletişimin dinamik olması ve üyelerin sebepsiz dezavantajlara tabi tutulmaması " olarak da belirtilmiştir (Ergin, Kaplan ve Korkmaz, 2018: 743). Townsend'e (1997) göre başarılı bir okul, fedakâr ve donanımlı çalışana, eğitimsel ve yönetsel liderliğe, açıkça belirlenmiş somut vizyona, güçlü motivasyon tekniklerine,

sağlam ve düzenli bir öğrenme ortamına sahiptir (Kahraman, Ateş, Arslan, Bulut ve Gürler, 2023).

Etkili okul kavramı üzerine araştırmalar yapan araştırmacılar ortak bir tanım üzerinde uzlaşmamışlardır. Bazı araştırmacılar etkili okulun ölçütü olarak okul amaçlarını ele alırken; bazı araştırmacılar ise okulun ölçütünü, okulun rolü, öğrencinin eğitsel başarısı, sorun çözebilme yetisi, kendini tanıma ve geliştirme becerisi olarak ele almaktadır (Deniz, Deniz, Demir, Dağ ve Şık, 2022). Özdemir (2000)'e göre etkili okul, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyal ve estetik gelişimlerinin en uygun biçimde desteklendiği, optimum bir öğrenme çevresinin yaratıldığı okuldur. Başka bir anlatımla etkili okul, öğrencilerini her anlamda geliştirip gerçek hayata hazırlayan okuldur. Etkili okullar, öğrencilerinin sosyal, eğitsel, ailesel, ekonomik özelliklerine bakmaksızın hepsini eşit sayıp onları her anlamda destekleyen okullardır. Öğrencilere sadece akademik beceri değil, aynı zamanda hayatları boyunca ihtiyaç duyacakları temel yaşam becerilerini kazandıran okullar, etkili okul olarak tanımlanabilirler. Bu tür okullar seçilmiş öğrenciler için değil bütün öğrenciler için uygun öğrenme ortamı sağlarlar. Öğrenciler sözü edilen bu ortamda ihtiyaç duydukları sadece akademik alanda değil aynı zamanda duyuşsal, sosyal alanlarda da gerekli becerileri kazanma imkânı yakalarlar. Okulların etkililiği ve gelişimi bağlamında temel soru, daha yüksek öğrenci başarılarının, ileri düzeyde sosyal gelişimin ve yükselen uygarlık seviyesinin sağlanmasına yönelik değişimlerin nasıl gerçekleştirilebileceğidir (Sergiovanni, 1998; Aktaran: Okçu ve Şenyiğit, 2019). Etkili okul kavramı okullardaki eğitimin niteliğini artırabilmek için yapılan çalışmaların sonucunda ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar bazı okulların diğerlerine göre daha başarılı olduğu kanısına varıp sebebini araştırma gereği duymuşlardır (Kaplan, 2008).

Edmonds (1979) etkili okullarda bulunması gereken nitelikleri şöyle belirtmiştir; bulunduğu okuldaki öğretimin kalitesini önemseyen öğretimsel liderliğe sahip bir yönetici, herkes tarafından kabul görmüş net hedefler, eğitim ve öğretimi destekleyen emniyetli ve sistemli bir çevre, bütün öğrencilerin ayırt etmeksizin öğrenebileceğini kabul eden öğretmenler, öğrenmelerin devamlı ve planlı bir şekilde takip edilmesi olarak açıklamaktadır (Şahan, 2021). Dalbudak (2021) etkili okulu meydana getirebilmenin gerekli şartlarından bir tanesi de okul paydaşlarının etkili okul anlayışı doğrultusunda davranacak biçimde yetiştirilmesi ve motive edilmesi olarak belirtmiştir. Okullar, toplumu sürdüren dinamik unsurlar olduğundan, bu işlevlerini kesintisiz bir şekilde yerine getirebilmeleri için etkili bir şekilde yapılandırılmalı, sürekli olarak geliştirilmesi ve güçlendirilmesi sağlanmalıdır (Cafıoğlu, 1996). Okulun kendi bünyesinde farklı hizmetler üreterek paydaşlarına sunması, okulun etkililiğini artıracak

etkinliklerden biri olarak değerlendirilebilir (Başar, Uğur, Özkan ve Orhan, 2022). Etkili okul fikri, güç tutma ve okul verimliliği üzerine kurulmuştur. Okulun güç tutma kapasitesi, bünyesinde barındırdığı öğrencileri ne kadar çekebildiği ve sonrasında ne kadar tutabildiği ile ilgilidir. Ayrıca okulun başarı ve takım çalışmaları gibi okul etkililiği sağlayan çalışmalar yapması da önemlidir. Okullar, çok çeşitli faktörlerden etkilenir. Bunlardan bazıları öğretmen devamsızlığı, öğrenci devamsızlığı, hastalık izni günlerinin az olması ve aile katılımı gibi elde olmayan dolaylı durumlardır (Olivier, 2001).

Okulun etkililiğinin tanımlanması konusunda ortak bir görüş oluşmadığı için birbirine yakın pek çok tanım yapılmıştır. Bunlar arasında ‘problem çözen okul’ (Reid vd., 1987), "öğrencilerin bilişsel, duyuşsal, psiko-motor, sosyal ve estetik gelişimlerinin en uygun biçimde desteklendiği, optimum bir öğrenme çevresinin yaratıldığı okul" (Özdemir, 2000, s.36), sürekli öğrenen ve gelişen örgüt olarak okul (Günel, 2014) ve "okulun hedeflerini gerçekleştirmesi" (Lezotte, 1993) yer almaktadır. Etkili okulda öğrencilerin geldiği sosyal çevrenin etkisi yok sayılarak öğrencilerin her biri üzerinde etkili olunabileceği düşüncesi esastır. Öğrencinin genetik olan zekâ kapasitesini yükseltme, ailenin sosyo-ekonomik yapısını değiştirme, öğretmenin kişilik özelliklerini değiştirmeye zorlama gibi durumlar okulun görevleri arasında değildir. Etkili okulun işlevleri arasında; öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin tespit edilip eksikliklerin tamamlanması, pozitif yaklaşım oluşturma ve geliştirme, motivasyon sağlama ve eğitim öğretimin hedefe yönelik kalitesini artırma gibi hizmetler bulunmaktadır. Bu özelliklere bakıldığında etkili okulu Bloom’un Tam Öğrenme Modeli’ ne benzetmek de olasıdır (Atılkan, 2019). Etkili okul araştırmalarının önde gelen araştırmacılarından Edmonds (1979), etkili okullarda en fazla görülen 5 ana özelliği; öğretim liderliği, net ve belirgin amaçlar, korunaklı ve disiplinli bir atmosfer, başarıya yönelik yüksek beklenti ortamı ve öğrenci ilerlemesinin sıklıkla takip edilmesi şeklinde belirtmiştir. Sözü geçen bu kriterler; okul süreçlerinin, ikliminin ve modelinin öğrenci başarısında fark yaratabileceği düşüncesini kabul ederek, program değerlendirmesi ve etkinliğinin yapı taşlarını oluşturur (Mozia, 2011). Edmonds ’un yıllar önce oluşturduğu bu kriterlere, Lezotte (2007) 2 yeni kriter ekleyerek (öğrencinin derse ayırdığı zaman ve pozitif okul-aile iş birliği) 7 adete çıkarmıştır:

1. *Güvenli ve düzenli bir çevre:* Okulda düzenli, disiplinli ve amaçları olan bir ortam vardır ve herhangi bir fiziksel tehlikeden uzaktır. Güvenli ve düzenli okul iklimi, öğretmeyi ve öğrenmeyi kolaylaştırır.

2. *Yüksek başarılı istenen ortam:* Okul öğretmen ve yöneticileri, okuldaki bütün öğrencilerin temel okul becerilerini öğrenebileceğine ve bunu gerçekleştirmek için gerekli desteği bulabileceklerine inanırlar
3. *Net ve hedeflenmiş bir görev:* Okulun amacı açık ve kesin bir şekilde belirtilmiştir. Personel eğitim-öğretim amaçları, öncelikler, değerlendirme aşamaları ve hesap verebilirlik konularında ortak bir anlayışa ve bağlılığa sahiptir. Öğretmen ve müdür, öğrencilerin eğitim programındaki amaçlarına ulaşmasıyla görevlidir.
4. *Güçlü öğretim liderliği:* Okul müdürü, öğretim lideridir ve okulun eğitim-öğretim amacını öğretmenler, veliler ve öğrencilere net ve devamlı bir şekilde iletir.
5. *Öğrenci başarılarının sürekli izlenmesi:* Öğrencilerin akademik alandaki gelişimleri, farklı farklı değerlendirme teknikleri kullanılarak sık sık ölçülür. Elde edilen sonuçlar hem bireysel öğrenci performansını hem de öğretim süreçlerini iyileştirmek için kullanılır.
6. *Öğrenme imkânı/öğrencinin derse ayırdığı zaman:* Sınıfta geçirilen belirli bir zaman temel becerilerin öğretimiyle geçer. Bu sürenin büyük bir kısmında, öğretmen tarafından yapılan, planlı, sınıf veya büyük grup öğrenme çalışmalarına öğrenciler aktif bir şekilde katılır.
7. *Pozitif okul-veli ilişkileri:* Aileler, okulun ana amaçlarını anlar ve desteklerini gösterirler. Okulun amaçlarına ulaşabilmesi için yardım edebilecekleri kritik bir rol üstlenmeleri için kendilerine olanaklar verilir. Lezotte, bu değişkenin bağlama göre ele alınması gerektiği konusunda uyarıda bulunur.

Okulların etkililiği ile ilgili değerlendirmeler sadece öğrencilerin belirli derslerden aldıkları puanlara bakılarak belirlenemez. Birçok ülkede eğitim felsefesi araştırmacıları, okulun çıktılarının daha geniş bir bakış açısından bakılması gerektiği konusunda hem fikirdir. Bu durumda “Bir okulun etkili okul olabilmesi için hangi çıktılara bakılmalıdır?” sorusu okul etkililiği ile ilgili araştırmaların tartışılan sorusu olmuştur (Balcı, 2014). Etkili okul çalışmalarında, okulların etkililik kriterlerini hangi seviyede gösterdiğini ölçebilmek için yöneticilerden, öğretmenlerden veri toplamak ve bu verileri değerlendirmeye almak, etkililik seviyelerini çeşitli parametrelerle karşılaştırmak ve tanımlamak gerektiği belirtilmiştir (Özkaya, 2021).

Etkili okullar araştırması, bir okulun etkililiğinin ırk, etnik köken veya sosyoekonomik duruma bakılmaksızın bütün öğrenciler için geçerli olması gerektiğini savunmuştur. Bu yönüyle etkili okul araştırmaları diğer eğitim araştırmalarından ayrılan bir alan olma özelliğini

taşımaktadır (Fortner, 2017). Yapılan araştırmaların hem amacı hem sonucunda ortaya çıkan her okulun etkili olabileceği düşüncesi, yeryüzündeki her bir öğrencinin nitelikli eğitime ulaşım hakkının saklı tutulması ve gelişmiş insan gücünün sosyal hayat ve gelecek açısından öneminden kaynaklanmaktadır (Tosun, 2022). Etkili okul öğrencilerin akademik başarılarının geliştirildiği, özellikle diğer öğrencilerden daha düşük başarı gösteren öğrencilerle özel olarak ilgilenildiği ve öğrencilerin okul dışında sosyal yaşamlarındaki geçmişlerinden bağımsız olarak birlikte ahenk içinde bulundukları yerdir (Uğurlu ve Demir, 2016). Uğurlu ve Demir (2016), çalışmalarında etkili okulların özellikleri olarak kültür, yüksek başarı düzeyi, teknolojik zenginlik, yeniliklere açıklık ve teknolojik gelişmeleri takip etme, sosyal kültürel faaliyetler, okul disiplini ile düzenlilik ve temizlik, vizyon ve misyonun belirginliği, fiziksel koşulların mükemmelliği, sportif faaliyetlere katılım ve başarı, geziler düzenleme, öğretmen, öğrenci ve velilerin okula düzenli olarak gelmesi, okulun sosyal etkinliklere katılımı, çevrede tanınan başarılı bir okul olma ve tercih edilme, projeler üretme, planlı olma ve sosyal ve sanatsal faaliyetlerin çeşitliliği gibi faktörleri etkili okulların belirleyici özellikleri olarak belirlemiştir (Ertürk ve Memişoğlu, 2018). Karabeke' e (2022) göre ise; etkili okul, içinde barındırdığı imkânları aynı olmasına rağmen diğer okullara göre öğrencilerine fazladan yetenek ve anlam katabilen okuldur. Günümüze kadar gelen etkili okul ile ilgili yapılan araştırmalar, okulların etkililiği ile alakalı aynı veya birbirinden farklı belirtiler ya da çıktılar dolayısıyla ortaya çıkmıştır. Sözü edilen araştırmalar sürecinde öğrenciler üzerindeki etkiler ile alakalı olarak ortaya iki farklı görüş ortaya atılmıştır. Bunlardan ilki, öğrenciler üzerinde en etkili unsurun okul dışı çevre ve aile gibi arka planda kalan paydaşlar olduğunu savunurken; ikinci görüş öğrencilerin gelişiminde en etkili unsurun okul olduğunu savunmaktadır (Tosun, 2022).

Okul etkililiği ile ilgili çalışmaların dönem dönem değişiklikler gösterdiği belirtilmektedir. Cheng'e (1996b) göre geleneksel olarak, okulun etkililiği tartışması genellikle okul işlevlerinin basit anlayışına, özellikle de sadece bireysel ya da kurumsal düzeylerde teknik ve sosyal işlevlere dayanır. Bu durum geleneksel anlamda okul etkililiğinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için büyük bir sınırlama getirmektedir. Coleman raporundan itibaren okulların etkililiğine ilişkin olarak yapılan çalışmalar en genel anlamda, eğitim programlarının geliştirilerek nitelikli çıktılarının elde edilmesini amaçlamaktadır. Bu anlamda büyük bir çoğunluğu yerel ölçekte yürütülen bu çalışmaların nitelikli okullar için birer reçete ortaya koydukları görülmektedir. Küreselleşmenin eğitim sitemine yoğun olarak yansıdığı 2000'li yıllardan itibaren ise İktisadi İş birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) gibi uluslararası

kuruluşların eğitim sistemlerini küresel ölçekte değerlendirdiği uygulamaların ortaya çıktığı görülmektedir (Tosun, 2022).

Bir okulun etkili olarak değerlendirilmesi için bazı boyutların etkili ve kullanışlı olması gerekmektedir. Okulların etkili olmak için bazı amaçları olmalı ve bu amaçları hedeflediği ölçüde yerine getirmiş olmalıdır. Etkili okulların bünyesinde barındırdığı özellikleri; öğrenciler için hedefi olan odaklı öğrenme, öğrencilerin gelişimlerini takip eden, tertipli bir öğrenme ortamı, güvenilir, sakın ve işbirlikçi okul paydaşları olarak sayılabilir (Karabeke, 2022). Etkili okullar üzerine yapılan araştırmalarda, etkili okulların başlıca özellikleri arasında güçlü ve yetkin liderlik, belirgin bir görev anlayışı, tüm öğrenciler için öğrenmeye elverişli bir okul atmosferi, öğrencilerin temel beceri kazanımlarına odaklanılmış, gelişimlerinin sürekli olarak izlendiği, düzenli ve güvenli bir okul ortamının varlığı gerektiği vurgulanmaktadır (Edmonds, 1979; Lezotte, 2001; Scheerens, 2016). Etkili okullarda, öğrenciler normal olarak adlandırılan okullarda sahip olacakları akademik, bilişsel, davranışsal kazanımlardan daha fazlasına sahip olmaktadır. Başka bir deyişle öğrenci ürünlerine fazladan değer kazandırılmaktadır. Etkili okul olmak fazladan girdiye sahip olmak demek değildir, var olan girdilerle daha etkili çıktılara erişmek demektir. Etkili okul, okulda bulunan eğitime temel olan olgulara sürekli vurgu yapılmasını öngörmektedir (Helvacı ve Aydoğan, 2011). Başarısız okul olarak gösterilen okulların güçlendirilmesi ve daha etkili hale getirilerek eğitimdeki eşitsizliğin ortadan kaldırılmaya çalışılması okullar arasındaki farklılıkların belirlenmesine amaç teşkil etmektedir. Eğitim politikalarının başlıca amaçlarından biri, sosyo-ekonomik farklılıklardan doğan eğitim eşitsizliklerini ortadan kaldıracak çözümler üretmektir. Çünkü öğrencilerin akademik başarılarının, büyük ölçüde ailelerinin sosyo-ekonomik geçmişine bağlı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, bir eğitim kurumu olarak okullar, bu tür farklılıkları azaltmak ve eşit eğitim fırsatları sunmak amacıyla kurulmuştur (Evans, 1983). Bu farklılıkların belirlenmesinin amacı etkili okulların başarılarını kutlamak olmamalıdır (Keleş, 2006). ABD’de “etkili okul”, batıda “iyi okul” çoğu zaman da “okul geliştirme” tanımları kullanılmaktadır (Kahraman ve Gökçe, 2010). Peter Mortimore, okul etkililiği ve okul iyileştirme alanında önde gelen bir İngiliz araştırmacıdır. Mortimore yaptığı araştırmalar sonucunda etkili okul kavramı için kullanışlı bir tanım sunmuştur. Mortimore’ a (1991) göre, "öğrencilerin elde ettiklerine bakıldığında ön görülden daha fazla ilerleme gösteren bir okul, etkili bir okuldur". Fakat, etkililik, eğitimde veya insan hayatının diğer alanlarında kullanılan bütün durumlarda belli bir şekilde göreceli bir kavramdır. Dolayısıyla, bir okulun etkili olup olmadığına dair yapılan görüşler, genellikle ampirik araştırmalarla elde edilmiş, ilişkilendirilmiş verilerle belirlenir (Mortimore, 1991).

Etkili okul faaliyetleri bir okulu oluşturan bütün ortakların ilgi ve alakasına ihtiyaç duyan; öğrenci başarısını kapsamlı bir şekilde değerlendiren ve okuldaki iyileştirmeleri ve dönüşümleri destekleyen bir anlayışla ilerleme göstermiştir (Çevrik ve Koçak, 2022). Okul etkililiğine ilişkin pek çok farklı bakış açısı bulunmakla birlikte, her perspektiften incelendiğinde, okul etkililiğinin doğrudan ya da dolaylı olarak öğrencinin akademik ve sosyal açıdan iyi oluş hâlini olumlu yönde etkilediği söylenebilir (Yumuşak ve Korkmaz, 2021).

Etkili okul araştırmaları, belirli temel varsayımlara dayandırılarak geliştirilmiştir. Şişman'a (2013) göre bu varsayımlar şöyle sıralanabilir:

- 1- Etkili okullar etkili ve etkisiz olmak üzere iki çeşittir. Bazı okullar diğerlerinden daha etkili, dolayısıyla daha başarılıdır.
- 2- Dezavantajlı öğrencilerin nitelikli eğitim alma fırsatlarını elde edebilmeleri için okulların, bu öğrencilerin özel ihtiyaçlarını gidermeye yönelik belirli ortak özelliklere sahip olmaları önemlidir.
- 3- Öğrenme-öğretme sürecinin kalitesinin artırılabilmesi için okulların belirli niteliklere sahip olmaları gerekmektedir.
- 4- Etkili okul özelliklerine ilişkin yapılan araştırmalar, yalnızca okulun mevcut durumunu anlamakla kalmayıp, aynı zamanda okulun iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik değerli katkılar da sunabilir.
- 5- Okullar, aile faktörü hariç bir şekilde tüm öğrenciler için kaliteli eğitim sağlama potansiyeline sahiptir.
- 6- Okullarda uygulanacak standart testler aracılığıyla, azınlıklar ve yoksul çevrelerden gelen dezavantajlı öğrencilerin temel becerileri edinme düzeyleri ile okulların bu öğrenciler üzerindeki etkililiği değerlendirilebilir.
- 7- Okulların başarısını belirleyen, değiştirilebilir ve geliştirilebilir nitelikte birçok değişken bulunmaktadır.

Okul etkililiği üzerine yapılan araştırmalarda, farklı yöntemler kullanılmış, farklı örneklemeler üzerinde çalışılmış ve farklı ülkeleri veya aynı ülkenin farklı bölgeleri incelenmiştir. Bu araştırmaların birçoğunun, değişik zamanlarda, farklı yöntemler kullanılarak dünyanın çeşitli bölgelerinde veya aynı ülkenin farklı alanlarında yapılmış olmasına rağmen ortak özelliklere sahip olduğu kabul edilebilir. Bu farkındalık, okul etkililiği araştırmalarının geçerliliğini artırmaktadır (Thoukididou, 2015). Araştırmacılar tarafından etkili okula verilen roller ve okuldan beklenen talepler, literatürde çeşitli okul etkililik modellerinin ortaya

konmasına zemin hazırlamıştır (Günel, 2014). Döş ve Savaş’a göre etkili okul özellikleri şöyledir:

- Tüm düzeylerde liderlik: sağlam, hedef odaklı, birden fazla liderlik şekillerinin benimsenmesi.
- Yönetim ve organizasyon: net, basit, daha düz yapılar.
- Kolektif öz değerlendirme: tüm personeli içeren ve yeni uygulamaların geliştirilmesine olanak sağlayan süreçler.
- Personel gelişimi: sistematik ve grup ya da bireysel ihtiyaçları içeren.
- Çevre/bina: görsel ve işitsel olarak olumlu, pozitif davranışları teşvik eden, yüksek beklentiler.
- Öğretim ve öğrenme: öğretmenler arasında yaratıcı tartışmalar ve müfredat ile pedagojik yaklaşımlar.
- Ebeveyn katılımı: ailelerin eğitimde paydaş olarak aktif bir şekilde yer alması.

Fadael ‘The Relationship Between School Effectiveness And Student Achievement’ adlı çalışmasında etkili okulların ilişkili olduğu etkenleri birinci nesil ve ikinci nesil olarak ayırıp, bir tablo şeklinde göstermiştir. Aşağıdaki Tablo 1’de bu korelasyon sunulmuştur:

Tablo 2.1. Etkili Okulların İlişkili Olduğu Faktörler (Correlates of Effective Schools)

Korelasyon	Birinci Nesil	İkinci Nesil
<i>Güvenli ve düzenli ortam</i>	<i>Güvenli ve düzenli ortam korelasyonu, istenmeyen öğrenci davranışlarının olmaması olarak tanımlanır. Okul ortamı baskıcı değildir ve öğretme-öğrenme için uygundur.</i>	<i>Güvenli ve düzenli ortam korelasyonu, istenmeyen davranışların ortadan kaldırılmasının yanı sıra, tüm öğrenciler için öğrenmeye elverişli bir ortam oluşturulması gerektiğini belirtir. İkinci Nesil okullarda, öğrenciler birbirlerine yardım ederler.</i>
<i>Başarı için yüksek beklenti ortamı</i>	<i>Beklentiler, öğretmenin öğretme-öğrenme sürecinde nasıl davranması gerektiğini gösteren davranışlar ve inançlar şeklinde tanımlanır. Bu korelasyon, öğrenme fırsatlarının bütün öğrenciler için eşit olmasına dikkat çeker.</i>	<i>Başarı için yüksek beklentiler, hem başlangıçtaki öğretmen inançları ve davranışları hem de bazı öğrencilerin öğrenememesi durumunda okulun bu duruma verdiği yanıt ile değerlendirilir.</i>
<i>Öğretimsel liderlik</i>	<i>Okul müdürü, okuldaki birincil öğretim lideri olarak, öğretimsel etkinliğin özelliklerini anlar ve bunları öğretim programının yönetimine uygular.</i>	<i>Öğretimsel liderlik kavramı, okuldaki bütün yetişkinleri kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu korelasyon, öğretmenleri ortak değerler topluluğu oluşturmaları için güçlendirmeye odaklanmaktadır.</i>
<i>Açık ve odaklanmış misyon</i>	<i>Okul misyonu net olarak açıklanır ve personel tarafından paylaşılır. Okul misyonu, tüm öğrencilere temel becerileri öğretmeyi hedefler.</i>	<i>Odak temel becerilerin öğretilmesinden, daha üst seviyede müfredatın öğretilmesine kaymıştır.</i>
<i>Öğrenme fırsatı ve</i>	<i>Öğretmenler, sınıfta geçen sürenin büyük bir bölümünü temel becerilerin öğretilmesine</i>	<i>Öğretmenler, sınıfta geçirdikleri zamanın yeterli olması için etkinliklerini temel</i>

<i>öğrencinin derse ayırdığı süre</i>	<i>ayırırlar. Öğretim sürecindeki etkinlikler; bütün sınıf, büyük grup ve öğretmen yönlendirmeli etkinlikler olarak yapılır.</i>	<i>becerileri kapsayacak şekilde stratejik olarak planlarlar.</i>
<i>Öğrenci başarısının sürekli izlenmesi</i>	<i>Öğrencilerin akademik gelişimi, çeşitli değerlendirme yöntemleri ile devamlı olarak ölçülür. Bu değerlendirmelerden elde edilen sonuçlar, öğrencilerin bireysel performansını iyileştirmek ve öğretim programını geliştirmek için kullanılır. Birinci nesil korelasyonun odak noktası, öğretmen davranışlarını uyarlamak için verilerin kullanılmasıdır.</i>	<i>Teknoloji, öğrencilerin gelişim sürecini izlemenin ayrılmaz bir parçasıdır. Teknoloji, öğretmenlerin daha hızlı geri bildirim vermesine, geliştirilmesi gereken alanları belirlemesine ve birden fazla değerlendirme yöntemi kullanmasına olanak tanır. Aynı zamanda, öğrencilerin kendi ilerlemelerini görmelerine ve davranışlarını bu yönde ayarlamalarına da imkân sağlar.</i>
<i>Okul-Aile ilişkileri</i>	<i>Veliler, okulun temel misyonunu anlar ve destekler, ayrıca bu misyonun gerçekleşmesine yardımcı olmak için kritik roller üstlenmeye isteklidirler. Ancak, velilerin tam olarak ne tür bir rol üstlenmesi gerektiği konusunda kesin ve net bir anlayış yoktur.</i>	<i>Okul ile aile arasındaki ilişki, gerçek bir ortaklığa dönmüştür. Okul-veli ilişkisindeki güven ve etkili iletişim, önemli bir yere sahip olmuştur.</i>

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere birinci nesil etkili okul yaklaşımı daha yapılandırılmış, öğretmen merkezli ve akademik başarıya odaklı bir bakış açısına sahiptir. Korelasyonlarına bakıldığında, öğrenciler için fırsat eşitliğini savunur. Okulun misyonu açıkça belirtilmiştir fakat velilerin bu misyonu gerçekleştirmek için hangi rolleri üstlenmesi gerektiği açıkça belirtilmemiştir. Kısacası; birinci nesil etkili okul yaklaşımı daha çok kontrol gerektiren, yapı ve öğretmen yönelimine önem veren bir sistem olarak görülmektedir. İkinci nesil etkili okul yaklaşımında ise birinci nesile kıyasla daha çok iş birliğine dayalı, öğrenci merkezli ve kapsayıcı bir anlayış hakimdir. Öğretmenler sınıf içi etkinliklerini verimli bir şekilde planlayarak öğrencilerin aktif öğrenmelerini sağlar. İkinci nesil etkili okul yaklaşımda okul-aile ilişkileri olumlu ve sağlıklı iletişimle tam bir ortaklık halini almıştır. Bu neslin özellikleri özetlenecek olursa daha çok iş birliği, daha fazla teknoloji kullanımı ve öğrenci merkezli bir yaklaşım karşımıza çıkmaktadır.

2.4. ETKİLİ OKUL MODELLERİ

Örgütsel etkililikle alakalı literatürde yapılan araştırma ve çalışmalar sonucunda net bir tanım üzerinde uzlaşamamasından kaynaklı çeşitli sınırlamalar ve problemler meydana gelmiştir. Aynı zamanda araştırmacılar arasında ortak bir modelin kabul görülmemesi ve etkililikle alakalı genel kriterlerin saptanmamış olması problemin devam etmesine sebebiyet vermiştir. Sonuç olarak, örgütsel etkililiğin ölçülmesi konusunda araştırmacılar arasında belirlenmiş bir taslak yoktur. Ancak bütün bu kısıtlamalara karşın literatürde örgütsel ve okul etkililiğini ölçmek amacıyla bazı modeller ortaya konulmuştur. Cameron ve Whetten (1983)

tarafından örgütsel etkililiğin ölçülmesiyle alakalı olarak yedi model bulunmuştur (Cheng, 1996).

1. *Amaç Modeli*: Örgütsel etkililiğin amaç modeli etkililik konusunda geleneksel yaklaşımı ifade eder. Bu model, okul etkililiğini önceden saptanmış hedeflere ulaşılması olarak tanımlar (Günel, 2014). Okullarda yapılan sınavların neticelerine bakarak okulların hedeflerine ne derece ulaşıldığı tespit edilebilir (Cheng, 1996). Ancak bu durum öğrenci ailelerinin çocuklarının kişilik ve karakter gelişimlerini göz ardı edip sadece akademik başarılarıyla ilgilenmelerine sebebiyet vermiştir. Etkili okul kavramının tanımı yapılırken amaç modeli sıklıkla kullanılır. Ancak hedeflerin hem çok yönlü ve karışık hem de somut olmayan doğası sebebiyle bu hedefleri anlamada ve ölçmede sıkıntılar yaşandığı belirlenmiştir (Şişman, 2011).
2. *Kaynak Girdi Modeli (Sistem Modeli)*: Başka bir yaklaşım olan sistem modeli amaç modelinden farklı olarak sonuçtan çok hedef ve sonuçlara ulaşmada kullanılan dokümanlarla eğitim materyallerine odaklanmaktadır (Özdemir, 2013). Bu modele göre; etkili bir okul sözü edilen eğitim materyallerine ve dokümanlara ulaşabildiği derecede etkilidir. Model; girdi ve çıktıları arasındaki bağlantıların açık ve belirgin olduğu, aynı zamanda okul hedeflerine ulaşmada kısıtlı materyallere ulaşabildiği durumlarda yararlıdır. Modelin eleştirildiği konu ise, girdi ve çıktıları önemseyip eğitim sürecine gerekli ilgi ve alakayı göstermemesidir (Günel, 2014).
3. *Doyum Modeli*: Son yıllarda ülkemizde toplam kalite kavramına ilişkin bazı çalışmalara yer verilmektedir. Bu kavram aslında işletmelerle ilgili gibi görünse de geçtiğimiz yıllarda okullarda da toplam kalite yönetimi anlayışından sık sık bahsedilmeye başlanmıştır. Bu anlayışa göre etkili okullarda okulun sağladığı eğitim-öğretim olanaklarından okulun ortaklarından olan öğrenciler, öğretmenler, veliler, sosyal çevre, müdürler ne kadar memnun kalırsa bir okul o kadar etkilidir (Günel, 2014).
4. *Meşruiyet Modeli*: Günümüzde okullar kaynak arayışına girmiş, birbirleriyle yarış içerisinde dirler. Aynı zamanda da toplumda bir örgüt olarak sürekliliğini sağlamak için saygınlığını korumalı, okul paydaşlarından ve sosyal çevreden taktir görmelidir (Cheng, 1996). Kısacası modele göre, okul bu rekabetçi ortamda varlığını sürdürebiliyorsa etkilidir.
5. *Örgütsel Öğrenme Modeli*: Bu modele göre çevresel değişim okul üstünde etkisi olan önemli durumlardan biridir. Eğer bir okul öğrencisine çevreye uyum sağlayabilmeyi öğretebiliyorsa o okul etkili okul olarak nitelendirilebilir. Aynı zamanda etkili okul

konusu geçen çevrenin gelişimine ve güzelleştirilmesine fayda sağlamalıdır. Model öğrenme kavramının ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır (Cheng, 1996).

6. *Etkisizlik Modeli*: Başka örgütlerde olduğu gibi okullarda da etkililikle alakalı kriterlere karar vermenin zor ve karışık olduğu ifade edilmiştir (Cameron, 1984 akt. Günal, 2014). Bu modele göre etkisizliğin ana belirtileri vardır. Bunlar; gelecekte ortaya çıkabilecek örgütsel anlaşmazlıklar, zorluklar, problemler, örgütün zayıf tarafları, aksaklıklar, kötü verim vb. durumlardır. Bir okulda bu etkisizlik özelliklerinden yoksa o okul için etkili okul kavramından bahsedilebilir. Okullar söz konusu olduğunda başarının tanımını yaparken kriterlere karar vermek güç ve çetrefilli bir hal almaktadır (Şişman, 2011).
7. *Toplam Kalite Modeli*: Toplam kalite modeli diğer modellere kıyasla daha etraflı ve kapsayıcı bir modeldir. Bu özelliklerinden dolayı çeşitli okullara çeşitli seviyelerde fayda gösterebilir niteliktedir. Toplam kalite yönetim tutumunun; özelliklerinin ve yöntemlerinin eğitimin niteliğinin artacağına ve okul etkililiğine fayda sağlayacağına inanılmaktadır (Bradley, 1993; Cuttance, 1994; Greenwood ve Gaunt, 1994; Murgatroyd ve Colin, 1993; akt. Cheng, 1996).

Yukarıda anlatılan modellerin hepsi kendine has özelliklere ve sınırlılıklara sahiptir. Her şekilde ve her zaman aynı modeller kullanılamaz. İhtiyaç durumunda hangi model kullanılması gerekiyorsa o modelden yardım alınabilir. Döş (2014) yaptığı çalışmada etkili okulların ölçülmesi için 12 tane model önerisi sunmuştur:

- *Etik Model*: Öğrencilerin, daha öncesinde belirlenmiş, onlardan beklenen etik değerlere hangi düzeyde sahip oldukları ve bu değerleri günlük hayatlarına ne sıklıkla adapte ettikleri, etkili okulların bir emaresi olarak kabul edilebilir. Öğrencilerde ortaya çıkması beklenen değerlerin, toplumda kabul edilebilir davranışlar olması beklenmektedir. Çünkü toplum, öğrencilerden toplum tarafından reddedilmeyen davranışlar göstermelerini ister. Dolayısıyla da okullardan da bu görevin yerine getirilmesi beklenir.
- *Temel Edinim Modeli*: Bu modele göre, bir okul öğrencilerine sosyal hayatta kullanacakları ana becerileri öğretebildiği kadar etkilidir. Başka bir deyişle, öğrencilerin okuma, yazma, iletişim kurma ve problem çözme gibi temel becerileri kazanmalarını sağlamanın önemini vurgulanır. Çünkü bu beceriler, öğrencilere toplumda etkin bir şekilde var olabilmek için gereklidir. Bu model ilköğretim seviyesi için uygundur.
- *Program Modeli*: Bu model, çoğunlukla teknik ve mesleki liseler ve özel eğitim okulları için daha yararlıdır. Öğrencilerin benimsemesi gereken bazı özel davranışları içerir.

Modelde öğrenciler, eğitimlerinin sonunda kazanmaları öngörülen davranışları ne kadar edinin edinmediklerini anlamak için gözlemlenir.

- *Karşılaştırma Modeli:* Bu modelde eğer bir okul; sosyal ve ekonomik anlamda, çevresindeki diğer okullardan öğrencilerin başarısı açısından önemli farklılıklara sahipse ve veliler de bu okulu tercih ediyorsa, bu okul etkili olarak kabul edilebilir.
- *Adanmışlık Okulu Modeli:* Adından da anlaşılacağı üzere öğretmenleri ve yöneticileri işlerini seven, kendilerini işlerine adanmış, yüksek motivasyona sahip, dersler bittikten hemen sonra okulu terk etmeyen ve öğrencilerle vakit geçirmeyi seven bir okul, etkili bir okul olarak kabul edilebilir.
- *Öğrenen Öğrenci:* Bir Okulda eğer öğrenciler, ihtiyaç duydukları bilgilere istedikleri zaman ulaşabiliyor, bilgilere erişim için araçları kullanabiliyor ve sorunlarını çözebiliyorsa, o zaman öğrencilerin o okulda etkili bir eğitim aldıkları söylenebilir.
- *Devamsızlık Modeli:* Bir okulun etkinliğini, öğrencilerin okula devamsızlık oranları üzerinden değerlendiren bir modeldir. Bu modele göre, devamsızlık oranı düşük ya da hiç devamsızlık olmayan okullar etkili kabul edilir.
- *Mutluluk Modeli:* Öğrencilerden çoğunluğunun okulda mutlu olduğu, okullarını sahiplenip, kendi evleri gibi gördükleri okullar, etkili okullar olarak tanımlanabilir.
- *İstihdam Modeli:* Bu modelde, okul etkililiği, öğrencilerinin mezuniyet sonrası hızla iş bulabilmeleri ve okulun, mezunlarının iş hayatındaki başarılarına katkıda bulunarak çevrede pozitif bir etki yaratması ile ölçülür.
- *Sosyal Yaşam Modeli:* Eğer öğrenciler sosyal yaşantılarına önem verir, sosyal hayatta yaşama becerilerini okulda kazanabilirse o okul etkili okul olarak kabul edilebilir.
- *Karar Alma Modeli:* Karar alma modelinde, okulun etkinliği, okul paydaşlarının ortaklaşa aldığı kararların ne kadar etkili bir şekilde uygulandığı ile değerlendirilir.
- *Aile Katılım Modeli:* Bir okulun etkinliği, okulda yapılan faaliyetlerde ebeveynlerin ne kadar aktif olduklarına veya okulun aileleri okuldaki etkinliklere ne kadar dahil edebildiğine bağlıdır.

2.5. ETKİLİ OKULUN TARİHÇESİ

Etkili okulla ilgili araştırma ve çalışmalar 1960 yılından başlayarak günümüze kadar gelmektedir. Eğitimde etkililik araştırmalarında kullanılan yöntemler, eğitim çıktılarının farklı öncül koşullarına göre değişiklik göstermektedir. Bu araştırma yöntemleri aynı zamanda alanla

ilgili bir temele sahiptir. Ele alınacak altı ayrı etkililik araştırma alanının ortak paydası, ayrı ayrı her bir durumda, okul çıktılarını veya sonuçlarını, politika ile ilişkilendirilebilen koşullarla (girdi, süreç ve bağlamsal faktörler) ile ilişkilendirme temel tasarımının uygulanmasıdır. Bu araştırma alanları şöyle sıralanabilir:

1. Eğitimde fırsat eşitliği ve okulun bu konudaki önemi üzerine yapılan araştırmalar.
2. Eğitim üretim süreçlerine dair ekonomik araştırmalar.
3. Telif edici programlar ve okul geliştirme programlarının değerlendirilmesi.
4. Olağanüstü etkili okullar üzerine yapılan çalışmalar.
5. Öğretmenler, sınıflar ve öğretim yöntemlerinin etkinliği üzerine yapılan çalışmalar.
6. Sistem seviyesindeki politikaların ve kurumsal yapılarının etkinliğine dair yapılan araştırmalar. (Bu araştırma alanı, TIMSS ve PISA gibi uluslararası değerlendirme programları tarafından ciddi şekilde teşvik edilen ve aynı zamanda yeni gelişen bir alandır) (Scheerens, 2013).

Scheerens (2013) tarafından yapılan araştırma yönelimi ve disiplinler arka planın şematik bir betimlemesi, Tablo 2.2'de verilmiştir:

	Bağımsız değişken türü	Bağımlı değişken türü	Alan	Çalışma türü
a.eşit(olmayan) fırsatlar	Sosyo-ekonomik durum, öğrencinin zekâsı, okulun materyal özellikleri	Başarı	Sosyoloji	Araştırma-anket
b.üretim fonksiyonları	Okulun materyal özellikleri	Başarı seviyesi	Ekonomi	Araştırma-anket
c.telif edici programların değerlendirilmesi	Belirli müfredatlar	Başarı seviyesi	Disiplinlerarası pedagojik yaklaşım	Yarı deneysel araştırma
d.etkili okullar	Okulların süreç özellikleri	Başarı seviyesi	Disiplinlerarası pedagojik yaklaşım	Durum çalışması
e.etkili öğretim	Öğretmenlerin özellikleri, öğretim, sınıf organizasyonu	Başarı seviyesi	Eğitim psikolojisi	Deneysel gözlem

f.sistem düzeyindeki etkinlik	Sistem düzeyindeki politikalar ve kurumsal düzenlemeler	Başarı ve ulaşma	Ekonomi	Uluslararası değerlendirme programlarına dayalı arka plan çalışmaları
-------------------------------------	--	------------------	---------	---

Tablo 2.2. Etkili okul araştırmalarının genel özellikleri

Tablo 2.2’de Scheerens tarafından yapılan etkili okul araştırmalarının genel özellikleri belirtilmiştir. Bu tabloya göre eğitim araştırmaları ‘bağımsız değişken, bağımlı değişken, alan ve çalışma türü’ olarak 4 kategoride sınıflandırılmıştır. Tabloya göre sosyoloji alanında yapılan anket araştırmalarına göre; sosyo-ekonomik durum, zekâ ve okul materyalleri öğrencinin başarısını etkiler. Ekonomi alanında anket yöntemiyle yapılan araştırmalarda üretim fonksiyonları kategorisinde okulun materyalleri başarıyı etkiler. Telafi edici programların, belirli müfredatların öğrencilerin başarı seviyeleri üzerindeki etkisi yarı deneysel bir yaklaşımla disiplinlerarası pedagojik alanda ele alınmış. Etkili okulların belirli süreç özelliklerinin, okullardaki başarı seviyeleriyle ilişkisi aynı alanda durum çalışması yöntemiyle incelenmiş. Öğretmenlerin özellikleri ve sınıf organizasyonunun başarıya etkisi deneysel bir gözlem yöntemiyle analiz edilmiş. Sistem düzeyindeki politikaların ve düzenlemelerin genel başarı ve erişim üzerindeki etkileri, uluslararası değerlendirme programlarına dayalı arka plan çalışmaları yöntemiyle incelenmiştir.

1960’lı yıllarda başlayan bu araştırmalar “büyük örnekleme dayalı ilişkisel (korelasyonel) araştırmalar” adıyla tanımlanabilir (Şahan, 2021). Etkili okul kavramı ile ilgili ABD’ de ilk olarak Coleman ve diğerleri tarafından 1966 yılında çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu alanda yapılan ilk araştırmaların başında Coleman tarafından “Eğitimde Fırsat Eşitliği” konusunda yapılan araştırma bulunmaktadır. Araştırma yöntemlerinden biri olan tarama deseninden hazırlanmış ve araştırmaya ABD’ deki 4000’den fazla okuldaki 650.000 öğrenci ve öğretmen katılmıştır. Yapılan araştırmada öğrencilerin performanslarını belirlemede, okulların sağladığı kaynaklara odaklanmak yerine aileleri ve sosyal çevreleri daha belirleyici olarak ele alınmıştır. Etkili okul kavramına dönem dönem değişik tanımlar yapılmıştır. Coleman’ dan sonra Edmonds, Lezotte gibi araştırmacılar etkili okulları farklı şekillerde tanımlamışlardır. Ancak okula ve eğitim öğretime yüklenen hedef ve görevler çeşitli eğitim felsefeleri, fikir akımları ve kabul edilen okul çeşitlerine göre çeşitlilik göstermektedir (Dolan ve Grosin, 2008; Gorard, 2009; Tezcan, 1985; Aktaran: Günel 2014). 1970’lerde ortaya atılan ve örnek olaylar etrafında süregelen ‘süreç araştırmaları’ hareketi Weber’in öncülüğünde meydana çıkmıştır (Şahan, 2021). Weber’in 1971 tarihinde yaptığı çalışma olan "Kent

Çocukları Okuma Öğrenebilir: Dört Başarılı Okul", Coleman Raporu'nun sonuçlarını sorgulayan ilk çalışmalardan biriydi. Bu çalışma, dezavantajlı öğrencilerin akademik başarılarının ulusal ortalamanın üzerinde olduğu ve diğer kent okullarındaki öğrencilerin okuma başarı puanlarına kıyaslandığında önemli ölçüde daha yüksek olduğunu göstermiştir. Weber, araştırmaya konu olan dört okulun, genellikle başarısız okullarda bulunmayan sekiz özelliğe sahip olduğunu keşfetmiştir:

1. Güçlü liderlik (dört okulda da net bir şekilde tanımlanabilir liderler vardı),
2. Yüksek beklentiler (dört okulda da öğrencilerinin potansiyel başarılarıyla ilgili yüksek beklentiler vardı),
3. Pozitif okul atmosferi (dört okulda da olumlu ve disiplinli bir ortam vardı),
4. Okumaya çokça verilen önem (ilkokul düzeyinde okuma, birinci öncelikti),
5. Okuma uzmanının varlığı,
6. Sesbilgisi (fonetik) yönteminin kullanımı,
7. Her öğrenciye özel bireysel alaka (bu okullar, her bir öğrencinin kendini geliştirmesine ayrı ayrı önem vermiş ve gerektiğinde öğretimi öğrenciye göre değiştirerek başarılarını devam ettirmelerini sağlamışlardır),
8. Öğrenci başarısının ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi (öğrenci ilerlemesinin sıklıkla kontrol edilmesi) (Garrison, 2003).

Brookover ve Lezotte (1979) tarafından konu ile ilgili yapılan en kapsamlı çalışma ABD’ de yapılan araştırmadır. Araştırma Amerika’nın Michigan bölgesinde bulunan sekiz ilkokulda benzerlik ve farklılıkları tespit etmek amacıyla yapılmıştır. İki başarısız okul ile diğer okulların niteliklerine bakıldığında bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilere temel okuma yazma becerileri kazandırılmalıdır, tüm öğrenciler amaçlarda belirlenen tüm becerileri edinmelidirler, okul çalışanlarının sürece aktif şekilde dahil olması, ailelerle iyi ilişkiler kurması etkili okullarda olması beklenen özellikler olarak tespit edilmiştir (Şişman, 2002: 95).

1980’li yıllardan sonra yapılan araştırmalar ise “okulların öğrenciler üzerinde gerçek bir fark yaratabileceğini” desteklemektedir. Bu yıllarda yapılan çalışmalarda okulların nitelikleri ile öğrencilerin sosyoekonomik seviyeleri arasında çoklu bir bağıllık ortaya çıkmıştır (Stringfield ve Teddlie, 1991). Mortimore ve diğerleri (1988), Londra'daki etkili ilkokulları belirlemek amacıyla bir araştırma yapmış ve bu okulların aşağıdaki özelliklere sahip olduğunu tespit etmiştir: müdür yardımcısının sürece aktif katılımı, amaç odaklı liderlik, öğretmenler arasında tutarlılık, öğretmenlerin sürece katılımı, zihinsel olarak zorlayıcı öğretim, planlı bir

gün, derslerde sınırlı odak noktası, çalışmaya odaklanan bir ortam, en üst düzeye çıkarılmış iletişim, ebeveyn katılımı, olumlu bir okul iklimi ve kayıt tutma (Creemers, 2002). 1990'lardan sonra ise etkili okullarda öğrencilerin sadece bilgiye dayalı başarılarına göre değerlendirilmelerinin doğru olmadığı düşüncesi ortaya çıkmıştır. 1996 yılında Zigarelli yaptığı çalışmada, etkili okulu nitelendiren 6 ana kriter belirlemiştir. Bu kriterlerin her biri öğrencilerin başarıları üstünde denenmiştir (Ergin ve diğerleri, 2018). Bu özellikler şöyle sıralanmıştır: donanımlı öğretmen, öğretmenin sürece etkin dahil olması ve mutluluğu, müdürünün liderlik vasfı ve personelle iletişimi, sağlam okul iklimi, okul idaresinin olumlu ilişkileri, yüksek okul-veli iş birliğidir (Dinçsoy, 2011). Walberg (1991) düşük ve orta gelire sahip ülkelerde ortaöğretim seviyesinde olay incelemesi şeklinde meta analiz çalışmaları gerçekleştirmiştir. Sözü edilen bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan kanı ise fen eğitiminin okulları daha çalışkan, etkili ve yaratıcı hale getirdiğidir. İlk ve ortaöğretim düzeyine kullanılan kaynaklar, öğrencilerin temel bilgi ve becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir, onlara farklı konuları anlamaları için araçlar sunabilir ve öğrenmeye olan ilgilerini arttırabilir. Edmonds (1982) ile Ostroff ve Schmitt (1993), okul etkililiğine ilişkin kapsamlı bir model geliştirmek amacıyla, toplum desteği ve ebeveyn katılımı gibi dış faktörleri; liderlik davranışları, okul kültürü ve iklimi, yönetim işleyişi, öğrenci başarısı ve temel becerileri edinme, öğretmenlerin bağlılığı ve yeterliliği, öğretmen sadakati ve memnuniyeti gibi iç faktörlerle ilişkilendirmiştir. Yukarıda ele alınan faktörler okul etkililiği açısından önemli olmakla birlikte, tüm bu faktörlerin nasıl değerlendirileceği sorusu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, bağlama en uygun olan faktörleri belirlemek gerekmektedir; zira tüm bu faktörleri ölçmek oldukça zordur (Ostroff ve Schmitt, 1993).

Lawrence W. Lezotte (1986) yaptıkları çalışmada, Etkili Okullar Hareketi'nin tarihindeki "dört kritik dönemden" bahsetmiştir.

- **Birinci dönem (1966-1976):** Bu dönemde çoğunlukla girdi/çıktı çalışmaları (Coleman çalışmaları gibi) yapılmıştır. Etkili okulları belirlemeye yönelik ilk araştırmalar ve uç değer çalışmaları da bu dönemde yapılmaya başlanmıştır.
- **İkinci dönem (1976-1980):** Araştırmalar özellikle durum çalışmaları ve program değerlendirmeleri üzerinde durulmuştur.
- **Üçüncü dönem (1980-1983):** Bu dönemde bir yandan Etkili Okullar Hareketi büyürken diğer yandan eleştiriler ve rekabet de meydana çıkmıştır.

- **Dördüncü ve son dönem (1983-günümüz):** Hareketin şekillenerek okul geliştirme için iyi tanımlanmış bir süreç ve program haline gelmesini ifade etmektedir (Mace-Matluck, 1987; Aktaran: Garrison, 2003).

İlk dönem boyunca Edmonds ve Frederiksen, 1975 yılında Detroit, Michigan'daki okulların etkili olup olmadıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. "Etkili Okulların Araştırılması: Yoksul Çocuklar İçin Öğretimsel Açıdan Etkili Kent Okullarının Bulunması ve Analizi" isimli çalışmalarında, model şehirler bölgesinde yer alan yirmi kent okulundaki 2500 öğrenciyi incelemişlerdir. Bu okulların ortalama matematik ve okuma puanları, şehir genelindeki puanlarla karşılaştırılmıştır. Okulların etkililiği öğrencilerin okuma ve matematik puanlarına göre belirlenmiştir. Bu puanlar şehir ortalamasının üzerindeyse okullar etkili, şehir ortalamasının altındaysa okullar etkisiz olarak tanımlanmıştır. Çalışma sonucunda, dokuz okulun okuma öğretiminde etkili olduğu, beş okulun ise hem matematik hem de okuma öğretiminde etkili olduğu belirlenmiştir. Böylelikle, araştırma sonuçları göstermiştir ki, öğrencilerin aile geçmişinin ilkokullardaki öğretimsel etkililik üzerinde bir etkisi yoktur (Garrison, 2003). İkinci dönem ise Etkili Okullar Hareketi'nin 1976-1980 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönemde durum çalışmaları, program değerlendirmeleri, etkili okulların tanımlarının geliştirilmesi gibi konular üzerinde durulmuştur. 1979 yılında Brookover, Beady, Flook, Schweitzer ve Wisenbaker; Brookover ve Lezotte; Rutter, Maughan, Mortimore, Ouston ve Smith gibi araştırmacıların, 1981 yılında ise Glenn; Levine ve Stark; Venezky ve Winfield'ın yaptığı vaka çalışmaları öne çıkmıştır. Bu çalışmalar diğer yöntem ve tekniklerle yapılan araştırmaların sonuçlarını desteklemiş ve geliştirmiştir. Etkili okul tarihinde 1980-1983 yılları arası 3. Dönem olarak tanımlanmıştır. Bu dönem etkili okul kavramı ile ilgili literatürün derlenmesi, sentezlenmesi ve eleştirel yaklaşımların yapıldığı bir dönem olarak belirtilmiştir. 3. Dönemin sonlarına doğru Purkey ve Smith (1983), okulun ortam ve kültürünü tanımlayan iki grup değişkeni tanımlamışlardır. Etkili okul kavramını; etkili okullar tanım araştırması, uygulama araştırması, okul organizasyonu görüşü ve araştırmaları ile diğer ilgili araştırmalar üzerine yaptıkları bir inceleme ile açıklamaya çalışmışlardır. Ayrıca okulu, okulun dış katmanının iç katman olan sınıfı belirleyen bir yığına benzetmişlerdir. Bu yığını 'nested layers' adını verdikleri "iç içe geçmiş katmanlar" şeklinde isimlendirmişlerdir. Etkili okulların 4. dönemi olarak gösterilen 1983'den başlayan günümüze kadar (2003) olan süreçte etkili okullar kavramı olgunlaşma aşamasına geçmiştir. Bu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Ofisi; Johns Hopkins Üniversitesi'nde bulunan Etkili İlkokul ve Ortaokul Merkezi ve Wisconsin Üniversitesi'nde bulunan Etkili Ortaöğretim Okulları Merkezi olmak üzere iki araştırma ve

geliştirme merkezi kurmuştur. Bu merkezlerde ilkököl ve ortaoköl düzeylerinde etkili okullarla ilgili ana çalışmaların yapılması, araştırmaların sürdürölmesi ve geliştirilmesi amaçlanmıştır (Garrison, 2003).

Akan' nın (2007) yaptığı çalışmada etkili okulun çeşitli boyutlarının öğretmen ve yöneticiler tarafından nasıl algılandığı ortaya konuştur. Gökçe ve Kahraman (2010) yaptıkları araştırmada, okulların liderlik, etkili öğretmenlik, yetkinlik geliştirme, okul-çevre ilişkileri ve kurumsal bağlılık gibi belirli unsurlarının etkililik seviyelerini belirlemişlerdir. Yağız (2016) yaptığı çalışmasında öğretmenlerin mesleki deneyimlerine bakılmaksızın hepsinin de etkili okul hakkında benzer algılara sahip olduklarını belirtmiştir. Güngör'ün araştırması devlete bağlı ilköğretim okullarında dönüşümsel liderlik, etkili okul özellikleri ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkileri inceleyerek yeni bir model geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu yeni model dönüşümsel liderliğin etkili okul özelliklerini nasıl etkilediğini ve bu etkinin öğretmenlerin örgütsel bağlılığına nasıl yansıdığını açıklamaya çalışmaktadır (Güngör, 2018). Şahan 2021'e göre etkili okulu tanımlarken sadece akademik başarının incelenmesi ve değerlendirmeye alınması, öğrenci öğrenmesine çok dar bir bakış açısıyla bakılmasına sebebiyet verir (Şahan, 2021). Edmonds (1979) ve Lezotte (2005) etkili okul korelasyonlarını Şekil 1'deki gibi karşılaştırmıştır (Fortner, 2017):

Şekil 2.1. Etkili Okul Korelasyonu

Şekil 2.1' e bakıldığında Edmonds (1979) ve Lezotte (2005) benzer şekilde okulda güçlü liderlik, yüksek başarı beklentisi ve öğrenci gelişiminin izlenmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Lezotte, bunlara ek olarak güvenli bir ortam, aile desteği ve okul misyonunun açık olması gibi başka unsurlara da dikkat çekmektedir.

2.6. ETKİLİ OKULUN BOYUTLARI

Toplumda çok çeşitli örgütler bulunmaktadır. Okul ise bir eğitim-öğretim örgütü olması sebebiyle, diğer örgütlerden farklı niteliklere sahiptir. Okulların niteliklerini belirleyen, dolayısıyla etkililiğini de etkileyen çeşitli unsurlar bulunmaktadır. Brookover etkili okul boyutlarını; okulun sosyal yapısı ve iklimi, beklentiler, öğrenci ve aileler, okulun genel kültürü olarak belirtmiştir (Brookover vd., 1979).

Türkiye’deki okul etkililiği çalışmalarının çoğunluğu okul idarecileri ve öğretmenlerin fikirleri alınarak geliştirilmiştir (Aksu, 1994; Demirtaş, 1997; Keles, 2006; Köksal, 1991; Oral, 2005; Şişman, 1996; Tınmaz, 2000; Yelok, 2006; Yenipınar, 1998; Yılmaz, 2006; Yörük ve Şahin, 2012). Araştırmaların sonuçlarına bakıldığında genel kanı etkili okullar için en etkin boyutun idareci boyutu olduğu ve en az etkin boyutun ise; okul çevresi ve veli boyutu olduğu görülmüştür (Akan, 2007; Kaplan, 2008; Keleş, 2006; Şişman, 1996; Tunçel, 2008; Yılmaz, 2006).

Ülkemizde yapılan etkili okul çalışmalarında da farklı araştırmacılar veya araştırma grupları tarafından kullanılan terimler ve kavramlar değişkenlik gösterebilirler. Ülkemizde etkili okul konulu ilk kitap olan ‘Etkili Okul’ isimli kitabı Balcı 1993 yılında yayınlamıştır. Araştırmalarının amacı ülkemizdeki ilköğretim okullarının etkili okul niteliklerine ne kadar sahip olduklarının belirlenmesidir. Araştırmalarında etkili okulun değişkenlerini tespit etmiş ve şöyle sıralamıştır: Okul müdürleri, öğretmenler, okul kültürü, öğrenciler ve veliler (Yılmaz ve Taşdemir, 2016). Okullarda etkili okul kültürü oluşturmak için süregelen eski kültür yerine okul paydaşları olan müdür, öğretmen, öğrenci ve veliler iş birliğine gitmeli, anlamlı öğrenme sağlayan yöntem ve törenleri benimsemeli; geleneksel merasimler düzenlemek yerine öğrencilerin dikkatini çekecek onları heyecanlandıracak törenler düzenlenmelidir (Aslan, 2014).

Etkili okulun birden fazla belirleyicisi vardır. Etkili okulun etkinliğini ölçen ve etkili okul kavramını betimlemek için kullanılan kavramlardan bazıları şunlardır: okul idarecisi, öğretmenler, öğrenciler, ders programları, veliler, sosyal çevre, okul ortamı, başarı amaçlı hedef. Bunların her biri okulun başarısını belirlemede ve öğrenci başarısını artırmada önemli rol oynamaktadır. Toplumsal ilerlemeyle birlikte insanların eğitim kurumlarına yönelik taleplerinde artış görülür. Toplum, eğitim sisteminin öğrencilere daha gelişmiş beceriler ve bilgi sağlamasını beklemektedir. Bu sebeple içi ve dışı işleyişin iyileştirilmesi ve modern gereksinimlere uyum sağlanması, okulların başarısını artıracaktır (Deniz vd., 2022).

2.6.1. Etkili Okulun “Öğrenci” Boyutu

Etkili okul kavramının çok çeşitli tanımları mevcuttur. Bunlardan bir tanesi öğrenci merkezli yapılandırılmış okuldur. Etkili bir okulda ana gaye öğrenci mutluluğudur. Çünkü eğitim ve öğretimin odak noktası öğrencidir. Etkili eğitim uygulamalarının olduğu okullarda öğrenciler, okulu ve kendi gelecekleri ile ilgili konular hakkında fikirlerini ifade edebilmekte, değişik kulüp ve kurullarda aktif görevler üstlenmektedirler. Bu aktif görevler sayesinde öğrenciler okulları ve eğitimleri ile alakalı durumlarda söz hakkına sahip olabilmektedirler (Ayık ve Ada, 2003). Etkili okulların çok boyutlu bir yapısı bulunmaktadır. Bu durumun fark edilmesi ile müdür, öğretmen, veli gibi birçok değişkenin tek başına ve birbirleri ile durumları incelenmiştir. Bu değişkenler incelenirken de öğrenci faktörü daima merkezde kalmıştır. Öğrencinin merkezde olduğu bu araştırmalarda belirleyici unsurlar; öğrencinin duygusal sağlığı, bedenem emniyetinde olma hissi, başarı düzeyleri ve topluma katkı sağlayan yetkinlikler olarak sıralanabilir (Doran, 2004).

Etkili okullardaki öğrenme süreçleri, öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre planlanarak, öğrencilerin sadece bilişsel değil, aynı zamanda sosyal, eğitsel ve bedensel gelişimlerini de destekleyici etkinlikleri içerecek şekilde planlanır. Böylece etkili okullardaki öğrenciler ilgi, yetenek ve ihtiyaçları doğrultusunda kendilerini geliştirme fırsatı elde edebilir (Baştepe, 2009). Etkili okulun temel amacı, farklı düzey ve yeteneklere sahip tüm öğrencilerin eğitimine yönelik fırsatlar sunmaktır. Aynı zamanda öğrenciler birbirlerinin farklılıklarına ve benzerliklerine de saygı gösterirler. Her öğrencinin bireysel yeteneklerine değer verilir, 'sen başarabilirsin' güveni aşıl原因arak, eğitim hedefleri açık bir şekilde belirlenir ve ifade edilir (Balcı, 1996).

Etkili okullarda öğretimin odağında öğrenci bulunur ve temel vurgu, öğrencinin gelişimi üzerinedir. Farklı akademik becerilere sahip tüm öğrencilerin belirlenen standartlara ulaşması amaçlanmaktadır (Yağız, 2016). Etkili bir okul öğrencilerinin farklı ve güçlü yanlarını anlar ve bu doğrultuda hareket eder. Bu sebeple etkili okul öğrencileri farklı olmak zorundadırlar. Çünkü içinde bulundukları etkili okul ortamı öğrencileri farklı ve başarılı olmaya mecbur etmektedir. Etkili okulun öğrencilerini diğer okullardan ayıran özelliklerinden en hızlı fark edileni davranış biçimleri ve hatta giyim tarzlarıdır. Dikkatli bakıldığında bu farklılık oyunlarında bile fark edilebilir. Etkili okullar, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alır ve öğrenme süreçlerini onlara göre planlarlar. Bu anlayış öğrenci merkezli yaklaşım olarak tanımlanmaktadır. Yaklaşımın ana hedefi öğrencinin duygusal sağlığının iyi durumda olması

ve öğrencinin her anlamda gelişiminin tamamlanmasıdır. Ekili okulun öğrencileri gelecekleri hakkında kararlar alabilir, istediği etkinliğe katılabilir ve yahut okulla alakalı bir kurulda görev ve sorumluluk alabilir. Etkili okuldaki öğrenciler diğer okullardaki öğrenciler gibi değildir, farklıdır. Öyle olmak da zorundadırlar. Çünkü içinde bulundukları okul iklimi öğrencilerin özgün ve başarılı olmalarını kaçınılmaz kılmaktadır (Ergin ve vd., 2018). Etkili okulda öğrenciler sadece bilgi öğrenmekle kalmayıp aynı zamanda temel ve kritik düşünme becerilerini de geliştirmektedirler. Bu beceriler öğrencilere, günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunları çözmelerine, bilgiyi anlamalarına, etkili iletişim kurmalarına ve başkalarıyla iş birliği yapmalarına yardımcı olmaktadır (Şişman, 2013: 163-165).

2.6.2. Etkili Okulun “Öğretmen” Boyutu

Etkili bir öğretmenin özellikleri arasında öğrencilerinde ilgi uyandıran, sınıfta olumlu davranış çeşitlerine destek veren, bu olumlu davranışların bir amaca yönelik olanlarını gerçek hayatta kullanılabilecek bir şekle getiren, sınıf disiplininde yetenekli, öğrencilerin aileleri ile yakın ilişkiler kurarak öğrencileriyle sağlam bir yakınlık oluşturabilen olarak sayılabilir. Bir okulda öğretmen ne kadar etkinse o okul o derecede etkili olur. Öğretmen etkili bir okul oluşturmak için elde bulunan tüm parçaların en değerlisidir. Bu bağlamda öğretmenler öğrencilerinde istedik davranışları oluşturabilmek için planlı bir şekilde, beraber çalışmalıdırlar. Goddard, LoGerfo ve Hoy (2004), kolektif öğretmen yeterliliği olarak adlandırdıkları öğretmenlerin bu şekilde beraber ve planlı çalışmalarını, okul etkililiğinde kritik bir noktaya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Dolayısıyla etkili okullarda öğretmenlerin bireysel becerilerinin yanı sıra kolektif yeterliliklerinin de son derece önemli olduğu vurgulanmıştır (Çevrik ve Koçak, 2022).

Etkili okulların öğretmen teması altında belirlenen bazı özellikler şunlardır: öğretmenler arasında iş birliğinin bulunması, öğretmenlerin görev sorumluluklarını sevgiyle yerine getirmeleri, yüksek motivasyona sahip olmaları, hoşgörülü ve anlayışlı bir yaklaşım sergilemeleri, mesleki gelişimlerini sürekli olarak sürdürmeleri, birbirlerine güvenmeleri ve destek olmaları, ayrıca davranışlarıyla öğrencilere rol model olmalarıdır (Ertürk ve Memişoğlu, 2018). Etkili okullarda öğretmenler ellerinde bulunan girdilerle sınıfı en iyi şekilde düzenleyerek etkili bir öğrenme ortamı oluşturmak için maksimum düzeyde çaba sarf etmelidirler (Gökçe, 2002). Öğretmenlerin görüşlerine göre etkililik, öğretme gücü, işbirliği yapma, başarılı olma, amaca ulaşma, öğrencilere olumlu davranış kazandırma, bireyleri

etkileme, projeler yapma, okulu geliştirme, kendini geliştirme, yenilikçi olma, lider olma, beklentilere cevap verme, farklı yöntem ve teknikler uygulama, öğrenmeyi öğretme, öğrencilerin eğlenecekleri bir okul ortamı oluşturma, öğrenci merkezli eğitim, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarma, çevreye duyarlılıktır (Memişoğlu, Ertürk ve Yavuz, 2018).

Nasıl ki etkili okulların özellikleri diğer okullardan farklı ise ve bu farkları onların etkililiğini sağlıyorsa etkili öğretmenlerinde özellikleri vardır. Etkin bir öğretmen, sadece öğrencilere karşı değil, aynı zamanda iş birliği içerisinde olduğu diğer öğretmenlere karşı da sorumluluklarını yerine getirir (Can, 2004). Bütün bu girdiler düşünüldüğünde etkin bir öğretmenin okulun birçok yönden gelişmesine ve etkililiğini arttırmasına katkıda bulunması sebebiyle, okul etkililiğinin sağlanabilmesi için geliştirilmesi gereken en önemli kaynaklardan birinin öğretmen olduğu söylenebilir (Tosun, 2022). Etkili okullarda öğretmenler, okuldaki tüm öğrencilerin başarabileceği öğretim metotları bulmaya çabalar. Bu öğretmenler, öğrencilerin başarısızlığını onaylamazlar. Çünkü onlara göre, eğer bir öğrenci başarısız oluyorsa bu durum öğretmenlerin öğrencilerinin yeteneklerine güvenmediklerinin bir belirtisidir. Etkili öğretmenler, kendi performanslarını da değerlendirirler ve öğrencilerinden yüksek standartlarda başarı beklerler. Bu konu üzerinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki, öğrencilerin potansiyelini ve başarılarını belirlemede öğretmen beklentileri oldukça önemli bir yere sahiptir (Çobanoğlu ve Badavan, 2017). Öğretmenlerin maruz kaldığı mesleki yorgunluk, baskılar, ötekileştirme ve değersizlik hissi gibi olguların, okul kültürü üzerinde olumsuz bir etki yarattığı görülmektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin görev yaptıkları okullarda uzun yıllar kalmamaları ve alanlarında uzmanlık seviyelerinin yeterli olmaması okul etkililiğini olumsuz etkilediği belirtilmiştir (Kara ve Bozkurt, 2022).

Etkili okullarda başarının tam olarak sağlanabilmesi için öğretmenlere sınıf yönetimi ve öğrenci ilişkilerinde yardımcı olmak için destek ve rehberlik sunulmalıdır. Öğretmenlere farklı öğretim metotları ve yaklaşımları konusunda eğitim verilerek bireysel öğrenme desteği sağlanmalıdır (Kahraman vd., 2023). Öğretmenlerin verimli bir şekilde çalışmalarını sağlamak, aynı zamanda onların kendilerini geliştirebilmeleri ve mesleki yeterliliklerini kanıtlayabilmeleri için gerekli ortamın oluşturulması ve fırsatların sunulması kritik bir öneme sahiptir (Ayık ve Ada, 2009). Etkili okullarda öğretmenler, öğrencilerin öğrenme süreçlerini optimize etmek için değerlendirme sonuçlarını geri bildirim olarak kullanmanın önemini kavrarlar. Geri bildirim öğrenci öğrenmeleri hakkında bilgi vermenin yanı sıra, öğrenme güçlüğü çekilen konuların ve öğrenme sürecindeki eksikliklerin tespit edilmesinde de önemli bir yere sahiptir. Öğrenci öğrenmelerinin düzenli bir şekilde izlenmesi, eğitim öğretim sürecini görebilmek ve eksiklikleri

giderebilmek açısından da oldukça gereklidir (Günel, 2014). Stringfield ve arkadaşları, okul etkinliği hareketinin işlevselliğini artırmak için prosedürlerin öğretmen etkinliği hareketiyle bağlantılı olması gerektiğini öne sürmüşlerdir. Gulla ve Jorgenson (2014), özellikle inanç temelli okullarda, akreditasyon, standart testler ve veli memnuniyeti gibi parametrelerin okul etkinliğini belirlemek kullanıldığını belirtmişlerdir. Ancak okul etkinliği genel olarak daha birçok farklı odak alanına ayrılabilir (Amen, 2019).

Helvacı ve Aydoğan (2011) etkili okullardaki nitelikli öğretmenin özelliklerini şöyle sıralamışlardır; eğitim deneyimi, mesleki gelişim çalışmaları, pratik bilgi birikimi, iletişim becerileri, ders öncesi hazırlık, ders esnasında etkili zaman yönetimi ve pedagojik yaklaşımlar. Etkili okullarda öğretmenlerin, okul içindeki bütün kararlarda duygu ve düşüncelerine önem verilip fikirlerinin alınması beklenmektedir (Helvacı ve Aydoğan, 2011). Yağız (2016)' a göre ise etkili öğretmenin ölçülebilir özelliklerinden bazıları şunlardır: Etkili bir öğretmen, etnik ayrımcılık konusunda bilgi sahibidir; ırkçılık, sınıfçılık ve cinsiyet ayrımcılığını tanır ve bunlarla nasıl başa çıkılacağını iyi bilir. Bilgiyi aktarırken etkili ve uygun öğretim yöntemlerini kullanır. Öğrencilerinin seviyelerinin farkındadır, neyi, nasıl öğreneceklerinin farkına varıp onları nasıl teşvik edeceğini bilir. Öğretim kararlarını verirken esneklik gösterir. Ölçülemeyen özelliklerini ise şöyle sıralar: Etkili öğretmen sağlam bir ahlaki karaktere sahiptir, çocukları sever, öğretmeye istek duyar ve hem kendisi hem de öğrencileri için yüksek hedefler belirler. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları ile sınıfın genel gereksinimlerini dengeler, kendine güveni tamdır ve duyarlılık ile sebat gösterir. Sabırlı, enerjik, empatik ve sıcak bir yaklaşıma sahiptir. İstekli olup metne mutlak bağlı kalmaksızın konuşabilir, verimli çalışır ve güçlü bir sezgiye sahiptir. Yaptıklarıyla gurur duyar ve öğretime olabildiğince fazla zaman ayırır. Öğretmenlerin öz yeterliği de önemli bir unsurdur. Öz yeterlik, öğretmenlerin öğretimle ilgili görevlerde kendi yeteneklerine ve karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilme kapasitelerine duydukları güveni ifade eder. Öğretmenlerin görevlerini başarılı bir şekilde yerine getirebileceklerine dair inançları, aynı zamanda performanslarını da etkileyen bir faktördür (Yüner ve Özdemir, 2020). Bu bağlamda, öz yeterlik inancının, öğretmen performanslarındaki bireysel farklılıkları açıklamada anlamlı bir görev üstlendiği tespit edilmiştir (Riggs ve Enough, 1990). Bitto ve Butler (2010), öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının, okul etkililiğinin artırılmasında en temel faktörlerden biri olduğunu vurgulamıştır (Yüner ve Özdemir, 2020). Şişman 2002'de yayınlanan kitabında etkili okullardaki öğretmenlerin sahip olduğu ya da olması istenilen özelliklerini şöyle belirtmiştir;

- Okulda çalışan öğretmenler arasında güven ortamı oluşmuş, iş birliğini destekleyen bir iklim mevcuttur.
- Öğretmenler kendilerini mesleki anlamda geliştirmek için devamlı uğraşırlar.
- Sorumluluk bilinci fazladır.
- Ortak planlama süreçlerine öncelik vermektedirler.
- Sınıf yönetiminde etkinlik sağlamak için çeşitli teknikler kullanmaktadırlar.
- Öğrenme ortamları düzenli ve etkindir.
- Öğrencilerinin başarılarının en üst seviyede olmasını beklerler.
- Sınıfındaki öğrencilerinin hepsinin başarılı olacağını düşünürler.
- Öğrencilerine kendilerini tanıma, becerilerini keşfetme ve geliştirmelerinde öncü olurlar.
- Öğrencilerine öğrenmelerini pekiştirme için ev ödevi verirler.
- Hedefleri nettir.
- Öğrencilerine yaşam için başlıca becerileri öğretmeye çabalarlar.
- Bilişsel öğrenme süreçlerine ve öğrenilen bilgilerin bir bağlamdan diğerine aktarılmasına önem vermektedirler.
- Mevzuatı düzenler, misyon ve vizyonları belirler.
- Sınıfta bulundukları zamanın önemli bir kısmını öğrenmeye adanmışlardır.
- Öğrencilerin yaşamışlıklarından faydalanırlar.
- Öğrencilere sürekli sorular sorarlar.
- Sordukları sorulara cevap beklerken acele etmezler, öğrencilere ihtiyaç duydukları zamanı sağlarlar.
- Yeni bir konuyu anlattıktan sonra, öğrenmenin kalıcılığı açısından etkinlikler yaparlar.
- Anlattıkları konu tam olarak anlaşılmadan diğer bir konuya başlamazlar.
- Öğrenilen konu ile ilgili sınav yaparlar ve konunun anlaşılıp anlaşılmadığına dair dönüt alırlar.
- Öğrencilere okulun ve öğrenmenin ne anlama geldiğini öğretmeye çalışırlar.
- Öğrencilerin ders başarılarını ve kendilerini ne kadar geliştirdiklerini sık sık ölçüp, onları değerlendirmeye alırlar.
- Öğrencilerin ne kadar öğrenebildikleri ile ilgili yanıltıcı tutumları göz ardı ederler.

- Öğrencilerine rencide edici takma adlar ile hitap etmezler.
- Öğrencilerle ilgili tek ya da toplu olarak en alt seviyede hedefler oluştururlar.
- Bireysel çalışmalardan çok, öğrencilerin arkadaşları ile beraber yaptıkları çalışmalara önem verirler.
- Öğrencileri belirlenmiş olan hedefleri gerçekleştirmek için çaba sarfetmeye teşvik ederler.
- Öğrenciler arasında oluşturulan grupların çok yönlü olmasına dikkat ederek, dayanışma içerisinde beraber yapılan öğrenme etkinliklerine önem verirler.

Mevzuatta öğretmenlerde bulunması gereken nitelikler; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi (Millî Eğitim Bakanlığı, 1973) olarak ifade edilse de tıpkı etkili okulun yönetici boyutunda olduğu gibi, etkili öğretmenin özellikleri de araştırmacılar arasında tartışma konusu olmuştur (Yağız, 2016). Öğretmenin etkili öğretim için sadece alanı ile alakalı bilgiye sahip olması yeterli değildir. Birikimlerini öğrencilerine etkin bir iletişim kanalı kullanarak aktarması beklenmektedir (Deniz vd., 2022). Etkili bir öğrenme için öğretim planlaması ve yönetimi, eğitim sürecinin gerçekleştirildiği fiziksel, sosyal ve psikolojik çevrenin düzenlenmesi, öğrenci deneyimleri ile eğitim kurumunun hedeflerinin bir araya getirilmesi, öğrenci başarısının ölçülmesi ve geri bildirimlere dayanarak iyileştirilmelerde bulunulması gerekmektedir (Şişman, 2013). Sakin, organize ve etkileşimli bir öğrenme çevresi etkin ve faydalı bir öğretme-öğrenmenin başarıyla gerçekleşebilmesi için belirleyici özelliklerden biridir. Bu özellikleri bünyesinde barındıran bir eğitim-öğretim ortamı etkin bir öğretmenin de yönlendirmesiyle ve öğrencilerin aktif katılımıyla sağlanır (Brophy ve Good, 1986: 60).

2.6.3. Etkili Okulun “Yönetici” Boyutu

Okullar, hedeflenen eğitim standartlarına erişme, değişen şartlara uyum sağlama ve yeniliklerin öncülüğünü yapma sürecinde kritik bir konumdadır. Okul müdürlerinin bu süreçte büyük bir sorumluluk ve belirleyici görevleri vardır. Etkili müdürlerin sahip oldukları niteliklerini kontrol etmek oldukça kritiktir. Bir okulda öğretmenlerin tesir altında kaldıkları en önemli unsur beraber çalıştıkları okul yöneticilerinin özellikleridir.

Okul müdürü, eğitim öğretim kurumunda kritik bir görev üstlenen en önemli öğelerden biridir. Okul müdürü liderlik vasfına sahip olmalıdır ki okulun ihtiyaçlarını gidermeli ve çıkabilecek olan problemlere hızlı ve etkili bir şekilde çözüm bulabilmelidir. Çünkü günümüzde yönetime olan bakış açısı bunu gerektirmektedir (Sadan ve Atilla, 2021). Etkili okullardaki okul müdürlerinin özellikleri arasında; kişilerarası iletişimlerinin iyi olması, okulda çalışan öğretmen ve personeli cesaretlendiren yapıda olması, organizasyon yeteneği yüksek ve sorumluluk duygusu gelişmiş olmaları sayılabilir. Etkin bir okul müdürü, öğretim lideri olarak okulun hedeflerini tüm okul personeline doğru bir şekilde aktarabilmelidir (Kaplan, 2008). Greenfield (1982) tarafından yapılan bir araştırmaya göre; etkili yöneticilerin, yüksek enerjiye sahip oldukları, uzun saatler çalışabildikleri, iyi bir dinleyici ve gözlemci oldukları, bilgi aktarımında yetkin oldukları, kişiler arası ilişkilerde başarılı oldukları, strese karşı toleranslı oldukları gözlemlenmiştir (Töremen, 2003). Birçok araştırmacı etkili bir okulun oluşturulması, yönetilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasında okul yöneticilerinin lider olma özelliklerinin belirleyici bir görev üstlendiğini belirtmişlerdir. Bu bağlamda okul yöneticilerinin liderlik özelliklerinin, okuldaki öğretmenlerin iş doyumunu ve örgütsel bağlılıklarını artırmada ve örgüt içinde olumlu bir iklim oluşturmada kayda değer etkilerinin olduğu ifade edilebilir (Atış ve Dilbaz, 2022). Etkili okul araştırmalarında okul müdürü eğitim ve öğretim lideri olarak adlandırılır. Okul müdürünün öğretimsel bir lider olarak, okulun hedeflerini belirleme, okulun öğrenme ortamını zenginleştirme ve eğitim müfredatını idare etme olmak üzere üç önemli görevi vardır (Şişman, 2004). Çelikten' in 1999 yılında yapmış olduğu bir çalışmada, etkili okul olarak nitelendirilen okulların hangi vasıfları taşıdığı, etkili okullar ile okul müdürlerinin karar verme şekilleri arasındaki ilişkinin nasıl olduğu, sözü edilen okulların müdürlerinin alt kademede çalışan personele hangi seviyede sorumluluk verdiğini belirlemeyi amaçlamıştır (Çelikten, 2000). Yapılan araştırmanın sonucunda, okul müdürünün personeline verdiği sorumluluk ile okulun etkililiği arasında pozitif yönde bir bağlantı olduğu saptanmıştır.

Başaran'a (1994) göre ise okul müdürlerinin yönetim kuram ve kavramlarında gerekli donanımına sahip olmaları gerekmektedir. Bu durum eğitim örgütleri olan okulların ulusal amaçlara uygun olarak çalışabilmesi için önemli bir özelliktir. Okul müdürlerinin tarafsız ve anlaşılır olması, okulda karar alma sürecine ortak olması ve okulu yapısal olarak güçlendirmesi önemli özelliklerinden sadece bazılarıdır (Kara ve Bozkurt, 2022). Okul müdürleri, okulların etkililiği için gerekli donanımına sahip olmalı ve seçilirken de bu özelliklere dikkat edilerek seçilmelidir. Okulların etkililiğini artırmada okul müdürlerinin son derece önemli bir rolü

vardır. Bu durum göz önünde bulundurularak okul müdürlerine gerekli tüm eğitim ve desteği almaları için olanaklar sağlanmalıdır (Kutlu, 2017). Yapılan araştırmaların nihayetine göre etkili okulun en kritik boyutunun yönetici boyutu olduğu belirtilmiştir. Okul müdürlerinin ve öğretmenlerin ifadeleri göz önüne alındığında etkili bir okul müdürünün sahip olması gereken bazı nitelikler ifade edilmiştir. Bu niteliklerden kişisel özellikler olarak dürüst ve güvenilir olma; liderlik özellikleri olarak ise eşit olma olarak belirlenmiştir (Yirci ve Berk, 2021). Akyürek 2022’de yaptığı çalışmasında velilerin okul yöneticilerinin yönetimdeki yetenek düzeylerini belirlemiştir. Buna göre en önemli yönetim yetenekleri; insanlar arası olumlu ilişkiler ve etkili diyalog kurma, öğrenci ve veli yardımı, öğretmen yardımı, rehberlik ve kurumsal iyileşme olarak belirlenmiştir (Akyürek, 2022).

Etkili okulda okul müdürü liderliği personeli ile paylaşan eğitimsel liderdir. Okulun amacının öğrenme olduğunu vurgular, okul müdürü ve öğretmenler aktiftir; becerikli, cesur, destekleyicidir. Okul misyonuna kendilerini adanmışlardır ve herkesten yüksek performans beklemektedirler. Öğrenci gelişimini izlemek için öğretmenlerle iş birliği içinde çalışırlar (Atılkan, 2019). Müdürler iyi bir yönetici lideri olmak için birçok önemli sorumluluğu da göze almalıdır. Hes ve Kelly’ e göre liderlik özelliğine sahip okul müdürleri, savaş meydanında askerlerini başarıyla idare eden ve yöneten komutanlara benzemektedir (Çiçek, Aslan, Taşkın ve Kılıçaslan, 2023). Lunenburg’a (2010) göre etkili okuldaki yöneticilerin yönetsel görev ve yeteneklerini iki bölümde incelemek mümkündür. Bu kategorilerden birincisi okul yöneticisinin göreviyle alakalı politikalar, kaideler, yöntemler ve yetki ilişkilerinin ortaya konması ve uygulanması gibi yönetim yükümlülüklerini ifade eder. Diğer kategori ise yöneticinin paydaşları ile oluşturmuş olduğu kültürel bağdır. Bahsi geçen kültür bağı okul müdürünün okul etkililiğini artırmak için paydaşlar ile düzenli okul gelenekleri oluşturmak, kültürel sosyal etkinlikler yapmak gibi olguları içermektedir (Atış ve Dilbaz, 2022).

Etkili okullarda bulunan okul müdürü, öğretmenler ve öğrenciler ile uyum ve iş birliği içinde çalışır. Okulda olumlu bir iklim mevcuttur. Okul müdürü, öğretmenlerin kendilerini geliştirmelerini teşvik eder. Öğrencilere sorumluluk verilmesini özendirir. Başarılı öğrencileri öğretmenler ile diğer öğrenciler önünde ödüllendirir. Etkili okullardaki okul müdürü, okulun her yerinde sıkça görülür. Bu okullarda başarıyı yakalamak için önem taşıyan ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinin etkin bir biçimde yürütülmesini sağlar (Atılkan, 2019). Karatepe (2005) yönetici performanslarını incelemek için yaptığı bir çalışmada, etkin bir okul müdürünün şu özelliklere sahip olması gerektiğini tespit etmiştir : astları ile güçlü iletişim becerileri sergileme, astlarına kendi yeteneklerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine fırsat

tanımak için yetki ve sorumluluk devredebilme, astlarının duyarlılığını artırarak sorumluluk bilinci kazanmalarına yardımcı olma, öğretmenlerin gösterdikleri üstün başarıları kutlama ve ödüllendirme (Arslantaş ve Özkan, 2014). Etkili okullarda yöneticiler, akademik başarı için sürekli çaba gösterirler ve hedeflere bağlı kalırlar. Bu müdürler, okul ve sınıf etkinliklerine öncelik veren bir gelişim ve değişim için ortak hedef ve yönelim belirleyip etkili bir vizyon oluştururlar. Etkili yöneticiler, eğitim ortamını öğrencilerin ve öğretmenlerin başarısını artırmak için uygun hale getirebilmelidirler (Güçlü, 2000: 72). Bir yönetici ne kadar etkiliyse o okul da o kadar etkilidir (Arslantaş ve Özkan, 2014). Başarılı bir yönetici, okulundaki süreçleri idare ederken okuldaki bütün birimleri tetikleyebilmeli, onları süreçte aktif olacak şekilde organize edebilmeli ve etkin iletişim sağlayabilmelidir (Şadan ve Atilla, 2021).

Okul yöneticilerinin, okulların yönetiminde oldukça büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Öyle ki; bir okul yöneticisi kaynakların güçlendirilmesi ve çeşitlendirilmesi, imkânların iyileştirilmesinde, öğretmenin kişisel ve profesyonel gelişimine katkı sağlama ve motivasyonun artmasında, iletişim kanallarının açık tutulması ve olumlu geri bildirim kültürünün teşvik edilmesinde gibi birçok yönden etkilediği için iyi okullar-iyi yöneticiler, kötü okullar-kötü yöneticiler şeklinde algılandığı belirlenmiştir. Bütün bu etkenler göz önüne alındığında okul yöneticilerinin bakanlık tarafından ciddiyetle atanması, görevde iken kendini devamlı geliştirmesine imkân tanınması ve buna yönlendirilmesi, yöneticilik için gerekli şartların veya ölçütlerin daha yüksek performansa ulaştırılması bir okulun kurtulmasına ve dolayısıyla toplumun kurtulmasına imkân verecektir (Yıldız, 2020).

Eğitim felsefesini hedef edinmiş kurumsal okullar meydana getirmek ve bu felsefenin eğitim öğretime yaptığı katkıların önemi yadsımayan bir okul liderliği (pedagojik liderlik) şekli etkili okullar oluşturabilmenin en önemli özelliklerindendir. Bu tür liderler, beraber çalıştıkları takım arkadaşlarına destek sağlayan ve aynı zamanda bireylerin ortak hedef ve amaçlar oluşturabilecekleri, beraber iş yapabilme ihtiyacının bilincinde olan iş arkadaşlarına sahip olmaya çalışan liderlerdir (Okçu ve Şenyiğit, 2019). Okul müdürleri beraber çalıştıkları öğretmenlerin bireysel özelliklerine göre onlara yol gösterebilir, bu sayede de öğretmenlerinin amaçlarına daha çabuk ulaşmalarını sağlayabilirler. Bunun başlıca yollarından biri müdürlerin öğretmenleri ile ortak bir görüş üzerinde buluşması ve okulun geleceği hakkında planlamalar yapmalarıdır (Şadan ve Atilla, 2021). Okul yöneticisinin etkinliği, ilk olarak, tüm öğrencilerin öğrenme başarısı kazanmalarını sağlamak için gerekli olan sosyal ve duygusal ilerlemelerini içeren bir başarı ve öğrenmeye odaklı müfredatı, gelişimleri ve hayata geçirmeyi garanti etmesine bağlıdır (Karlı, 2006: 9).

Cheng'e (1996a) göre okul müdürleri, eēitimin yönünü aıklıēa kavuşturmayı; uygun iklim, teknoloji ve araç gereçleri saēlamayı; ēretmenler için kendilerini geliştirebilecekleri ērenme ve ēretmeye motive olacakları ortamlar yaratmayı kendilerine öncelik edinmelidirler. Bu durumda okul müdürlerinin etkili okullar yaratabilmeleri için ulaşması gereken beş amaç tanımlanmaktadır (Başaran, 1994):

1. *Verimliliēi arttırmak*: ērenci başına yapılan masrafları azaltarak ērencinin eēitimsel özelliklerini arttırmak.
2. *Eēitim alışanlarının iş doyumunu saēlamak*: Çalışanların okula harcadıēı emeēin karřılıēını almalarını saēlayarak yaptıkları işten zevk almalarını saēlamak.
3. *Okulun saēlıēını korumak*: Eēitim alışanlarının hep beraber olduēu, uyuşmazlıkların en az seviyede grldēēu bir ortamda, eēitimin misyon ve vizyonunu gerçekleştirmeye yöneltmek.
4. *Okulu canlı bir yapıya ulaştırmak*: Eēitim bilimlerinde ve eēitim teknolojilerinde meydana gelen deēiřiklikleri takip ederek toplumun gelişen ve deēiřen eēitim ihtiyaçları ile uyumlu bir şekilde vazgeçmeden uygulamak.
5. *Okulu çevresine faydalı hale getirmek*: Okulun doēa dostu olmasını saēlamak, saēlık koşullarını geliştiren, toplumun gereksinim duyduēu eēitim hizmetlerini sunan ve yeterli olduēu konularda sosyal çevresine öncülük eden bir kurum haline getirmek.

Sonuç olarak okul yöneticilerinin okul etkililiēinde belirleyici bir rol oynadıkları görüşü genel olarak kabul görmekte ve okulların etkililiēinin deēerlendirilebilmesinde yöneticilerin bireysel olarak kaliteleri ya da yönetim süreçlerinde içselleştirdikleri bireysel özellikleri önemli unsurlar olarak görülmektedir (Tosun, 2011). Başarılı okullarla yapılan araştırmalar, var olan ērenci başarisının ve okul başarisının devam etmesinin büyük lēde okul müdürüne baēlı olduēunu göstermiştir (iek, Aslan, Taşkın ve Kılıçaslan, 2023). Etkili okullar üzerine yapılan araştırmalara ilişkin bir literatür taraması, ērenci başarisına katkıda bulunan faktörleri belirlemiştir. Okul müdürü liderliēi, okulun etkinliēi ve ērenci başarısı açısından baskın bir deēiřken olarak öne çıkmaktadır (Masewicz, 2010).

Bir okul yöneticisi, ērenci ve ēretmenlerle olumlu iletişim kurduēunda, bu durumun bütün paydaşların verimliliēini artırdıēı kanıtlanmıştır (Helvacı ve Aydoēan, 2011). ēretimsel bir lider olarak okul yöneticisi; bütün ērencilerine başarılı olacakları konusunda güvenir. ērencilerine de beraber alıřtıēı görev arkadaşları ēretmenlere de eēitimle alakalı konularda

yardım sağlar (Deniz vd., 2022). Etkili bir okul müdürü başarılı öğrencileri arkadaşları ve öğretmenleri önünde mükâfatlandırır. Etkili okullardaki okul müdürü, okul içinde sürekli dolaşarak öğrencilerle iletişim halinde olmaya özen gösterir. Bu okullarda akademik başarıyı sağlamak için oldukça önemli olan ölçme ve değerlendirme uygulamalarının verimli bir şekilde yapılmasını sağlar (Atılkan, 2019). Okul yöneticisi ilköğretim de olsa lise de olsa eğitim öğretimin her kademesinde okul başarısı düşünüldüğünde hayati bir yere sahiptir. Başarılı bir okulun sağlam ve dayanaklı bir yöneticisi olmaz. Etkili bir yönetici okulunun misyonunu ortaya koyar ve yeni fikirleri teşvik eder (Özan ve Özdemir, 2010). Okul yöneticisinin etkili olabilmesi için birçok özelliğe sahip olması gereklidir. Okulun hedefini gerçekleştirmek için çalışanların ilgilerini artırmalı ve öğrencilerdeki eğitimsel başarıyı devamlı hale getirmek için gerekli olan sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen bir eğitim ortamı oluşturmalıdır (Karşlı, 2006: 9).

Başarılı okul liderliğinin çerçevesini çizmek için yedi ülkede bir araştırma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada başarılı okul liderlerinin açık bir rehberlik isteği ve amacına sahip, insanları geliştirme, öğretim programını yönetme ve bu eylemleri gerçekleştirmede okul paydaşlarının desteğini sağladıkları ortaya çıkmıştır (Leithwood ve Day, 2010). Sharma 2010 yılında yaptığı çalışmada, öğretmenlerin beraber çalıştıkları yöneticilerinin insani becerilerinin yüksek olmasını teknik becerilerinin fazla olmasından daha çok tercih ettiklerini ortaya çıkarmıştır. Bu insani beceriler, iletişim yeteneği, moral verme, karşısındaki insanı anlama, karar verme, tesir etme, zaman yönetimi, öz kontrol ve bağlılıktır (Sharma, Sun ve Kannon, 2012). Damnoen, Phumphongkhochasorn, Pornpitchanarong ve Nanposri (2022) bir yöneticinin örgütü hedeflerine ulaştırmak için sahip olması gereken en temel yetkinliğinin yönetim becerileri olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda, bir okulda etkinliğin sağlanmasında yönetim becerilerine sahip bir okul müdürünün en kritik unsur olduğu söylenebilir. Okuldaki yönetici yönetim becerilerine sahipse, öğretmenler arasındaki grup dinamiğinin etkin bir şekilde ortaya çıkabileceği, böylece de günün sonunda etkili okul kavramından bahsedilebileceği görüşü ortaya atılmıştır (Koyuncu, 2023). Alan yazında yapılan bir diğer araştırmada, etkili bir okul için okul ikliminin olumlu olması gerektiği vurgulanmış; bunu sağlamak için ise okul müdürlerinin çalışanlarıyla iyi ilişkiler kurma, aralarındaki etkileşimi yönetme, onları motive etme, işlerini kolaylaştırma ve rahat bir çalışma ortamı sunma becerilerine sahip olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin personeline değer verdiğini hissettirmesi, ihtiyaç duyulan zamanlarda onlara destek olması ve onları onurlandırmasının fazlaca önemli özellikler olduğu belirtilmiştir. Okul yöneticisi okuldaki

Çalışanlar arasında birlik ve beraberliği oluşturup sürekliğini sağlayan, iletişimi ve etkileşimi güçlendiren bir pozisyonda olmalıdır. Bunlarla beraber bir yöneticinin okulla ilgili bir hedef oluşturarak, bu hedefle alakalı paydaşlara gerekli açıklamaların yapılması ve hedefe yönelik çalışmaların belirlenmesine destek olması, etkili bir okul iklimi oluşturulması için son derece önemli olduğu vurgulanmıştır (Kara ve Bozkurt, 2022). Bouchamma' nın 2012'de yayınladığı araştırmasında sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı 5 okulda yaptığı çalışmadan bahsedilmiştir. Çalışmanın sonucunda etkili okul yöneticileri ile ilgili (1) hedefler ve beklentiler belirlemek, (2) stratejik kaynak sağlama, (3) müfredat yönetimi, (4) ğretmen denetimi ve rehberlik ve (5) düzen ve destek sağlamak şeklinde 5 ana temaya ulaşıldığı belirtilmiştir. Bu temalar özetlenecek olursa; etkili okul liderleri, ğretim kadrolarını karar alma sürecine dahil ederler, en iyi öğretmenleri en çok ihtiyaç duyan öğrencilere atarlar, öğretmenlerine tam destek sağlamak için gerekli yardımı ve müdahaleyi sunarlar, kurallar ve düzenlemeler koyar ayrıca şiddet ve zorbalığın hiçbir türlüsünü hoşgörü göstermezler (Bouchamma, 2012).

Etkin bir okul yöneticisi, öğretimin organizasyonuna ve denetimine daha fazla vakit harcar, öğretmenlerin performansını daha sık denetler, öğretmenlerle sorunları tartışır ve çözüm odaklı davranır, öğretmenlerin ilerlemesini teşvik eder, ğretmen değerlendirme süreçlerine etkin olarak katılır ve daha kaliteli insan ilişkileri kurar (Sindhvad, 2009). Anderson 2000 yılında yaptığı bir araştırmasında tespit ettiği bir durumu, bir okul müdürü, birkaç 'etkili' okulda stratejileri gözlemlemiş ve bunları tekrar etmeye çalışmış, ancak felaketle sonuçlanmıştır diye açıklamıştır. Etkili bir okul ile bağlantı kurmak, o okulda bir okul müdürünü gözlemleme fırsatı sunsa bile bir okulun farklı bir bağlamda ne yapması gerektiğini ortaya koyması imkansızdır. Okul müdürü, güçlü bir okul müdürü tarafından zaten geliştirilmiş bir okulu yönetmeyi devam ettirmeyi öğrenebilir, ancak daha zorlu ve karmaşık koşullarda bir okulu dönüştürmeyi ğrenemeyebilir (Anderson, 2022). Etkili ve etkisiz yöneticiler şu şekilde özetlenebilir:

Etkisiz Yönetici; kendisi için bir hedef oluşturulmasına ihtiyaç duyar, amaç duygusu taşımaz, fikirleri sabittir ve değişme kapalıdır, sorunlar ve çözümleri hakkında varsayımı yoktur; olumsuzluktan bahseder fakat çözüm bulmaz. Girişimci değildir, cesareti yoktur; çabukça yanlış yapabilir, öncelikleri önemsemez, kapasitesi sınırlıdır, kararsızdır. Etkisiz yöneticiler, zamanı iyi yönetemez, işleri karıştırır, problemlerini sebebini sorgulamaz, kavgaya yatkındır. Ayrıntılara takıldığı için büyük resmî göremez, değişime karşı dirençlidir, öğrenmeye isteksizdir, esneklik göstermez. Hedef koymadığı için her şeye yetişmeye çalışır, ancak plansız olduğu için işleri yetiştiremez. Kimseyle iş birliği yapmaz, grup çalışmalarına katılmaktan

hoşlanmaz. Ulaşılmazdır, etrafındakilere yardımcı olma hususunda isteksizdir. Sosyallikten uzaktır, iki yüzlüdür, güvenilir değildir.

Etkin Yönetici ise; kendi hedefini tek başına belirleyebilme yeteneği vardır, yüksek istek ve kapasiteye sahiptir, açık ve net bir amaç duygusuna sahiptir. Ayrıca bunu okuluna yansıtabilmektedir, sürekli değişim peşindedir; cesur ve girişkendir. Geniş bir bakış açısına sahiptir, detaylarda boğulmaz, yönetim için gereken zamanı ayırır, önceliklere karşı duyarlıdır. Her zaman iş bölümünü iyi yapar, zamanı verimli kullanır, iş bölümünü iyi yaptığı için hedeflerini kolayca yetiştirir. Grup çalışmalarında aktif rol oynar, iş birliği yapar. Kararlıdır, güvenilir, dürüsttür. Problemlerin kaynağını araştırır, kavgaya girmemeye özen göstererek problemleri çözmeye çalışır. Değişime uyum sağlar, öğrenmeye açıktır ve esnek bir tutum sergiler. Okulun paydaşları tarafından ulaşılabilir, etrafındakileri daima destekler ve iş birliğine açıktır. Sorunları fark eder, çözüm arar; yapıcıdır.

Belirtildiği gibi etkili ve etkili olmayan yöneticiler birbirinden oldukça farklıdır. Etkili yöneticiler bulundukları ortamda işlerin yürümesini kolaylaştırırken, etkili olmayan yöneticiler de işleri o derece zorlaştırırlar. Sahip oldukları kişilik özellikleri ile de birbirinden oldukça farklı olan bu yöneticilerin birlikte çalıştıkları iş arkadaşlarıyla olan ilişki dinamikleri de değişmektedir. Etkili yöneticilerin iş ortamındaki olumlu iletişim personelin performansını artırırken, etkisiz yöneticinin iş yerinde yüksek bir performans beklenmemektedir.

2.6.4. Etkili Okulun ‘Veli’ Boyutu

Öğrencilerin başarılı bir akademik hayatından bahsedilirken bu sorumluluk, okul içi ve okul dışı etkenler arasında paylaşılmalıdır. Eğitim sistemimizin ana hedeflerinden biri öğrencilerin okulda kazandıkları bilgi ve becerilerin evde velisi tarafından desteklenmesi ve okul ile aile arasında düzenli bir ilişkinin olmasıdır (Akkök, 2014: 253). Edmonds (1979) yaptığı araştırmada görülür ki bir okulda akademik başarı kadar yüksekse o okulda veli desteği o kadar çoktur. Öğrencilerin başarısızlığındaki ana etkenlerden biri ailenin ilgisizliği ve eğitim konusunu yeterince önemsememesidir.

Yapılan birçok çalışmada öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını tespit etmede en etkili yolun aile ile iş birliği içinde ilerlemek olduğu belirtilmiştir. Aileler çocuklarını en doğru tanıyan insanlardır ve çocuklar evleri ile okulları arasında bir uyuma ihtiyaç duyarlar. Bu uyum sayesinde aileler öğrencilerinin eğitsel, sosyal ve kişisel gelişimlerine katkı sağlarlar (Ergin vd.,

2018). Öğrencinin ailesinin sürece aktif şekilde katılımı, eğitimin etkililiği açısından büyük önem taşımaktadır (Bursalıoğlu, 2011: 39). Eğitim-öğretim sürecine veliyi dâhil eden ve velinin desteğini alan okullar, etkili okul olma yolunda hedeflerine daha kısa sürede ulaşabilirler. Veli, okulun işleyişini ne kadar iyi anlayabilirse, o oranda okula katkı sağlar ve destek verir. Bu katkı, okulun etkililiği açısından hayati önem taşır (Yağız, 2016). Okul-aile iş birliği, tüm düzeydeki öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Etkili bir eğitimin temeli, aile ile okul arasındaki güçlü iş birliğine dayanmaktadır. Okul aile iş birliğini geliştirmek için okul yönetiminin dikkat etmesi gereken bazı noktaları Sarıtaş şöyle belirtmiştir: velilere, çocuklarına evde destek olabilmeleri için gerekli bilgilendirme yapılmalıdır. Okulda gerçekleştirilecek etkinlik ve toplantılar, velilere önceden bildirilmelidir. Ailelerin, okulda düzenlenen etkinliklere destek vermesi teşvik edilmelidir. Ailelerin okulu ve öğretmenleri ziyaret etmeleri özendirilmelidir. Aile ve öğretmen görüşmelerinin sağlıklı gerçekleşmesi için uygun bir ortam oluşturulmalıdır. Ailelerin sınıfları ziyaret etmelerine olanak tanınmalıdır (Sarıtaş, 2012).

Okulların çevresiyle iyi ilişkiler geliştirebilmesi, öncelikle içinde bulundukları çevrenin talep ve ihtiyaçlarını anlamalarına bağlıdır. Aynı şekilde veliler de kendilerinden beklenen davranış ve tutumların farkında olmalıdır. Etkili okullar, toplumun, okulun amaçlarını ve öğretmen ile öğrencilerin sorumluluklarını bilinçli bir şekilde kavramasını sağlar. Böylece etkili okullar çocuğun sorumluluğunu veli ile paylaşır, herhangi olumsuz bir durumda problem ciddi bir hal almadan beraberce önlem alınır. Ayrıca okul yönetimi ve öğretmenler, veliyi evde öğrencilere yardım edebilmesi için bilgilendirmelidir.

Etkili okulları diğer okullardan ayıran önemli özelliklerinden biri de okul-veli dayanışmasıdır. Bu okullar ailenin eğitim süreçlerine katılımına destek vererek okul-aile iş birliğini sürekli etkili kılmayı ve okul ile aile arasında karşılıklı güvene dayalı bir iletişimin kurulmasını amaç edinir. Şişman (2013) etkili okulların oluşturulması için yapılan çalışmalarda dikkat edilmesi gereken konulardan biri de “ailenin okula katılımı” olmalıdır. Çünkü eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç değildir. Okul dışı öğrenmelerin oldukça önemli bir boyutunu oluşturan aile, eğitim açısından okulun dışındaki en etkili çevredir. Ailenin çocuğun eğitiminde önemli bir rolü vardır ve aynı zamanda çocuğun eğitim sürecinde doğrudan ilgilenen okulun da önemli bir ortağıdır. Etkili okul araştırmalarının da neredeyse tamamında görülür ki, bir okulda aile katılımı ile öğrencilerin öğrenim ve öğretim faaliyetlerindeki başarısı doğru orantılıdır (Zigarelli, 1996). Edmonds (1979), başarısı fazla olan okullardaki ailelerin eğitim sürecine katılımlarının, başarısız okullara göre daha fazla olduğunu belirtmiştir (Günel, 2014).

Purkey ve Smith (1983) etkili okul araştırmalarını incelerken, başarılı öğrencilerin ailelerinden fazlaca destek gördüğünü ve bu durumun ailelerinden destek görmeyen öğrencilerle kıyaslandığında öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Redding'e (1997) göre, öğrenciler okulda geçen 18 yıl boyunca uyanık oldukları saatin yaklaşık %13'ünü okulda geçirirler. Geri kalan kısmı geçirdikleri aileleri onlara ne kadar destek olursa akademik başarıları o kadar artar. Okul ve öğrencilerin aileleri arasındaki iletişimin gelişmesiyle, öğrencilerin okulun, çalışmanın ve okulda kalmak gerekliliğinin önemini daha fazla kişiden işitmeleri olasıdır (Epstein, 1995).

Presley ve diğerleri (2004), yüksek performans sağlayan bir okulda gerçekleştirdikleri araştırmalarında: birçok velinin çocuklarının akademik başarısıyla yakından alakadar olduğunu; yardımcı olmaya hevesli ve başarının arttırılması için okulla iş birliği yaptığını gözlemlemişlerdir. Aynı zamanda öğrenci ev ödevlerini yapmazsa ya da sınavlarda başarısız olursa öğretmenin eve bilgilendirme notu gönderdiğini; öğretmenin ihtiyaç olduğunda veli toplantısı yaptığını, okulda yapılan faaliyetlere velilerin davet edildiğini ve zaman zaman çocukların akademik başarılarına nasıl destek olabilecekleri konusunda ailelere bilgilendirme toplantıları yapıldığını gözlemlemişlerdir (Çobanoğlu ve Badavan, 2017). Öğrencinin okulda elde ettiğı başarılar evde aile tarafında desteklenmediğı sürece okulun çalışanları, kaynakları, öğretim süreci ve diğer sahip olduğu özellikleri ne kadar iyi olursa olsun okulun etkililiğı azalır (Deniz, Deniz, Demir, Dağ ve Şık, 2022).

2.7. Ülkemizde Etkili Okul Çalışmaları

Türkiye'de yapılan çalışmalarda etkili okul kriterlerinin belirlenmesinde altı farklı ölçek kullanılmıştır:

- 1) Algılanan Okul Etkililiğı Ölçeğı, Hoy-Ferguson (1985)
- 2) Etkili Okul Ölçeğı, Scheerens (1992)
- 3) Okul Yapısının Etkililiğı Ölçeğı, Hoy ve Sweetland (2000)
- 4) Etkili Okul Ölçeğı, Balcı (2001)
- 5) Okul Etkililiğı Ölçeğı, Kasap Çobanoğlu (2008)
- 6) Okul Etkililiğı Ölçeğı, Günal (2014) (Lafcı-Tor ve Yavuz, 2020).

Türkiye'de de okul etkililiğı alanındaki ilk çalışma Balcı (1988) tarafından etkili okul teriminin literatür taramalarına dayandırılıp tanıtılarak çalışmaya başlanmıştır. Kültürel farklılıkları göz önüne alınarak Türkiye evreninde yapılan çalışmalarda da etkili okul

kavramının özellikleri ve bu özelliklere dayalı olarak oluşturulan çok boyutlu yapısı zamanla ortaya çıkmaya başlamıştır. Balcı (1988) tarafından yapılan ve Türkiye’de okul etkililiği ile ilgili ilk araştırma olma niteliği taşıyan çalışma, dünya literatürüne dayalı olarak “etkili okul” kavramını tanıtmaktadır. Çalışmada etkili okul kavramının çok boyutlu bir yapısal özelliği olduğu belirtilmektedir. Ayrıca etkili bir okul anlayışının istisnasız her öğrencinin öğrenebileceği ve her öğretmenin de öğretebileceği temeline dayandığı ifade edilmektedir (Tosun, 2022). Balcı (1993) tarafından Türkiye’de yapılan okul etkililiği ile ilgili ilk ampirik araştırma ilköğretim okullarının etkililiğini değerlendirmek amacıyla yapıp, Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Çalışma Balcı tarafından ilk olarak “Zorunlu Eğitim Sempozyumu’nda sunulmuş, sonrasında ise ilk basımı 1993 yılında yapılan “Etkili Okul, Kuram, Uygulama ve Araştırma” isimli kitapta ayrıca bir bölüm olarak yer almıştır (Tosun, 2022). Balcı, ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine ne derecede sahip olduğunun belirlenmesini amaçlamıştır. Kitabında ayrıca etkili okulun değişkenleri olarak şu parametrelere yer vermiştir: Okul müdürleri, öğretmenler, okul iklimi, öğrenciler ve veliler (Yılmaz, 2016). Karip ve Köksal (1996) “Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi” adlı çalışmasında eğitim sistemlerinin etkili olarak geliştirilebilmesi için bilimsel bilgi sağlayabilecek olan eğitim sistemlerinin etkililiği ve eğitimde nitelik geliştirme alanlarında yapılan çalışmalarda ortaya çıkan tespitler ve bu tespitler ışığında oluşturulacak politika önerilerini tartışmaktadır (Tosun, 2022).

Çelikten (2001) tarafından yapılan çalışmada okul yöneticilerinin karar alma süreçlerine katılımlarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Araştırmada desen olarak örnek olay tarama modeli kullanılmıştır. ‘En etkili’ olarak nitelendirilen 8 okul, bir yükseköğrenime öğrenci yerleştirme oranı, öğrenci ve öğretmen arasındaki disiplin olaylarının azlığı, personel hareketliliğinin azlığı ve okulun çevre üzerinde bırakmış olduğu olumlu etki gibi kriterler doğrultusunda belirlenen araştırma çalışmasının çalışma gurubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, etkili okul yöneticilerinin karar süreçlerinde zihinsel hazırlık yapmalarının önemli olduğu tespit edilmiştir (Tosun, 2022). Çubukçu ve Girmen (2006) tarafından yapılan araştırmanın amacı ortaöğretim düzeyinde okulların etkili okul olma düzeylerini belirlemektir. Çalışmada araştırma yöntemlerinden biri olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen “etkili okul anketi” ile toplanmıştır. 782 öğrenci 69 öğretmenden oluşan bir çalışma gurubu ile araştırmanın sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmada etkili okulun beş boyutu okul yönetici, öğretmen, öğrenci, okul kültürü ve veli katılımı ele alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, okulların etkili okul olmasını sağlayan

en önemli boyutun okul yöneticileri olduğu, ardından öğrenci boyutunun geldiği belirtilmektedir. Etkili okul kavramını en az etkileyen boyutların ise aile katılımı ve çevre olduğu gözlemlenmiştir (Şahan, 2021).

Akan (2007) tarafından yapılan araştırma sonunda elde edilen bulgularla okul yöneticileri ve öğretmenlerin algılarına göre, Erzurum ilindeki ilköğretim okullarının en etkili boyutu “okul yöneticisi” boyutu olup, en az etkili boyutu ise “okul çevresi ve veli” boyutudur. Çelikaş (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmanın amacı, etkili okul öğrenci meclisi algılarının değerlendirilme düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırma sonuçları, okul meclislerinde görev alan öğrencilerin okulların etkililiği üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını göstermektedir (Şahan, 2021).

Gökçe ve Kahraman (2010) tarafından yapılan araştırmanın amacı okulların; liderlik, etkili öğretmenlik, mesleki gelişim, okul-çevre ilişkileri ve örgütsel bağlılık bileşenlerinin etkililik seviyelerini ortaya koymaktır. Bu amaçla Bursa ilindeki merkeze bağlı ilköğretim okullarında bulunan 385 öğretmenin fikirleri alınmıştır. Ölçek olarak Ross ve Gray (2006) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Yapılan araştırma göstermiştir ki alt boyutlar etkili okul kavramını büyük ölçüde etkilemektedir. Öğretmenlerin düşüncelerinin yaşlarına, mesleki görev süresine, eğitim seviyelerine ve bağlı bulundukları okulun kaynaklarına bağlı olarak değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir (Şahan, 2021). Şişman (2013) tarafından 1995-1996 öğretim yılında, Eskişehir merkez ve merkeze daha uzak semtlerden örneklem belirlenerek, ilkokulların ne derecede etkili okul özelliklerine sahip oldukları öğretmen algılarına dayalı olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul kültürü ve ortamı, okul çevresi ve aileler, okul programı ve eğitim-öğretim süreci, etkili okulun boyutları olarak değerlendirilmiştir. Merkez ve merkeze daha uzak semtlerdeki öğretmen algılarının kıyaslandığı çalışmada, iki grup arasında okul yöneticisi boyutu hariç tüm boyutlarda gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda etkili okul boyutları yönünden merkeze uzak semtlerdeki ilkokulların iyileştirilmesi için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir (Tosun, 2022).

Günel (2014) tarafından betimsel tarama modelinde tasarlanan araştırmada, ortaokul öğrencilerinin okullarına yönelik algılarını etkili okul boyutları çerçevesinde incelemiştir. Bu boyutlara ilişkin algıların öğrenci başarısını öngörme gücünü ortaya koymayı amaçlamıştır. Trabzon ilindeki 19 ortaokulun öğrencilerine, okul yöneticilerine ve öğretmenlerine yönelik yaptığı araştırmada “Okul Etkililiği” ve “Eğitimde Okul Geliştirme Aracı Olarak Hesap Verebilirlik” ölçeklerini kullanmıştır. Araştırma bulgularına göre ‘Öğretimsel Liderlik’ alt

boyutu okul yöneticileri ve öğretmenlere göre en etkili çıkan alt boyut olmuştur. En az etkili alt boyut ise “Güvenli ve Düzenli Çevre” alt boyutudur. Sonuçlara göre, öğrencilerin farklı sınıf seviyelerinde olmaları ve evde kendilerine sağlanan imkânlar, etkili okul algısını etkileyebilmektedir (Şahan, 2021). Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyeleri, kendi evlerinde sağlanan imkânlar ve etkili okulun alt boyutlarına ilişkin algılarının akademik başarıyla ilişkisinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür (Şahan, 2021). Şenel (2015) Adapazarı’nda yaptığı çalışmada, ilköğretimde çalışan öğretmenlerin görüşlerine başvurarak, okul iklimi ile okul etkililiği arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, ilkokullardaki okul iklimi ile okul etkililiği arasında orta seviyede, anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur (Dalbudak, 2022).

Yağız (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı Diyarbakır ilinde bulunan ilkokulların müdür, öğretmen, öğrenci, okul programı, eğitim süreci, okul kültürü ve okul ortamı ile çevre-veli boyutlarında etkili okul özelliklerine sahip olma düzeylerini belirleyerek, öğretmenlerin kıdemlerinin okulların etkililiklerini ne derece etkilediğini ortaya çıkarmaktır. Diyarbakır il merkezinde 29 ilkokulda çalışan toplam 301 sınıf öğretmeninden oluşan çalışma örneklemini ile tarama modelinde bir çalışma yapılmıştır. Araştırmada Şişman (1996) tarafından geliştirilen “Etkili Okul Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre örneklem olan sınıf öğretmenleri en etkin alt boyutların okul programı ve eğitim-öğretim programı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci boyutu ise en az etkin olan boyuttur. Sınıf öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine bağlı olarak etkili okul algılarında değişiklikler görülmektedir. (Şahan, 2021).

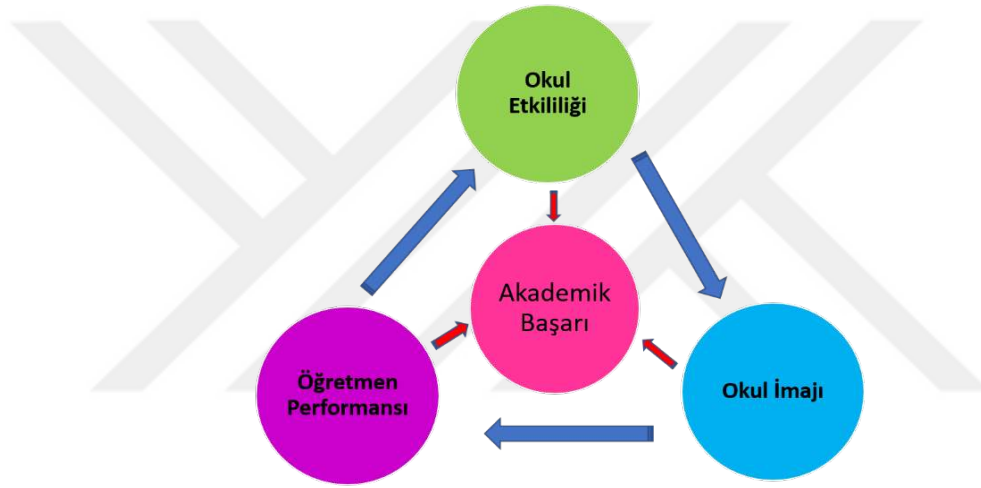
Çobanoğlu ve Badavan (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada başarılı okulları diğerlerinden ayıran etkili okul faktörleri araştırılmaktadır. Araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Araştırma bulgularında, etkili okulların tüm paydaşların etkileşim halinde olmasını gerektirmesine rağmen, temel noktanın etkili okul felsefesine inanan yönetici ve öğretmenlerin gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (Şahan, 2021). Güngör (2018) tarafından yapılan araştırmanın amacı devlete bağlı ilköğretim okullarının etkili okul özellikleri göstermesinin yöneticilerin dönüşümsel liderliklerini ve öğretmen bağlılıklarını nasıl etkilediğini, dönüşümsel liderlik, etkili okul ve örgütsel bağlılık kavramları arasındaki ilişkiyel bütünleşik yeni bir modelinin test edilmesidir. Araştırmanın örneklemini tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen İzmir ilinin Konak, Bayraklı, Tire ilçeleri devlet ortaokullarında görev yapan 721 öğretmen oluşturmuştur. Araştırma sonuçları öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri ile yöneticilerin dönüşümsel liderlik özellikleri ve etkili okul özellikleri arasında doğrudan, dönüşümsel liderlik davranışı ile etkili okul özellikleri arasında doğrudan ilişkili

olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca bu sonuçlar, öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri ile etkili okul özellikleri arasındaki ilişkide yöneticilerin dönüşümsel liderlik özelliklerinin aracı değişken olduğunu göstermiştir (Şahan, 2021).

Tepe (2018) tarafından Giresun il merkezi ve tüm ilçelerindeki ortaokul öğretmenlerinin tamamına ulaşım sağlanarak toplam 1100 ortaokul öğretmeninden oluşan bir çalışma grubu oluşturulmuş ve “Kolaylaştırıcı Okul Yapısı, Akademik İyimserlik ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişki” isimli araştırma gerçekleştirilmiştir. Bulgular, okulların etkililik seviyelerinin ‘iyi’ olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca öğretmenlerin okul yapısı, akademik iyimserlik ve okul etkililiği düzeyleri arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, değişkenler ve alt boyutlar arasındaki en güçlü ilişkinin, okul yapısının bir alt boyutu olan kolaylaştırıcı okul yapısı ile okul etkililiği arasında olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçları, okul yapısı ve akademik iyimserliğin okul etkililiğinin anlamlı birer göstergesi olduğunu göstermektedir (Tosun, 2022). Çiftçi (2019) Erzurum ilinde çalışan ortaokul öğretmenlerinden oluşan örneklem grubundan elde ettiği bilgilerle, öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye seviyeleri ile okul etkililiği seviyeleri arasındaki ilişkiyi açıklamayı amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler okullarını “yüksek” düzeyde etkili olarak algılamaktadırlar. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmen algıları cinsiyet, medeni durum, uzmanlık alanı, yaş ve öğrenim durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak farklılık göstermemiştir. Araştırmada elde edilen başka bir sonuç ise öğretmenlerin pozitif psikolojik sermaye algıları ile okul etkililiği algı düzeyleri arasında pozitif yönde ancak düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin bulunduğudır (Tosun, 2022). Özgenel ve Mert 2019 yılında yaptıkları araştırmada İstanbul, Anadolu yakasında Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan öğretmenler ile çalışmışlardır. Bu araştırmada öğretmen performansının okul etkililiğini ne derecede etkilediğini bulmayı amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen performansı ile okul etkililiği arasında orta seviyede pozitif bir ilişki vardır. Ayrıca öğretmen performansı okul etkililiğini olumlu yönde şekillendirmekte ve etkili okulun yordayıcısı olarak belirtilmektedir (Dalbudak, 2022).

Araştırmalar, öğrenci başarısında çeşitli faktörlerin etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar; öğrenci ailelerinin sosyo- ekonomik seviyesi, okul- aile iş birliği, öğrencinin eğitime gösterdiği alaka şeklinde sıralanabilir. Okul imajının yüksek olduğu kurumlarda, okulun çevresindeki ailelerin sosyo- ekonomik durumlarının iyi olduğu ve çoğunlukla nitelikli öğrencilerin bulunduğu görülmektedir. Öğrencilerin ailelerinin sosyo- ekonomik düzeylerinin yüksek olması sebebiyle okul dışı destek imkanları sunarak akademik başarıyı artırdıkları,

dolayısıyla da okul imajının akademik başarıyı açıklamada daha anlamlı hale geldiği iddia edilebilir. Şanlı (2014), örgütsel bağlılık ve örgütsel imaj arasında bir ilişki olduğunu araştırmada belirtmiştir. Dahası, bu imaj çalışanların okula bağlılığını artırmada önemli bir etkindir. Bu bağlamda, okul imajı öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde etkileyip, öğrencilere okul hedeflerine ulaşmada daha fazla gayret göstermeleri için bir etken olabilir. Ayrıca Şahan (2021), çalışmada okul etkililiğinin öğrencilerin okula bağlılıklarını artırdığını belirtmiştir. Bu bağlamda, okul etkililiğinin okula bağlılığı olumlu yönde etkilediği düşünüldüğünde, okul imajı ve okul etkililiği birleşerek dolaylı yoldan akademik başarıyı pozitif yönde artırdığı ortaya çıkmaktadır (Dalbudak, 2022). Aşağıdaki Şekil 2’ de Dalbudak tarafından yapılan etkili okul ve bileşenleri ile ilgili bir örüntü sunulmaktadır.

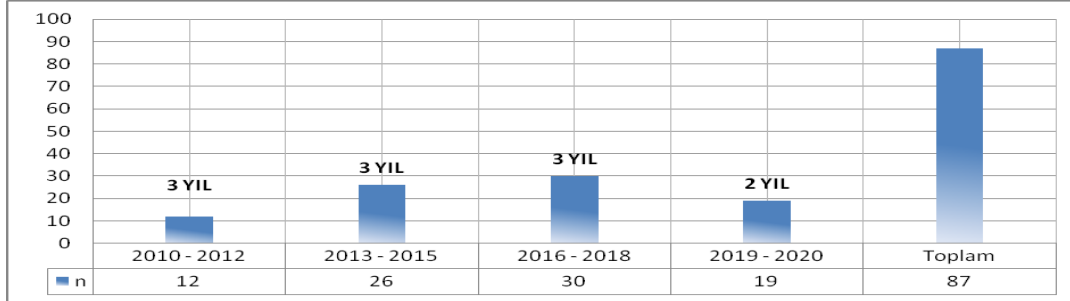
Şekil 2.Okul Etkililiği, İmajı, Öğretmen Performansı ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki

Dalbudak, 2022’de yaptığı araştırmasında yukarıdaki örüntüyü çıkarmıştır. Akademik başarı için okul etkililiği, okul imajı ve öğretmen performansı birbiriyle yüksek ilişki içerisinde bulunmaktadır. Bu kavramlar birbirlerini etkileyerek okul etkililiğine, dolayısıyla da öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağlamaktadır.

Arar ve Ebu Nasra (2020), İsrail’de yaşayan 300 Arap öğretmenden oluşan bir örnekleme dayanarak, okul temelli öğretimin doğrudan ve dolaylı olarak okul etkililiği ile ilişkisini belirlemek için çalışmalar yapmışlardır. Yapılan araştırma bulgularına dayanarak okul temelli öğretim ve okul etkililiği kavramları arasında olumlu yönde güçlü bir ilişki tespit etmişlerdir (Şahan, 2021).

Okul etkililiği konusunda literatürde çok sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Yumuşak ve Korkmaz’ a göre okul etkililiği konusunda yapılan araştırmaların dağılımı aşağıdaki grafikte gerçekleşmektedir.

Etkili Okul Konulu Tez ve Makalelerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Yumuşak ve Korkmaz, 2021

Grafikte 2010-2020 yılları arasında etkili okul ile ilgili yayınlanan tez ve makalelerin sayılarına yer verilmiştir. Grafığe göre bu 10 yıl içerisinde toplamda 87 tez ve makale yayımlanmıştır. 2010-2012 yılları arasında 12, 2013-2015 yılları arasında 26, 2016-2018 yılları arasında 30, 2019-2020 yılları arasında ise 19 tez ve makale literatürde yerini almıştır. Grafik'e bakıldığında, okul etkililiği konusunda yapılan çalışmaların 2010-2012 yılları ($n = 12$, %14) arasında 2013-2015 yılları ($n = 26$, %30) arasında ve 2016-2018 yılları ($n = 30$, %34) artarak devam ettiği görülmektedir. 2020 yılının henüz tamamlanmamış olması ve son sütunun iki yılı kapsadığı düşünüldüğünde okul etkililiği konusunun hâlâ yoğun olarak çalışılan bir konu olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

2.8. YURTDIŞINDA ETKİLİ OKUL ÇALIŞMALARI

“Etkili Okul” hakkında yapılan ilk çalışmalara Amerika Birleşik Devletleri’nde 1960’lı yılların ortalarında başlanmıştır (Teddle ve Ellet, 2003). Coleman (1966) tarafından yapılan ‘Eğitimde Fırsat Eşitliği’ konulu çalışma etkili okul alanında yapılan ilk araştırmaların başında gelmektedir. Coleman yaptığı çalışmanın ardından ‘Coleman Raporu’ adını verdiği bir rapor yayınlamıştır. Bu çalışma 1970’lerden sonra etkili okul alanında yapılan araştırmalara ilham olmuştur. Ayrıca ABD’de eğitimde eşitlik konusunda yapılan en kapsamlı araştırma olma özelliği taşımaktadır. Ülkede büyük bir etki yaratan bu rapora tepki olarak birçok araştırmalar yapılmış, 1967’de İngiltere’de yayınlanan ‘Plowden Raporu’ ile bu çalışmalar hız kazanmıştır (Hesapçıoğlu, 1991). Coleman’ın yaptığı araştırmada tarama deseni kullanılmıştır. Geniş

ölçekli, tarama modelinde yapılan bir çalışma olan araştırmada örneklem grubunu ulusal düzeyde ABD'deki çeşitli bölge, sınıf ve milletten 4000 okul ve 625 000 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın hedef kitlesi;

- ABD'deki kamu okullarında okuyan öğrenciler,
- Beyaz, siyah ve diğer etnik gruplardan öğrenciler,
- Farklı sosyoekonomik gruplardan gelen öğrenciler.

Yapılan araştırmada öğrencilerin başarısında okulların sağladığı olanaklardan ziyade ailelerinin ve sosyal çevrelerinin etkisi üzerinde durulmuştur (Şahan, 2021). Öğrenci başarısıyla ilişkilendirilen temel iki faktör olarak ev özellikleri ve arkadaş gruplarının etkisi olarak gösterilebilir. Bu bağlamda, okul iklimi, kaynaklar ve öğretmenler gibi etkenler öğrencilerin daha yüksek standartlarda başarı göstermesini engelleyen nedensel faktörler olarak geçerliliğinin olmadığı belirtilmiştir. Jencks ve diğerleri (1972) tarafından okul etkileri üzerine yapılan 'Inequality: A Reassessment of the Effect of the Family and Schooling in America'- 'Eşitsizlik: Aile ve Eğitimin Amerika'daki Etkilerinin Yeniden Değerlendirilmesi' adlı araştırma Coleman'ın raporuyla aynı sonuçları taşımaktadır. Jencks, okulların, okullar arası başarı farklılıklarına sebep olan okul dışı parametrelerin kontrol edilemeyeceğini çalışmasında değinmiştir (Lee, 2001). Bu bulgular, sosyal ve eğitim araştırmaları topluluklarında yöntemle ilgili bir dizi eleştiri ve tartışmayı tetiklemiş. Weber' in 1971 yılında Etkili Okul adını verdiği çalışmasında öğrencilerin geçmiş deneyimlerinin ve sosyal çevrelerinin başarıları üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını savunarak, başarılı olduğu kabul edilen dört okulu inceleyen araştırmacı, bu okulların diğerlerinden farklı bazı özelliklere sahip olduğunu belirlemiştir. Bu araştırmaya göre başarılı olan okulların yöneticilerinin güçlü liderlik özelliklere sahip olduğu, öğrencilerden büyük bir potansiyel beklendiği, eğitim süreçlerinde materyal kullanımına fazlaca dikkat edildiği, farklı öğrenci profillerini dikkate alarak bireysel eğitim programlarına odaklanıldığı, okuma becerilerini geliştirmeye özel önem verildiği, öğrenci çalışmalarını destekleyen yardımcı personelin bulunduğu, öğrenci ilerlemelerinin takip edildiği ve iyi bir okul atmosferine sahip oldukları belirlenmiştir (Tosun, 2022).

Edmonds (1979) etkili okulun boyutlarını belirlemek için yaptığı araştırmada 21 tanesi çok başarılı 21 tanesi başarısız okuldan teste tabi tuttuğu 2500 öğrencinin matematik ve okuma başarılarını incelemiştir. Edmonds' un araştırması, ABD'deki eğitim sistemindeki sorunun eşitlikle bağlantılı olduğunu öne sürmüştür (Şahan, 2021). Öğrenci başarısında okulun

etkililiğine inanan bir araştırmacı olan Edmonds yapmış olduğu çalışmada etkili okulu diğer okullardan ayıran 6 özelliğin olduğunu belirtmiştir. Edmonds'a (1979) göre etkili okulların (1) güçlü, liderlik özelliklerine sahip yöneticileri bulunmaktadır; (2) öğrenci ayırt etmeksizin bütün öğrenciler için başarıyı arttıracak büyük umutların olduğu bir öğretim yaklaşımı benimsenmiştir; (3) öğretim süreçlerini destekleyici baskıcı olmayan bir okul atmosferi vardır; (4) öğrencilerin temel eğitim becerilerinin kazanılmasının diğer tüm okul faaliyetlerine göre daha öncelikli olduğu açıkça belirtilerek tüm etkinlikler buna göre düzenlenir; (5) gerektiğinde okulun tüm kaynakları ve enerjisi, temel hedeflerin gerçekleştirilmesi için harcanabilir; ayrıca (6) öğrencilerin gelişimleri devamlı ve sistemli bir şekilde izlenir (Tosun, 2022). Lezotte (1992), ise Edmonds'ın belirlediği bu altı özelliğe aile-okul iletişimi özelliğini de ekleyerek, etkili okul için yedi özellik üzerinde durmuştur. Daha sonraları Hopkins (2001), bu kriterlerin arasına etkili okulların hesap verilebilirliği özelliğini de eklemiştir.

Brookover ve Lezotte (1979) tarafından yapılan araştırma ABD' de yapılan etkili okul kavramıyla ilgili en kapsamlı çalışmalardan biridir. Araştırma Michigan bölgesindeki sekiz ilkokulda karşılaştırmalı olarak gerçekleştirilmiştir. İki düşük başarılı okul ile diğer okulların özellikleri karşılaştırıldığında bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilere temel akademik beceriler kazandırılmalıdır, tüm öğrenciler okulun misyonunda belirlenmiş olan bütün yetenekleri edinmelidirler, okul çalışanları sürece aktif şekilde dahil olmalı, okulun en önemli paydaşlardan olan ailelerle iyi ilişkiler kurması etkili okullarda olması gereken özellikler olarak belirlenmiştir (Şişman, 2002: 95). Etkili Okullar Hareketi Edmonds, Brookover ve Lezotte tarafından 1979' da başlatıldı. Son yaklaşık 30 yıl boyunca, etkili okul araştırmacıları tarafından, yüksek yoksulluk ve yüksek azınlık oranına sahip okulların okul düzeyindeki değişkenleri incelendi. Bu çalışmalar sonucunda okulların sosyokültürel durumları veya aile geçmişleri ne olursa olsun tüm öğrencileri eğitebileceği sonucuna varıldı. Etkili okul çalışmaları (Brophy ve Good, 1970; Edmonds, 1979a, 1979b; Edmonds ve Frederiksen, 1978; Klitgaard ve Hall, 1975; Lezotte, Edmonds ve Ratner, 1974), eğitim araştırmalarının gelecekteki yönü ve kapsamlı okul iyileştirme modellerinin geliştirilmesi üzerinde büyük bir etki yaratmıştır (Masewicz, 2010).

1980 yılları ve sonrasında yapılan araştırmalar, etkili okul çalışmalarının II. dönemi olarak kabul görmektedir. 80li yıllardan sonra yapılan çalışmalarda araştırmacılar, anket aracılığıyla görüşme yöntemini de kullanmışlardır. "Purkey ve Smith (1983) tarafından yapılan çalışmada, etkili okul teorileri ve literatürde ortaya çıkan etkili okul özelliklerine dayanarak, okulların etkililiğini ölçmeye yönelik özellikler belirlenmiştir. Bu özellikler

okulların yapısal ve süreç odaklı özellikleri olarak iki başlık altında toplanmıştır. Araştırmaya göre okul etkililiğini belirleyen yapısal öğeler: okul merkezli yönetim, öğretimsel liderlik, okul çalışanlarının sürekliliği, açık müfredat ve yapı, okul personelinin gelişimi, veli katılımı ve desteği, akademik başarının tanınması ve ödüllendirilmesi, öğrenmeye en uzun süreyi ayırma, sosyal ortamdan destek sağlandığı; süreç faktörlerinin ise: ortak planlama ve arkadaşlık ilişkileri, birlik ve beraberlik hissi, açık ve net amaçlar ile yüksek beklentiler, sistem ve kontrol olduğu tespit edilmiştir (Tosun, 2022). Sammons, Hillman ve Mortimore (1995) “Etkili Okulların Temel Özellikleri: Okul Etkililiği Araştırmalarının İncelenmesi” isimli çalışmalarında literatürdeki etkili okul araştırmalarını inceleyerek ilköğretim ve ortaokullarda okul etkinliğinin ana özelliklerinin bir incelemesini sunmuşlardır. Ortaya çıkan bulgulara etkili okulun dikkat çekici özellikleri arasında; nitelikli liderlik, ortak vizyon ve amaçlar, öğrenme için uygun bir ortam, öğretme ve öğrenme üzerine yoğunlaşma, hedefe odaklı öğretim, yüksek beklentiler, olumlu pekiştirme, ilerleme sürecinin takip edilmesi, öğrenci hakları ve sorumluluğu, okul-veli iş birliği ve bir öğrenme organizasyonu olduğu belirtilmektedir. İnceleme sonucunda literatürdeki etkililik çalışmalarının çoğunun öğrencilerin akademik sonuçlarına odaklandığı; okulların ve sınıf süreçlerinin etkili okulları desteklemedeki öneminin altının çizilmediği ortaya çıkmıştır. Cheng (1996a) “Okul Etkinliği ve Gelişimi İçin Okul Temelli Bir Yönetim Mekanizması” isimli araştırmasında amacı; okul etkililiği kavramının ifade ettiği ortamı tekrardan betimlemek ve okul etkinliğinin okul temelli yönetimle ilişkisini araştırmak için etkileyici bir görüş ortaya çıkarmaktır. Çalışmanın sonuçlarına göre dinamik bir bakış açısından etkili bir okul, iç ve dış çevresine karşı duyarlı olabilir; oluşabilecek fazlaca ve karşıt çevre baskıları arasında dinamik bir denge kurabilir ve aynı anda olmasa bile uzun dönemde bütün yönleriyle etkililiği en üst seviyede oluşturabilir (Tosun, 2022).

2000 yılında Harber ve Muthukrishna tarafından yayınlanan makalede Güney Afrika ülkelerindeki okulların etkililiğinden bahsedilmiştir. Araştırma, Batı’ya ait okul geliştirme stratejilerinin Güney Afrika bağlamında uygulanmasının zorluklarını göstermeyi amaçlamaktadır. Güney Afrika’daki okullar, ihtiyaçlar ve kaynaklar açısından son derece farklıdır ve birçok okul için asıl mesele, kabul edilebilir asgari düzeyde işlevsel etkililiğin sağlanmasıdır (Harber ve Muthukrishna, 2000). Bu çalışma gösteriyor ki gerçek anlamdaki okul etkililiğinin sağlanabilmesi için okulların öncelikli olarak güvenliliğinin sağlanması, öğrencilerin eğitim-öğretim görecekları ortamların uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Bu

Çalışma aynı zamanda, okul geliştirme stratejilerinin yalnızca teorik düzeyde değil, yerel gerçeklikler ve ihtiyaçlarla da uyumlu olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

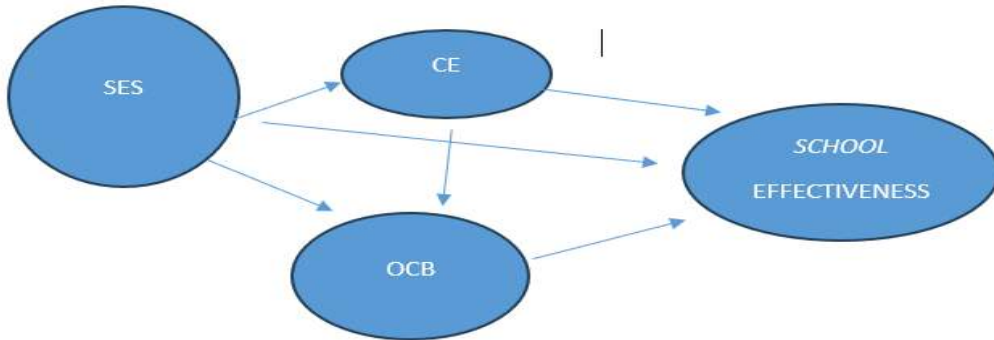
Bellei, Morawietz, Valenzuela and Vanni isimli araştırmacılar Santiago’da yaptıkları araştırmada çoklu durum çalışmasının yürütölmesini sağlayan ardışık karma yöntem yaklaşımını kullanmışlardır. Çalışmayı 2002-2003 yılları arasında yapmış ve örneklem olarak son derece etkili olan 14 okul ele almışlardır. Araştırmanın sonucunda bakıldığında, bulgulara dayanarak dezavantajlı bölgelerde yüksek seviyelerde okul etkililiği sağlamanın son derece zor olduğunu ve dahası bunu sürdürebilmenin çok daha büyük bir zorluk teşkil ettiğı belirtilmiştir. Sürdürülebilirliğe sahip olan okulları ‘etkili okul kültürü’ olarak tanımlanan özellikleri sağlayan okullar olarak tanımlamışlardır. Bu özellikleri; toplumsal bağlılık hissi, öz yeterlilik, başarı odaklılık ve disiplin ilkelerine dayanan, öğrencileri ve öğretmenleri yoğun öğretim-öğrenme çalışması yapmaya motive edebilecek topluluk bağlılığı sembollerine dayanan güçlü bir duygu olarak betimlemişlerdir (Bellei, Morawietz, Valenzuela ve Vanni, 2019). 2001 tarihinde yayınlanan No Child Left Behind (NCLB) Yasası’ndaki etkili okul için nispeten daha anlamlı bir tanım sunmuştur. Bu tanım hesap verebilirlik, daha fazla yerel kontrol, aile seçimi ve araştırmalarla desteklenen yöntemlerin kullanımını ele alır. Bu yasa, başka hiçbir özelliğine bakılmaksızın, tüm öğrenci gruplarındaki öğrenciler için artan akademik başarı ve ihtiyacı karşılayacak düzeyde senelik ilerlemeyi görmek istemektedir. NCLB, öğrenci grubunu; maddi anlamda dezavantajlı öğrenciler, ana milliyet ve etnik gruplara ait öğrenciler, engelli öğrenciler ve sınırlı İngilizce bilgisine sahip öğrenciler olmak üzere 4 gruba ayırmıştır. NCLB’ ye göre, bir okul, bu 4 öğrenci alt grubunun yıllık olarak yeterli düzeyde gelişim göstermediğı takdirde etkili sayılmaz. Dolayısıyla bu tanım, her bir alt grup için grubun genel başarısını ele alır, ancak öğrencilerin başarısını bireysel olarak ölçmez (Fadael, 2011).

David A. Anderson tarafından 2006 yılında yapılan çalışmada etkili okul kavramıyla ilgili bazı tanımlara yer verilmiştir. Bu tanımlamalara örnek olarak Rutter ve arkadaşlarının (1979) Fifteen Thousand Hours isimli çalışmasından bahsetmiştir. Sözü edilen çalışmada okul ethosu kavramına önem vererek, okul etkililiğı ile ilişkili önemli 'okul içi' faktörleri belirlenmiştir. Bu faktörler arasında, zekâ düzeyi yüksek ve daha az zeki öğrencilerin dengesi, ödöl sistemi, okulun fiziksel ortamı, öğrencilerin sorumluluk alma olanakları, ödev kullanımı, iyi sınıf yönetimi, demokratik karar alma süreçleri ve okul müdürleri için güçlü liderlik özellikleri yer almaktadır. Çalışmada ayrıca akademik sonuçların, etkililiğın tek ölçütü olmadığı; öğrencilerin okula devam etme oranları ve öğrencilerin davranış sorunları gibi diğer faktörler de dikkate alınmıştır. Anderson’ un ele aldığı çalışmada "diferansiyel etkililik" terimi dikkat çekmektedir. Bu kavram; eğitimde, okulun genel başarısının her yönüyle eşit olmadığını

ve farklı öğretim alanlarında veya bireylerde başarı farklarının olabileceğini vurgular. Başka bir deyişle; son derece etkili okulların bile bazı öğretmenleri veya ders alanlarında daha az etkili olma olasılığı vardır. Bu kavram aynı zamanda başarısız kategorisindeki okulların bile etkili bireylere ve etkili bölümlere sahip olabileceği anlamına da gelmektedir (Anderson, 2006). J. Garcia 2014 yılında yaptığı araştırmasında bazı verilere yer vermiştir. Etkili okullar konusunda halihazırda olan araştırma skalası oldukça geniştir. Ocak 2014'te, "etkili okullar" arama terimleri ile ilgili yalnızca Google'da arattırıldığında 110 milyon sonuç bulunurken, bunlardan 2.5 milyonunu Google Scholar sağlamıştır. Çevrimiçi eğitim veri tabanlarında ise 1969'dan 2013'e kadar uzanan yaklaşık 44 yıllık dönem içerisinde yaklaşık 3.000 hakemli bilimsel makale bulunmaktadır. Bu kadar sorgulama ve çalışmalara rağmen, etkili okul araştırmaları alanında bazı konular hala tam olarak keşfedilmemiştir. Bunun sebebi ise araştırmalarda eksik olan temel veri, öğrencilerin bizzat kendilerinden alınan verilerdir (Garcia, 2014).

Cooper (2010) tarafından yapılan araştırmada okul etkililiğini etkileyen kavramlar şekildeki gibi gösterilmiştir:

Şekil 1. CE, OCB, SES ve okul etkinliğine ilişkin önerilen teorik model

Şekil 3. Okul Etkililiğine İlişkin Önerilen Teorik Model

Yukarıda verilen modele göre bazı hipotezler ortaya konmuştur. Buna göre;

Hipotez 1: Kolektif öğretmen yeterliliği arttıkça, okulun etkililiği de artar.

Hipotez 2: Kolektif öğretmen yeterliliği arttıkça, örgütsel vatandaşlık davranışı da artar.

Hipotez 3: Örgütsel vatandaşlık davranışı arttıkça, okulun etkililiği de artar.

Hipotez 4: Kolektif öğretmen yeterliliği (CE), örgütsel vatandaşlık davranışı (OCB) ve sosyoekonomik statü (SES), okulun etkililiğinin açıklanmasını hem doğrudan hem de dolaylı bir şekilde etkileyecektir (Cooper, 2010).

Grafiğe ve hipotezlere bakıldığında; okul etkililiğinin artması için öncelikle kolektif öğretmen yeterliliğinin de artması gerekir. Okul etkililiği ve öğretmenlerin öğrencilerin başarılarını artırmak için birlikte hareket etmelerine olan inançları doğru orantılıdır. Okuldaki öğretmenlerin bu inançları ne kadar yüksek olursa o okulun etkililiği o kadar artacaktır. Etkili okulların en önemli yapı taşlarından biri, öğretmenlerin birlikte hareket etme kapasitesi ve buna olan inançlarıdır. Bu durumla bağlantılı olarak kolektif öğretmen yeterliliği arttıkça, örgütsel vatandaşlık davranışı da artar. Yani; bir okulda öğretmenler, birlikte öğrenciler üzerinde olumlu bir etki oluşturabileceklerine dair ortak bir görüşe sahip olduklarında, bu öğretmenler görev tanımlarının dışına çıkıp, gönüllü, okulun faydasına olan davranışları da daha fazla sergileme eğiliminde olacaklardır. Dolayısıyla, okul etkililiği artış gösterecektir. Her durum birbirini destekler ve okul etkililiğini artıracak niteliktedir. Son hipotez olan 4. hipotezde de görülüyor ki; kolektif öğretmen yeterliliği (CE), örgütsel vatandaşlık davranışı (OCB) ve sosyoekonomik statü (SES), okulun etkililiğini hem doğrudan etkileyen hem de birbirleri aracılığıyla dolaylı olarak etkileyebilen çok boyutlu değişkenlerdir. Bu üç faktör birbirleriyle sürekli etkileşim içindedir. Bu durum, okul etkililiğinin sadece içsel dinamiklerle değil, aynı zamanda çevresel koşullarla (SES) da şekillendiğini ortaya koymaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın deseni, araştırmada kullanılan yöntemin özellikleri, veri analizleri, seçilen çalışmaların ölçütleri ve sınırlılıkları hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA DESENİ

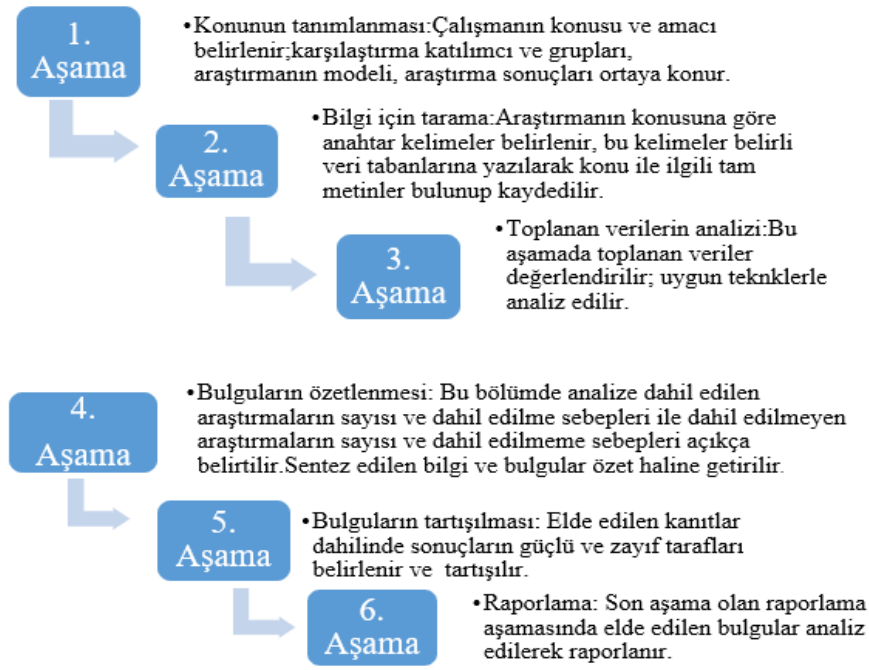
Bu çalışmada, eğitim alanında etkili okul kavramına ilişkin yapılmış araştırmalar sistematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Etkili okul kavramına yönelik yapılan eğitim araştırmalarını daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirebilmek amacıyla, dergiler, web siteleri ve üniversite kütüphanelerinden elde edilen kaynaklar aracılığıyla etkili okul ile ilgili yayınların sayısı ve eğilimleri analiz edilmiştir. Ardından, dahil etme ve dışlama kriterlerine uygun olarak ulaşılan çalışmalar arasından seçilen tez ve makalelerin içerikleri, konuya ilişkin daha derinlemesine bilgi edinmek amacıyla detaylı olarak incelenmiştir. Analiz sürecinin nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin açıklamalara geçmeden önce, çalışmada kullanılan sistematik analiz yöntemi hakkında bilgi verilerek, seçilen veri tabanları ile zaman aralığının belirlenme gerekçesi açıklanacaktır.

3.2. SİSTEMATİK ANALİZ

Sistematik analiz, belirli bir konudaki yapılan araştırmaları detaylı bir şekilde tanımlayarak, bu çalışmaları değerlendirmeyi ve eleştirel bir bakış açısıyla analiz etmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Sistematik analiz, sistematik derleme (systematic review) olarak da ifade edilmektedir. Bu yöntem, alan yazını detaylı bir şekilde tarayarak, araştırma sonuçlarını karşılaştırmayı ve alandaki eksiklikleri ortaya çıkarmayı sağlar. Karaçam (2013), sistematik literatür incelemeyi, genellikle aynı yöntemler ile yapılmış mevcut birçok sayıdaki araştırmanın düzenlenmiş ve detaylı bir şekilde derlenmiş hali olarak nitelendirmiştir. Yapılan analizler belirli miktarda bilimsel bilgiler içerirler ve konu ile ilgili daha sağlam ispatlar ortaya çıkarmaları açısından büyük önem taşımaktadırlar. Karaçam çalışmasında, sistematik analizin fazlaca bilimsel bilgi barındırmasına ve araştırmacılarca sıklıkla kullanılma sebeplerine şöyle değinmiştir:

1. Sistematik analizler diğer yöntemlerle kıyaslandığında daha nesneldirler ve hata oranları daha düşüktür.
2. Alan yazın taraması belirli bir sistemle yapıldığı için oldukça detaylıdır ve tekrar tekrar yapılabilir.
3. Alan yazın taraması için kullanılmış olan sistemler araştırmada açıkça belirtilir.
4. Çalışmaya konu olan araştırmaları seçerken kullanılan ölçütler net bir şekilde ifade edilir.
5. Analize konu olan çalışmalar farklı yönlerden değerlendirilir,
6. Araştırmaların verileri analiz edilirken en küçük etkenler bile sonuca eklenir.
7. Araştırmacılar sistematik analizi tekrarlayıp elde edilen verileri tekrardan ispatlayabilirler.

Sistemik analiz yöntemindeki amaç, konu ile alakalı alan yazındaki bilgileri derlemek, birleştirmek veya özetini çıkarmak; ilgili literatürü yorumlamak, analiz etmek ve sonuçlarını ortaya koymaktır. Sistemik inceleme yöntemi 4 aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama olarak araştırmacı konusunu seçmeli ve çalışmanın sürecini planlamalıdır. Aynı zamanda sistemik araştırma konusunda yeterli bilgiye sahip olmalı ve eleştirel düşünme becerileri gelişmiş olmalıdır. İkinci aşama, analiz edilecek çalışmaların seçimi ve değerlendirilmesini içeren yürütme aşamasıdır. Araştırmacı çalışmaları seçerken konuyla alakalı kaynakların mümkünse tümünü ya da olabildiğince fazlasını ele almalıdır. Bunun için araştırma yapılacak siteleri iyi analiz etmeli, konuyu en geniş şekilde kapsayan kaynakları bulmalıdır. Bu aşamada kaynak seçimi tamamlanmış olmalıdır. Üçüncü aşama olan analiz ve sentez aşamasında belirlenen kaynaklar incelenir ve analiz edilir. Elde edilen veriler dikkatlice toplanır. Sistemik analizin son aşaması raporlama bölümüdür. Önceki aşamalarda toplanmış olan bilgi ve sonuçlar bu aşamada çıktı haline dönüştürülür. Raporlama aşamasında PRISMA gibi modellerden yardım alınarak araştırmaya son verilebilir (Güleç, 2022). Karaçam (2013), yaptığı araştırmasında sistemik analiz yöntemini 6 aşamada şekil 4’ deki gibi göstermiştir.

Şekil 4. Karaçam’a Göre Sistematiik İnceleme

Şekil 4’de görüldüğü üzere Karaçam çalışmasında sistematiik incelemenin adımlarını altı aşamada göstermiştir. İlk aşama olan konunun tanımlanma adımında araştırma sorusunun genel çerçevesine karar verilir. İncelenecek olan araştırmaların örnekleme, karşılaştırma grupları, deseni, araştırma sonuçları belirlenir. İkinci adımda bilgi elde etmek için anahtar kelimelerle tarama yapılır. Mevcut veri tabanlarında önceden belirlenen kriterlere göre araştırmaların başlıkları ve özetleri incelenir. Uygun olan tam metinler kaydedilir. Diğer adımda araştırmaya alınan metinler değerlendirilir, belirlenen doğru tekniklerle analiz gerçekleştirilir. Dördüncü aşama olan bulguların özetlenmesi adımında araştırmaya dahil edilen metinlerin sayısı ve neden dahil edildiği; dahil edilmeyen varsa da neden edilmediği açıklanır. Net ve anlaşılır bir şekilde analiz edilen bulgular özetlenir ve sıralanır. Sonraki aşamada bulgular tartışılır. İnceleme sonucunda elde edilen bilgilerin güçlü ve zayıf yönleri açıkça belirtilerek elde edilen kanıtlara dayanarak tartışma gerçekleştirilir. Sistematiik analizin son aşaması raporlama adıımıdır. Bu aşamada analizler yapılmış, mevcut bulgulara dayanarak araştırma yazımı kurallarına uygun olarak rapor haline getirilmelidir.

Hallinger (2013) sistematik inceleme için birkaç adım kullanmıştır. Bu adımlar aşağıda bulunan Şekil 5’ deki gibi sıralanabilir:

Hallinger (2013) Eğitim Yönetimi ve Liderliği alanında yaptığı çalışmasında sistematik derleme yöntemlerini ele almıştır. Şekil 5’de görüldüğü gibi Hallinger’ e göre sistematik inceleme 5 ana aşamada yapılmaktadır. Çalışmaya başlamak için önce araştırma sorularını belirlemeli ve kavramsal bir çerçeve oluşturulmalıdır.

Sistematik inceleme yöntemiyle yapılan bu çalışmada da önce konu belirlenmiş sonrasında konu ile alakalı kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu bağlamda araştırmaya konu olan etkili okul kavramı ile son 24 yıl içerisinde ulusal ve uluslararası alanda yayınlanmış olan tez ve makaleler incelenmiştir. Kavramsal çerçeve etkili okul, okul etkililiği şeklinde oluşturulmuştur. İkinci aşama olan literatür taramada veri tabanları kavramsal çerçeve göz önünde bulundurularak araştırılmış, konu ile alakalı çalışmalar araştırmaya seçilmiştir. Diğer aşama olan verileri sistematik kodlama adımı, incelenen makale ve tezler Excel tablosu üzerinde araştırmanın yazarı, yayınlandığı yılı, sayfa sayısı, örneklem ve evreni, metodu, sonuçları ve önerileri olmak üzere birçok alanda temaları belirlenerek analiz edilmiştir. Dördüncü aşamada, araştırmanın bulgular kısmında bu bilgiler yorumlanmış ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Son aşama sonuçlar ve öneriler aşamasıdır. Bu aşamada bulgulara dayanarak

sonuçlar belirtilmiş ve sonraki araştırmacılar için bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu tez Hallinger’in (2013) sistematik analiz şemasının adımları takip edilerek oluşturulmuştur.

3.3. ÇALIşMALARIN SEÇİLME ÖLÇÜTLERİ VE SINIRLILIKLARI

Bu alışma hazırlanırken incelencek olan tez ve makalelerin belirli bir zaman diliminden alınması gerekli grlmüştur. Çünkü sınırlandırılan zaman dilimi, elde edilecek olan sonuçların geçerliliğini ve kapsamını önemli ölçüde etkilemektedir. Daha az sayıda çalışmayı detaylı incelemek yerine daha çok sayıda mevcut çalışmaya odaklanarak ilgili araştırmaların zaman içinde nasıl geliştiğine dair genel bir tablo çizmek çalışmanın amaçlarındandır. Bu bağlamda incelenen tez ve makaleler 2000-2024 yılları arasında yayınlanmış olanlardan seçilmiştir. Kavram doğrultusunda, anahtar kelimelerin (etkili okul, okul etkililiği, effective school, school effectiveness) aranması, ilgili tez ve makalelerin tespit edilmesi ve analizler için gerekli bilgilerin elde edebilmesi için en çok kullanılan veri tabanlarının seçilmesi gerekli grlmüştur. Kullanılan veri tabanları olarak ise çeşitli ulusal ve uluslararası bilimsel dergiler, üniversite kütüphane sistemleri gibi sitelerden yararlanılmıştır. Konu ile ilgili mevcut anahtar kelimeler tarandığında hangi makale, tez bulunuyorsa araştırma konusu olarak incelenmiştir. Bu anahtar kelimeler dışında hiçbir kavramla ilgili araştırma yapılmamıştır, teze dahil edilmemiştir.

Bu tezde kullanılan makale ve tezlerin seçilme lütleri şu şekildedir:

1. Nicel ve nitel araştırmaların kullanıldığı makaleler
2. Türkiye ve yurtdışında etkili okul ile ilgili 2000-2024 seneleri arasında yazılan makaleler ve tezler
3. Araştırmada anahtar kelime olarak “etkili okul, okul etkililiği, effective school ve school effectiveness” sözcüklerinin kullanıldığı makaleler, tezler.

3.4. VERİ TOPLAMA VE ANALİZ SÜRECİ

Bu araştırmada etkili okul araştırmalarının eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda süreli bilimsel dergiler incelenmeye alınmıştır. Bu araştırmada School Effectiveness and School Improvements, Web of Science, ERIC, Scopus, EAQ, EMAL, ULAKBİM, Dergipark, Yoktez, Türk Eğitim, Google Akademik indekslerinin arama

motorlarına “etkili okul, okul etkililiği, effective school” anahtar sözcükleri girilerek etkili okul araştırmalarına ulaşılmıştır.

Araştırma için gereken verilerin ilgili veri tabanlarından bulunması için Şekil 6’daki İngilizce ve Türkçe anahtar kelimeler kullanılmıştır.

Şekil 6. Veri tabanlarında tarama için kullanılan anahtar kelimeler

Veri tabanlarında tezin konusu ile ilgili veri taraması yapılırken Şekil 6’da gösterilen anahtar kelimeler kullanılmış, teze konu olan çalışmalar analiz edilmek üzere depolanmıştır.

Dışarda tutma ve içeri alma kriterleri kapsamında etkili okul, okul etkililiği, effective school, school effectiveness anahtar kelimeleri belirtilen internet sitelerine yazıldığında kapsama giren bütün çalışmalar incelenmiştir. Bunlardan hiçbirisi kapsam dışı bırakılmamıştır. Bu kavramlar dışında da hiçbir çalışma dahil edilmemiştir. Belirtilen kriterler dahilinde elde edilen Türkiye’de 23 tez ve 68 makale; yurtdışında ise 56 tez ve 44 makale incelemeye tabi tutulmuştur. Söz konusu araştırmalar yıllarına, örneklemlerine, yöntemlerine, düzeylerine, eğitim kademelerine, sonuçlarına ve önerilerine göre analiz edilmiştir. Çalışmalar 5’er yıllık periyodlara ayrılıp sayıları tespit edilmiştir. Örneklemlerine bakılarak hangi çalışma gurubuyla daha çok araştırma yapıldığı, yöntemlerine bakarak ise hangi yöntemin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Tezlerin düzeyleri incelenmiş, yüksek lisans ve doktora olarak ayrılmıştır. Eğitim kademelerine bakarak okulların hangi kademelerinde daha çok araştırma yapıldığı tespit edilmiştir. Yerli ve yabancı çalışmaların sonuçları tespit edilip, karşılaştırmalar yapılmıştır. Çalışmalardan ortaya çıkan önerilerin ortak olanları bulunup, özetleri toplanmıştır.

3.5. GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK İŞLEMLERİ

Geçerlilik, bir ölçme veya değerlendirme aracının, araştırılan konuyu ne derece ölçebildiğini ifade eder. Başka bir deyişle, ölçme aracının, hedeflenen kavram ya da değişkeni gerçekten ölçüp ölçmediğinin göstergesidir. Ölçülmek istenen özelliğin, ne ölçüde doğru ve uygun şekilde ölçüldüğü geçerliliğin temelini oluşturur. Araştırmanın iç güvenirliğini sağlamak amacıyla, verilerin analiz sürecinde herhangi bir yoruma yer verilmeden doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Analiz sürecinde elde edilen notlar, yapılan çalışmalar ve kodlamalar ile araştırmada kullanılan makale ve tezler dijital ortamda saklanmaktadır. Ayrıca, benzer

alışmalar yürütecek araştırmacılar araştırma deseni oluşturma konusunda yol gösterebilmek amacıyla, çalışmada ele alınan durumlar ve kullanılan yöntemler ilgili bölümlerde ayrıntılı biçimde sunulmuştur. Son olarak, verilerin toplanması ve analizine ilişkin süreçlerde izlenen yöntemler gerekli ayrıntılarla açıklanmıştır.

Araştırmanın iç ve dış geçerliğini sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Dış geçerliği temin etmek üzere, yönteme ilişkin bölümde araştırmanın deseni, rneklemi, veri toplama, analiz ve sunum süreçleri ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. İ geçerliğin sağlanması amacıyla ise elde edilen veriler bulgular bölümünde ayrıntılı biçimde sunulmuş ve ilgili konulara yönelik çeşitli yorumlara yer verilmiştir. Ayrıca, bulguların tutarlılığını artırmak amacıyla temaların kategoriler içerisinde içsel olarak homojen, kategoriler arasında ise dışsal olarak heterojen olmalarına zen gösterilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Etkili okul konusunda 2000-2024 yılları arasında, ulusal alanda 91 adet tez ve makale ile uluslararası alanda yayınlanmış olan 100 tane tez ve makale ele alınarak incelenmiş ve yayın türleri, yayınlanma yılları, yöntemleri, örneklemeleri ve eğitim kademelerine göre analiz edilmiştir.

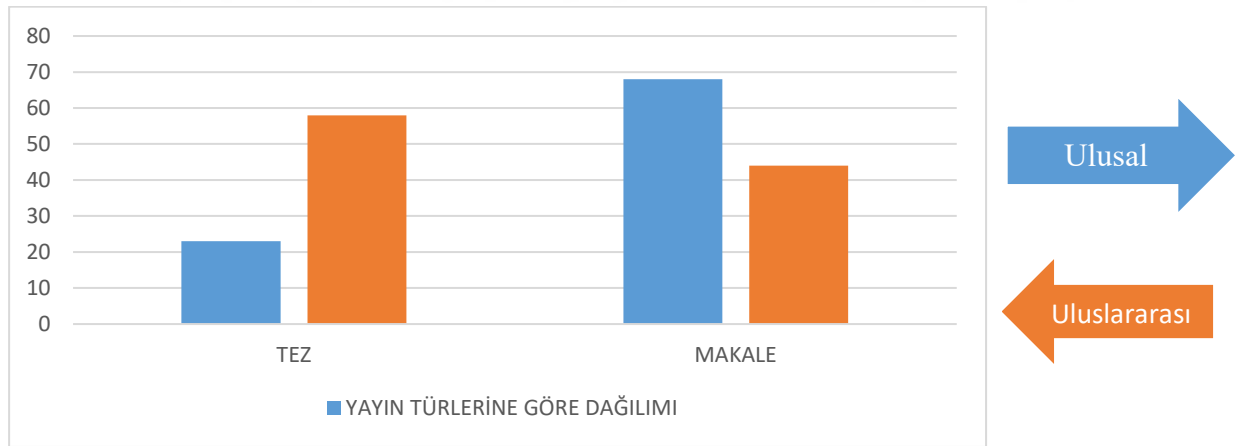
4.1. ÇALIŞMALARIN YAYIN TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Grafik 4.1’de etkili okul konusunda yapılan araştırmaların yerli ve yabancı literatürde tez, makale ve bildiri kitabı olarak ayrılmış hali görüntülenmektedir.

4.1.1. Etkili Okul Konulu Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 4.1’de etkili okul konulu araştırmaların yayın türlerine göre dağılımı görüntülenmektedir.

Grafik 4.1. Etkili Okul Konulu Araştırmaların Yayın Türlerine Göre Dağılımı

Grafik 4.1’e bakıldığında etkili okul konulu yayınlanan araştırmaların türlerine göre ayrılmış hali görülmektedir. Her bir yayın türü için iki farklı kaynaktan elde edilen veri setleri mavi ve turuncu renklerle temsil edilmiştir. Mavi renk ulusal literatürü, turuncu renk ise uluslararası literatürü göstermektedir. Verilere göre, 2000-2024 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan tez ($n = 23$), makale ($n = 68$) şeklinde belirtilmektedir. Grafik incelendiğinde çalışmaların çoğunun makale türünde yayınlandığı görülmektedir. Yine aynı grafikte turuncu

renkte gösterilmiş olan çalışmalar yurtdışında yapılmış olan araştırmalardır. Buna göre; yurtdışında son 24 yıl içerisinde tez ($n=56$), makale ($n=44$) şeklinde dağılmıştır. Türkiye’de olan tez sayısı yurtdışında olan tez sayısından azdır. Yurtdışında ise yapılan makaleler Türkiye’de yayınlanandan azdır. Uluslararası alanda ve Türkiye’de tez ve makale sayılarının toplamına bakıldığında neredeyse aynı olduğu görülmektedir. Genel değerlendirme yapılacak olursa; makalelerin, ulusal ve uluslararası alanda etkili okul literatüründe en fazla tercih edilen yayın türü olduğu görülmektedir.

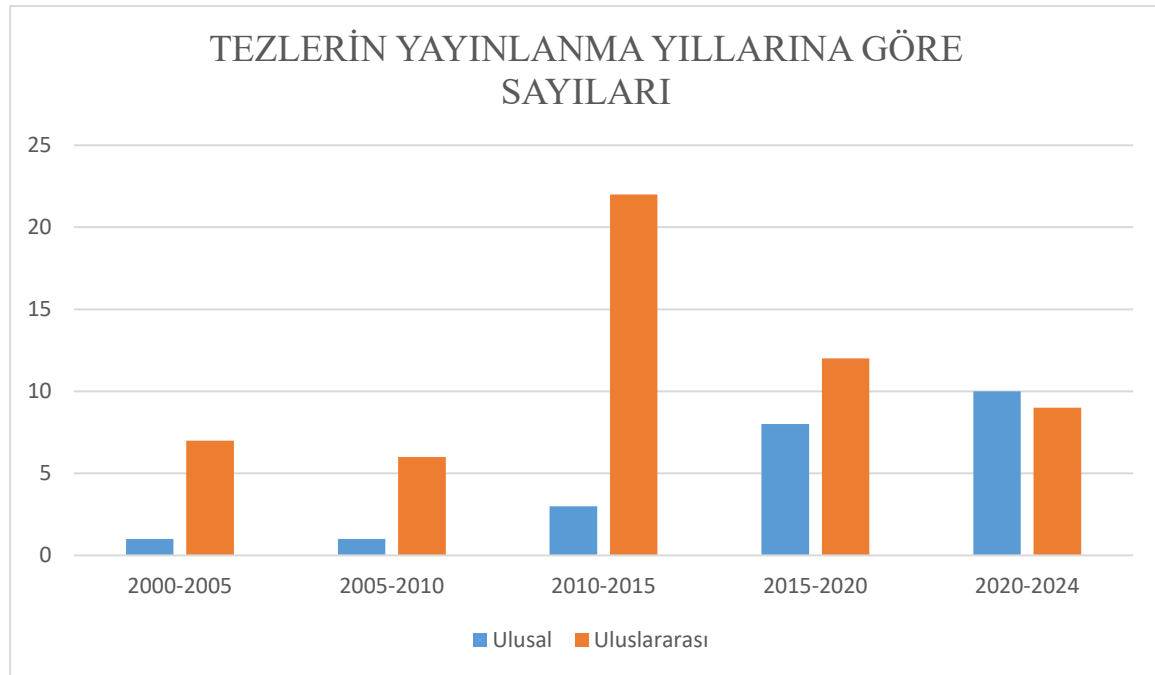
4.2. ÇALIŞMALARIN YILLARINA GÖRE DAĞILIMI

Araştırmaya konu olan tez ve makaleler 2000-2024 yılları içinde dağılım göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda etkili okul konulu tezlerin yayın yıllarına göre dağılımı Grafik 4.2 ve 4.3’de verilmiştir.

4.2.1. Etkili Okul Konulu Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Araştırmaya konu olan tezler 2000-2024 yılları içinde dağılım göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda etkili okul konulu tezlerin yayın yıllarına göre dağılımı Grafik 4.2’de verilmiştir.

Grafik 4.2. Etkili Okul Konulu Tezlerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

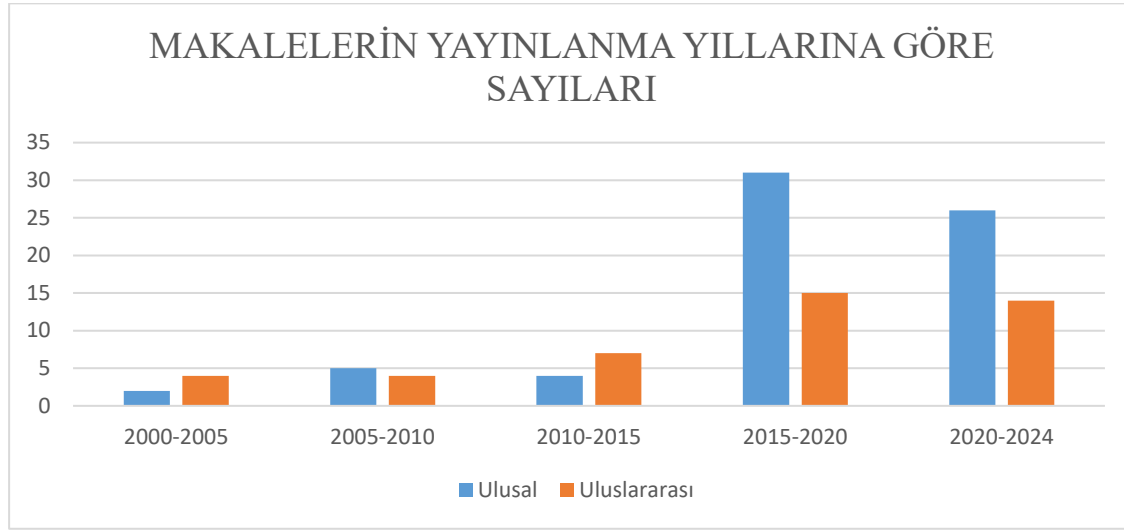
Grafik 2' ye bakıldığında ulusal alanda etkili okul konulu, 2000-2024 yılları arasında 23 adet tez ($n = 23$) yayınlanmıştır. 2000li yılların başında konu ile alakalı pek araştırma yapılmasa da 2010 yılından sonra araştırmacılar konu ile ilgili çalışmalara hız vermişlerdir. Özellikle son 4 yılda şimdiye kadar olan tez sayısı kadar tez yayınlanmıştır. Aynı grafikte uluslararası alanda yayınlanan tezlerin sayıları da yer almaktadır. Etkili okul konusunda ülkemize kıyasla yurtdışında daha fazla tez ($n = 56$) yayınlanmıştır. 2010-2015 yılları arasında bu çalışmalar 22 çalışma ile en üst seviyesine ulaşmıştır.

Türkiye'de ve yurtdışında yayınlanan tezleri miktar bakımından karşılaştırmak gerekirse; 2010-2015 yılları arası, özellikle uluslararası tez çalışmaları açısından yoğun bir yayın dönemi olmuştur. Bu durum, yüksek lisans ve doktora programlarında uluslararası alana verilen önemin arttığı bir döneme denk gelmektedir. Fakat 2015 yılı sonrası uluslararası tez sayısında kademeli bir azalma görülmektedir. Bunun sebebi; pandemi süreci, uluslararası hareketliliğin azalması, burs imkanlarının kısıtlanması gibi çeşitli sebepler olabilir. Türkiye'ye bakıldığında, ulusal tezlerde devamlı bir artış görülmektedir. Günümüze en yakın olan 2020-2024 dönemi bu açıdan en üretken yıllar olmuştur. Bu durum ulusal akademik camiada konunun öneminin daha fazla ciddiye alındığını kanıtlar niteliktedir. Sözü geçen bu yıllar arasında yurtdışında eğitimde dijitalleşme ve uluslararası hareketlilik döneme damga vuran eğilimler arasında yer almıştır. Okulların etkili olması o ülkedeki eğitime büyük katkı sağlayacağından araştırmacıların ilgisini çekmiştir. Elde edilen verilere göre etkili okul konusunda yayınlanan makalelerin yayın yıllarına göre dağılımı aşağıdaki Grafik 4.3'de verilmiştir.

4.2.2. Etkili Okul Konulu Makalelerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Araştırmaya konu olan makaleler 2000-2024 yılları içinde dağılım göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda etkili okul konulu makalelerin yayın yıllarına göre dağılımı Grafik 4.3'de verilmiştir

Grafik 4.3. Etkili Okul Konulu Makalelerin Yayın Yıllarına Göre Dağılımı

Grafik 4.3'e bakıldığında hem ulusal hem de uluslararası alanda her 5 yıl arasında yayınlanan makale sayıları görülmektedir. Buna göre 2000-2005 yılları arasında makale ($n=2$), 2005-2010 yılları arasında makale ($n=5$), 2010-2015 yılları arasında makale ($n=4$), 2015-2020 yılları arasında makale ($n=31$), 2020-2024 yılları arasında makale ($n=26$) olduğu görülmektedir. Grafiğin toplamına bakıldığında ise son 24 yıl içerisinde ülkemizde toplamda 57 tane makale yayınlandığı görülmektedir. Grafiğin incelendiğinde etkili okul konusunda yazılan makalelerin sayılarının son yıllarda gözle görülür seviyede arttığı belirtilebilir. Okul etkililiği kavramı araştırmacıların özellikle son 10 yılda ilgisini çekmiş, çalışmaların sayısı çoğalmıştır. Benzer durum yurtdışındaki araştırmalar için de geçerli görünmektedir. Uluslararası yapılan çalışmalarda 2000-2005 yılları arası 4 makale ($n=4$), 2005-2010 yılları arasında 4 ($n=4$), 2010-2015 yılları arasında 7 ($n=7$), 2015-2020 yılları arasında 15 ($n=15$), 2020-2024 yılları arasında ise 14 makale ($n=14$) olmak üzere toplamda 44 adet makale yayınlanmıştır. Son 10 yıl içerisinde etkili okul konusuna ilgi artmış, önceki yıllara kıyasla konu ile ilgili daha fazla makale yayınlanmıştır. Ulusal ve uluslararası mecrada yapılan çalışmaların sayıları kıyaslandığında ülkemizde daha fazla makale yayınlandığı grafikte açıkça görülmektedir.

Yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalar için genel bir karşılaştırma yapılacak olursa; 2015 yılından sonraki dönem hem ulusal hem uluslararası alanda etkili okul gibi konulara olan akademik ilginin ciddi şekilde arttığını göstermektedir. Söz konusu bu artış, konunun eğitim politikaları, okul yönetimi ve öğrenci başarısıyla olan ilişkisinin daha fazla fark edilmesiyle bağlantılı olabilir. Ayrıca, son yıllarda artan akademik teşvikler, yüksek lisans ve doktora çalışmalarının yaygınlaşması da bu artışta etkili olmuş olabilir.

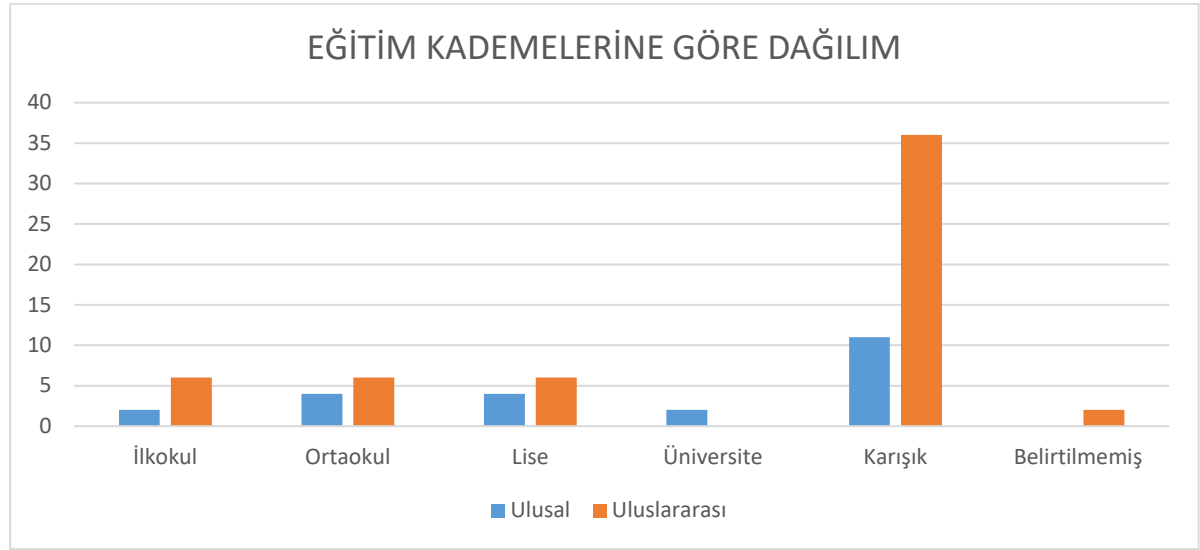
4.3. ÇALIŞMALARIN EĞİTİM KADEMESİNE GÖRE DAĞILIMI

Araştırma konusu olan etkili okul kavramı çeşitli eğitim kademeleri üzerinden çalışılmıştır. Bu eğitim kademeleri Grafik 4.4'te gösterilmiştir.

4.3.1. Etkili Okul Konulu Tez Çalışmalarının Eğitim Kademesine Göre Dağılımı

Grafik 4.4'de etkili okul konusunda yapılan tezlerin eğitim kademesine göre dağılımı sunulmuştur.

Grafik 4.4. Etkili Okul Konulu Tez Çalışmalarının Eğitim Kademesine Göre Dağılımı

Verilen grafiğe bakıldığında karışık kademeye (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite) ait tezler hem uluslararası hem de ulusal düzeyde diğer kademelere göre en fazla sayıda çalışmanın yapıldığı gruptur. Özellikle uluslararası çalışmalarda karışık kademeye ait 36 tez sayısı ile açık ara öndedir. Ulusal düzeyde de bu kategorideki tez sayısının 11 olduğu görülmektedir. İlkokul, ortaokul ve lise seviyesinde yapılan çalışmaların sayısı genel olarak düşüktür. Aynı zamanda bu çalışmaların sayıları birbirine oldukça yakındır. Üniversite kademesinde uluslararası alanda yayınlanmış bir teze rastlanmamıştır. Bu düzeyde sadece ulusal alanda çalışma yapılmış ve sayısı oldukça azdır. Uluslararası alanda yazılmış 3 tezin düzeyi belirtilmemiştir. Bu grafik için ayrıca şu yorumlar yapılabilir:

1. Uluslararası düzeyde, karışık kademelerde yapılan tez sayısının (n=36) dikkat çekici biçimde fazla olması, etkili okul kavramının genellikle tek bir eğitim kademesiyle sınırlandırılmadan, bütüncül bir yaklaşımla ele alındığını gösterir niteliktedir.

2. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde yapılan çalışmaların sayısı oldukça az olup birbirine yakın düzeydedir.
3. Üniversite kademesine yönelik çalışmaların yalnızca ulusal düzeyde ve çok az sayıda (n=2) yapılmış olması ise bu düzeyde etkili okul kavramının yeterince araştırılmadığının bir göstergesi sayılabilir.
4. Bazı tezlerde eğitim kademesinin açıkça belirtilmemiş olması, çalışma kapsamlarının sınıflandırılmasında eksiklikler olduğunu göstermektedir.

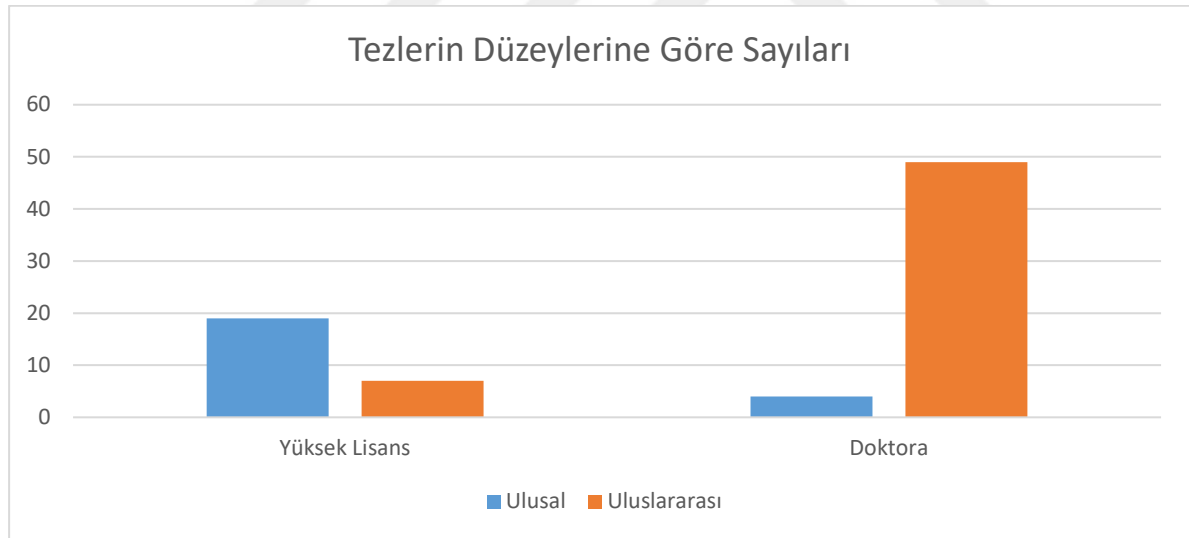
4.4. Çalışmaların Düzeylerine Göre Dağılımı

Araştırma konusu olan etkili okul kavramı tezlerde yüksek lisans ve doktora olmak üzere 2 farklı düzeylerde çalışılmıştır.

4.4.1. Tezlerin Düzeylerine Göre Dağılımı

Grafik 4.5’de etkili okul konusunda yapılan tezlerin düzeylerine göre dağılımı sunulmuştur:

Grafik 4.5. Tezlerin Düzeylerine Göre Dağılımı

Grafikte, etkili okul konusuna yönelik hazırlanan tezlerin eğitim düzeylerine (yüksek lisans ve doktora) ve tezlerin ulusal ya da uluslararası olma durumlarına göre dağılımı sunulmaktadır. Veriler, ulusal ve uluslararası tezler olmak üzere iki kategoriye ayrılarak karşılaştırmalı şekilde analiz edilmiştir. Verilen grafiğe göre ulusal alanda yazılan 23 adet tezin 19’u yüksek lisans, 4 tanesinin de doktora tezi olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere etkili okul konusu daha çok yüksek lisans düzeyinde çalışan araştırmacıların araştırma konusu

olmuştur. Uluslararası düzeyde yapılan doktora çalışmaların sayısı 49 iken, tez çalışmalarının sayısı 7’dir. Ulusal ve uluslararası alanda yapılan tez ve doktora çalışmaları karşılaştırıldığında, ters bir eğitim göze çarpmaktadır. Uluslararası düzeyde hazırlanan doktora tezlerinin sayısı (49 doktora tezi), ulusal düzeydeki doktora tezlerine (4 tez) kıyasla belirgin bir üstünlük göstermektedir. Bu sonuç, doktora düzeyindeki akademik çalışmaların, yüksek lisansa kıyasla daha fazla uluslararası boyutta ele alındığını ve küresel akademik camiaya katkı sağlama hedefi taşıdığını ortaya koymaktadır. Verilere göre, yüksek lisans düzeyinde üretilen tezlerin ağırlıklı olarak ulusal düzeyde olduğu görülmektedir (19 yüksek lisans tezi), buna karşın uluslararası düzeyde hazırlanan yüksek lisans tezlerinin sayısı oldukça sınırlıdır (7 tez). Bu durum, yüksek lisans öğrencilerinin araştırmalarını çoğunlukla ulusal bağlamda gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Grafik genel olarak değerlendirildiğinde, tez düzeyi yükseldikçe (yüksek lisans’tan doktora’ya geçildikçe) uluslararasılaşma oranının da arttığı söylenebilir. Bu karşılaştırma, akademik derinlik ve uzmanlık arttıkça çalışmaların evrensel ölçekte yürütülme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

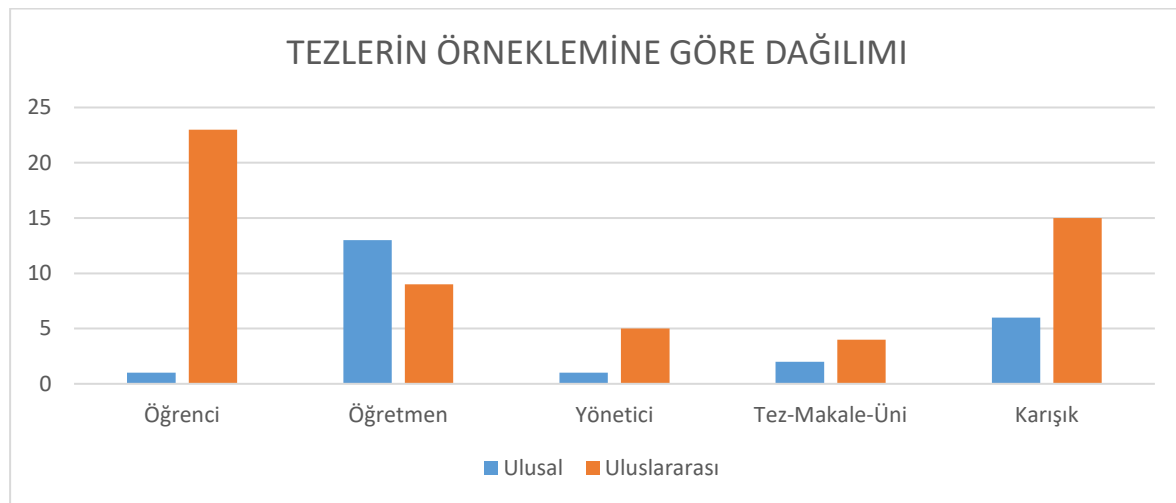
4.5. Çalışmaların Örneklemine Göre Dağılımı

Araştırma kapsamında olan tez ve makalelerin örneklemine göre dağılımları Grafik 4.6 ve Grafik 4.7’de gösterilmiştir.

4.5.1. Tezlerin Örneklemine Göre Dağılımı

Etkili okul konulu tezlerin örneklemine göre dağılımı Grafik 4.6’ de sunulmuştur.

Grafik 4.6. Tezlerin Örneklemine Göre Dağılımı

Grafikte, incelenen ulusal ve uluslararası tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımı sunulmuştur. Öğrenci, öğretmen, yönetici, tez-makale-üniversite dokümanları (tez- makale-üniversite, okul aile birliği gibi) ve karışık kategorileri dikkate alınarak oluşturulan bu dağılım, tezlerin hangi gruplar üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Ulusal alanda yayınlanan tezlerin içinde en fazla örneklem gurubuna sahip olanlar 13 tez ile öğretmenlerdir. Bu grubu 6 tez ile karışık (öğretmen, öğrenci, yönetici vb.) grup takip etmektedir. Öğrenci, yönetici ve üniversite grubu ile çalışılmış 1' er tane araştırma vardır. Etkili okul konulu tez ve makalelerin sayısı ise 1'dir.

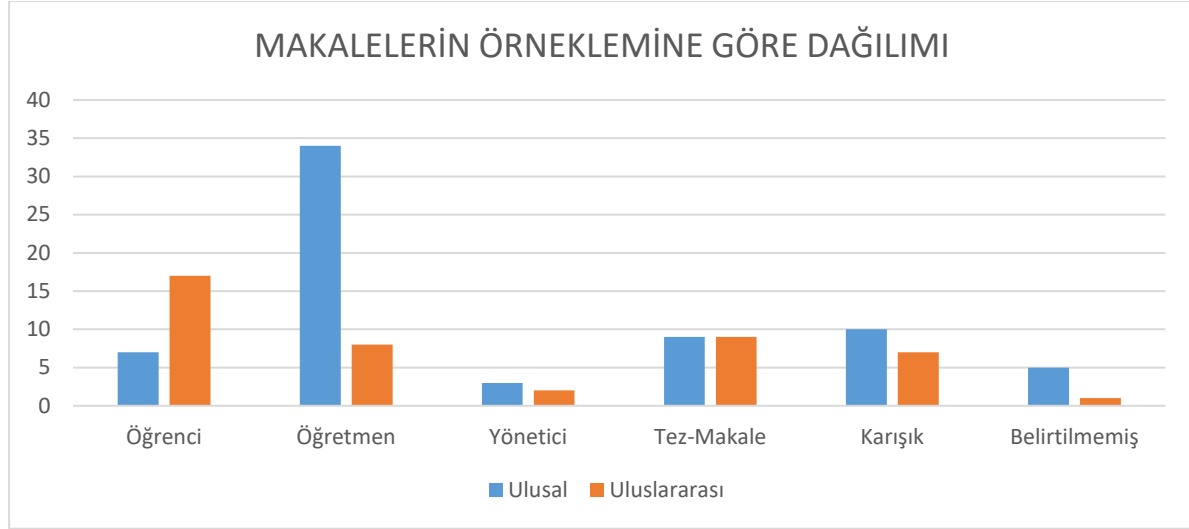
Uluslararası alanda yayınlanmış 56 tezin 23'ü okullarda öğrencilerle yapılan çalışmaları kapsamaktadır. Farklı ülkelerde ve farklı okullarda yapılan bu çalışmaların örneklemini tezlerde 'school' şeklinde belirtilmiştir. Uluslararası tezlerde okullardan sonra en fazla çalışma grubu 15 tez ile karışık (öğretmen, öğrenci, yönetici vb.) gruptur. Bu örneklem grubunu 9 tez ile öğretmen, 5 tez ile yönetici, 2 tez ile de literatür araştırmaları grubu takip etmektedir. Grafik şu şekilde yorumlanabilir:

1. Uluslararası tezlerde araştırma grubu olarak en çok tercih edilen örneklem grubu öğrencilerdir. Bu kategoride araştırmacılar 23 tez için öğrencilerle çalışmışlardır. Bu durum, uluslararası literatürde öğrencilerin etkili okul bağlamında daha fazla araştırma nesnesi olarak ele alındığını göstermektedir.
2. Ulusal tezlerde ise öğretmen örneklemini ön plandadır. Bu kategoride 13 tez, öğretmenlerle gerçekleştirilmiştir. Bu sonuca bakarak Türkiye' de yapılan araştırmalarda öğretmenlerin etkili okul yapısı üzerindeki etkilerini anlama çabasının daha etkili olduğu söylenebilir.
3. Yönetici örneklemini, 2 tez ile hem ulusal, 5 tez ile de hem uluslararası düzeyde diğer örneklem gruplarına bakarak daha az tercih edilmiştir. Bu bulgu, etkili okul kapsamında yöneticilerle yeterince çalışılmadığının göstergesi olabilir.
4. Tez ve makale incelemeleri ve üniversitede yapılan araştırmalar gibi ikincil verilerle yapılan çalışmalar, her iki düzeyde de az sayıdadır (ulusal: 3, uluslararası: 4). Bu durum, nitel veriye dayalı içerik analizlerinin daha sınırlı kaldığını göstermektedir.
5. Karışık örneklem grubu (yani birden fazla grubu içeren çalışmalar), özellikle uluslararası tezlerde dikkat çekicidir (15 tez). Ulusal tezlerde ise bu sayı 6'dır. Bu fark, uluslararası çalışmaların daha çok çoklu perspektife dayalı tasarlandığını göstermektedir.

4.5.2. Makalelerin Örneklemine Göre Dağılımı

Grafik 4.7’de araştırmaya konu olan makalelerin örneklem gruplarına göre dağılımı gösterilmiştir.

Grafik 4.7. Makalelerin Örneklemine Göre Dağılımı

Grafik 4.7, farklı örneklem gruplarının (öğrenci, öğretmen, yönetici, tez-makale, karışık, belirtilmemiş) hem ulusal hem de uluslararası makalelerde hangi sıklıkla tercih edildiğini göstermektedir. Ulusal makalelere bakıldığında örneklem gruplarından en sık kullanılanı 34 makale ile öğretmen grubudur. Öğretmenleri 10 makale ile karışık grup olarak nitelendirilen öğretmen, öğrenci, yönetici grubu takip etmektedir. 9 makale literatür taraması şeklinde çalışılıp etkili okul konusu ile ilgili tez ve makalelerin incelenmesini içermektedir. Etkili okul konusunda yöneticiler ile ilgili 3 adet makale yazılmıştır. Uluslararası alanda yazılan makalelerde örneklem olarak en sık tercih edileni öğrencilerdir. Örneklemini öğrenci olan 17 adet makale bulunmaktadır. Literatür taramalarıyla oluşturulmuş 9 adet makale yayınlanmıştır. Öğretmen örneklemini kullanan 7 adet makale vardır. Örneklem grubu tez ve makalelerin literatür taraması şeklinde olan 9 adet makale bulunmaktadır.

İncelenen makaleler örneklem grupları açısından değerlendirildiğinde hem ulusal hem de uluslararası yayınlarda farklı eğilimlerin olduğu gözlemlenmiştir. Ulusal yayınlarda en fazla tercih edilen örneklem grubunun öğretmenler olduğu görülmektedir. Ulusal düzeydeki makalelerin yaklaşık üçte biri öğretmen örneklemini ile gerçekleştirilmiştir. Bu bulgu, Türkiye’de öğretmen merkezli araştırmaların oldukça yaygın olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, uluslararası yayınlarda öğrenci örnekleminin daha fazla tercih edildiği dikkat çekmektedir. Bu durum, farklı ülkelerde yürütülen araştırmalarda örneklem seçiminde değişen önceliklerin ve

odakların bulunduğuna işaret etmektedir. Yönetici örnekleme dayalı çalışmalar hem ulusal hem de uluslararası alanda oldukça sınırlıdır. Bu durum, okul yöneticilerine ilişkin yapılan araştırmaların sayıca az olduğunu ve bu alanda literatürde bir boşluk bulunduğunu göstermektedir. Karışık örnekleme sahip çalışmalar (öğrenci, öğretmen, yönetici vb.) ulusal yayınlarda daha yaygın görülmektedir. Bu da çok boyutlu bakış açılarının özellikle ulusal araştırmalarda daha fazla benimsendiğini düşündürmektedir. Ayrıca, bazı makalelerde örneklem bilgisine açıkça yer verilmediği görülmektedir. Bu tür çalışmalara özellikle ulusal yayınlarda daha sık rastlanmakta olup, bu durum yöntemsel şeffaflık açısından önemli bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Uluslararası yayınlarda örneklem bilgisi çoğunlukla açık biçimde belirtilmiştir; bu da uluslararası araştırmalarda metodolojik standartlara daha fazla özen gösterildiğini ortaya koymaktadır.

Grafik 4.7 genel olarak değerlendirildiğinde, örneklem gruplarına göre yapılan bu dağılım, eğitim araştırmalarında hangi grupların daha fazla çalışıldığını ortaya koymakta ve gelecekte yapılacak çalışmalar için yönlendirici nitelik taşımaktadır. Özellikle yönetici örnekleme odaklanan nitelikli çalışmaların artırılması, bu alandaki boşluğun giderilmesi açısından önemlidir.

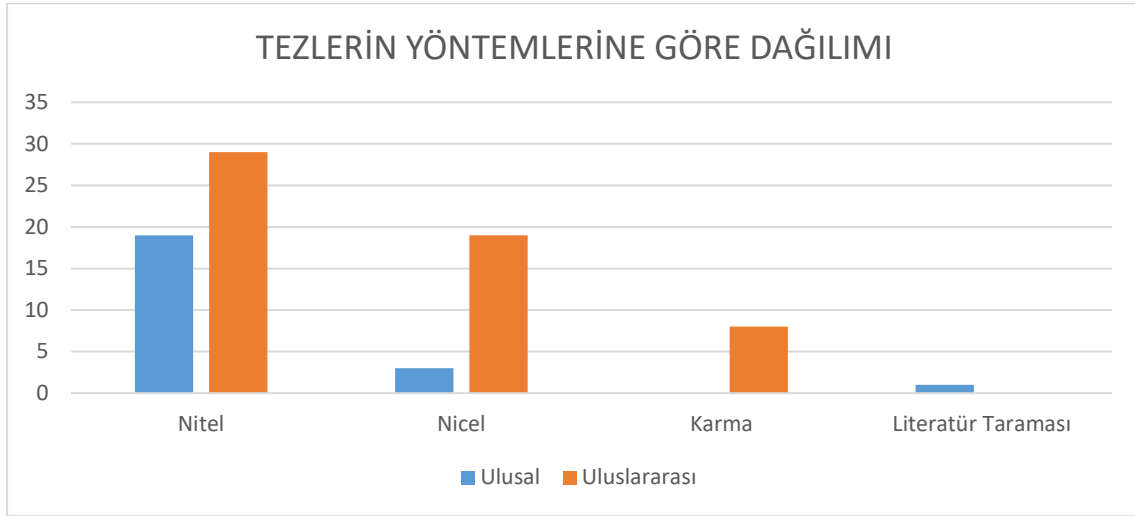
4.6. ÇALIŞMALARIN YÖNTEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Araştırmaya konu olan tez ve makaleler çeşitli yöntemler kullanılarak yazılmıştır. Grafik 4.8 ve Grafik 4.9, tez ve makalelerin hangi yöntemler kullanılarak yazıldığını göstermektedir.

4.6.1. Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 4.8’de araştırmaya konu olan tezlerin yöntemlerine göre dağılımı sunulmuştur.

Grafik 4. 8. Tezlerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 4.8’de tezlerin yöntemlerine göre ulusal ve uluslararası düzeydeki dağılımları karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Veriler; nitel, nicel, karma ve literatür taraması olmak üzere dört temel araştırma yöntemi kategorisine göre sınıflandırılmıştır. Bu grafikten edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- **Nitel Yöntemler:** Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde en çok tercih edilen yöntem türü nitel araştırmalardır. Uluslararası tezlerde nitel yöntem kullanımı daha yüksekken, ulusal tezlerde bu sayı daha düşüktür. Bu durum, özellikle uluslararası akademi dünyasında etkili okul hakkında derinlemesine analizlere ve bağlamsal yorumlamalara dayalı çalışmalara daha fazla önem verildiğini göstermektedir.
- **Nicel Yöntemler:** Uluslararası tezlerde nicel yöntem kullanımı ulusal tezlerle kıyasla oldukça yaygındır. Ulusal tezlerde nicel yöntemle hazırlanan tez sayısı oldukça düşüktür. Bu farkın sebebi, ulusal literatürde nicel veri temelli çalışmaların henüz yeterince yaygınlaşmaması olarak görülebilir.
- **Karma Yöntemler:** Karma yöntemin sadece uluslararası tezlerde yer aldığı görülmüştür. Bu yöntemin kullanılmış olması, araştırmacıların hem nitel hem de nicel veri toplama ve analiz tekniklerini birlikte kullanarak daha kapsamlı sonuçlar elde etmeyi hedeflediklerini göstermektedir. Ulusal tezlerde bu yöntemin hiç kullanılmamış olması, yöntemsel çeşitliliğin yetersiz kaldığına işaret etmektedir.

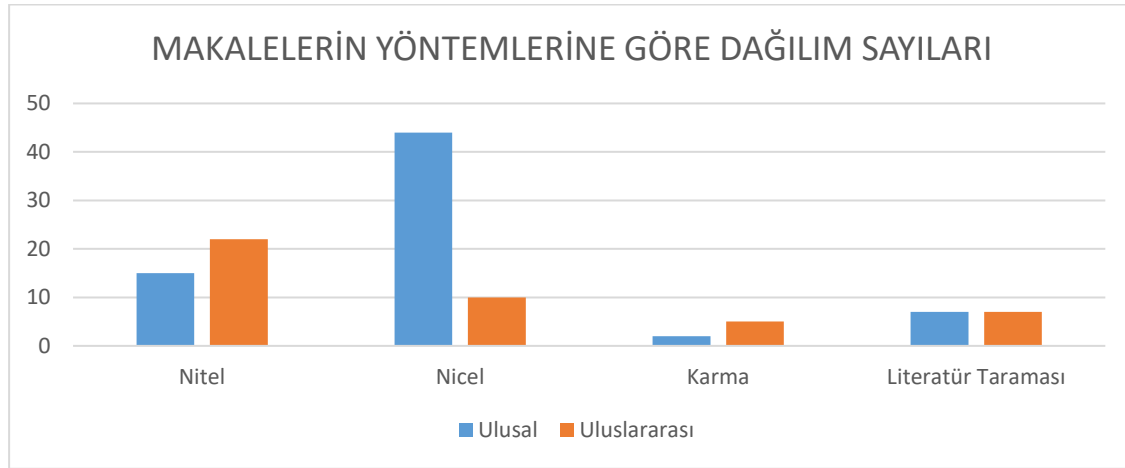
Sonuç olarak, uluslararası tezlerde yöntem çeşitliliğinin ve nicel/nitel dengesinin daha belirgin olduğu, ulusal tezlerde ise nitel çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir. Bu dağılım,

araştırmacıların metodolojik tercihlerinin ulusal ve uluslararası bağlamda farklılık gösterebildiğini ortaya koymaktadır.

4.6.2. Makalelerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya konu olan makalelerin yöntemlerine göre dağılımı Grafik 4.9’da sunulmuştur.

Grafik 4.9. Makalelerin Yöntemlerine Göre Dağılımı

Grafik 4.9’da araştırma kapsamında incelenen makalelerin ulusal ve uluslararası alanda yöntemlerine göre dağılımının karşılaştırmalı hali görülmektedir. Grafik 4.9’a bakıldığında makalelerin yöntemsel dağılımı, ulusal ve uluslararası literatürde tercih edilen yöntemlerin farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ulusal makalelerde nicel yöntemin açık ara en fazla tercih edilen yöntem olduğu görülmektedir. Buna karşılık, uluslararası makalelerde nicel yöntem kullanımı sınırlı kalmıştır. Hem ulusal hem uluslararası alanda karma yöntem ile sınırlı düzeyde çalışıldığı ve literatür taramasına dayalı çalışmaların sayıca benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Sonuç olarak elde edilen bu bulgular, yöntemsel tercihler açısından ulusal ve uluslararası çalışmalar arasında belirgin bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca uluslararası çalışmalarda bağlamsal ve yoruma dayalı nitel araştırmalara daha fazla ağırlık verildiğini görülmektedir.

4.7. ÇALIŞMALARIN SONUÇLAR AÇISINDAN İNCELENMESİ

Araştırmada kullanılan ulusal ve uluslararası tez ve makalelerin sonuçları analiz edilmiş, her biri için ayrı çizelgeler oluşturulmuştur. Teze konu çok fazla çalışma olduğu için hepsini bütün olarak tek çizelgede göstermek zor olmuştur. Dolayısıyla tezler, yazım yıllarına göre 5'er yıllık periyotlara ayrılmış ve bu doğrultuda elde edilen sonuçlar ayrı çizelgelerde yansıtılmıştır. Ancak 2000-2015 yılları arasındaki ulusal tezlerin sayıları az olduğu için sonuçlar toplu bir şekilde Çizelge 4.1'de özetlenmiştir:

Çizelge 4.1. 2000-2015 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.

TEZİN ADI	SONUCU
Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerini Karşılama Düzeyleri (İzmir Örneği)	Fen ve Anadolu liseleri normal ve meslek liselerinden etkili okul boyutları açısından en etkili okul türleridir.
Genel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Değişim Yönetimi Faktörlerine İlişkin Algıların Okul Etkililiği Açısından Değerlendirilmesi	Araştırma, değişim yönetiminin okul etkililiğini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.
İlköğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ve Bu Davranışların Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisine İlişkin Algıları	Öğretmenlerin etkili okul algıları demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemiştir.
Etkili Okul Değişkenlerinin Öğrenci Başarısı ile İlişkisi ve Okul Hesap Verebilirliği	Öğrencilerin akademik başarılarını en çok etkileyen faktör, evde sağlanan olanaklar olarak bulunmuştur.
Okul Paydaşlarının Görüşlerine Göre Etkili Okul Geliştirme	Araştırmada; öğretmenler etkili iletişim ve katılımcı karar alma süreçlerinin önemine dikkat çekmektedir.

2000-2015 yılları arasında yayınlanmış olan tezler incelendiğinde, Fen ve Anadolu liselerinin, etkili okul boyutları açısından en etkili okul türleri olarak öne çıktığı belirtilmiştir. Değişim yönetiminin, okul etkililiği üzerinde olumlu bir etkisi olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin etkili okul algıları, demografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ayrıca, öğrencilerin akademik başarılarını en çok etkileyen faktörün evde sağlanan olanaklar olduğu saptanmıştır. Araştırmada öğretmenler, etkili iletişim ve katılımcı karar alma süreçlerinin okul etkililiği açısından taşıdığı öneme özellikle vurgu yapmıştır. Aşağıdaki Çizelge 4.2'de 2015-2020 yılları arasında Türkiye'de yapılan tezlerin sonuçları analiz edilmiştir.

Çizelge 4.2. 2015-2020 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.

İlkokulların Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi	Öğretmenler, yöneticilerin etkisini orta düzeyde bulmuş, mesleki gelişime yeterince önem verilmediğini belirtmiştir.
Okul Etkililiğinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi	Okul yöneticisi ve okul kültürü ile ortamı, öğretmenlerin iş doyumunu en fazla etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir.
Lise Müdürlerinin Destekleyici Liderlik Davranışlarının ve Kolektif Güvenin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Destekleyici liderlik, kolektif güven aracılığıyla okul etkililiğini artırmaktadır.
Yabancı Diller Okulunda Çalışan Takım Liderlerinin Okul Etkililiği Üzerine Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Takım çalışmasına dayalı yönetim sisteminin okul etkililiğini artırdığı belirlenmiştir.
Etkili Okul Özelliklerinin Dönüşümsel Liderlik ile Öğretmen Bağlılığıyla İlişkisi	Dönüşümsel liderlik, etkili okul özelliklerini doğrudan etkiler ve öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ile etkili okul arasında aracı rol oynar.
Okul Müdürünün Dağıtımçı Liderlik Davranışları ile Okulların Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Okul müdürlerinin dağıtımçı liderliği arttıkça, okulların etkililiği de artmaktadır.
Okullardaki Stratejik Planlamanın Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Öğretmen görüşleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte; stratejik planlamanın, okul etkililiği algısını etkilediği görülmektedir.
Örgütsel Değerlerin Okul Etkililiğine Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Örgütsel değerlerle okul etkililiği arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki vardır.

2015-2020 yılları arasında yapılan araştırma sonuçlarına göre, öğretmenler yöneticilerin etkisini orta düzeyde bulurken, mesleki gelişime yeterince önem verilmediğini ifade etmişlerdir. Okul yöneticisi, okul kültürü ve ortamı, öğretmenlerin iş doyumunu en çok etkileyen faktörler arasında yer almaktadır. Destekleyici liderliğin, kolektif güven aracılığıyla okul etkililiğini artırdığı; takım çalışmasına dayalı yönetim sisteminin de bu etkililiği olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca, dönüşümsel liderlik, etkili okul özelliklerini doğrudan etkileyerek, öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ile etkili okul arasında aracılık rolü üstlenmektedir. Okul müdürlerinin dağıtımçı liderlik düzeyleri arttıkça, okulların etkililiği de artış göstermektedir. Bunun yanında, öğretmen görüşleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte ve stratejik planlama, okul etkililiği algısını önemli ölçüde etkilemektedir. Son olarak, örgütsel değerler ile okul etkililiği arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Aşağıdaki Çizelge 4.3’de 2020-2024 yılları arasında Türkiye’de yapılan tezlerin sonuçları analiz edilmiştir:

Çizelge 4.3. 2020-2024 yılları arasındaki tezlerin sonuçları.

Okul Yöneticilerinin Sahip Oldukları Teknolojik Liderlik Yeterlilikleri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	İnsan merkezli olma, destek ve vizyonun okul etkililiği üzerinde anlamlı etkisi vardır.
Okul Müdürlerinin Çevik Liderlik Özellikleri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Cinsiyet, mezuniyet ve kıdeme göre okul etkililiği algıları farklılık göstermektedir.
Etkili Okul Özelliklerine İlişkin Bir Meta Analiz Çalışması	Etkili okul ile okul kültürü arasında güçlü, iş doyumu ile ise orta düzeyde pozitif ilişki vardır.
Etkili Okul Geliştirmeye İlişkin Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Etkili okulların, paydaş beklentilerini karşılarken motivasyon, pozitif iletişim ve iş birliğine önem vermesi gerektiği bulunmuştur.
Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları ile Akademik Başarıları ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Etkili okul olarak görülen ortaokullar, öğrencilerin bağlılığını artırarak akademik başarıyı olumlu etkiler.
Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmen Performansı, Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Okul etkililiği, okul imajı ve öğretmen performansı akademik başarıyı etkiler.
Örgütsel Şeffaflık, Örgütsel Güven ve Örgüt Sağlığının Okul Etkililiğine Etkisi	İlkokul öğretmenlerinin, lise öğretmenlerine göre okullarını daha etkili algıladığı tespit edilmiştir.
Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları ile Okul İklimi Arasındaki İlişki	Etkili okul görüşlerinde, demografik değişkenlere göre fark bulunmamış, görüşler benzer olmuştur.
Stratejik Plan Uygulamalarının Etkili Okul Bağlamında İncelenmesi	Öğrenci odaklı stratejik plan, eğitim süreci ve okul kültürünü etkileyip kalıcılık sağlarken, veli ve çevre iş birlikleri uygulamada etkili olmamıştır.
Okul Müdürlerinin Paylaşılan Öğretimsel Liderlik Davranışları ile Okul Etkililiği İlişkisinde İşbirlikçi İklimin Aracı Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi	Okul müdürlerinin öğretimsel liderliği, okul etkililiğini artırmada önemli, işbirlikçi iklim ise bu süreçte aracıdır.

2020-2024 yılları arasında yapılan tezlerin bulguları, insan merkezli yaklaşımın, destekleyici tutumların ve vizyon sahibi liderliğin okul etkililiği üzerinde anlamlı etkileri olduğunu göstermektedir. Cinsiyet, mezuniyet düzeyi ve kıdem gibi demografik değişkenlere göre okul etkililiği algılarında farklılıklar görülürken, bazı çalışmalarda ise bu görüşlerin demografik değişkenlerden bağımsız olarak benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Etkili okul ile okul kültürü arasında güçlü, iş doyumu ile ise orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Etkili okulların motivasyon, pozitif iletişim ve iş birliğine önem vererek paydaş beklentilerini karşılaması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, etkili okul olarak değerlendirilen ortaokulların, öğrencilerin okula bağlılığını artırarak akademik başarıyı olumlu etkilediği belirlenmiştir. Okul etkililiği, okulun imajı ve öğretmen performansı ile birlikte akademik başarı üzerinde etkili olurken, ilkokul öğretmenlerinin liseye göre okullarını daha etkili algıladığı görülmüştür. Öğrenci odaklı stratejik planların, eğitim süreci ve okul kültürünü olumlu etkilediği ve kalıcılığı artırdığı ifade edilirken, veli ve çevre iş birliklerinin uygulamada etkili olmadığı belirtilmiştir. Son olarak, okul müdürlerinin öğretimsel liderlikleri okul etkililiğini artırmada önemli bir rol oynarken, işbirlikçi okul iklimi bu etkiyi destekleyen bir aracı unsur olarak öne çıkmaktadır.

2000-2024 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan 68 makale 5’er yıllık zaman dilimlerine ayrılarak sonuçları analiz edilmiştir. Ancak ülkemizde ilk 5 yıllık periyotta 2 adet

makale bulunduğu için ilk çizelge 10 yıllık olarak oluşturulmuştur. Aşağıdaki çizelge 4.4’de 2000-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları bulunmaktadır:

Çizelge 4.4. 2000-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları.

MAKALENİN ADI	SONUCU
Etkili Okullarda Karar Süreci	Müdür, okulun amaçlarını belirleyip olumlu bir ortam yaratmalı ve kaynakları etkili şekilde kullanmalıdır.
Etkili Okullar ve Öğretim Liderliği	Eğitim yöneticileri öğretim liderliği yapmazsa, okulun verimliliği düşer.
Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri	Öğrenciler öğretmenleri etkili okul kriterlerinde yetersiz bulmaktadır.
Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri	Etkili okullar, öğrencilerin öğrenme kapasitelerine uygun planlamayla, öğrencinin eğitim düzeyini doğrudan etkiler.
İlköğretim Okullarının Etkili Okul Özellikleri Açısından İncelenmesi	Eğitimde çağdaş değerler, uluslararası formasyon ve bilimsel gelişmelerin toplumsal sorunları aşmada önemli olduğu vurgulanmıştır.
İlköğretim Okullarında Oluşturulan Okul Kültürü ve Okulların Etkililiği Arasındaki İlişki	İlköğretim okullarında okul kültürü ile etkililik arasında güçlü ve pozitif bir ilişki vardır.
Etkili Okulun Bileşenleri: Bursa İli Örneği	Veli-okul iş birliği ve toplum desteği, okul etkililiğini artırmada önemli bir faktördür.

2000-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin bulgularına göre, okul müdürlerinin okulun amaçlarını belirlemesi, olumlu bir ortam oluşturması ve kaynakları etkili biçimde kullanması, okul etkililiği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Eğitim yöneticilerinin öğretim liderliği görevini yerine getirmemesi, okulun verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Öğrenciler ise öğretmenleri, etkili okul kriterleri açısından yetersiz bulmakta; bu da öğrenci beklentileri ile öğretmen yeterlikleri arasında bir uyumsuzluk olduğunu göstermektedir. Etkili okullar, öğrencilerin öğrenme kapasitelerine uygun planlamalarla, onların akademik düzeylerini doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, eğitimde çağdaş değerler, uluslararası formasyon ve bilimsel gelişmelerin, toplumsal sorunların çözümünde önemli olduğu vurgulanmıştır. İlköğretim okullarında okul kültürü ile okul etkililiği arasında güçlü ve pozitif bir ilişki bulunurken, veli-okul iş birliği ve toplum desteği de okul etkililiğini artıran önemli faktörler arasında yer almaktadır. Aşağıdaki çizelge 4.5’de 2010-2015 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları verilmiştir.

Çizelge 4.5. 2010-2015 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları.

Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri	Etkili okul için uygun öğrenme ortamları, güçlü fiziksel yapı ve öğretim liderliğinde yetkin yöneticiler gereklidir.
Ortaöğretim Okullarının Etkili Okul Olmasında Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Roller	Etkili okul için okul müdürlerinin kültürel liderliği belirleyicidir.
Öğretmen ve Yönetici Gözüyle Etkili Okulda Yönetici Özelliklerinin Belirlenmesi	Okulların etkililiği, yöneticilerin etkililiğiyle doğrudan ilişkilidir.
Etkili Okullar ve Öğretim Liderliği	Okul yöneticileri, öğretim lideri olarak kaynak sağlar, iletişim kurar ve eğitim-öğretime katılarak liderlik yapar sonucuna ulaşmıştır.

2010-2015 yılları arasındaki makalelerin sonuçlarına göre, etkili bir okulun meydana gelmesinde, uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması, güçlü bir fiziksel altyapının sağlanması ve öğretim liderliği konusunda yetkin yöneticilerin varlığı temel gereklilikler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, okul müdürlerinin kültürel liderlik rolleri, etkili okul yapısının belirleyici unsurlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Okulların genel etkililiği ile yöneticilerin bireysel etkililiği arasında doğrudan bir ilişki olduğu görülmekte; etkili okul yöneticileri yalnızca idari süreçlerde değil, aynı zamanda öğretim lideri olarak kaynak temini, etkili iletişim kurma ve eğitim-öğretim süreçlerine aktif katılım yoluyla da liderlik rollerini yerine getirmektedirler. Çizelge 4.6’da 2015-2020 yılları arasında Türkiye’de yayınlanan makalelerin sonuçları sunulmuştur:

Çizelge 4.6. 2015-2020 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları.

Etkili Okul Yöneticisinin Epistemolojik İnançları ve Bu İnançların Öğretmenlerin Mesleki Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Algıları	Etkili okul yöneticileri, öğretmenlerin gelişimini destekleyen ve bilimsel düşüncüyü önemseyen kişilerdir.
Devlet ve Özel İlköğretim Okullarının Etkililiğinin Araştırılması	Özel ilköğretim okulları, okul girdileri, iklimi, sağlanan koşullar ve öğretme-öğrenme sürecinde devlet okullarına göre daha etkilidir.
İlkokullarda Okul İklimi ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Olumlu bir çalışma ortamı, öğretmenlerin verimliliğini artırarak okulun etkililiğine katkı sağlar.
Okul Kültürü Bağlamında İlköğretim Kurumlarında Etkili Okul Değerlendirilmesi	Okul yöneticileri ve öğretmenler arasında okul kültürü açısından algı farkı yoktur.
Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri	Etkili okul için, etkili okul felsefesine inanan öğretmen ve yöneticiler gereklidir.
Okul Liderliği Davranış ve Uygulamalarının Okul Etkililiğini Sağlamadaki Rolüne İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi	Öğretmenler, okulun başarısında okul müdürünü kilit figür olarak görür ve okul çevresi ile velileri en zayıf boyutlar olarak değerlendirir.
Yönetici Öz-Yeterliği ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Eğitim düzeyi ile yönetici öz-yeterlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarının Okul Etkililiği ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Örgütsel bağlılık ile okul etkililiği arasında çeşitli yönlerden olumlu ilişkiler mevcuttur.
Etkili Okullar İçin Kim Ne Yapmalı?	Etkili okulda en çok okul başarısı vurgulanırken, müdür kişilik özellikleri, öğretmen görev ve uzmanlık, öğrenci eğitim-öğretim, veli ise okul-aile ilişkileriyle ön plandadır.

Etkili Okul Müdürlerinin Liderlik Nitelikleri ile Öğretmenlerin Değişime Açık Olma Düzeyleri Arasındaki İlişki	Etkili liderlik nitelikleri ile öğretmenlerin değişime açıklığı arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.
Türkiye’de Okul Etkililiği Araştırmalarına Genel Bir Bakış	Türkiye’deki etkili okul çalışmalarının çoğu okul etkililiğini tüm boyutlarıyla incelerken, yönetici etkililiği dışındaki boyutlara dair derinlemesine çalışmalar sınırlıdır.
Etkili Okulların Etkililiğinin Sürdürülmesinde Yönetici Faktörü	Okul yöneticileri, öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemeli ve öğrenci merkezli etkinlikler düzenlemelidir.
İlkokul Müdürlerinin Etkili Liderlik Davranışları ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Öğretmenler, yöneticilerin kaynak bulma konusunda yeterliliklerini düşük değerlendirmiştir.
Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullar Ne Kadar Etkili?	Araştırma, öğretmenlerin etkili okul algılarının orta düzeyde olduğunu göstermiştir.
Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Okul Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki	Öğretmenler, iş arkadaşlarıyla doyum verici iletişim kurmadıklarında okullarını etkili olarak algılamazlar.
Okul Etkililiğinin Bir Yordayıcısı Olarak Öğretmen Liderliği	Okul programı ve eğitim öğretim süreci en etkili boyuttur, öğretmen liderliğinin okul etkililiği ile pozitif ilişkidir.
Etkili Okul Müdürlerinin Özellikleri	Etkili müdürler, teknik yeterliklerin yanı sıra insani özelliklere de sahip olmalıdır.
Etkili Okul Olma Özelliklerinin Öğrenciler, Okul Ortamı ve Veliler Açısından Değerlendirilmesi	Anadolu Liselerinde yöneticiler ve öğretmenler okul ortamını etkili bulmuşlardır.
Ortaokullarda Okul İklimi ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Öğretmenler, etkililiği öğretme gücü, iş birliği, başarı, gelişim, yenilikçilik ve liderlik gibi kavramlarla tanımlar.
Türkiye’de Etkili Okul Araştırmaları: Ampirik Araştırmaların Analizi	Etkili okul için öğretmenlerin mesleki gelişimi, okul-çevre iş birliği, ortak vizyon ve nitelikli öğrenme ortamları önemlidir.
Okul Etkililiğinde Öğretimsel Liderlikten Çok Daha Fazlası: Pedagojik Liderlik	Etkili okul oluşturmada pedagojik liderlik gereklidir.
Proje Kapsamında Olan ve Olmayan AİHL’ nin Etkili Okul Özelliklerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi	Proje kapsamındaki AİHL, tüm boyutlarda daha etkili olup, yönetici ve öğretmenler tarafından tamamen etkili olarak kabul edilmektedir.
Okul Müdürlerinin Planlama Sürecinde Öğretmen Beklentilerini Karşılama Düzeyinin Etkili Okul Oluşturmadaki Rolü	Bireysel planlama, okul yöneticisinin personelle iletişimini olumsuz etkiler ve etkili okula ulaşmayı engeller.
Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Etkililiği ile Kolaylaştırıcı Okul Yapısı ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki	Okul yapısı, eğitim-öğretim, okul etkililiği ve akademik iyimserlik arasında pozitif ilişkiler vardır.
İyi Okul-Kötü Okul: Etkili Okul Açısından Ücretli Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	Ücretli öğretmenler, iyi okulda fiziki imkanlar ve teknoloji, kötü okulda ise niteliksiz yönetim ve olumsuz yönetici davranışlarını etkili bulmuştur.
Öğretmenlerin İşe Angaje Olmaları ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Okulların verimli olması için öğretmenlerin olumlu tutum geliştirmeleri gereklidir.
Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları ve Mesleki Aidiyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	Öğretmenlerin etkili okul algıları arttıkça mesleki aidiyetleri de artmıştır.
Kolektif Öğretmen Yeterliliği ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi	Öğretmenlerin kolektif yeterlik inançları, okul etkililiğini olumlu yönde etkiler.
Algılanan Okul Etkililiği Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması	Algılanan Etkili Okul Ölçeği’ nin geçerli ve güvenilir ölçümler üreten bir ölçek olarak kullanılabileceği söylenebilir.
Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleriyle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Etkili okullar, değişime açık bir iklime sahiptir.
Okul Etkililiğinde Performans Değerlendirme ve Örgütsel Adalet Kavramlarının Alan yazın Çalışmalarıyla İncelenmesi	Araştırmalar sonucunda öğretmenlerin performanslarının artmasının okulların etkililiğini doğrudan etkilediği görülmektedir.

2015-2020 yılları arasında yayınlanan makale sayıları oldukça fazladır. Araştırma bulguları, etkili okulun oluşumunda yönetici ve öğretmenlerin merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Etkili okul yöneticileri, yalnızca teknik yeterliliklere değil, aynı zamanda insani özelliklere, öğretmenlerin gelişimini desteklemeye ve bilimsel düşünceye önem vermektedir. Olumlu bir okul ortamı, öğretmenlerin verimliliğini artırmakta, bu da okulun genel etkililiğine katkı sağlamaktadır. Öğretmenler, okul müdürünü okulun başarısında kilit bir figür olarak görmekte, ancak okul çevresi ve veli katılımını zayıf boyutlar olarak değerlendirmektedir. Öğretmenlerin etkili okul algıları arttıkça, mesleki aidiyet ve kolektif yeterlik inançları da güçlenmektedir. Araştırmalarda, öğretmenler etkili okulu; öğretme gücü, iş birliği, başarı, gelişim, yenilikçilik ve liderlik gibi kavramlarla tanımlamaktadır. Etkili okullar, öğrencilerin öğrenme düzeyini doğrudan etkileyen yapılar olarak, değişime açık iklimleri, ortak vizyonları, nitelikli öğrenme ortamları ve öğretmenlerin mesleki gelişimine verilen önemle ön plana çıkmaktadır. Özellikle öğretmen liderliği, okul programı ve eğitim-öğretim süreci, okul etkililiğinde belirleyici boyutlar olarak öne çıkarken; pedagojik liderlik etkili okul oluşturma temel gereklerinden biri olarak görülmektedir. Öte yandan, öğretmenlerin yöneticilerin kaynak bulma becerilerini yetersiz bulmaları, bu alandaki gelişim ihtiyacını göstermektedir. Özel ilköğretim okulları, girdiler, iklim ve öğretme-öğrenme süreçleri bakımından devlet okullarına kıyasla daha etkili bulunmuş; Anadolu liseleri ve AİHL'ler, yöneticiler ve öğretmenler tarafından etkili okullar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, örgütsel bağlılık, okul yapısı, akademik iyimserlik ve öğretmen performansı ile okul etkililiği arasında pozitif ilişkiler tespit edilmiş, öğretmenlerin performanslarındaki artışın okulun genel etkililiğini doğrudan etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, etkili okullar; liderlik, iletişim, iş birliği, değişime açıklık ve güçlü okul kültürü gibi birçok faktörün bir araya gelmesiyle mümkün olmaktadır. Aşağıdaki Çizelge 4.7’de 2020-2024 yılları arasındaki makalelerin sonuçlarına yer verilmiştir:

Çizelge 4.7. 2020-2024 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları.

Okul Yöneticilerinin Değişimi Yönetme Yeterlikleri ile Algıladıkları Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri arttıkça okulların etkililik düzeyi de artmaktadır.
Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları ile Akademik Başarıları ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Öğrencilerin etkili okul algıları güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır.
Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışları ile Etkili Okul Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Öğretmenlerin etkili okul algıları çok yüksek seviyededir.
Okul Müdürlerinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	Okul müdürlerinin etkililiğini sınırlayan birçok bireysel, örgütsel ve çevresel etken bulunmaktadır.
Okul Etkililiği Önündeki Engellere İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri	Okul etkililiği önündeki engeller sekiz alt temadan oluşur ve okul müdürleri bu engelleri zorluklar olarak algılar.
Okul Etkililiği Konulu Tez ve Makalelerin İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması	Okul etkililiği araştırmaları genellikle Batı, Kuzeydoğu ve Güneydoğu Anadolu’da yapılmıştır.
Etkili Okulun Bileşenleri: Kahramanmaraş İli Örneği	Öğretmenlerin etkili okul algıları yüksek olarak belirlenmiştir.
Liderlik ve Okul Etkililiği Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Meta Analiz Çalışması	Örneklemler en çok Batı, Kuzeydoğu, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul’da yoğunlaşmış; çalışmaların çoğunu yüksek lisans tezleri oluşturmuştur.
Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Etkili Okul Müdürü Algılarının İncelenmesi	Etkili okul müdürü özelliklerine ilişkin öğretmen algıları cinsiyet ve branşa göre değişmezken; eğitim düzeyi, yaş ve 8–15 yıl hizmet süresine göre anlamlı farklar görülmüştür.
Okul Müdürlerinin Yönetim Becerileri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Müdürlerin yönetim becerilerinin okul etkililiğini etkilediği görülmüştür.
Etkili Okul ve Etkili Okul Yönetiminde Rol Oynayan Öğeler	Etkili okullarda başarı, personelin özverisine bağlıdır.
Paylaşılan Liderliğin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Okul müdürlerinin paylaşılan liderlik davranışları ile okul etkililiği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
Okul İklimi ve Okul Etkililiği İlişkisindeki Eğilim: Pisa Verilerinin İkincil Analizi	Öğretmen yetkinliklerinin artırılması, okul etkililiğini destekler.
Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik	Eğitim girdileri ile öğrenci başarısı arasında net bir ilişki kurulamadığı belirlenmiştir.
Algılanan Okul Etkililiğinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	Öğretmenlerin demografik çeşitliliğe göre etkili okul algıları değişmektedir.
Ortaokul Öğrencilerinin Okul Etkililiği Algıları ile Okul Terki Düşüncelerinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması	Düşük etkililiğe sahip öğrenciler, okul ortamını saygısız, adaletsiz ve güvensiz olarak tanımlamıştır.
Okul Yöneticilerinin Yönetim Becerilerinin Etkili Okul Bağlamında Değerlendirilmesi	Yöneticilerin adalet kavramının okul etkililiğinde en önemli kavram olduğu belirtilmiştir.
Karizmatik Liderlik ile Kolektif Öğretmen Yeterliğinin Okul Etkililiği Üzerindeki Rolü	Okul yöneticileri, yenilikleri desteklemeli; öğretmenler ise işbirlikçi bir okul kültürü oluşturmalıdır.
Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmenlerin Performansı ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Okul imajı akademik başarıyı yordayan önemli bir faktör olarak belirlenmiştir.
Öğretmen Görüşlerine Göre Etkili Okul Özellikleri	Etkili okullar, düzenli eğitim, öğrenci odaklılık, güçlü iletişim, eşitlik, aktif katılım ve başarı odaklılık gibi özelliklere sahiptir.
Etkili Okul Liderliğinin Önündeki Etkenler	Etkili liderlik, katılımcı ve sistematik yaklaşımlar gerektirir.
Öğretmenlerin Örgütsel Adalet ile Çalıştıkları Okulun Etkililiğine İlişkin Algıları	Öğretmenlere göre; okul müdürlerinin adil yönetim ve şeffaf iletişimi, okul etkililiğini artırır.
Ortaöğretim Öğrencilerinin Beklentilerine Göre Etkili Okul Yöneticisi	Etkili okul yöneticileri, iyi iletişim becerileri ve olumlu kişisel özelliklere sahip olmalıdır.

Etkili Okulun Oluşmasında Öğretmenlerin Etkin İletişim Becerileri	Genç öğretmenlerin iletişim becerileri, deneyimli öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur.
Öğretmenlerin Etkili Okul Özelliklerine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi: Nitel Bir Çalışma	Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına cevap verme ile ilgili görüşler, önceki araştırmalarla uyumludur.
Öğretmen ve Yöneticilerin Etkili Okul ile İlgili Görüşleri	Etkili okul için ortak vizyon ve iş birliği önemlidir.

Çizelgede görüldüğü üzere 2020-2024 arasındaki yıllar en fazla araştırmanın yapıldığı yıllardır. Araştırmaların sonuçlarına göre; okul yöneticilerinin değişimi yönetme becerileri ve paylaşılan liderlik yaklaşımlarının, okul etkililiği üzerinde doğrudan ve anlamlı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Okul müdürlerinin yönetim yeterlikleri arttıkça, okulların etkililik düzeyi yükselmekte; buna karşılık bireysel, örgütsel ve çevresel etkenler müdür etkililiğini sınırlayıcı faktörler olarak öne çıkmaktadır. Etkili okulun önündeki engeller, müdürler tarafından sekiz alt tema kapsamında “zorluklar” olarak algılanmaktadır. Öğretmenlerin etkili okul algıları genel olarak yüksek düzeydedir ve bu algı, öğretmen yetkinliklerinin artırılmasıyla daha da desteklenmektedir. Ancak öğretmenlerin demografik özelliklerine (yaş, eğitim düzeyi, hizmet süresi) göre algılarda farklılıklar gözlenmiştir. Öğrenciler ise etkili okul algıları güçlendikçe okula bağlılık geliştirmekte, ancak düşük etkililiğe sahip öğrenciler okul ortamını güvensiz ve adaletsiz olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda, adalet kavramı, okul etkililiğinin temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Etkili okul yöneticileri, şeffaf iletişim, adil yönetim, yeniliğe açıklık, olumlu kişisel özellikler ve güçlü iletişim becerileri ile tanımlanırken; öğretmenler ise işbirlikçi kültür oluşturma ve ortak vizyon geliştirmede sorumluluk sahibidir. Araştırmaların çoğunluğu Batı, Kuzeydoğu, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul bölgelerinde gerçekleştirilmiş, çalışmalarda ağırlıklı olarak yüksek lisans tezlerinden faydalanılmıştır. Okul imajı, akademik başarıyı yordayan önemli bir faktör olarak görülürken; eğitim girdileri ile öğrenci başarısı arasında doğrudan bir ilişki kurulamamıştır. Bununla birlikte, etkili okulların; düzenli eğitim, öğrenci odaklılık, güçlü iletişim, eşitlik, katılımcılık ve başarıya odaklılık gibi temel özelliklere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, etkili liderlik, sistematik ve katılımcı bir yaklaşımla mümkün olmakta, öğretmen performansı ile okulun genel etkililiği arasında güçlü ilişkiler kurulmaktadır.

Uluslararası alanda yapılan araştırmalar da ulusal alanda yapılan çalışmalar gibi 2000-2024 yılları arasında 5’er yıllık aralıklarla analiz edilmiştir. Bu çalışmaya konu olan tezlerin sonuçları aşağıdaki Çizelge 4.8’de verilmiştir:

Çizelge 4.8. 2000-2005 yılları arasında yapılan tezlerin sonuçları.

NAME OF THE THESIS	CONCLUSION
Effective Governors- Effective Schools? a Study of Governor Effectiveness and Its Association with School Effectiveness	Bulgular, okul yöneticilerinin çabalarının okulun etkililiğiyle ilişkili olduğunu göstermektedir.
School Governance Capacity Building: Implications for Effective School Management	Okul yönetimlerinin, etkili yönetim için gerekli donanımına sahip olmaları gerekmektedir.
A School in Its Community How an Effective School Shares Its Understanding of Literacy with Bangladeshi Parents and Children	Okullar, öğrencilerin güçlü yönlerini destekleyerek etkili olur ve başarıyı artırabilir.
Teacher Perceptions Of Factors Impacting On Student Achievement in Effective And Less Effective Urban Elementary Schools	Etkili ve etkisiz okullar arasındaki fark, öğretmenlerin veliler ve meslektaşlarıyla iş birliği yapma fırsatlarının azlığından kaynaklanabilir.
Teacher Personal and School Culture Characteristics in Effective Schools: Toward a Model of a Professional Learning Community	Etkili bir okul kültürü, öğretmenlerin meslekte kalma isteğini artırır.
Comparison Of Ninth Grade Student Level Of Competency in Spanish, Mathematics, And English in Effective And Noneffective Middle Schools to Their Perception Of School Climate	Öğrencilerin başarıya ulaşabilmeleri için olumlu bir okul iklimi gereklidir.
A Comparison Of The Extent To Which Charter Schools in States With Strong And Weak Charter School Laws Implement The Effective Schools Correlates	Charter (özel okul türü) okul yöneticileri etkili okul özelliklerinin her durumda karşılandığını belirtmişlerdir.

Etkili okul kavramı ile ilgili uluslararası alanda yazılmış tezlerin sonuçlarına bakıldığında, ulusal alandaki tezlerle ortak noktalarının olduğu görülmektedir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre, okul yöneticilerinin çabalarının okulun etkililiği üzerinde belirleyici olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, etkili bir yönetim anlayışı, yalnızca yöneticilerin bireysel gayretleriyle değil, aynı zamanda etkili okul yönetimi için gerekli donanım ve yeterliliklerle de doğrudan ilişkilidir. Öğrencilerin güçlü yönlerini destekleyen bir okul ortamı, akademik başarının artmasına katkı sağlarken, etkili ve etkisiz okullar arasındaki temel farklardan birinin, öğretmenlerin velilerle ve meslektaşlarıyla kurdukları iş birliği olanaklarının sınırlılığı olduğu öne sürülmektedir. Olumlu bir okul kültürü, öğretmenlerin mesleki bağlılığını ve meslekte kalma isteğini artırmakta; öğrencilerin başarıya ulaşmaları için olumlu ve destekleyici bir okul iklimi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, Charter (özel) okulların yöneticileri, etkili okul özelliklerinin okullarında her durumda sağlandığını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, etkili okulun yalnızca yapısal değil, aynı zamanda kültürel ve iklimsel

boyutlarıyla da şekillendiğini göstermektedir. Çizelge 4.9’da 2005-2010 yılları arasında uluslararası alanda yapılan tezlerin sonuçları verilmiştir:

Çizelge 4.9. 2005-2010 yılları arasında yapılan tezlerin sonuçları.

Partnership Between Schools 'Causing Concern' And 'Effective Schools' as a strategy for Improvement: An Investigation Of Six Partnerships	Yerel eğitimcilerin başarıya ulaşabilmesi için birbirleriyle iş birliği yapması gerekmektedir.
Alternative School Administrators and Teachers Perception of Effective School Correlates in the Organizational Culture and Operation of Alternative Schools	Öğretmen ve yöneticiler arasında etkili okul korelasyonlarını entegre etme konusunda bir fark yoktur.
What Would Newly Qualified Teachers Appointed in Cyprus Primary Schools Expect From an Effective School-Based Induction Programme? Recommendations for the Introduction of an Effective School-Based Induction Programme	Öğretmenlik zorlaştıkça, yeni başlayanlar için uyum süreci güçleşecek dolayısıyla destek programlarına ihtiyaç artacaktır.
Principal Leadership And School Effectiveness: Perspectives From Principals And Teachers	Etkili liderlik öğrenci başarısını artırmada önemli rol oynar.
School Principals: Illuminating The Behaviors And Practices Of Effective School Principals in Challenging Public School Contexts	Güçlü öğretimsel liderlik meslektaş iş birliği gerektirir.
Collective Efficacy, Organizational Citizenship Behavior And School Effectiveness in Alabama Public High Schools	Kollektif etkililik ile okul etkililiği arasında anlamlı bir ilişki vardır.

İncelenen tezlerdeki sonuçlara göre; yerel eğitimcilerin başarıya ulaşabilmesi, büyük ölçüde birbirleriyle etkili iş birliği kurmalarına bağlıdır. Bu doğrultuda, öğretmenler ve yöneticiler arasında etkili okul uygulamalarını entegre etme konusunda belirgin bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlik mesleği giderek daha karmaşık hâle geldikçe, özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin uyum süreci zorlaşmakta ve bu durum, destek programlarına olan ihtiyacı artırmaktadır. Bu bağlamda, etkili liderlik, öğrenci başarısının artırılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle güçlü öğretimsel liderlik, meslektaşlar arası iş birliğini zorunlu kılmakta; öğretmenler arası kolektif etkililik ile okul etkililiği arasında da anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Çizelge 4.10, 2010-2015 yılları arasında yurtdışında yapılan tezlerin sonuçlarını göstermektedir:

Çizelge 4.10. 2010-2015 yılları arasında yapılan tezlerin sonuçları.

School Effectiveness in Juvenile Detention Facilities: A Case Study	Sosyal yapılandırmacılık sürekli gelişen bir olgudur.
The Perceptions of Teachers of the Impact of School Principal Leaderships' on School Effectiveness in Two Schools in Namibia	Okullar toplumlardan ayrı düşünülemez.
The Relationship Between Louisiana Middle School Parent Perceptions Of School Effectiveness And School Performance Scores	Ebeveynler okulla ilişki içinde olmalıdır.
Power And Authority As An Aspect Of School Effectiveness	Okul yönetimi iletişim ve güç paylaşım ile etkililiğini artırır.
Collaboration Between School Governing Bodies And School Management Teams As An Aspect Of School Effectiveness	Okul yönetim ekipleri ve okul yönetim kurulları arasındaki iş birliği okul etkililiğine katkı sağlar.
The Relationship Between School Effectiveness And Student Achievement: A Study Of Middle School Performance in Palm Beach County, Florida Since The Implementation Of Nclb	Okulların başarı farkı, zayıf ev-okul ilişkileri ve öğrencilerin ailevi durumları gibi sorunlarına çözüm bulunmalıdır.
School Transformation: Reproducing Effective High School Leadership	İlişkisel güven etkili okul müdürlüğü için önemli bir bileşendir.
The Relationship Between School Climate, Trust, Enabling Structures And Perceived School Effectiveness	Okul paydaşlarının arasındaki güven ilişkisi okul etkililiği üzerinde etkisi yoktur.
A Study Of Support Services in Schools And Their Relationship With School Effectiveness in American Public Schools: Findings From The School And Staffing Survey	Okul rehberlik hizmetleri okullarda en çok verilen hizmettir.
Using Tıms 2007 Data To Examine Stem School Effectiveness in An International Context	Çeşitli okul etkililiği faktörleri, STEM başarısını belirlemede önemlidir.
Teachers' Perceptions Of Their Use Of Reflective Practices And Their Perceptions Of School Effectiveness in Middle Schools Of The Alabama Black Belt Region	Yansıtıcı uygulama teşvik edildiğinde, öğretmenler bu uygulamayı güçlendirebilir.
Distributed Leadership in Cyprus Secondary Education: Teachers Perceptions For School Improvement And School Effectiveness	Yöneticiler öğretmenlere kıyasla okul kültürü ve liderlik konusunda daha yüksek algıya sahiptirler.
School Climate And Building Highly Effective Schools: How Student Perception Of School Structure And Supportive Learning Environments Affect Their Enjoyment Of School	Destekleyici okul ortamı, öğrencilerin okula devamlılığında olumlu etkiye sahiptir.
The Significant Correlation Between School Board Member Training And Effective School Governance	Öğrenci başarısı, okul kurulu üyelerinin mesleki gelişime verdiği önemle doğru orantılıdır.
Utilising a School Effectiveness Approach to Measuring Non Cognitive Outcomes for SEAL Programme	Ebeveyn katılımlı uzun vadeli programlar, maliyetli olsa da akademik ve sosyal kazanımlar sağlamıştır.
My School Is Better Than Yours: Perceptions Of Students, Teachers, Principals, And Parents Of Low-Income Transient Effective Schools	Düşük gelirli okulların etkili olabilmesi için güven ve bağlılık önemlidir.
A Synthesis of Theory and Research on Principal Leadership, School Culture, and School Effectiveness	İş güvenliği ve terfi, okul etkililiğiyle bağlantılıdır.
A Case Study Of School Improvement, School Effectiveness And Student Achievement	Öğrenci başarısını artırmak için güçlü hesap verilebilirlik sistemi kurulmalıdır.

Academic Optimism And Organizational Climate as Predictors of Academic Achievement and School Effectiveness	Etkili okullar, olumlu okul iklimi ve akademik iyimserliğe sahip olmalıdır.
Education in the Era of Rising Inequality and the Distribution of School Effectiveness	Eğitimdeki eşitsizliği erken yıllarda önlemek, başarı farklarını kapatmada etkilidir.
The Difference Between More Effective and Less Effective Alternative Schools: A Study of Alternative Schools in the Greater Los Angeles Area	Aile katılımı fazla olan ve ders dışı etkinlikleri daha az olan okullar daha etkilidir.
Teacher Academic Optimism And Collaboration The Catalyst For Parent Trust, Parent Involvement, Parent Collaboration And School Effectiveness	Öğretmen akademik iyimserliği etkili okullar için önemlidir.

2010-2015 yılları arasında yazıla tezlerin sonuçlarına bakıldığında, sosyal yapılandırmacılık sürekli gelişen bir olgu olarak, okulun toplumsal bağlamdan bağımsız düşünülmemeyeceği görülmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin okulla sürekli bir ilişki içinde olmaları, okulun etkililiği açısından önem arz etmektedir. Okul yönetimi, iletişim ve güç paylaşımı yoluyla etkililiğini artırabilirken, okul yönetim ekipleri ile okul yönetim kurulları arasındaki iş birliği de bu sürece önemli katkılar sunmaktadır. Okulların başarı farklarının azaltılabilmesi için zayıf ev-okul ilişkileri ve öğrencilerin ailevi durumları gibi sorunlara çözüm üretilmesi gerekmektedir. Etkili okul müdürlüğü için ilişkisel güven önemli bir bileşen iken, okul paydaşları arasındaki güven ilişkisinin okul etkililiği üzerindeki etkisi tartışmalıdır. Okul rehberlik hizmetleri, okullarda en yaygın olarak sunulan hizmetlerden biridir. Bununla birlikte, çeşitli okul etkililiği faktörlerinin özellikle STEM alanındaki öğrenci başarısını belirlemede önemli olduğu görülmektedir. Yansıtıcı uygulamaların teşvik edilmesi, öğretmenlerin bu uygulamaları güçlendirmelerine olanak tanımaktadır. Yöneticiler, öğretmenlere kıyasla okul kültürü ve liderlik konularında daha yüksek bir algıya sahiptir. Destekleyici bir okul ortamı, öğrencilerin okula devamlılığını olumlu yönde etkilerken, öğrenci başarısı da okul kurulu üyelerinin mesleki gelişime verdiği önemle doğru orantılı olarak artmaktadır. Ebeveyn katılımlı uzun vadeli programlar her ne kadar maliyetli olsa da akademik ve sosyal kazanımlar sağlamaktadır. Özellikle düşük gelirli okullarda güven ve bağlılık, okulun etkili olabilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca, iş güvenliği ve terfi olanakları da okul etkililiğiyle yakından ilişkilidir. Öğrenci başarısının artırılması için güçlü bir hesap verebilirlik sistemi kurulmalı; etkili okullar ise olumlu bir okul iklimine ve akademik iyimserliğe sahip olmalıdır. Eğitimdeki eşitsizliklerin erken yaşlarda önlenmesi, başarı farklarının kapatılmasına katkı sağlayabilir. Aile katılımının yüksek, ders dışı etkinliklerin ise sınırlı olduğu okullar daha etkili olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, öğretmenlerin akademik iyimserliği de etkili

okulun oluşmasında önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Çizelge 4.11’de 2015-2020 yılları arasında yurtdışında yazılan tezlerin sonuçlarına yer verilmiştir.

Çizelge 4.11. 2015-2020 yılları arasında yapılan tezlerin sonuçları.

Teachers’ Perceptions of Elementary School Principals’ Leadership Attributes and Their Relationship to School Effectiveness	Başarılı okullar için müdürlerin gerekli özelliklere sahip olması gerekir.
The Impact Of Authentic Leadership On School Effectiveness: A Case Study Of The Characteristics Of Educational Leaders in Turnaround Schools	Başarılı okul yöneticileri öğrencilerin başarısı için savunuculuk yapar.
Teachers’ Perceptions Of The Relationship Between Principals’ Instructional Leadership, School Culture And School Effectiveness in Secondary Schools in Pakistan	Müdürlerin okullarını teşvik etme durumları liderlik becerileriyle ilgilidir.
Leadership Effectiveness of School Principals and Institutional Development: The Overarching Role of Leaders’ National Culture in Arabic Schools in UAE.	Müdürlerin ulusal kültürü, okul liderliklerini etkiler.
Assessing the Effectiveness of New Hampshire Elementary Schools: An Effective Schools Approach	Düşük gelirli öğrencilerin oranı okul etkililiği etkiler.
Teacher Autonomy And Centralization: Predicting School Effectiveness	Okulun sosyoekonomik durumu okul etkililiğini etkilemez.
Indiana Alternative Education Programs And Schools: Educator Perceptions Of Lezotte’s Correlates Of Effective Schools And The Indiana A-F Grading System	Çalışma, Lezotte’nin Etkili Okul Korelasyonundaki hesap verilebilirlik alanının Indiana okullarına uygun olduğunu açıklamıştır.
The Relative Contribution Of Transformational Leadership, Socioeconomic Status, And Years Of Principal Experience On Overall School Effectiveness	Öğrencilerin sosyoekonomik durumu öğretmenlerin okul etkililiği algılarını değiştirebilir.
Teacher-Student Relationships and School Effectiveness	Olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğrenci başarısı için önemlidir.
Leading Effective Change in Schools Of The 21st Century: The Attributes, Behaviors, And Practices Of Effective School Principals	Başarılı değişim için etkili okul liderlerinin olumlu kişisel özelliklere sahip olması önemlidir.
Relationship Between Principals’ Managerial Behaviour And School Effectiveness in Kwara State Secondary Schools	Eğitimde başarı için etkili yönetsel davranışlar önemlidir.
A Relationship Between Mission Statements and School Effectiveness in Faith-Based Elementary Schools in the State of Nebraska	Etkililik ölçütleri dini hedeflerle uyumlu olursa, ölçüm tarafsız olabilir.

Başarılı okulların varlığı, okul müdürlerinin sahip olduğu liderlik özellikleriyle doğrudan ilişkilidir. Başarılı okul yöneticileri, öğrencilerin akademik başarılarını artırmak adına savunuculuk yaparken, aynı zamanda okullarını teşvik etme yetkinlikleri liderlik becerilerinin bir yansımasıdır. Müdürlerin liderlik biçimleri, içinde bulundukları ulusal kültürden etkilenmekte ve bu durum, okul yönetimindeki yaklaşımları şekillendirmektedir. Düşük gelirli öğrencilerin oranı okul etkililiği üzerinde belirleyici bir etken olabilirken, bazı

araştırmalar okulun genel sosyoekonomik durumunun etkililiği doğrudan etkilemediğini öne sürmektedir. Örneğin, yapılan bir çalışmada Lezotte'nin Etkili Okul Korelasyonu kapsamında yer alan hesap verilebilirlik alanının Indiana'daki okullara uygun olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyi, öğretmenlerin okul etkililiğine ilişkin algılarını etkileyebilirken, olumlu öğretmen-öğrenci ilişkilerinin öğrenci başarısına önemli katkılar sunduğu görülmektedir. Bu çerçevede, başarılı değişim süreçlerinin gerçekleştirilmesinde etkili okul liderlerinin olumlu kişisel özelliklere sahip olmaları kritik bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Eğitimde başarıya ulaşmada etkili yönetsel davranışlar önemli rol oynarken, etkililik ölçütlerinin dini hedeflerle uyumlu olması durumunda, bu ölçümlerin daha tarafsız ve güvenilir olabileceği değerlendirilmektedir. Aşağıda yer alan çizelge 4.12'de 2020-2024 yılları arasında yapılmış olan tezlerin sonuçları sunulmuştur:

Çizelge 4.12. 2020-2024 yılları arasında yapılan tezlerin sonuçları.

Exploring How Catholic School Leaders Use The National Standards And Benchmarks For Effective Catholic Schools As A Framework For Accreditation: A Single Case Study	Katolik okul liderleri, akreditasyon için ulusal standartları temel alır.
The Essence Of Novice Elementary Principals' Experiences While Sustaining Successful, Effective Schools	Etkili liderlik, okul kültürü, topluluk katılımı ve sürdürülebilir başarıyı gerektirir.
Framework Of Learning For The Colorado Highly Effective School Library Program	Öğretmen kütüphanecilerinin desteklenmesi gerekmektedir.
Effective School Board Presidents: Team Dynamics and Teamwork Strategies During Times of Complex School Board Decisions	Okul kurullarının etkili olabilmeleri için kurul üyeleri ile birlikte hareket etmesi gerekmektedir.
Fostering Effective School-University Partnerships Within Teacher Preparation Programs: Lessons from Leaders in a Qualitative Case Study	Liderler etkili olabilmek için birden fazla liderlik çeşitliliğinin olduğunu kabul etmelidir.
Leadership Perceptions Of The Affective Domain in Alabama's Effective Middle Schools	Etkili okul liderleri öğrenme çeşitlerine olumlu algılara sahiptir.
Retaining and Supporting Effective Elementary School Principals Through Collaborative Teams and Data-Informed-Decision-Making	DIDM, Data-Informed Decision Making (Veri Tabanlı Karar Verme), okullarda kullanılırsa başarıyı artırabilir.
Middle School Teachers' Perceptions Of The Effectiveness And Relevance Of Mandated Professional Development	Öğrencilerin ve eğitimcilerin ihtiyaçlarına uygun eğitimler sağlanmalıdır.
Law Enforcement in Schools: The Perceived Role And Effectiveness Of School Resource Officer Programs	Hukuk ve eğitim profesyonelleri, SRO' nun sorumlulukları konusunda kafa karışıklığı yaşamaktadır.

2020-2024 yılları arasında yapılan araştırmaların sonuçlarına göre; Katolik okul liderleri, akreditasyon süreçlerinde ulusal standartları temel almakta ve bu doğrultuda hareket etmektedirler. Etkili liderlik ise, güçlü bir okul kültürünün oluşturulması, topluluk katılımının sağlanması ve sürdürülebilir başarının elde edilmesi gibi çok boyutlu unsurları

gerektirmektedir. Bu süreçte, öğretmen kütüphanecilerinin desteklenmesi önemli bir gereklilik olarak öne çıkarken, okul kurullarının etkin çalışabilmesi için kurul üyeleriyle uyumlu ve ortak hareket etmeleri gerekmektedir. Liderlerin etkili olabilmeleri için farklı liderlik türlerinin varlığını kabul etmeleri ve bu çeşitlilikten yararlanmaları önemlidir. Ayrıca, etkili okul liderleri öğrenme çeşitlerine yönelik olumlu algılar geliştirmekte; veri tabanlı karar verme (DIDM- Data-Informed Decision Making) uygulamalarının okullarda kullanılması başarıyı artırabilmektedir. Öğrencilerin ve eğitimcilerin ihtiyaçlarına uygun eğitimlerin sağlanması da liderlik uygulamalarının etkinliğini desteklerken, hukuk ve eğitim alanındaki profesyonellerin SRO'nun (Okul Kaynak Görevlisi) sorumlulukları konusunda yaşadığı kafa karışıklığı, uygulamada bazı zorluklara işaret etmektedir.

Uluslararası alanda yapılan araştırmalarda çalışmaya konu olan makalelerin sonuçları aşağıdaki grafikler aracılığıyla sunulmuştur. 2000-20005 yılları arasında makale sayısı az olduğu için, 10 yılı içeren 2000-2010 yılları arasında yayınlanmış makalelerin sonuçları çizelge 4.13'de verilmiştir:

Çizelge 4.13. 2000-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları.

ARTICLE	CONCLUSION
Understandings, Practices and Efficacies of Servant Leadership for Effective Schooling: Perspectives from Selected Schools in South Africa	Etkili öğretim için güven ve şefkat gibi özelliklerin olduğu bir ortam gereklidir.
Does a School Make a Difference? Perceptions of an 'Effective School'	Katılımcılara göre etkili okul; liderlik, okul kültürü gibi özelliklere sahip olmalıdır.
Are Middle Schools More Effective? The Impact of School Structure on Student Outcomes	Ortaokullar başarıları düşük olan öğrencileri yeterince destekleyememektedirler.
Controlling As A Managerial Function- A Factor For An Effective School	Etkili okullar için yeni fikirlerin keşfine önem verilmelidir.
Educational Effectiveness The Development of the Field	Eğitim ortamında kapsamlı bir etkililik anlayışı hâkim olmalıdır.
Differences in School and Instruction Characteristics between High, Average, and Low Effective Schools	Sadece eğitim liderliği etkililikle negatif ilişkide bulunmuştur.
What Makes Schools Effective? A Comparison between School Communities in Australia and the USA	Etkili okullar, olumlu anlamda birçok özelliğe sahiptir.
A Comprehensive Framework For Effective School Improvement	Etkili okul için çerçeveler uygulayıcılar, araştırmacılar için değişebilir.
Teacher Leadership And School Effectiveness in The Primary Schools Of Maldives	Okul etkililiği için olumlu ortam, açık iletişim gibi belirleyici unsurlar bulunmaktadır.
School Effectiveness and School Improvement in Context: The Case of South Africa	Okul geliştirme stratejileri ihtiyaçlarla aynı orantıda olmalıdır.

Uluslararası makalelerin sonuçları incelendiğinde ulusal makalelerin sonuçlarıyla benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. 2000-2010 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçlarına bakıldığında, etkili öğretim ortamlarının güven ve şefkat gibi temel özellikleri barındırması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların görüşlerine göre, etkili okullar liderlik ve okul kültürü gibi belirgin niteliklere sahip olmalıdır. Ancak, ortaokulların özellikle

başarıları düşük olan öğrencileri yeterince destekleyemediği görülmektedir. Bu nedenle, etkili okulların yeni fikirlerin keşfine ve yenilikçi yaklaşımlara önem vermesi gerekmektedir. Eğitim ortamında kapsamlı bir etkililik anlayışının hâkim olması, başarıyı artıran temel faktörlerdendir. İlginç bir şekilde, sadece eğitim liderliği ile etkililik arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Buna rağmen, etkili okullar olumlu birçok özelliği bünyelerinde barındırmakta ve okul etkililiği için olumlu ortam, açık iletişim gibi belirleyici unsurların varlığı önem taşımaktadır. Ayrıca, etkili okul çerçevelerinin uygulayıcılar ve araştırmacılar için farklılık gösterebileceği kabul edilmelidir. Okul geliştirme stratejilerinin ise mevcut ihtiyaçlarla doğru orantılı olarak planlanması, etkili okul olmanın sürdürülebilirliği açısından kritik bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Aşağıda bulunan çizelge 4.14’ de 2010-2015 yılları arasındaki makalelerin sonuçları incelenmiştir:

Çizelge 4.14. 2010-2015 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.

School Management and The Struggle for Effective Schools	Araştırma sonunda, sorunun ne olduğunu bilemeyen eğitimciler çözümü de bulamadıklarını fark etmişlerdir.
Educational Achievement And Effective Schools: Examples Of Best Practice	Öğrenci başarısını artırmak için değişime açık olmak gerekmektedir.
Leadership Practices in Effective Schools in Disadvantaged Areas of Canada	Etkili okul liderleri karar alma süreçlerine öğretmenleri dahil eder.
Some Model Suggestions For Measuring Effective Schools	Okullar bulundukları ortama göre değerlendirilmelidir.
Examining the Correlates of Effective Schools in Short-Term Juvenile Hall Schools	Etkili okullar öğrencilerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu için vazgeçilmezdir.
Effective Schools: Reality of Utopia?	Okul etkililiği için her katılımcı önemlidir.
Elementary School Administrators and Their Roles in the Context of Effective Schools	Okul müdürleri, etkili okullar için kilit rol üstlenmektedirler.
Understanding Effective High Schools: Evidence for Personalization for Academic and Social Emotional Learning	Çalışma, öğrenci başarısını artırmak için PASL yaklaşımının kritik olduğunu vurgulamaktadır.

2010-2015 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları incelendiğinde, sorunun ne olduğunu tam olarak bilemeyen eğitimcilerin çözüm yollarını da bulmakta zorlandıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenci başarısının artırılabilmesi için değişime açık olunması gerekmekte olup, etkili okul liderleri karar alma süreçlerine öğretmenleri aktif şekilde dahil etmektedir. Okullar, bulundukları sosyal ve kültürel ortama göre değerlendirilmelidir; çünkü etkili okullar, öğrencilerin yaşamlarında önemli ve vazgeçilmez bir yere sahiptir. Okul etkililiğinin sağlanmasında her katılımcının rolü büyüktür ve özellikle okul müdürleri, etkili okulların oluşumunda kilit bir rol üstlenmektedir. Ayrıca çalışma, öğrenci başarısını artırmak amacıyla PASL (Profesyonel Akademik Süreç Liderliği) yaklaşımının kritik bir önem taşıdığını vurgulamaktadır. 2015-2020 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları çizelge 4.15’ de sunulmuştur.

Çizelge 4.15. 2015-2020 yılları arasındaki makalelerin sonuçları.

Effective School Performance Stages at Public Senior High Schools in Indonesia	Okul müdürü liderliği ile etkili okul özellikleri arasında ilişki vardır.
Predicting the Effectiveness of School Principals Based on Fiedler's Leadership Model	Okul yöneticileri öğretmenler ile etkili iletişim kurmalıdır.
Effective and Inclusive Schools? Attention to Diversity in Highly Effective Schools in the Autonomous Region of the Basque Country	Etkili okullarda belirlenen uygulamalar diğer okullarda da kullanılabilir.
Linking School-Based Management And School Effectiveness: The Influence Of Self-Based Management, Motivation And Effectiveness In The Arab Education System in Israel	Kendi kendini yönetme boyutları ile okul etkililiği arasında pozitif ilişki vardır.
School Effectiveness And Students' Perceptions Of Teacher Caring: A Multilevel Study	Etkili bir okul yönetimi hem öğretmen hem öğrenci için olumlu etki yaratır.
Effective School Leadership According To The Perceptions Of Principals And Physical Education Teachers	Müdürlerin yeterlilikleri belirli eğitimlerle iyileştirilmelidir.
Effective Schools 10 Years On: Factors And Processes Enabling The Sustainability Of School Effectiveness	Dezavantajlı okullarda okul etkililiğini sağlamak oldukça zordur.
Mindful Principals in Effective Schools: Mediating Role of Organizational Climate and Organizational Citizenship Behavior	Örgütsel iklimin okul etkililiği üzerinde doğrudan etkisi vardır.
Update on Effective Schools: Findings and Implications from Research and Practice	Öğrenciler ve paydaşlar okul etkililiği için sürdürülebilir programlar uygulamalıdır.
Leadership and School Climate in Effective Schools: A Meta-Analysis	Okul etkililiği ile liderlik arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.
Training School Teachers to Deliver a Mindfulness Program: Exploring Scalability, Acceptability, Effectiveness, and Cost-effectiveness	Öğretmenlerin kişisel farkındalık becerilerini artırmak için kurslar faydalıdır.
Effective School Leadership in High-Performing High-Poverty Elementary Schools in South Texas	Okul etkililiği için yöneticilerin liderlik özelliklerinin yüksek olması gerekir.
School Effectiveness For Education For Sustainable Development (ESD): What Characterizes An Effective School Organization?	ESD etkili okullar için hala keşfedilmemiş bir alandır.
What is Published in Impact Journals on School Effectiveness? A Systematic Review of Research Results and Methods	Okul etkililiği ve okul geliştirme çalışmalarının birbirine entegre edilmesi gerekmektedir.
The Characteristics Of Teachers in Effective Schools: A Secondary Analysis Of Talis	Öğretmenlerin öz güveninin öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu etkisi vardır.
Building A Conceptual Framework For An ESD-Effective School Organization	Yeni ESD- etkili okul organizasyonu çerçevesi örnek olarak kullanılabilir.

2015-2020 yılları arasında yayınlanmış olan makalelerin sonuçları incelendiğinde, okul müdürü liderliği ile etkili okul özellikleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticilerinin öğretmenlerle etkili iletişim kurması hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin olumlu etkilenmesini sağlamaktadır. Etkili okullarda geliştirilen uygulamalar, diğer okullarda da örnek olarak kullanılabilirken, kendi kendini yönetme boyutları ile okul etkililiği arasında da pozitif bir ilişki mevcuttur. Dezavantajlı okullarda okul etkililiğini sağlamak zorluklar içerse de örgütsel iklimin bu süreçte doğrudan etkisi vardır. Öğrenciler ve diğer paydaşlar, okul etkililiğinin sürdürülebilirliği için programlar uygulamalı; yöneticilerin ise liderlik özelliklerinin yüksek olması gerekmektedir. Müdürlerin yeterlilikleri, belirli eğitimlerle geliştirilmeli; öğretmenlerin kişisel farkındalık ve öz güven becerilerinin artırılması amacıyla düzenlenen kurslar da öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir.

Ayrıca, okul etkililiği ile okul geliştirme çalışmalarının entegre edilmesi önem taşımaktadır. ESD (Eğitim için Sürdürülebilirlik Gelişimi) ise etkili okullar bağlamında hâlen keşfedilmeyi bekleyen bir alan olup, yeni ESD-etkili okul organizasyonu çerçevesi örnek olarak kullanılabilir. Aşağıdaki çizelge 4.16’da 2020-2024 yılları arasında yayınlanan makalelerin sonuçları sunulmuştur:

Çizelge 4.16. 2020-2024 yılları arasındaki makalelerin sonuçları

Effective School Research in Turkey: Content Analysis of Articles	Türkiye’de etkili okul çalışmalarının ortak sonuçları belirlenmiştir.
Researching Effective School Qualities and School Culture in Schools That Apply International Baccalaureate Primary Years Programme (PYP) in Turkey	IB eğitimi alan yönetici ve öğretmenler birçok alanda daha fazla öğrenme kaynağı elde edebilirler.
School Effectiveness for Education for Sustainable Development (ESD): What Characterizes an ESD Effective School Organization?	Katılımcılar, çerçevenin ESD-etkili okulların sahip olduğu özellikleri büyük ölçüde onaylamışlardır.
Management Of Principals’ Social Skills As Correlates Of Effective School Organization in Public Secondary Schools in Enugu State, Nigeria	Müdürlerin kişilerarası iletişim becerileri etkili okullar için önemlidir.
Health First: Critical Success Factors (CSFs) Underpinning Effective School Management in the COVID-19 Era – A Quadruple Model	Öğrenme için paydaşların fiziksel ve zihinsel sağlığı da önemlidir.
What Is the Role of Organizational Cynicism in School Effectiveness	Örgütsel sinizm okul etkililiğini olumsuz etkiler.
Principals’ Social Skills, Emotional And Work Attitude Management For Effective Secondary School Administration in Enugu State	Okul müdürleri okula karşı olumlu tutum sergilemelidirler.
Developing And Proposing Rational And Valid Principles For Effective School Governance in England	Çalışmadaki ilkeler pratiğe dayalı temel sağlamaktadır.
Dissemination, Implementation, and Evaluation of an Effective School-Based Intervention to Promote Physical Activity in Adolescents: A Study Protocol	Sağlıklı davranışlar teşvik edilmelidir.
Toward Agenda 2030 In Education: Policies And Practices For Effective School Leadership	Okulların özerkliği başarı için gereklidir.

2020-2024 yılları arasındaki makalelerin sonuçlarına göre; Türkiye’de yapılan etkili okul çalışmaları, ortak bazı sonuçları ortaya koymuştur. IB eğitimi alan yönetici ve öğretmenlerin birçok alanda daha fazla öğrenme kaynağına erişim sağladıkları görülmektedir. Katılımcılar, ESD-etkili okulların sahip olduğu özellikleri tanımlayan çerçeveyi büyük ölçüde onaylamışlardır. Bu süreçte, müdürlerin kişilerarası iletişim becerilerinin etkili okul oluşumu için kritik bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca, öğrenme sürecinde paydaşların fiziksel ve zihinsel sağlığının korunması gerekliliği dikkat çekmektedir. Öte yandan, örgütsel sinizmin okul etkililiği üzerinde olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Okul müdürlerinin okula karşı olumlu tutum sergilemeleri, etkili okul ikliminin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Çalışmada ortaya konan ilkeler, pratiğe dayalı sağlam bir temel sunarken, sağlıklı davranışların teşvik edilmesi ve okulların özerkliğinin başarı için gerekliliği de vurgulanmaktadır.

4.8. ÇALIŞMALARIN ÖNERİLERİ

Türkiye’de yapılmış olan 23’ü tez, 68’si makale olmak üzere toplam 91 adet çalışma incelenmiş olup 46 farklı öneride bulunduğu görülmektedir. Bunlar; farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerle de benzer araştırmalar yürütülmeli, kapsama alanına özel liseler de alınmalı, çalışmalar tüm illerde yapılmalı, okul sayıları fazla olmalı, araştırmalar her okul kademesinde yapılmalı, zümre toplantıları daha etkin olmalı, takım sisteminin okul etkililiği üzerindeki etkisi incelenmeli, araştırma farklı sosyo-ekonomik yapıdaki okullarda yapılmalı, okulların etkisiz kalmalarına neden olan uygulamalar araştırılmalı, nicel analizlerden sonra nitel analiz yöntemleriyle bulgular desteklenmeli, araştırma yöneticilere, öğretmenlere uygulanmalı, çevik liderlik üzerine farklı araştırmalar yapılmalı, okul imajının ve okul etkililiğinin akademik başarı üzerindeki etkisi araştırılmalı, araştırma farklı illerde uygulanıp karşılaştırma yapılmalı, okul etkililiği algısının okulların başarılı, başarısız gibi özelliklerine göre nasıl değiştiği araştırılmalı, ödüllendirme sistemi olmalı, eğitim ortamı teknoloji ile zenginleştirilmeli, okula yeni gelen öğretmene uyum semineri verilmeli, yöneticiler gerekli kaynakları sağlamalı, lisedeki örgütsel güvene yönelik sorunların irdelendiği araştırmalar yapılmalı, velilere yönelik rehberlik çalışmaları yapılmalı, materyal desteği artırılmalı, etkili okulun yordayıcıları araştırılmalı, MEB üniversitelerle iş birliği yapmalı, okul- veli iş birliği güçlendirilmeli, kamu yöntem araştırmaları yürütülmeli, çalışanları güdülemek için ödüller kullanılmalı, alanında kendini yetiştiren lider yöneticiler yetiştirilmeli, okul temelli beceriler geliştirilmeli, ölçme araçlarının geçerlik, güvenilirliğine bakmalı, eğitim fakültesi mezunu ücretli öğretmenlere uygulanmalı, uygulamaların çeşitli çıktılar üzerindeki etkisi incelenmeli, mesleki iş birliği kültürü desteklenmeli, politika yapıcılar iyileşme ve gelişmeye odaklanmalı, öğretmenler mesleki gelişimi için desteklenmeli, öğretmenlerin mesleklerinde yükselme olanakları artırılmalı, spor ve güzel sanatlar programları yaygınlaştırılmalı, yönetimi güçlü bir okul kültürü oluşturulmalı, eğitime ayrılan bir bütçe artırılmalı, öğrenci gelişimi sürekli değerlendirilmeli, okul paydaşlarına hizmet içi eğitimler verilmeli, okullar ihtiyaç analizi yöntemi kullanmalı, istatistiksel analiz içeren çalışmalar yapılmalı, etkili okul olma önündeki engeller Türk Eğitim Sistemi içinde incelenmeli, öğretmen kolektif yeterliliği ile ilgili farklı bölgelerde çalışmalar yapılmalı, müdürlerin teknolojik okur yazarlığı geliştirilmeli, okul amaçları açık olmalı, ailelere çocuk gelişimi konusunda eğitim verilmeli şeklinde sıralanabilir.

Yapılan öneriler incelendiğinde, etkili okul çalışmaları kapsamında farklı branşlardan öğretmenler, çeşitli okul kademeleri ve sosyo-ekonomik yapıdaki okullar dahil edilerek araştırmalar genişletilmelidir. Zümre toplantıları etkinleştirilmeli, takım sisteminin etkisi ve okul imajının akademik başarı üzerindeki rolü incelenmelidir. Okulların etkisizliğine yol açan uygulamalar araştırılarak nicel ve nitel analizlerle desteklenmelidir. Yönetici ve öğretmenlere yönelik araştırmalar yapılmalı, çevik liderlik ve örgütsel güven gibi konulara odaklanılmalıdır. Okul-veli iş birliği güçlendirilmeli, materyal desteği artırılmalı ve eğitim ortamı teknolojiyle zenginleştirilmelidir. Yeni öğretmenlere uyum seminerleri verilmeli, yöneticiler gerekli kaynakları sağlamalıdır. Mesleki iş birliği ve kolektif yeterlilik kültürü desteklenmeli, öğretmenlerin mesleki gelişim ve kariyer olanakları artırılmalıdır. Spor ve sanat programları yaygınlaştırılmalı, güçlü bir okul kültürü oluşturulmalı, bütçe artırılmalı ve öğrenci gelişimi

sürekli değerlendirilmelidir. Ayrıca, politika yapıcılar iyileşme odaklı çalışmalar yapmalı; ölçme araçlarının güvenilirliği incelenmeli ve eğitim fakültesi mezunu ücretli öğretmenlere özel uygulamalar yapılmalıdır. Okullar ihtiyaç analizi yapmalı, istatistiksel analiz içeren araştırmalar yürütülmeli, teknolojik okur yazarlık artırılmalı ve ailelere çocuk gelişimi eğitimi verilmelidir. Son olarak, MEB ve üniversiteler iş birliği yaparak kamu yöntemi araştırmaları desteklemeli ve ödüllendirme sistemleri geliştirilmelidir.

Yurtdışında yapılmış olan 56'sı tez ve 44'ü makale olma üzere toplam 100 adet çalışma önerileri incelenerek, şu 56 öneriye ulaşılmıştır: *aile etkin katılım teşvik edilmeli, boylamsal çalışmalar yapılmalı, farklı il ve ilçelerde yapılmalı, paydaşlarla olumlu okul kültürü oluşturulmalı, öğretim liderliği güçlendirilmeli, karşılaştırma için nitel ve nicel çalışmalar yapılmalı, iki dilli çocukların dil kullanımı ile ilgili daha çok araştırma yapılmalı, etkili okul yönetiminde siyasi gücün rolü incelenmeli, SBT ve SMT okul etkililiğinin önündeki engelleri belirlenmeli, büyük ve bağımsız örneklem kullanılmalı, STEM başarısını destekleyen okullar incelenmeli, eğitim sistemi farklı olan ülkeler incelenmeli, gelişen ve gelişmeyen okullar incelenmeli, mutlu ve deneyimli öğretmenlerin meslekte kalma sebepleri araştırılmalı, dağıtılmış liderlik incelenmeli, uzun süreli gözlemlerin yapılacağı durum çalışmaları yapılmalı, öğrencilerin düşünceleri dikkate alınarak araştırmalar yapılmalı, kırsal bölge öğretmenleri için çevrimiçi eğitim yapılmalı, etkili lise müdürlerinin liderlik özellikleri incelenmeli, etkililiğin farklı ülkelerde nasıl işlediği incelenmeli, okul geliştirme programı olan okullara deneysel desenli nicel araştırma uygulanmalı, yüksek alfa güvenlik katsayısına sahip maddeler kullanılmalı, etkili öğretmen özelliklerini inceleyen araştırmalar yapılmalı, ergen öğrenciler incelenmeli, yeni mezun öğretmenlere oryantasyon programları hazırlanmalı, okul müdürlerinin incelendiği araştırmalar genişletilmeli, OCB ve SES incelenmeli, aile ve öğretmenlerin algıları karşılaştırılmalı, öğrencilerin müdür ve öğretmen algıları incelenmeli, charter okulları etkili okul çerçevesinde incelenmeli, okulların olumlu ortamına katkıda bulunan paydaşlar incelenmeli, dışsal faktörler incelenmeli, okul iyileştirme planları (SIP) araştırılmalı, devlet eğitim departmanları ve üniversitelerle iş birliği yapmalı, suçlu gençler için müfredat hazırlarken yetkililerle iş birliği yapmalı, alternatif eğitim için ampirik araştırmalar yapılmalı, aile katılımı artırılmalı, karma yöntem kullanılmalı, daha pratik ve saha temelli araştırmalar yapılmalı, özel gereksinimli öğrenciler velileriyle beraber incelenmeli, liderlik özelliklerinin etkilerini araştırmak için nicel veriler sağlanmalı, alternatif hesap verilebilirlik modeli bulunmalı, fenomenolojik yöntem kullanılmalı, öğretmen kütüphanecisinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi incelenmeli, okul- üniversite ortaklıkları incelenmeli, maddi ve manevi kaynakların okul etkililiğine etkisi araştırılmalı, araştırmalar özel okullara da yapılmalı, öğretmen etkililiğini pedagojik açıdan ölçen değerlendirme aracı kullanılmalı, öğretmenlerin meslek sürelerinin etkililik üzerindeki etkisi incelenmeli.*

Yurtdışında yapılan tez ve makalelerin önerileri incelendiğinde etkili okul kavramına yönelik yapılan araştırmaların kapsamı genişletilerek farklı il, ilçe ve sosyo-ekonomik yapıya sahip okullarda, özel ve devlet okulları dahil edilerek yürütülmesi önerisi ortaya çıkmıştır. Bu araştırmalarda nitel, nicel, karma, boylamsal, deneysel ve fenomenolojik yöntemlerin bir arada kullanılması; büyük ve bağımsız örneklemle derinlemesine veri elde edilmesi önerilmektedir. Ölçme ve değerlendirme süreçlerinde ise kullanılan araçların geçerliliği ve

güvenilirliği test edilmeli, alternatif hesap verebilirlik modelleri geliştirilmelidir. Etkili öğretmen ve liderlik özelliklerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi nicel verilerle desteklenmeli; uygulamaların çıktılar üzerindeki etkisi detaylı şekilde analiz edilmelidir. Bu doğrultuda, etkili okulun yordayıcıları ile ilgili daha pratik, saha temelli ve politika yapıcılarını bilgilendirecek nitelikte araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada sistematik incelemesi yapılan hem yurtiçi hem yurtdışı makale ve tezlerden ortak öneriler elde edilmiştir. Bu ortak önerilerde öğretmen niteliği, okul liderliği, eğitim ortamı, aile katılımı ve okul kültürünün güçlendirilmesi gibi konular yer almaktadır. En çok vurgulan önerilerden bir diğeri yapılan araştırmaların örnekleminin ve evreninin genişletilmesi olarak göze çarpmaktadır. Bir il ya da ilçede yapılan çalışmanın başka il ve ilçelerdeki okullara da uygulanarak karşılaştırmaların yapılması beklenmektedir. Nitel yöntemlerle yapılan çalışmalar için nicel yöntemlerin de kullanılıp araştırmaya katkı sağlanması önerilmiştir. Örneklemelerin genişletilmesi gelecekte yapılacak olan araştırmaya daha fazla kaynak sağlaması yönünden önemli görülmüştür. Bu bağlamda; öğretmenlerle yapılan çalışmaların yöneticiler ya da öğrencilerle de yapılması karşılaştırma yapma açısından önemlidir. Araştırma sonuçlarına göre etkili okullar için politika yapıcılara kritik görevler düşmektedir. Başta bakanlıklar sonrasında yöneticiler ve öğretmenler ve hatta veliler üzerlerine düşen görevi layıkıyla yerine getirdiklerinde etkili okullar için gereken hareket başlatılmış olur. Çünkü okullar durdukları yerde etkili olmazlar. Okulların etkili okul düzeyine ulaşmaları için bütün paydaşların iş birliği ve ahenk içerisinde beraber yol almaları gerekmektedir. Öğretmenler için de mesleki gelişimleri için eğitim ve seminerler düzenlenmelidir. Benzerliklerinin yanı sıra ulusal ve uluslararası alanda yazılmış olan tez makalelerin önerilerine bakıldığında bazı farklılıklar da göze çarpmaktadır. Ulusal alanda yapılan araştırmalar daha çok Türkiye bağlamında uygulamaya dönük öneriler sunmaktadır. Örneğin; öğretmen kolektif yeterliği, okul imajı, eğitim ortamlarının teknolojiyle desteklenmesi ve MEB-üniversite iş birliği gibi daha pratik alanlara odaklanmaktadır. Uluslararası alandaki çalışmaların önerileri ise daha özel alanlara yöneliktir. Örneğin; iki dilli çocuklar, ergen öğrenciler, suçlu gençler ve özel gereksinimli öğrenciler gibi farklı profillere sahip öğrencilere yönelik araştırma önerileri sunmaktadır. Charter okulları olarak nitelenen özel okullara yönelik ve alternatif hesap verebilirlik modellerine dair, ülkemizde henüz yeterince ele alınmamış daha akademik ve derinlemesine çalışmalar yapılması önerilmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada 2000-2024 yılları arasında, ulusal ve uluslararası alanda yayınlanmış, etkili okul konulu olan tez ve makaleler sistematik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, etkili okul kavramının dinamik ve geniş kapsamlı bir konu olduğu görülmüştür. Tez kapsamında incelenen çalışmalara bakıldığında etkili okulun tanımında ve boyutlarında ortak bazı unsurlar bulunmasına rağmen, kavram evrensel bir tanıma henüz ulaşamamıştır. Araştırmalar etkili okulun öğrencinin sadece akademik başarısı ile alakalı olmadığını ortaya koymuştur. Etkili okul, öğrencinin akademik başarısının yanı sıra duyuşsal, psikomotor ve sosyal gelişimini de kapsayan çok yönlü bir öğrenme ortamı sunmaktadır.

Araştırmalardan elde edilen bulgulara göre, etkili okullarda; yönetici açısından güçlü liderlik özelliklerine sahip, öğretmen açısından alanında yetkin, öğrenme ortamı açısından güvenli ve düzenli öğrenme ortamı gibi kriterlerin ön plana çıktığı belirtilmiştir. Bunların yanı sıra, öğretmen- veli iş birliğinin kuvvetli olması, öğrenci merkezli öğretim, yüksek beklenti ve sürekli değerlendirme gibi özelliklerin de bulunması gerektiği vurgulanmıştır. Hem Türkiye’de hem de yurtdışındaki etkili okullarda ortak özelliklerin bulunmasına rağmen, etkili okul modellerinin sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamda değişiklikler gösterdiği görülmüştür. Ülkemizde yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun kaynağı uluslararası alanda yapılmış olan araştırmalara dayanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de daha fazla özgün araştırma yapılması gerekliliği göze çarpmaktadır.

Bu çalışmada etkili okul konulu ulusal alanda yazılmış 23 tez ve 68 makale olmak üzere toplam 91 çalışma ile, uluslararası alanda yazılmış 56 tez ve 44 makale olmak üzere toplam 100 çalışma incelendiğinde ülkemiz ve uluslararası literatür arasında şöyle bir karşılaştırma yapılabilir:

- ❖ *Türkiye’de yayınlanan tezler yurtdışında olan tez sayısından azdır. Yurtdışında ise yapılan makaleler Türkiye’de yayınlanandan azdır.*
- ❖ *Türkiye’ de yayınlanan tez çalışmaları özellikle son dönemlerde artış gösterirken, uluslararası alanda 2010-2015 yılları arasında çalışmalar en yüksek dönemini yaşamıştır.*
- ❖ *Makale sayılarında ise her iki alanda da 2015 yılından sonra bir artış görülmüştür.*
- ❖ *Tezlerde çalışılan eğitim kademeleri incelendiğinde, en sık tercih edilenin karışık düzeyler (ilkokul, ortaokul, lise, üniversite gibi) olduğu görülmektedir.*

- ❖ *Tezlerin düzeylerine göre dağılımına bakıldığında uluslararası alanda etkili okul konusunda en çok doktora çalışması yapılmıştır. Türkiye’ de ise yüksek lisans tezleri fazladır.*
- ❖ *Araştırmaya konu olan uluslararası tezler örneklem olarak en çok öğrencileri kullanmışlardır. Bu durum Türkiye’ de öğretmen olarak değişiklik göstermektedir.*
- ❖ *Makalelerde de bu durum değişmemiştir. Yurtdışında en fazla öğrenciler örneklem gurubu oluştururken, Türkiye’de örneklem gurubu olarak öğretmenler ele alınmıştır.*
- ❖ *Hem uluslararası hem de ulusal tezlerde en fazla kullanılan yöntem nitel yöntemdir.*
- ❖ *Makalelerde ise ulusal alanda nicel yöntem daha fazla kullanılırken, uluslararası alanda nitel yöntem daha fazla kullanılmaktadır.*

Yapılan bu sistematik analiz çalışmasında hem ulusal hem uluslararası alanda yayınlanan tez ve makalelerin sonuçlarından bazı ana noktalara ulaşılmıştır:

- Her iki alanda yayınlanan tezlerin büyük çoğunluğunda okul etkililiği için liderlik kavramından bahsedilmiştir.
- Ulusal tezlerin büyük çoğunluğunda araştırma yöntemlerinden nitel yöntem kullanılmıştır.
- Ulusal makalelerde örneklem gurubu olarak en fazla öğretmenler seçilmiştir.
- Hem tez hem makalelerin yayınlanma sayılarında, son 10 yılda gözle görülür bir artış olmuştur.
- Uluslararası alanda yayınlanan makalelerde daha çok etkili okul ortamından bahsedilmiştir.
- Çalışmalar sonuçları yönünden incelendiğinde, elde edilen bulgular birbirine yakındır. Ulusal alandaki araştırma sonuçlarına göre, Türkiye’deki okul müdürlerinin liderlik özellikleri öğretmen motivasyonunu dolayısıyla da okul iklimini doğrudan etkilemektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini arttırmak için hizmet için eğitim alma eğiliminde olduklarını ancak bu eğitimlerin yetersiz olduğu belirtilmektedir. Öğrenci açısından bakıldığında etkili okulun çoğu zaman sadece akademik başarıya odaklı olarak tanımlandığı görülmektedir. Oysa ki etkili okul kavramı öğrenciyi çok boyutlu olarak ele almaktadır. Fiziksel yapı ve donanımın etkili okul ortamının oluşturulmasında önemi büyüktür. Türkiye’deki etkili okul araştırmalarının daha çok Batı, Kuzeydoğu, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul’da yapıldığı belirlenmiştir. Özellikle kırsal ve dezavantajlı bölgelerde etkili okul uygulamaları fiziksel ve ekonomik yetersizlikler nedeniyle sınırlı kalmaktadır.

Yurtdışındaki etkili okul çalışmalarının sonuçları incelendiğinde, oradaki yönetici seçimlerinin bizimkinden farklı olduğu görülmüştür. Yöneticilerin kıdemlerinin yanında, özel liderlik eğitimi ve yeterlilik belgelerine de sahip olmaları gerekir. Öğretmenler arası iş birliği kültürü yüksek olan okullarda öğrenci başarısının da yüksek olduğu görülmüştür.

- Çalışmalara önerileri yönünden bakıldığında, okul müdürlerinin liderlik özelliklerinin okul etkililiği için son derece önemli olduğu, dolayısıyla da bu konuda eğitim almaları gerektiği belirtilmiştir. Okul müdürlerinin dönüştürücü, paylaşımcı ve vizyoner liderlik özelliklerini geliştirmeleri, yöneticiliğini yaptıkları okulların etkili okul olma sürecinde önemli bir ilerleme kaydetmelerine katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin mesleki verimliliklerinin artırılması amacıyla, performansa dayalı ve motive edici bir ödüllendirme sisteminin oluşturulması önerilmektedir. Ülkemizdeki ödüllendirme sisteminin liyakate dayalı olduğu pek söylenemez. Dolayısıyla bu durum öğretmenlerde motivasyon eksikliğine sebep olmaktadır. Uluslararası alanda yapılan araştırmaların önerileri incelendiğinde, mutlu öğretmenlerin meslekte kalma sebeplerinin araştırılması önerilmektedir. Bu araştırmanın sonuçları diğer öğretmenlere yol gösterici olabilir. Yurtdışında siyasetin eğitim üzerindeki etkisinin araştırılması önerilmektedir. Türkiye’ de de aynı konu üzerine araştırmalar yapılması eğitimin gelişip ilerlemesi yönünde fayda sağlayabilir.

Her iki alanda yayınlanan tezlerin büyük çoğunluğunda okul etkililiği için liderlik kavramından bahsedilmiştir:

Ulusal alanda yazılan tezlerin birçoğunda liderlik kavramından bahsedilmiştir. Alan yazında yaklaşık 3.000’ den fazla çalışmada liderlik kavramından bahsedilmiş, bu çalışmalarda da yaklaşık 350 farklı liderlik tanımı yapılmıştır. Etkili okullar için liderlik önemli bir olgudur. Weber başarılı olarak adlandırdığı okulların ortak özelliklerini tanımlarken; okulda güçlü liderlik, okul kaynaklarının etkili ve verimli kullanımını sağlamak, stratejik kararların belirlenmesine katkıda bulunmak, okul başarısı için beklentilerin yüksek olması olarak belirtmiştir (Yılmaz, 2021). Literatürde müdürlerin liderlik özelliklerinin okul etkililiğine katkısının araştırılması adına birçok araştırma yapılmıştır. Yapılan bu araştırmalarda müdürlerin liderlik özelliklerine dair bazı sonuçlara ulaşılmıştır: 1) Yönlendirme: Etkili okullardaki müdürler; okulun misyon, vizyon ve amaçlarını oluştururken öğrenci, öğretmen ve velilerle iş birliği yaparlar. 2) Öğrencilerin öğrenmelerini sağlama: Etkili okullardaki müdürler; öğrencilerin öğrenmelerini sağlamak ve başarılarını artırmak için iş birlikçi bir plan yerleştirip,

onu geliştirirler. 3) Okul iklimi: Etkili okullardaki müdürler; öğretmenlerin çalışabilmesi için uygun ortam oluşturup, onlara ilgi gösterir ve performanslarının değerlendirilmesi için uygun yöntemi bulurlar. 4) Mesleki gelişme: Etkili okullardaki müdürler hem kendi mesleki gelişimleri hem öğretmenlerin gelişimleri için bir program oluştururlar (Wallin, 2003 akt. Cerit ve Yıldırım, 2017). Yapılan araştırmalara bakıldığında müdürlerin liderlik davranışlarının okul etkililiği üzerinde göz ardı edilemeyecek derecede etkisi olduğu görülmektedir. Literatürde okul etkililiği öğrenci başarı seviyeleri üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Öğrenci öğrenmeleri sorumluluğunu büyük ölçüde öğretmenler üstlenmektedir. Bu bilgilerin birbirlerine bağlantılı olarak okul müdürleri; öğretmenlerin mesleki doyum, motivasyon, kuruma bağlılık ve profesyonel gelişimlerini destekleyerek öğrenci başarısını dolaylı yoldan etkileyen kritik bir öneme sahiptirler (Cerit ve Yıldırım, 2017). Yumuşak ve Korkmaz (2021) çalışmalarında okul yöneticisinin liderlik özelliklerinin okullardaki başarı oranlarını büyük oranda etkilediğini belirtmişlerdir.

Okul etkililiğinde önemi yadsınamaz olan liderlik kavramının alan yazında birçok çeşidi tanımlanmıştır. Ermeydan ve Can (2020), çalışmalarında 3 liderlik stilinden bahsetmişlerdir. Bunlar; dönüşümcü, sürdürümcü ve serbest bırakıcı liderlik olarak tanımlanmıştır. Dönüşümcü liderlik stilinde; akıl, sorgulama, sorunlara çözüm bulma, sorgulama, yaratıcılık gibi üst düzey bilişsel davranışlar desteklenir. Çalışanların kapasitelerini artırmak için gelişimleri desteklenir ve onlara önderlik yapılır. Destekleyici bir ortam oluşturulur. Sürdürümcü liderlik ise işçi ve işveren arasındaki sözleşme maddelerine bağlı kalınmasına dayalı bir liderlik stilidir. Lider hedef koyar, kontrol sağlar ve sonuçları değerlendirir. Çalışanlar liderin koyduğu kurallara uyarak yüksek performans gösterdiklerinde ödüllendirilir, tam tersi bir durumda ise cezalandırılırlar. Serbest bırakıcı liderlik özelliklerinde ise lider sorumluluğu üzerine almaz, olayları akışına bırakır. Bu liderlik stilinin özelliği liderin yokmuş gibi davranmasıdır. Karar almaz, erteler, takipçilerinin ihtiyaçlarıyla ilgilenmez (Ermeydan ve Can, 2020). Taşçı (2022) çalışmasında son yıllarda popüler olan liderlik tarzlarından bahsetmiştir. Bunlardan ilki vizyoner liderlik, liderlerin etkili ve kapsamlı vizyon sahibi olması gerektiği bir liderlik türüdür. Teze konu olan araştırmalara da bakıldığında vizyoner liderlik etkili okullar için oldukça önemlidir. Çünkü etkili okullar için kişilerarası olumlu iletişimi iyi olan, paydaşlarla ortak kararlar alabilen, yeniliklere karşı olumlu tutum geliştiren ve faaliyete geçme adımlarını sağlam atabilen gibi özelliklere sahip liderler gereklidir. Bu özelliklerin yanında evrensel olarak kabul görmüş ideal değerler gibi etik değerlere sahip, etik liderler etkili okullar için büyük öneme sahiptir. Etik liderler destekleyici ve güdüleyicidir. Aynı zamanda beraber çalıştığı iş arkadaşlarının etiksel hesap verilebilirliklerini de sağlar. Diğer bir liderlik tarzı olan öğretimsel

liderlik öğretmenler, öğrenciler, öğretim müfredatı, öğretme ve öğrenme süreçlerini de içine alan bir kavramdır (Taşçı, 2022). Öğretme ve öğrenme kalitesini doğrudan etkilediği için etkili okullar için de önemli bir yere sahiptir. Öğretimsel liderlik, akademik başarıyı artırır, eğitim vizyonunu genişletir, okul kültürünü geliştirir, sorumluluk ve hesap verilebilirliği artırır.

Türkiye’de olduğu gibi yurtdışında da literatüre kazandırılan tezlerin büyük çoğunluğunda liderlikten bahsedilmiştir. Etkili okullar için hem yönetici liderliği hem de öğretmen liderliği oldukça önemlidir. Hallinger ve Heck (2010) okul yöneticilerinin liderlik şekillerini inceledikleri bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmada özellikle iş birliğine dayalı liderliğin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerinin doğrudan ve dolaylı şekilde nasıl ortaya çıktığını araştırmışlardır. 4 yıl süren çalışmada rastgele seçilen 198 okul kullanılmıştır. Veriler öğretmenlerden 1., 3., ve 4. yıllarda 3 kez toplanan, liderlik ve okul gelişim durumlarıyla ilgili alınan boylamsal anketlere dayanmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre iş birliğine dayalı liderlik, öğretmenlerin okullarda alınan kararlarla ilgili söz hakkı bulmasına olanak sağlar. Bu durum okullardaki demokratik yapının güçlenmesine, dolayısıyla da okul kapasitesinin artmasına yardımcı olur. Okulun kapasitesi artarsa, öğrenci başarısı artar. Yani, iş birliğine dayalı liderlik doğrudan olmasa da dolaylı yollardan okuldaki başarıyı artıran bir etkidir (Hallinger ve Heck, 2010). Etkili okul müdürlerinin, okullardaki işleyişin öğrenci başarısını artıracak şekilde ilerlemesi için liderlik vasıfları taşıyor olması gerekmektedir. Müdürlerin liderlik özelliklerinin yönetim ve öğretim liderliği olmak üzere 2 çeşidi bulunmaktadır. Etkili okul müdürleri her iki liderlik çeşidine de sahip olmalıdır. Türkiye’deki müdürlerin daha çok yönetimsel liderlik yapma eğiliminde oldukları, öğretimsel liderlik yetkinliğini göz ardı ettikleri söylenebilir. Yönetimsel liderliğe sahip müdürler, okullardaki organizasyonları yönetir, çalışanlar arasındaki iş birliğini sağlar, paydaşları bir araya getirir. Öğretimsel liderliğe sahip müdürler ise, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekler, öğrenme ortamlarının geliştirilmesine öncülük eder. Etkili okullar için, müdürlerin hem yönetimsel liderliğe hem de öğretimsel liderliğe sahip olması gerekmektedir (Çiçek, Aslan, Taşkın ve Kılıçarslan, 2023).

Liderlik sadece okul müdürlerinin sahip olması gereken bir özellik değildir. Öğretmenler de liderlik özellikleri taşımalıdır ki okullarda başarıya daha kolay ulaşılabilinsin. Öğrencilerin akademik hayatlarında ve başarılarında öğretmenler çok büyük bir paya sahiptir. Çünkü öğretmenler öğrencilerin sadece akademik başarılarına değil hayatlarının her alanındaki davranışlarına etki eder. Dolayısıyla öğretmen liderliği, eğitim-öğretim sürecini doğrudan etkileyen bir boyuttur. Öğretmen liderliği ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi Kaya, Göktaş ve Altunbaşak (2024) ‘Öğretmen Liderliği ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi’ isimli çalışmada incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre; öğretmen

liderliği ile ilkokul düzeyindeki akademik başarı arasındaki ilişki zayıf düzeydedir. Bunun sebebi ilkokul kademesindeki öğrencilerin liderlik davranışlarının farkında olmayacak kadar küçük olmaları olabilir. Ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin akademik başarıları ile öğretmen liderliği arasında orta düzeyde olumlu bir ilişki bulunmuştur. Böylece öğretmen liderliğinin ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilerin akademik başarıları üzerinde pozitif etkisi olduğu sonucuna varılabilir. Bu yaştaki öğrencilerin öğretmenlerinin liderlik davranışlarından etkilenmeleri olasıdır. Çünkü öğrenciler kendilerine yakın gördükleri öğretmenleri örnek alırlar, onların davranışlarını kopyalama eğilimi gösterirler (Kaya, Göktaş, Altunbaşak, 2024).

Liderlik becerisi hem okul yöneticileri hem de öğretmenler için kritik öneme sahip bir kişisel özelliktir. Etkili okullardaki lider yönetici ve öğretmenler sayesinde eğitim ortamlarının başarısı doğrudan ve dolaylı yollardan artmaktadır. Lider yöneticiler; görev yaptıkları okullardaki paydaşlarla (öğretmen, personel, öğrenci, veli) olumlu ilişkiler kurarak, eğitim-öğretim ortamını öğrenmeye uygun hale getirerek, okul içi ve dışı etkinliklerde görünür olarak öğrencilerin başarılarına katkı sağlayabilir. Lider öğretmenler ise; derslerde sınıf düzenini sağlayarak, öğrenme ortamını eğlenceli ve öğrenciyi güdüleyici hale getirerek, öğrencinin hem akademik hem sosyal hayatını düzenleyerek okullardaki başarıyı artırabilirler.

Hem yurtiçi hem yurtdışı alan yazında bulunan çalışmalarda liderlik konusu etkili okullar için oldukça önemli görölmüştür. Bu doğrultuda uluslararası gelişmiş ülkelere bakıldığında eğitim liderliği için profesyonel çalışmaların yapıldığı, liderlik enstitülerin kurulduğu, okul yöneticileri için standartların belirlendiği görölmürken, ülkemizde de aynı sonuçlar çıkmasına rağmen bu tür çalışmaların yapıldığını söylemek zordur. Örneğin, Kanada’da bulunan ISL (International School Leadership) isimli kurum okul yöneticileri ve öğretmenleri için liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik programlar sunmaktadır. Eğitim sistemimizdeki bazı aksaklıkların bu tür çalışmaların yeterince fazla olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tezlerin büyük çoğunluğunda araştırma yöntemlerinden nitel yöntem kullanılmıştır:

Teze konu olan çalışmaların büyük çoğunluğunda nitel yöntemlerle çalışıldığı görölmüştür. Nitel araştırmalar, bireylerin tecrübelerini, algılarını ve toplumsal olaylara karşı ne düşündüğünü incelemeye yarar. Bu tür çalışmalar esnek ve yoruma dayalı bir bakış açısı geliştirmeye yardımcı olur. İncelenen tezlerde de göröldüğü üzere, etkili okul gibi öğrenme-öğretme süreçlerinin aktif olduğu, bağlamsal değerlerin çokça kullanıldığı konularda nitel yöntemlerin tercih edilmesi kaçınılmazdır. Nitel araştırma; veri toplama yöntemlerinden olan

gözlem, görüşme ve doküman analizinin kullanıldığı, olayların ve düşüncelerin doğal ortamlarında izlenip gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ele alınmasına olanak sağlayan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu yöntem türüyle hazırlanan tezlerde veri toplama sürecinde görüşmeler (yüz yüze, çevrimiçi, telefon vb.), gözlem (katılımcılı, katılımcısız), doküman analizi (tutanaklar, raporlar, resmî belgeler) kullanılır. Araştırmacı topladığı verileri analiz sürecinde betimsel, tematik veya içerik analizi türlerinden birini ya da birkaçını kullanarak yorumlar. Veriler sayısal verilerden çok kelimelere, ifadelere dayanır. Bu araştırmaya konu olan tezlerde de çoğunlukla betimsel ve içerik analizi türleri kullanılmıştır. Araştırmacıların nitel yöntemi seçmelerinin birçok sebebi olabilir. Bu sebeplerden biri; nitel yöntem konunun derinlemesine araştırılmasına olanak sağlar. Katılımcıların deneyimlerini ve olaylara bakış açılarının etrafıca anlaşılmasına yarar. Yeni yorumlar ve bilgiler keşfetmek için uygun bir yöntemdir. Araştırmacılar etkili okul konusunda yönetici, öğretmen ve öğrencilerin düşünce ve deneyimlerini daha iyi anlayabilmek için bu yöntemi kullanmış olabilirler.

Ulusal alanda yazılan tezlerin yöntemleri açısından incelendiğinde 23 tezin 19'u nitel, 3'ü nicel yöntemle, 1 ise literatür taraması şeklinde dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Nicel çalışmalarda nitel çalışmaların aksine istatistiksel sonuçlara dayalı olarak sonuçlar sayılarla ifade edilir. Ölçümler, gözlemler ya da anketlerden elde edilen veriler istatistiksel analizlerle değerlendirilir. Nicel yöntemle yapılan araştırmaların verileri ölçülebilir ve genellenebilir. Makalelerde tezlerin aksine nicel yöntem daha sık kullanılmıştır. Araştırmacılar 44 makalede nicel yöntem kullanırken, 15 makalede nitel yöntem kullanmışlardır. İncelenen araştırmaların içinde 7 literatür taraması ve 2 karma yöntemle hazırlanmış makale bulunmaktadır. Nicel araştırma yöntemi genellenebilir özelliğine sahip olması nedeniyle makale hazırlarken araştırmacıların tercih sebebi olabilir.

Nitel araştırma yöntemleri, 'niçin' sorusuna cevap arama sürecine ve yapılandırmacı yaklaşıma daha uygun olmasına rağmen; nitel araştırma mantığı, olayların sebeplerini ve arka planlarını aydınlatmayı ve bunun sonucunda somut bulgulara ulaşmayı gerektirir. Ancak, ülkemizde nitel araştırmalar daha çok yapılmasına rağmen, bu çalışmaların etkinliğe dönüşmesi zor gözlemlenmektedir. Bu tartışılmaya müsait bir konudur. Bu konuda yapılan nitel çalışmaların derinlikli olmadığı, nitel olarak görülmesine rağmen nicel mantıkla yapılan çalışmaların olduğu görülmüştür. Nicel araştırmalar, ölçülebilir ve sayısal veriler üzerinden istatistiksel analizler yapma imkânı tanır. Bu sayede araştırmacılar, daha nesnel sonuçlara ulaşabilir ve bulgularını genelleme olanağı elde ederler.

Araştırma için seçilen tezler incelendiğinde, ulusal tezlerde, yıllar içinde devamlı bir artış göze çarpmaktadır. Özellikle günümüze yakın olan 2020-2024 dönemi arasındaki yıllar

etkili okul çalışmaları açısından en verimli dönem olmuştur. Bu durum akademik camiada etkili okul kavramının öneminin daha çok anlaşıldığını kanıtlar niteliktedir. Okulların etkili olması o ülkedeki eğitime oldukça katkı sağlayacağı için araştırmacıların ilgisini çekmiştir.

Makalelerde örneklem gurubu olarak en fazla öğretmenler seçilmiştir:

Araştırma evreninden önceden belirlenmiş kriterlere göre seçilen ve evrenin kalan üyeleriyle aynı özellikleri taşıyan katılımcılardan oluşan guruba örneklem denir. Örneklem 2 yöntemle belirlenir: olasılığa bağlı olarak ve olasılığa bağlı olmadan. Olasılığa bağlı olan örneklemde, örnekleme seçilecek olanlar eşit olasılığa sahiptir. Bu yöntemde her bir örneklem gurubuna eşit olasılık verileceği için örneklemin mensubu olduğu gurubu tam anlamıyla temsil etme şansı arttırılmış olur. Olasılığa bağlı olmayan örnekleme, araştırmacının çalışmak istediği hedef evren içerisinde örneklem guruplarını kendi istediği kriterler doğrultusunda seçmesine olanak sağlayan örnekleme yöntemlerini ifade eder (Kılbaş ve Cevahir, 2023).

Araştırmacıların örneklem guruplarıyla çalışmalarının birçok sebebi bulunmaktadır:

- Araştırmacılar örneklem sayesinde zaman, para ve enerjiden tasarruf ederler.
- Çalışmaya konu olan gurup eleman sayısı büyüdükçe kontrol etmek zorlaşabilir.
- Yapılacak olan her araştırma için evreni tümüyle irdelemek zor ve imkânsız olabilir. Bütünden alınan parça ile araştırma konusu evrene genellenebilir.
- Bir araştırmada kullanılacak olan evren belirsiz sayıda olabilir. Dolayısıyla evreni tamsayı ile tanımlamak imkansızdır.
- Örnekleme ile büyük maddi kaynaklar ve zaman harcanarak, geniş bir ekiple yapılan araştırmaların boşa gitme ihtimali ortadan kalkmış olur (Ergin, 1991).

Çalışmada incelenen makalelerden 34'ünün örnekleme öğretmenlerden oluşmaktadır. Öğretmenlerden sonra 10 makale ile karışık grup (öğretmen, öğrenci, yönetici grubu) gelmektedir. 9 makale literatür taraması yöntemi ile etkili okul kavramını konu alan tez ve makalelerin incelenmesini içermektedir. Etkili okul konusunda yöneticiler ile ilgili 3 adet makale yazılmıştır. Örneklem gurubunun sıklıkla öğretmenlerden seçilmesinin birçok sebebi olabilir. Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı tarafından yayımlanan Milli Eğitim İstatistikleri 2023-2024 raporlarından alınan verilere göre Türkiye'de örgün eğitim kurumlarında toplam 1.168.896 öğretmen görev yapmaktadır. Bu sayıda bir evrenden alınan örneklemler doğrultusunda Türkiye'deki etkili okullar hakkında en geçerli bilgi ve verilerin öğretmenlerden alınacağı araştırmacılar tarafından düşünülmüştür. Çünkü eğitimle ilgili konularda en deneyimli ve doğrudan kaynak olan gurup öğretmenlerdir. Aynı zamanda

öğretmenler, eğitim politikalarının ve programlarının doğrudan uygulayıcısı konumundadır. 2024-2025 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan yeni müfredat modeli Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli' nin okullardaki uygulayıcıları öğretmenlerdir. Uygulanmaya henüz başlanan bu modelin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini de birinci elden deneyimleyecek ve gözlemleyecek olanlar da öğretmenlerdir. Örneklem gurubu olarak öğretmenlerin seçilmesinin başka bir sebebi öğretmenlere ulaşmak okulun diğer paydaşlarına (müdür, veli, öğrenci) ulaşmaktan daha kolaydır. Çalışmalar için görüşmeler yüz yüze, telefon ya da çevrimiçi şekilde yapılabilir. Öğretmenlerin çoğu akademik camiaya katkı sağlamak için görüşmelere olumlu bakarlar. Öğrencilerle görüşme yapmak için veli izni gerekebilir ve bu durum araştırmacının çalışma sürecini uzatıp işini zorlaştırabilir. Diğer bir sebep; öğretmenlerle çalışılan araştırma fazla olduğu için önceki araştırmacılarla karşılaştırmalar yapılabilir. Literatürde kaynak bulmak kolaylaşır.

Bu durum uluslararası alanda yapılan çalışmalarda aynı değildir. Yurtdışındaki çalışmalarda örneklem olarak öğrenci gurubu daha fazla kullanılmıştır. Bu durumun nedeni, gelişmiş ülkelerde eğitimin genellikle öğrenci merkezli bir anlayışla ele alınması ve bunun da yapılandırmacı yaklaşımın bir sonucu olarak ortaya çıkması şeklinde değerlendirilebilir. Yurtdışındaki eğitim sistemlerinin başarılı olmasının bir sebebi olarak da bu gösterilebilir. Türkiye'deki çalışmalarda öğretmenlerin örneklem olarak seçilmesinin nedeni, etkili okul oluşturma sorumluluğunun genellikle öğretmenlere verilmesi olabilir. Ülkemizde her ne kadar yapılandırmacı yaklaşıma geçildiği söylene de hala öğretmen merkezli bir eğitim anlayışının hâkim olduğu bilinmektedir. Bu anlayışla eğitim-öğretimin geleneksel anlamda yürütüldüğü, her şeyi öğretmenden bekleyen bir anlayışın devam ettiği söylenebilir.

Hem tez hem makalelerin yayınlanma sayılarında, son 10 yılda gözle görülür bir artış olmuştur:

2000-2024 yılları arasında etkili okul konulu ulusal alanda yazılan 68 makalenin büyük bir çoğunluğu son 10 yılda yayınlanmıştır. 2015-2020 yılları arasında 31 tane, 2020-2024 yılları arasında 26 tane makale yayınlanmış. Tezlerde de durum değişmemiş; 23 tezin 18'i son 10 yılda yayınlanmıştır. Bu durum etkili okul konusunun akademisyenlerin ilgisini fazlaca çekmeye çalıştığının bir göstergesidir. Etkili okulların öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkileri hem yurtiçi hem yurtdışı çalışmalarda ortaya çıktıkça araştırmacılar konuyu derinlemesine çalışma gereği duymuşlardır. Ülkemizdeki etkili okul çalışmaları yurtdışından sonra başlamıştır. Yurtdışında 1960'larda Coleman' la başlayan çalışmalar, Balcı ile Türkiye' de 1988 yılında

başlamıştır. Balcı'nın yayınladığı 'Etkili Okul' başlıklı makalesi ülkemizdeki etkili okul çalışmalarının öncüsü olmuştur. Sonrasında Şişman 1996 yılında yayınladığı 'Etkili Okul Yönetimi: İlkokullarda Bir Araştırma' isimli çalışması ile literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Bu iki önemli araştırmacı ve çalışmaları sonraki yıllarda yapılacak olan etkili okul konulu araştırmalar için temel bir kaynak olmuştur. Bu kaynaklardan yola çıkarak yapılan araştırmalar yıllar içerisinde giderek çoğalmıştır. Akademisyenler ve konu üzerinde çalışma yapan öğretmenler okul etkililiği arttıkça öğrenci başarısının da arttığını belirtmiş, etkili olmayan okulların da etkili olma yolunda neler yapması gerektiğini araştırmalarında göstermeye çalışmışlardır. Bir ülkenin kalkınmasının en önemli adımlarından birinin eğitim olduğunun farkında varan ülkeler, eğitim sistemlerinin niteliğini arttırmak ve okullarının etkililiğini sağlamak isterler. Akademisyenlerin yaptığı araştırma sonuçlarına dayanarak, önerler doğrultusunda politika yapıcılar eğitimdeki sorunları çözme yoluna gidebilirler.

Uluslararası alanda yayınlanan makalelerde daha çok etkili okul ortamından bahsedilmiştir:

Etkili okullar birçok değişkene sahiptir. Ülkemizde etkili okul konusunda öncü sayılabilecek Balcı ve Şişman çalışmalarında 'etkili yönetici, etkili öğretmen, etkili öğrenci, etkili okul müfredatı, etkili okul ortamı ve veliler' boyutlarından bahsetmiştir (Yılmaz ve Çelik, 2023). Etkili okul çalışmalarının öncülerinden olan bu iki araştırmacının da belirttiği gibi etkili okul ortamları sıklıkla kullanılan bir değişkendir. Deniz, Deniz, Demir, Dağ, Şık (2022) yaptıkları araştırmada; okulların etkili olmalarındaki en önemli kriterlerin alanında uzman çalışan, net ve kesin okul hedefleri, vizyoner okul liderliği, korunaklı okul ortamı ve pozitif okul iklimi olduğunu belirtmişlerdir.

Etkili okul ortamı öğrencilerin daha iyi öğrenmelerini sağlamak, akademik başarılarını artırmanın yanı sıra duyuşsal becerilerinin gelişmesine de katkıda bulunmak amacıyla oluşturulmuş yerlerdir. Bu okullar, sakin ve güvenli bir ortama sahiptir. Öğrenciler kendilerini değerli ve mutlu hissederler. Hem akademik hem sosyal anlamda kendilerini geliştirebildikleri bir ortamdır. Öğrenciler okullardaki karar alma süreçlerinde aktiftirler ve fikirlerini savunurken kendilerini özgür hissederler. Bu tür okullarda paylaşımcı liderlik türü ön plandadır. Öğrencilerin gelişimleri sürekli incelenir, eksik kalan kısımlar değerlendirmeler sonucunda tamamlanır. Etkili okullarda ortam öğrencilerin akademik, sosyal ve bilişsel açıdan kendilerini geliştirdikleri, bunu yaparken de okuldaki yönetici ve öğretmenlerden sonsuz destek gördükleri bir yer olarak tanımlanabilir. Başarılı okulların yolunun etkililikten geçtiği düşünüldüğünde, bir

okul etkili okul ortamı özelliklerine ne kadar sahipse başarılı olma yolunda o kadar ilerlemiş demektir.

Etkili okul ortamı ve etkili okul iklimi birbirinden ayrı düşünülemezler. Çünkü ikisi de birbirini tamamlayan kavramlardır. Öğrenci başarısı için her ikisinin de bir okulda bulunması gerekir. Öğrencilerin akademik ve sosyal başarıları için sadece güvenli okul ortamı değil aynı zamanda olumlu, destekleyici okul iklimi de gereklidir. Okul iklimi öğrencilerin sosyal ve duygusal yönden ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Etkili okul ikliminin baskın olduğu okullarda düzen sağlanmıştır, disiplin kuralları açık ve nettir. Okuldaki herkes okulun misyonundan haberdardır. Öğretmeninden öğrencisine herkes yüksek motivasyona sahip, birbiriyle uyum içerisinde, herkesin okula bağlılıkları yüksek seviyededir. Okula devamsızlık oranı oldukça düşüktür. Okuldaki çalışmalar okul paydaşları ve çevre tarafından destek görülür (Deniz, Deniz, Demir, Dağ ve Şık, 2022). Okul ortamı ve okul ikliminden başka okul kültürü de etkili okullar için önemli bir kavramdır. Okul kültürü diğer kavramlardan farklı olarak daha kalıcı bir anlam taşımaktadır. Bir okulun kültürü yıllardan sonra oluşmuş ve o okulla bütünleşmiştir. Okulun yazılı olmayan kurallarını ve değerlerini gösterir. Etkili okullar için o okulun kültürüne verilen değer önemlidir. Şişman (2013) çalışmasında etkili okul kültürüne dair birkaç özelliği vurgulamıştır: Okulun temel değerleri bütün paydaşlar tarafından kabul görmüş ve benimsenmiştir. Etkili okullardaki okul kültüründe iş birliğine dayalı takım çalışması oldukça önemlidir. Sonuç olarak; öğrenci başarısına etkili okul ortamının, etkili okul ikliminin ve etkili okul kültürünün büyük katkısı bulunmaktadır.

İncelenen çalışmalar göz önüne alındığında sonraki araştırmacılar için bazı öneriler sunulabilir:

- ✓ Etkili okul konusunda sürece yayılan boylamsal çalışmalar yapılmalı, okul yapımızın niçin etkisiz olduğu, öğrencilerin tam öğrenmeye niçin ulaşamadığı daha ayrıntılı araştırılıp, batıdaki gibi yıllarca süren araştırma raporlarına dayalı gerçekçi araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.
- ✓ Ulusal ve uluslararası araştırmaların ikisinde de liderlik kavramı sıkça kullanılmıştır. Bu da okul müdürlerinin yetiştirilmesi ile ilgili politika yapıcılara önemli bir uyarı niteliğindedir.
- ✓ Okul etkililiğinin önemli bir boyutu olan öğrenciler de daha fazla dikkate alınmalıdır. Örnekleme öğrenci olan daha fazla araştırma yapılmalıdır. Sadece öğretmen üzerine yoğunlaşmanın, eğitim sistemimize de bakıldığında, problemi çözmediği aşıkardır.

6.KAYNAKÇA

- Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2010). *Türk Eğitim Sistemi ve Etkili Okul Yönetimi* (1. Baskı). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akan, D. (2007). Değişim sürecinde ilköğretim okullarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Akyürek, M. (2022). Veli görüşlerine göre okul yöneticilerinin yönetim becerilerinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*. 12(1), 151-170.
- Altun, H., Yüksel, G. N. ve Günel, Y. (2022). Ortaokul öğrencilerinin okul etkililiği algıları ile okul terki düşüncelerinin incelenmesi: Bir karma yöntem araştırması. *TEBD*, 20(3), 1015-1043. <https://doi.org/10.37217/tebd.1140661>
- Amen, J. (2019). Relationship between mission statements and school effectiveness in faith-based elementary schools in the state of Nebraska (Doctoral dissertation).
- Anderson, D. A. (2006). *Partnership Between Schools 'Causing Concern' and 'Effective' Schools as a Strategy for Improvement: An Investigation of Six Partnerships*. Institute.
- Arslantaş, H. İ., & Özkan, M. (2014). Öğretmen ve yönetici gözüyle etkili okulda yönetici özelliklerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 26(2), 181–193. <https://doi.org/10.9761/JASSS2295>
- Arslan, H., Satıcı, A., Kuru, M. (2006). Devlet ve Özel İlköğretim Okullarının Etkililiğinin Araştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 31(142), 15- 25.
- Aslan, Ş. (2014). *Anadolu liselerinde etkili okul kavramının yönetici ve öğretmen algılarına göre değerlendirilmesi (Batman ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Gaziantep

- Atılkan, N. (2019). *Okul müdürünün dağıtımçı liderlik davranışları ile okulların etkililiği arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Atış, D., ve Dilbaz, E. (2022). The evaluation of management skills of school administrators in the context of effective school. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(2), 442-467. <https://doi.org/10.18039/ajesi.910568>
- Ayık, A. ve Ada, Ş. / *Sos. Bil. D. 8(2) (2009):429-446*
- Akçay Güngör, A. (2018). Etkili okul özelliklerinin dönüşümsel liderlik ve öğretmen bağlılığıyla ilişkisi (Yayınlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 12(70), 21-30.
- Balcı, A. (2002). Etkili okul ve okul geliştirme: Kuram, uygulama ve araştırma (Gel. 2. b.). Ankara: Pegem.
- Balcı, A. (2014). Etkili okul, okul geliştirme, kuram, uygulama ve araştırma. Ankara: Pegem Akademi.
- Bagceli Kahraman, P., ve Gökçe, F. (2010). Etkili okulun bileşenleri: Bursa ili örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(1), 173.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci Ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Brookover, W. B., Beady, C., Flood, P., Schweitzer, J., ve Wisenbaker, J. (1979). *School social systems and student achievement: Schools can make a difference*. New York: Praeger Publishers. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED231088.pdf>

- Brophy, J. E., and Good, T. L. (1986). *Teachers Behaviour and Student Achievement in* Wittrock, M. C. (ed). *Handbook of Research on Teaching*, New York: 3 rd Ed., Macmillian.
- Başar, M, Uğur, S., Özkan, H., Orhan, Ö. (2022). Algılanan okul etkililiğinin çeşitli değişkenler göre incelenmesi. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal of Leadership Training (IJOLT)*
- Başaran, İ.E. (1994). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası. Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci Ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Bouchamma, Yamina, Leadership Practices in Effective Schools in Disadvantaged Areas of Canada, *Education Research International*, 2012, 712149, 16 pages, 2012. <https://doi.org/10.1155/2012/712149>
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*.13.basım. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cafoğlu, D. Z. (1996). Sanayileşmiş Ülkelerde Eğitim Politika ve Uygulamaları. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7(7), 367-374.
- Cerit, Y., ve Yıldırım, B. (2017). İlkokul müdürlerinin etkili liderlik davranışları ile okul etkililiği arasındaki ilişki. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(3), 902–914. Doi: 10.14686/buefad.312405
- Cheng, Y.C. (1996). *School Effectiveness And School-Based Management: A Mechanism For Development* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203724989>

- Cristián Bellei, Liliana Morawietz, Juan Pablo Valenzuela ve Xavie Vanni (2019): Effective school 10 years on: factors and processes enabling the sustainability of school effectiveness, School Effectiveness and School Improvement, DOI:10.1080/09243453.2019.1652191
- Cerit, Y., Kadioğlu Ateş, H. ve Kadioğlu, S. (2022). *Etkili okul müdürlerinin liderlik nitelikleri ile öğretmenlerin değişime açık olma düzeyleri arasındaki ilişki*. <https://doi.org/10.23863/kalem.2018.95>
- Cevrik, M. ve Kocak, S. (2022). Karizmatik Liderlik İle Kolektif Öğretmen Yeterliğinin Okul Etkililiği Üzerindeki Rolü/The Role of Charismatic Leadership and Collective Teacher Qualification on School Efficiency. *Gelecek Vizyonlar Dergisi*, 6(3), 1-15. <https://doi.org/10.29329/fvj.2022.469.1>
- Çelik, V. (1997). *Okul Kültürü ve Yönetimi*. Ankara: Pegem.
- Çelikten, M. (2000). Etkili okullarda karar sürecinin işleyişi. 9. Eğitim Bildirileri Kongresi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Erzurum.
- Çiçek, C., Aslan, M., Taşkın, Ö. ve Kılıçaslan, M. (2023). “Etkili Okul Liderliğinin Önündeki Engeller”, International Academic Social
- Clive Harber ve Nithi Muthukrishna (2000) School Effectiveness and School Improvement in Context: The Case of South Africa, School Effectiveness and School Improvement, 11:4, 421-434
- Çobanoğlu, F. ve Badavan, Y. (2017). Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute / Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 114–134.
- Creemers, B. P. M. (2002). *The comprehensive model of Educational Effectiveness: background, major assumptions and description*. Faculty of Behavioural and Social Sciences, University of Groningen

- Coleman, J. S., Campbell, E. Q., Hobson, C. J., McPartland, J., Mood, A. M., Weinfeld, F. D. ve York, R. (1966). *Equality of educational opportunity*. Washington, dc, 1066-5684.
- Dalbudak, K. (2022). *Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demirali Yaşar, E. (1991). Örneklem. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 111–124.
- Demir Yıldız, C. (2020). “İyi Okul-Kötü Okul: Etkili Okul Açısından Ücretli Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” *International Social Sciences Studies Journal*, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue: 65; pp:2815-2827
- Deniz Ö., Deniz İ., Demir M., Dağ S., Şık Y. 2022.Etkili okul ve etkili okul yönetiminde rol oynayan öğeler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 10, Sayı: 133, Ekim 2022, s. 332-353
- Dinçsoy, B., Ş. (2011). *Ortaöğretim okullarının etkili okul olmasında okul müdürlerinin kültürel liderlik rolleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Dodson, C. K. (2005). *The relationship between school effectiveness and teachers' job satisfaction in North Mississippi schools*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mississippi University, Oxford.
- Doran, J. (2004). *Effective school characteristics and student achievement correlates as*. Unpublished doctoral dissertation. University of Central Florida.
- Döş, İ. ve Savaş, A. C. (2015). Elementary School Administrators and Their Roles in the Context of Effective Schools. *Sage Open*, 5(1).
<https://doi.org/10.1177/2158244014567400>

Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 15–

24

Epstein, Joyce L (1995). “School/Family/community partnerships: Caring for the children we share”, *Phi Delta Kappan*, 0031-7217, Vol. 76, Issue 9.

Ergin, İ., Kaplan, F. ve Korkmaz, A. (2018) Etkili Okul Olma Özelliklerinin Öğrenciler, Okul Ortamı ve Veliler Açısından Değerlendirilmesi Uluslararası Sosyal Araştırmalar

Ermeýdan, M. - Can, N. (2020). Okul yöneticilerinin liderlik stilleriyle okul etkililięi arasındaki iliřki. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 94-121.

Ertürk, R. ve Memişoğlu, S. P. (2018). Öğretmenlerin etkili okula yönelik görüşleri, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*.

Fadael, Oges (2011). The relationship between school effectiveness and student achievement: A study of middle school performance in Palm Beach County, Florida since the implementation of NCLB. Paperback. ProQuest, UMI Dissertation Publishing 2011-09-03. ISBN 9781243593337

Garcia, J. H. (2014). My school is better than yours: Perceptions of students, teachers, principals, and parents of low-income transient effective schools (Doctoral dissertation).

Goddard, R. D., Hoy, W. K. ve Hoy, A. W. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. *American Educational Research Journal*, 37(2), 479-507.

Güçlü, N. (2000). Okula Dayalı Yönetim. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 65-78

Güler G., Çıkrıkçı R. N. ve Akçay, P. (2020). Öğretmenlerin etkili okul algıları ve mesleki aidiyet düzeyleri arasındaki ilişki. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1499-1511

- Gümüş S., Bellibaş M.S., Esen M. ve Gümüş, E. 2018. A systematic review of studies on leadership models in educational research from 1980 to 2014 Article in Educational Management Administration & Leadership · January 2018 DOI: 10.1177/1741143216659296
- Gökçe, E. (2002). İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2).
- Gökçe, F. ve Kahraman, P. B. (2010). Etkili Okulun Bileşenleri: Bursa İli Örneği. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 23(1), 173-206.
- Gökmen, A. (2011) İlköğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ve Bu Davranışların Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisine İlişkin Algıları (Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Günel Y. (2014). Etkili okul değişkenlerinin öğrenci başarısı ile ilişkisi ve okul hesap verebilirliği Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı Doktora Tezi
- Hallinger, P. (2013). A conceptual framework for systematic reviews of research in educational leadership and management. *Journal of Educational Administration*, 51(2), 126-149. <https://doi.org/10.1108/09578231311304670>
- Hallinger, P. ve Heck, R. H. (2010). Collaborative leadership and school improvement: understanding the impact on school capacity and student learning. *School Leadership & Management*, 30(2), 95–110. <https://doi.org/10.1080/13632431003663214>
- Haşan Arslan, Aytaç Satıcı ve Mahmul Kuru Devlet ve Özel ilköğretim Okullarının Etkililiğinin Araştırılması Eğilim ve Bilim 2006, Çili 31, Sayı 142 (15-25)
- Helvacı, M. A. ve Aydoğan, I. (2011). *Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri*.

Hesapçıoğlu, M. (1991). Etkin okul araştırmaları. Özel kültür okulları eğitim-araştırma-geliştirme merkezi, eğitimde arayışlar sempozyumu, eğitimde nitelik geliştirme. İstanbul

Hoy, W. (2003). School Climate. In J.W. Guthrie (Ed.), *Encyclopedia of Education*, New York:

Thompson Gate Dergisi / The Journal of International Social Research Cilt: 11 Sayı: 59

Ekim 2018 Volume: 11 Issue: 59 October 2018

www.sosyalarastirmalar.com.Issn:1307-9581

<http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2683>

İzzet DÖŞ (2014) Some Model Suggestions For Measuring Effective Schools. 5th World Conference on Educational Sciences Social and Behavioral Sciences 116 (2014) 1454 – 1458

J. Darrell Cooper (2010) Collective Efficacy, Organizational Citizenship Behavior, And School Effectiveness In Alabama Public High Schools. Doctor of Education in the Department of Educational Leadership, Policy, and Technology Studies in the Graduate School of The University of Alabama

Kahraman, E., Ateş, S., Arslan, D., Bulut, S. ve Gürler, S. (2023). “Öğretmenlerin Etkili Okul Özelliklerine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi: Nitel Bir Çalışma”, International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 26367637), Vol:8, Issue:51

Kaplan, F. (2008). *Anadolu liselerinin etkili okul olma özelliklerini karşılaştırma düzeyleri* (Ankara İli Örneği) (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

Kara M. ve Bozkurt B. (2022) Öğretmenlerin Bakış Açısına Göre Etkili Bir Okul Kültürü: Olgu bilimsel Bir Araştırma. 15. Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi 2022.

Karabeke, A. (2022). *Öğretmenlerin etkili okul algıları ile okul iklimi arasındaki ilişki*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezsiz Yüksek Lisans Projesi

- Karaçam, Z. (2013). Sistematik Derleme Metodolojisi: Sistematik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi <http://www.deuhyoedergi.org>
- Karşlı, M.D. (2006). *Etkili Okul Yöneticiliği*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Kaya, M., Göktaş, E. ve Altunbaşak, İ. (2024). Examining the Relationship Between Teacher Leadership and Academic Achievement. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(43), 2656-2676. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1460862>
- Kazak, E. (2021). Okul müdürlerinin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(2), 79-96.
- Keleş, B. (2006). *İlköğretim okullarının etkili okul özelliklerini sahip olma dereceleri hakkında öğretmen görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılbaş, E. P. K. ve Cevahir, F. (2023). Bilimsel araştırmalarda örneklem seçimi ve güç analizi. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 7(1), 1–8. <https://doi.org/10.34084/bshr.1217279>
- Koyuncu, V. ve Kazak, E. (2023). Okul müdürlerinin yönetim becerileri ile okul etkililiği arasındaki ilişki, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3).
- Lafcı-Tor, D., ve Yavuz, E. (2020). Development of perceived school effectiveness scale: Validity and reliability study. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 49, 506-529
- Lee, Cynthia Mitchell., "Teacher perceptions of factors impacting on student achievement in effective and less effective urban elementary schools" (2001). *Wayne State University Dissertations*. 2833. https://digitalcommons.wayne.edu/oa_dissertations/2833
- Leithwood, K., Patten, S. ve Jantzi, D. (2010). *Testing a conception of how school leadership influences student learning*. Educational Administration Quarterly, 46(5), 671–706.

- Lezotte, L. W. (1986). School effectiveness: Reflections and future directions. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, San Francisco, CA
- Lezotte, L. W. (1993). *Correlates of effective schools: The first and second generation. Effective Schools Products, Ltd.*
- Lezotte, W. L. (2001). Revolutionary and evolutionary: The Effective schools movement. <http://www.effectiveschools.com>
- Lezotte, L. W. (2011). Effective schools: past, present, and future. *Journal for Effective Schools*, 10(1), 3+.
- Lawrence F. Garrison (2003) A Comparison Of The Extent To Which Charter Schools In States With Strong And Weak Charter School Laws Implement The Effective Schools Correlates. A Dissertation Presented to the Faculty of the Graduate School Arkansas State University In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree. Doctor Of Education Educational Leadership
- Lunenburg, F. C. (2010). The principals and the school: What do principals do? *National Forum of Educational Administration and Supervision Journal*, 27(4), 1-13.
- Masewicz, Sophia Deborah Marsh, "School principals: illuminating the behaviors and practices of effective school principals in challenging public school contexts" (2010). Dissertations. 208. <https://digscholarship.unco.edu/dissertations/208>
- Memişoğlu, S. P., Ertürk, Ramazan ve Yavuz, Serdar. (2018). Öğretmenlerin etkili okula yönelik görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 2018(68), 55–76.
- Mortimore, P. (1991). School effectiveness and the management of effective learning and teaching. *School Effectiveness and School Improvement*, 2(2), 109-142. <https://doi.org/10.1080/0924345910020201>

- Okçu, V. ve Şenyiğit, V. (2019). “Okul Etkililiğinde Öğretimsel Liderlikten Çok Daha Fazlası: Pedagojik Liderlik”, *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, (Issn:2630-631X) 5(26): 1954-196
- Olivier, D. F. (2001). Teacher personal and school culture characteristics in effective schools: Toward a model of a professional learning community. Louisiana State University and Agricultural & Mechanical College.
- Ostroff, C. ve Schmitt, N. (1993). Configurations of Organizational Effectiveness and Efficiency. *The Academy of Management Journal*, 36(6), 1345–1361.
<https://doi.org/10.2307/256814>
- Özdemir, S. (2013). *Eğitimde örgütsel yenileşme*. Pegem A Yayıncılık. Ankara
- Özkaya, F. (2021). Okul Etkililiğinin Önündeki Engellere İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 9(1), 119-144.
- Purkey ve Smith (1983) "*Effective Schools: A Review*" *Elementary School Journal* 83. 427-452.
- Sammons, P., Hillman, J. ve Mortimore, P. (1995). *Key characteristics of effective schools: A review of school effectiveness research*. Institute of Education, University of London.
- Sanci, H. ve Koçak, S. (2023). Karizmatik Liderlik Davranışlarının Kolektif Öğretmen Yeterliği Üzerindeki Rolü. *Ekev Academic Review*, 27(95), 147–163.
<https://doi.org/10.17753/sosekev.1262345>
- Scheerens, J. (2013). What Is Effective Schooling? A review of current thought and practice. University of Twente, the Netherlands
- Scheerens, J. (2016). Educational effectiveness and in effectiveness. A critical review of the knowledge base. Springer.

- Şadan, A. ve Atilla, S. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Etkili Okul Müdürü Algılarının İncelenmesi ISSN: 2791-7037 Sayı 24 Kasım Öğretmenler Günü Özel Sayısı, Cilt 1, Sayfa 155-169, Yıl 2021
- Şahan, B. E. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkiler örüntüsü*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sindhvad, S. P. (2009). School principals as instructional leaders: An investigation of school leadership capacity in the Philippines (Unpublished Doctoral Thesis). University of Minnesota, Minnesota.
- Şişman, M. (2004). *Öğretim Liderliği*, Ankara: Pegem A.
- Şişman, M. (2013). *Eğitimde mükemmellik arayışı: Etkili okullar* (4. baskı). Pegem.
- Tara Fortner (2017) Assessing the Effectiveness of New Hampshire Elementary Schools: An Effective Schools Approach. Plymouth State University Doctor of Education
- Taşçı, B. (2022). Okul Yönetiminde Liderlik ve Liderliğin Okul Çıktıları Üzerindeki Etkisi. Hakkâri Eğitim Fakültesi Dergisi (HEFDER), 1(1), 1-18.
- Teddlie, C ve Ellet, C. D. (2003). Teacher evaluation, teacher effectiveness and school effectiveness: perspectives from the USA. Journal of Personnel Evaluation in Education. Vol.17, No.1, s.101-12
- Thoukididou, E. (2015). Effective schools: Reality or utopia? *Strategies for Policy in Science and Education*, 23(2).
- Titrek, O., Delioğlu, M. ve İpekli, N. (2021). Effective school research in Turkey: content analysis of articles (2000-2020). Bartın University Journal of Faculty of Education, 10(3), 586-597. <https://doi.org/10.1016/buefad.959543>
- Tosun, A. ve Çelik, K. (2022). Okul Şeffaflık Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, 64, 102–126.

- Tony Townsend (1997): What Makes Schools Effective? A Comparison between School Communities in Australia and the USA, School Effectiveness and School Improvement
- Töremen, F. ve Kolay, Y. (2003). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Sahip Olması Gereken Yeterlilikler. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.
- Turgut, M. (2021). *Etkili okul özelliklerine ilişkin bir meta analiz çalışması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uğurlu, C. T. ve Demir, A. (2016). Etkili Okullar İçin Kim Ne Yapmalı? *Mersin University Journal of the Faculty of Education / Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 53–75.
- Yagız, M.S. (2016). *İlkokulların Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi
- Yıldırım, İ. (2015). *Okul yöneticilerinin kişilik ve denetim odağı özelliklerinin öğretmenlerin iş doyumunu ve okul etkililiği açısından incelenmesi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Yılmaz, E. ve Öznacar, B. (2016). *Veli, ebeveyn- anne baba ve okul. İçinde, E. Yılmaz, A. Ünal, M. Çalışkan ve S. A. Sulak (Ed.), Eğitim Bilimlerinden Yansımalar, (ss.59-70). Konya: Çizgi Kitabevi*
- Yin Cheong Cheng (1996), School effectiveness and school Based management: a mechanism for development. The Falmer press. London, Washington. DC.
- Yirci, R. ve Berk, B. (2021). Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşlerine göre Etkili Okul Müdürü: Nitel bir Araştırma. *Journal of History School*, 50, 570- 598. <http://dx.doi.org/10.29228/joh.43166>
- Yumuşak, H. ve Korkmaz, M. (2021). Liderlik ve okul etkililiği düzeyleri arasındaki ilişki: bir meta analiz çalışması. *Erciyes Journal of Education*, 5(2), 121-148. <https://doi.org/10.32433/eje.980997>

- Yüner, B. ve Özdemir, M. (2020). Kolektif Öğretmen Yeterliği İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi. *Journal of Uludağ University Faculty of Education*, 33(2), 389-409. <https://doi.org/10.19171/uefad.605195>
- Zigarelli, M. A. (1996). An empirical test of conclusions from effective schools research. *The Journal of Educational Research*, 90(2), 103–110.

7. EKLER

7.1. EK 1: TEZLERİN SONUCU

TEZİN ADI	SONUCU
Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerini Karşılama Düzeyleri (İzmir Örneği)	Fen ve Anadolu liseleri normal ve meslek liselerinden etkili okul boyutları açısından en etkili okul türleridir.
Genel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Değişim Yönetimi Faktörlerine İlişkin Algıların Okul Etkililiği Açısından Değerlendirilmesi	Araştırma, değişim yönetiminin okul etkililiğini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.
İlköğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları ve Bu Davranışların Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisine İlişkin Algıları	Öğretmenlerin etkili okul algıları demografik değişkenlere göre anlamlı fark göstermemiştir.
Etkili Okul Değişkenlerinin Öğrenci Başarısı ile İlişkisi ve Okul Hesap Verebilirliği	Öğrencilerin akademik başarılarını en çok etkileyen faktör, evde sağlanan olanaklar olarak bulunmuştur.
Okul Paydaşlarının Görüşlerine Göre Etkili Okul Geliştirme	Araştırmada; öğretmenler etkili iletişim ve katılımcı karar alma süreçlerinin önemine dikkat çekmektedir.
İlkokulların Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi	Öğretmenler, yöneticilerin etkisini orta düzeyde bulmuş, mesleki gelişime yeterince önem verilmediğini belirtmiştir.
Okul Etkililiğinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi	Okul yöneticisi ve okul kültürü ile ortamı, öğretmenlerin iş doyumunu en fazla etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir.
Lise Müdürlerinin Destekleyici Liderlik Davranışlarının ve Kolektif Güvenin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Destekleyici liderlik, kolektif güven aracılığıyla okul etkililiğini artırmaktadır.
Yabancı Diller Okulunda Çalışan Takım Liderlerinin Okul Etkililiği Üzerine Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Takım çalışmasına dayalı yönetim sisteminin okul etkililiğini artırdığı belirlenmiştir.
Etkili Okul Özelliklerinin Dönüşümsel Liderlik ile Öğretmen Bağlılığıyla İlişkisi	Dönüşümsel liderlik, etkili okul özelliklerini doğrudan etkiler ve öğretmenlerin örgütsel bağlılığı ile etkili okul arasında aracı rol oynar.
Okul Müdürünün Dağıtımçı Liderlik Davranışları ile Okulların Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Okul müdürlerinin dağıtımçı liderliği arttıkça, okulların etkililiği de artmaktadır.
Okullardaki Stratejik Planlamanın Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Öğretmen görüşleri demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte; stratejik planlamanın, okul etkililiği algısını etkilediği görülmektedir.
Örgütsel Değerlerin Okul Etkililiğine Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Örgütsel değerlerle okul etkililiği arasında güçlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
Okul Yöneticilerinin Sahip Oldukları Teknolojik Liderlik Yeterlilikleri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	İnsan merkezli olma, destek ve vizyonun okul etkililiği üzerinde anlamlı etkisi vardır.
Okul Müdürlerinin Çevik Liderlik Özellikleri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Cinsiyet, mezuniyet ve kıdeme göre okul etkililiği algıları farklılık göstermektedir.
Etkili Okul Özelliklerine İlişkin Bir Meta Analiz Çalışması	Etkili okul ile okul kültürü arasında güçlü, iş doyumuna ile ise orta düzeyde pozitif ilişki vardır.
Etkili Okul Geliştirmeye İlişkin Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Etkili okulların, paydaş beklentilerini karşılarken motivasyon, pozitif iletişim ve iş birliğine önem vermesi gerektiği bulunmuştur.

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları ile Akademik Başarıları ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Etkili okul olarak görülen ortaokullar, öğrencilerin bağlılığını artırarak akademik başarıyı olumlu etkiler.
Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmen Performansı, Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Okul etkililiği, okul imajı ve öğretmen performansı akademik başarıyı etkiler.
Örgütsel Şeffaflık, Örgütsel Güven ve Örgüt Sağlığının Okul Etkililiğine Etkisi	İlkokul öğretmenlerinin, lise öğretmenlerine göre okullarını daha etkili algıladığı tespit edilmiştir.
Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları ile Okul İklimi Arasındaki İlişki	Etkili okul görüşlerinde, demografik değişkenlere göre fark bulunmamış, görüşler benzer olmuştur.
Stratejik Plan Uygulamalarının Etkili Okul Bağlamında İncelenmesi	Öğrenci odaklı stratejik plan, eğitim süreci ve okul kültürünü etkileyip kalıcılık sağlarken, veli ve çevre iş birlikleri uygulamada etkili olmamıştır.
Okul Müdürlerinin Paylaşılan Öğretimsel Liderlik Davranışları ile Okul Etkililiği İlişkisinde İşbirlikçi İklimin Aracı Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi	Okul müdürlerinin öğretimsel liderliği, okul etkililiğini artırmada önemli, işbirlikçi iklim ise bu süreçte aracıdır.

MAKALENİN ADI	SONUCU
Etkili Okullarda Karar Süreci	Müdür, okulun amaçlarını belirleyip olumlu bir ortam yaratmalı ve kaynakları etkili şekilde kullanmalıdır.
Etkili Okullar ve Öğretim Liderliği	Eğitim yöneticileri öğretim liderliği yapmazsa, okulun verimliliği düşer.
Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri	Öğrenciler öğretmenleri etkili okul kriterlerinde yetersiz bulmaktadır.
Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri	Etkili okullar, öğrencilerin öğrenme kapasitelerine uygun planlamayla, öğrencinin eğitim düzeyini doğrudan etkiler.
İlköğretim Okullarının Etkili Okul Özellikleri Açısından İncelenmesi	Eğitimde çağdaş değerler, uluslararası formasyon ve bilimsel gelişmelerin toplumsal sorunları aşmada önemli olduğu vurgulanmıştır.
İlköğretim Okullarında Oluşturulan Okul Kültürü ve Okulların Etkililiği Arasındaki İlişki	İlköğretim okullarında okul kültürü ile etkililik arasında güçlü ve pozitif bir ilişki vardır.
Etkili Okulun Bileşenleri: Bursa İli Örneği	Veli-okul iş birliği ve toplum desteği, okul etkililiğini artırmada önemli bir faktördür.
Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşleri	Etkili okul için uygun öğrenme ortamları, güçlü fiziksel yapı ve öğretim liderliğinde yetkin yöneticiler gereklidir.
Ortaöğretim Okullarının Etkili Okul Olmasında Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Roller	Etkili okul için okul müdürlerinin kültürel liderliği belirleyicidir.
Öğretmen ve Yönetici Gözüyle Etkili Okulda Yönetici Özelliklerinin Belirlenmesi	Okulların etkililiği, yöneticilerin etkililiğiyle doğrudan ilişkilidir.
Etkili Okullar ve Öğretim Liderliği	Okul yöneticileri, öğretim lideri olarak kaynak sağlar, iletişim kurar ve eğitim-öğretime katılarak liderlik yapar sonucuna ulaşmıştır.

Etkili Okul Yöneticisinin Epistemolojik İnançları ve Bu İnançların Öğretmenlerin Mesleki Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Algıları	Etkili okul yöneticileri, öğretmenlerin gelişimini destekleyen ve bilimsel düşünceyi önemseyen kişilerdir.
Devlet ve Özel İlköğretim Okullarının Etkililiğinin Araştırılması	Özel ilköğretim okulları, okul girdileri, iklimi, sağlanan koşullar ve öğretim-öğrenme sürecinde devlet okullarına göre daha etkilidir.
İlkokullarda Okul İklimi ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Olumlu bir çalışma ortamı, öğretmenlerin verimliliğini artırarak okulun etkililiğine katkı sağlar.
Okul Kültürü Bağlamında İlköğretim Kurumlarında Etkili Okul Değerlendirilmesi	Okul yöneticileri ve öğretmenler arasında okul kültürü açısından algı farkı yoktur.
Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri	Etkili okul için, etkili okul felsefesine inanan öğretmen ve yöneticiler gereklidir.
Okul Liderliği Davranış ve Uygulamalarının Okul Etkililiğini Sağlamadaki Rolüne İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi	Öğretmenler, okulun başarısında okul müdürünü kilit figür olarak görür ve okul çevresi ile velileri en zayıf boyutlar olarak değerlendirir.
Yönetici Öz-Yeterliği ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Eğitim düzeyi ile yönetici öz-yeterlik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.
Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarının Okul Etkililiği ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Örgütsel bağlılık ile okul etkililiği arasında çeşitli yönlerden olumlu ilişkiler mevcuttur.
Etkili Okullar İçin Kim Ne Yapmalı?	Etkili okulda en çok okul başarısı vurgulanırken, müdür kişilik özellikleri, öğretmen görev ve uzmanlık, öğrenci eğitim-öğretim, veli ise okul-aile ilişkileriyle ön plandadır.
Etkili Okul Müdürlerinin Liderlik Nitelikleri ile Öğretmenlerin Değişime Açık Olma Düzeyleri Arasındaki İlişki	Etkili liderlik nitelikleri ile öğretmenlerin değişime açıklığı arasında anlamlı bir pozitif ilişki vardır.
Türkiye’de Okul Etkililiği Araştırmalarına Genel Bir Bakış	Türkiye’deki etkili okul çalışmalarının çoğu okul etkililiğini tüm boyutlarıyla incelerken, yönetici etkililiği dışındaki boyutlara dair derinlemesine çalışmalar sınırlıdır.
Etkili Okulların Etkililiğinin Sürdürülmesinde Yönetici Faktörü	Okul yöneticileri, öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemeli ve öğrenci merkezli etkinlikler düzenlemelidir.
İlkokul Müdürlerinin Etkili Liderlik Davranışları ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Öğretmenler, yöneticilerin kaynak bulma konusunda yeterliliklerini düşük değerlendirmiştir.
Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullar Ne Kadar Etkili?	Araştırma, öğretmenlerin etkili okul algılarının orta düzeyde olduğunu göstermiştir.
Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu ve Okul Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki	Öğretmenler, iş arkadaşlarıyla doyum verici iletişim kurmadıklarında okullarını etkili olarak algılamazlar.
Okul Etkililiğinin Bir Yordayıcısı Olarak Öğretmen Liderliği	Okul programı ve eğitim öğretim süreci en etkili boyuttur, öğretmen liderliğinin okul etkililiği ile pozitif ilişkidir.
Etkili Okul Müdürlerinin Özellikleri	Etkili müdürler, teknik yeterliklerin yanı sıra insani özelliklere de sahip olmalıdır.

Etkili Okul Olma Özelliklerinin Öğrenciler, Okul Ortamı ve Veliler Açısından Değerlendirilmesi	Anadolu Liselerinde yöneticiler ve öğretmenler okul ortamını etkili bulmuşlardır.
Ortaokullarda Okul İklimi ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Öğretmenler, etkililiği öğretme gücü, iş birliği, başarı, gelişim, yenilikçilik ve liderlik gibi kavramlarla tanımlar.
Türkiye’de Etkili Okul Araştırmaları: Ampirik Araştırmaların Analizi	Etkili okul için öğretmenlerin mesleki gelişimi, okul-çevre iş birliği, ortak vizyon ve nitelikli öğrenme ortamları önemlidir.
Okul Etkililiğinde Öğretimsel Liderlikten Çok Daha Fazlası: Pedagojik Liderlik	Etkili okul oluşturmada pedagojik liderlik gereklidir.
Proje Kapsamında Olan ve Olmayan AİHL’ nin Etkili Okul Özelliklerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi	Proje kapsamındaki AİHL, tüm boyutlarda daha etkili olup, yönetici ve öğretmenler tarafından tamamen etkili olarak kabul edilmektedir.
Okul Müdürlerinin Planlama Sürecinde Öğretmen Beklentilerini Karşılama Düzeyinin Etkili Okul Oluşturmadaki Rolü	Bireysel planlama, okul yöneticisinin personelle iletişimini olumsuz etkiler ve etkili okula ulaşmayı engeller.
Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Etkililiği ile Kolaylaştırıcı Okul Yapısı ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki	Okul yapısı, eğitim-öğretim, okul etkililiği ve akademik iyimserlik arasında pozitif ilişkiler vardır.
İyi Okul-Kötü Okul: Etkili Okul Açısından Ücretli Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	Ücretli öğretmenler, iyi okulda fiziki imkanlar ve teknoloji, kötü okulda ise nitelsiz yönetim ve olumsuz yönetici davranışlarını etkili bulmuştur.
Öğretmenlerin İşe Angaje Olmaları ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Okulların verimli olması için öğretmenlerin olumlu tutum geliştirmeleri gereklidir.
Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları ve Mesleki Aidiyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	Öğretmenlerin etkili okul algıları arttıkça mesleki aidiyetleri de artmıştır.
Kolektif Öğretmen Yeterliliği ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi	Öğretmenlerin kolektif yeterlik inançları, okul etkililiğini olumlu yönde etkiler.
Algılanan Okul Etkililiği Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması	Algılanan Etkili Okul Ölçeği’ nin geçerli ve güvenilir ölçümler üreten bir ölçek olarak kullanılabileceği söylenebilir.
Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleriyle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Etkili okullar, değişime açık bir iklime sahiptir.
Okul Etkililiğinde Performans Değerlendirme ve Örgütsel Adalet Kavramlarının Alan yazın Çalışmalarıyla İncelenmesi	Araştırmalar sonucunda öğretmenlerin performanslarının artmasının okulların etkililiğini doğrudan etkilediği görülmektedir.
Okul Yöneticilerinin Değişimi Yönetme Yeterlikleri ile Algıladıkları Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri arttıkça okulların etkililik düzeyi de artmaktadır.
Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları ile Akademik Başarıları ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Öğrencilerin etkili okul algıları güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır.

Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışları ile Etkili Okul Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Öğretmenlerin etkili okul algıları çok yüksek seviyededir.
Okul Müdürlerinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	Okul müdürlerinin etkililiğini sınırlayan birçok bireysel, örgütsel ve çevresel etken bulunmaktadır.
Okul Etkililiği Önündeki Engellere İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri	Okul etkililiği önündeki engeller sekiz alt temadan oluşur ve okul müdürleri bu engelleri zorluklar olarak algılar.
Okul Etkililiği Konulu Tez ve Makalelerin İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması	Okul etkililiği araştırmaları genellikle Batı, Kuzeydoğu ve Güneydoğu Anadolu’da yapılmıştır.
Etkili Okulun Bileşenleri: Kahramanmaraş İli Örneği	Öğretmenlerin etkili okul algıları yüksek olarak belirlenmiştir.
Liderlik ve Okul Etkililiği Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Meta Analiz Çalışması	Örneklem en çok Batı, Kuzeydoğu, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul’da yoğunlaşmış; çalışmaların çoğunu yüksek lisans tezleri oluşturmuştur.
Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Etkili Okul Müdürü Algılarının İncelenmesi	Etkili okul müdürü özelliklerine ilişkin öğretmen algıları cinsiyet ve branşa göre değişmezken; eğitim düzeyi, yaş ve 8–15 yıl hizmet süresine göre anlamlı farklar görülmüştür.
Okul Müdürlerinin Yönetim Becerileri ile Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Müdürlerin yönetim becerilerinin okul etkililiğini etkilediği görülmüştür.
Etkili Okul ve Etkili Okul Yönetiminde Rol Oynayan Öğeler	Etkili okullarda başarı, personelin özverisine bağlıdır.
Paylaşılan Liderliğin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Okul müdürlerinin paylaşılan liderlik davranışları ile okul etkililiği arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki vardır.
Okul İklimi ve Okul Etkililiği İlişkisindeki Eğilim: Pisa Verilerinin İkincil Analizi	Öğretmen yetkinliklerinin artırılması, okul etkililiğini destekler.
Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri ve Eğitimde Verimlilik	Eğitim girdileri ile öğrenci başarısı arasında net bir ilişki kurulamadığı belirlenmiştir.
Algılanan Okul Etkililiğinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	Öğretmenlerin demografik çeşitliliğe göre etkili okul algıları değişmektedir.
Ortaokul Öğrencilerinin Okul Etkililiği Algıları ile Okul Terki Düşüncelerinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması	Düşük etkililiğe sahip öğrenciler, okul ortamını saygısız, adaletsiz ve güvensiz olarak tanımlamıştır.
Okul Yöneticilerinin Yönetim Becerilerinin Etkili Okul Bağlamında Değerlendirilmesi	Yöneticilerin adalet kavramının okul etkililiğinde en önemli kavram olduğu belirtilmiştir.
Karizmatik Liderlik ile Kolektif Öğretmen Yeterliğinin Okul Etkililiği Üzerindeki Rolü	Okul yöneticileri, yenilikleri desteklemeli; öğretmenler ise işbirlikçi bir okul kültürü oluşturmalıdır.
Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmenlerin Performansı ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü	Okul imajı akademik başarıyı yordayan önemli bir faktör olarak belirlenmiştir.
Öğretmen Görüşlerine Göre Etkili Okul Özellikleri	Etkili okullar, düzenli eğitim, öğrenci odaklılık, güçlü iletişim, eşitlik, aktif katılım ve başarı odaklılık gibi özelliklere sahiptir.

Etkili Okul Liderliğinin Önündeki Etkenler	Etkili liderlik, katılımcı ve sistematik yaklaşımlar gerektirir.
Öğretmenlerin Örgütsel Adalet ile Çalıştıkları Okulun Etkililiğine İlişkin Algıları	Öğretmenlere göre; okul müdürlerinin adil yönetim ve şeffaf iletişimi, okul etkililiğini artırır.
Ortaöğretim Öğrencilerinin Beklentilerine Göre Etkili Okul Yöneticisi	Etkili okul yöneticileri, iyi iletişim becerileri ve olumlu kişisel özelliklere sahip olmalıdır.
Etkili Okulun Oluşmasında Öğretmenlerin Etkin İletişim Becerileri	Genç öğretmenlerin iletişim becerileri, deneyimli öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur.
Öğretmenlerin Etkili Okul Özelliklerine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi: Nitel Bir Çalışma	Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına cevap verme ile ilgili görüşler, önceki araştırmalarla uyumludur.
Öğretmen ve Yöneticilerin Etkili Okul ile İlgili Görüşleri	Etkili okul için ortak vizyon ve iş birliği önemlidir.

NAME OF THE THESIS	CONCLUSION
Effective Governors- Effective Schools? a Study of Governor Effectiveness and Its Association with School Effectiveness	Bulgular, okul yöneticilerinin çabalarının okulun etkililiğiyle ilişkili olduğunu göstermektedir.
School Governance Capacity Building: Implications for Effective School Management	Okul yönetimlerinin, etkili yönetim için gerekli donanımına sahip olmaları gerekmektedir.
A School in Its Community How an Effective School Shares Its Understanding of Literacy with Bangladeshi Parents and Children	Okullar, öğrencilerin güçlü yönlerini destekleyerek etkili olur ve başarıyı artırabilir.
Teacher Perceptions Of Factors Impacting On Student Achievement in Effective And Less Effective Urban Elementary Schools	Etkili ve etkisiz okullar arasındaki fark, öğretmenlerin veliler ve meslektaşlarıyla iş birliği yapma fırsatlarının azlığından kaynaklanabilir.
Teacher Personal and School Culture Characteristics in Effective Schools: Toward a Model of a Professional Learning Community	Etkili bir okul kültürü, öğretmenlerin meslekte kalma isteğini artırır.
Comparison Of Ninth Grade Student Level Of Competency in Spanish, Mathematics, And English in Effective And Noneffective Middle Schools to Their Perception Of School Climate	Öğrencilerin başarıya ulaşabilmeleri için olumlu bir okul iklimi gereklidir.
A Comparison Of The Extent To Which Charter Schools in States With Strong And Weak Charter School Laws Implement The Effective Schools Correlates	Charter (özel okul türü) okul yöneticileri etkili okul özelliklerinin her durumda karşılandığını belirtmişlerdir.
Partnership Between Schools 'Causing Concern' And 'Effective Schools' as a strategy for Improvement: An Investigation Of Six Partnerships	Yerel eğitimcilerin başarıya ulaşabilmesi için birbirleriyle iş birliği yapması gerekmektedir.
Alternative School Administrators and Teachers Perception o f Effective School Correlates in the Organizational Culture and Operation o f Alternative Schools	Öğretmen ve yöneticiler arasında etkili okul korelasyonlarını entegre etme konusunda bir fark yoktur.

What Would Newly Qualified Teachers Appointed in Cyprus Primary Schools Expect From an Effective School-Based Induction Programme? Recommendations for the Introduction of an Effective School-Based Induction Programme	Öğretmenlik zorlaştıkça, yeni başlayanlar için uyum süreci güçleşecek dolayısıyla destek programlarına ihtiyaç artacaktır.
Principal Leadership And School Effectiveness: Perspectives From Principals And Teachers	Etkili liderlik öğrenci başarısını artırmada önemli rol oynar.
School Principals: Illuminating The Behaviors And Practices Of Effective School Principals in Challenging Public School Contexts	Güçlü öğretimsel liderlik meslektaş iş birliği gerektirir.
Collective Efficacy, Organizational Citizenship Behavior And School Effectiveness in Alabama Public High Schools	Kollektif etkililik ile okul etkililiği arasında anlamlı bir ilişki vardır.
School Effectiveness in Juvenile Detention Facilities: A Case Study	Sosyal yapılandırıcılık sürekli gelişen bir olgudur.
The Perceptions of Teachers of the Impact of School Principal Leaderships' on School Effectiveness in Two Schools in Namibia	Okullar toplumlardan ayrı düşünülemez.
The Relationship Between Louisiana Middle School Parent Perceptions Of School Effectiveness And School Performance Scores	Ebeveynler okulla ilişki içinde olmalıdır.
Power And Authority As An Aspect Of School Effectiveness	Okul yönetimi iletişim ve güç paylaşım ile etkililiğini artırır.
Collaboration Between School Governing Bodies And School Management Teams As An Aspect Of School Effectiveness	Okul yönetim ekipleri ve okul yönetim kurulları arasındaki iş birliği okul etkililiğine katkı sağlar.
The Relationship Between School Effectiveness And Student Achievement: A Study Of Middle School Performance in Palm Beach County, Florida Since The Implementation Of Nclb	Okulların başarı farkı, zayıf ev-okul ilişkileri ve öğrencilerin ailevi durumları gibi sorunlarına çözüm bulunmalıdır.
School Transformation: Reproducing Effective High School Leadership	İlişkisel güven etkili okul müdürlüğü için önemli bir bileşendir.
The Relationship Between School Climate, Trust, Enabling Structures And Perceived School Effectiveness	Okul paydaşlarının arasındaki güven ilişkisi okul etkililiği üzerinde etkisi yoktur.
A Study Of Support Services in Schools And Their Relationship With School Effectiveness in American Public Schools: Findings From The School And Staffing Survey	Okul rehberlik hizmetleri okullarda en çok verilen hizmettir.
Using Tıms 2007 Data To Examine Stem School Effectiveness in An International Context	Çeşitli okul etkililiği faktörleri, STEM başarısını belirlemede önemlidir.
Teachers' Perceptions Of Their Use Of Reflective Practices And Their Perceptions Of School Effectiveness in Middle Schools Of The Alabama Black Belt Region	Yansıtıcı uygulama teşvik edildiğinde, öğretmenler bu uygulamayı güçlendirebilir.
Distributed Leadership in Cyprus Secondary Education: Teachers Perceptions For School Improvement And School Effectiveness	Yöneticiler öğretmenlere kıyasla okul kültürü ve liderlik konusunda daha yüksek algıya sahiptirler.
School Climate And Building Highly Effective Schools: How Student Perception Of School Structure And Supportive Learning Environments Affect Their Enjoyment Of School	Destekleyici okul ortamı, öğrencilerin okula devamlılığında olumlu etkiye sahiptir.
The Significant Correlation Between School Board Member Training And Effective School Governance	Öğrenci başarısı, okul kurulu üyelerinin mesleki gelişime verdiği önemle doğru orantılıdır.

Utilising a School Effectiveness Approach to Measuring Non Cognitive Outcomes for SEAL Programme	Ebeveyn katılımlı uzun vadeli programlar, maliyetli olsa da akademik ve sosyal kazanımlar sağlamıştır.
My School Is Better Than Yours: Perceptions Of Students, Teachers, Principals, And Parents Of Low-Income Transient Effective Schools	Düşük gelirli okulların etkili olabilmesi için güven ve bağlılık önemlidir.
A Synthesis of Theory and Research on Principal Leadership, School Culture, and School Effectiveness	İş güvenliği ve terfi, okul etkililiğiyle bağlantılıdır.
A Case Study Of School Improvement, School Effectiveness And Student Achievement	Öğrenci başarısını artırmak için güçlü hesap verilebilirlik sistemi kurulmalıdır.
Academic Optimism And Organizational Climate as Predictors of Academic Achievement and School Effectiveness	Etkili okullar, olumlu okul iklimi ve akademik iyimserliğe sahip olmalıdır.
Education in the Era of Rising Inequality and the Distribution of School Effectiveness	Eğitimdeki eşitsizliği erken yıllarda önlemek, başarı farklarını kapatmada etkilidir.
The Difference Between More Effective and Less Effective Alternative Schools: A Study of Alternative Schools in the Greater Los Angeles Area	Aile katılımı fazla olan ve ders dışı etkinlikleri daha az olan okullar daha etkilidir.
Teacher Academic Optimism And Collaboration The Catalyst For Parent Trust, Parent Involvement, Parent Collaboration And School Effectiveness	Öğretmen akademik iyimserliği etkili okullar için önemlidir.
Teachers' Perceptions of Elementary School Principals' Leadership Attributes and Their Relationship to School Effectiveness	Başarılı okullar için müdürlerin gerekli özelliklere sahip olması gerekir.
The Impact Of Authentic Leadership On School Effectiveness: A Case Study Of The Characteristics Of Educational Leaders in Turnaround Schools	Başarılı okul yöneticileri öğrencilerin başarısı için savunuculuk yapar.
Teachers' Perceptions Of The Relationship Between Principals' Instructional Leadership, School Culture And School Effectiveness in Secondary Schools in Pakistan	Müdürlerin okullarını teşvik etme durumları liderlik becerileriyle ilgilidir.
Leadership Effectiveness of School Principals and Institutional Development: The Overarching Role of Leaders' National Culture in Arabic Schools in UAE.	Müdürlerin ulusal kültürü, okul liderliklerini etkiler.
Assessing the Effectiveness of New Hampshire Elementary Schools: An Effective Schools Approach	Düşük gelirli öğrencilerin oranı okul etkililiği etkiler.
Teacher Autonomy And Centralization: Predicting School Effectiveness	Okulun sosyoekonomik durumu okul etkililiğini etkilemez.
Indiana Alternative Education Programs And Schools: Educator Perceptions Of Lezotte's Correlates Of Effective Schools And The Indiana A-F Grading System	Çalışma, Lezotte'nin Etkili Okul Korelasyonundaki hesap verilebilirlik alanının Indiana okullarına uygun olduğunu açıklamıştır.
The Relative Contribution Of Transformational Leadership, Socioeconomic Status, And Years Of Principal Experience On Overall School Effectiveness	Öğrencilerin sosyoekonomik durumu öğretmenlerin okul etkililiği algılarını değiştirebilir.
Teacher-Student Relationships and School Effectiveness	Olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri, öğrenci başarısı için önemlidir.
Leading Effective Change in Schools Of The 21st Century: The Attributes, Behaviors, And Practices Of Effective School Principals	Başarılı değişim için etkili okul liderlerinin olumlu kişisel özelliklere sahip olması önemlidir.

Relationship Between Principals' Managerial Behaviour And School Effectiveness in Kwara State Secondary Schools	Eğitimde başarı için etkili yönetsel davranışlar önemlidir.
A Relationship Between Mission Statements and School Effectiveness in Faith-Based Elementary Schools in the State of Nebraska	Etkililik ölçütleri dini hedeflerle uyumlu olursa, ölçüm tarafsız olabilir.
Exploring How Catholic School Leaders Use The National Standards And Benchmarks For Effective Catholic Schools As A Framework For Accreditation: A Single Case Study	Katolik okul liderleri, akreditasyon için ulusal standartları temel alır.
The Essence Of Novice Elementary Principals' Experiences While Sustaining Successful, Effective Schools	Etkili liderlik, okul kültürü, topluluk katılımı ve sürdürülebilir başarıyı gerektirir.
Framework Of Learning For The Colorado Highly Effective School Library Program	Öğretmen kütüphanecilerinin desteklenmesi gerekmektedir.
Effective School Board Presidents: Team Dynamics and Teamwork Strategies During Times of Complex School Board Decisions	Okul kurullarının etkili olabilmeleri için kurul üyeleri ile birlikte hareket etmesi gerekmektedir.
Fostering Effective School-University Partnerships Within Teacher Preparation Programs: Lessons from Leaders in a Qualitative Case Study	Liderler etkili olabilmek için birden fazla liderlik çeşitliliğinin olduğunu kabul etmelidir.
Leadership Perceptions Of The Affective Domain in Alabama's Effective Middle Schools	Etkili okul liderleri öğrenme çeşitlerine olumlu algılara sahiptir.
Retaining and Supporting Effective Elementary School Principals Through Collaborative Teams and Data-Informed-Decision-Making	DIDM, Data-Informed Decision Making (Veri Tabanlı Karar Verme), okullarda kullanılırsa başarıyı artırabilir.
Middle School Teachers' Perceptions Of The Effectiveness And Relevance Of Mandated Professional Development	Öğrencilerin ve eğitimcilerin ihtiyaçlarına uygun eğitimler sağlanmalıdır.
Law Enforcement in Schools: The Perceived Role And Effectiveness Of School Resource Officer Programs	Hukuk ve eğitim profesyonelleri, SRO' nun sorumlulukları konusunda kafa karışıklığı yaşamaktadır.

ARTICLE	CONCLUSION
Understandings, Practices and Efficacies of Servant Leadership for Effective Schooling: Perspectives from Selected Schools in South Africa	Etkili öğretim için güven ve şefkat gibi özelliklerin olduğu bir ortam gereklidir.
Does a School Make a Difference? Perceptions of an 'Effective School'	Katılımcılara göre etkili okul; liderlik, okul kültürü gibi özelliklere sahip olmalıdır.
Are Middle Schools More Effective? The Impact of School Structure on Student Outcomes	Ortaokullar başarıları düşük olan öğrencileri yeterince destekleyememektedirler.
Controlling As A Managerial Function- A Factor For An Effective School	Etkili okullar için yeni fikirlerin keşfine önem verilmelidir.
Educational Effectiveness The Development of the Field	Eğitim ortamında kapsamlı bir etkililik anlayışı hâkim olmalıdır.
Differences in School and Instruction Characteristics between High, Average, and Low Effective Schools	Araştırmaya göre sadece eğitim liderliği etkililikle negatif ilişkide bulunmuştur.
What Makes Schools Effective? A Comparison between School Communities in Australia and the USA	Etkili okullar, olumlu anlamda birçok özelliğe sahiptir.
A Comprehensive Framework For Effective School Improvement	Etkili okul için çerçeveler uygulayıcılar, araştırmacılar için değişebilir.
Teacher Leadership And School Effectiveness in The Primary Schools Of Maldives	Okul etkililiği için olumlu ortam, açık iletişim gibi belirleyici unsurlar bulunmaktadır.
School Effectiveness and School Improvement in Context: The Case of South Africa	Okul geliştirme stratejileri ihtiyaçlarla aynı orantıda olmalıdır.

School Management and The Struggle for Effective Schools	Araştırma sonunda, sorunun ne olduğunu bilemeyen eğitimciler çözümü de bulamadıklarını fark etmişlerdir.
Educational Achievement And Effective Schools: Examples Of Best Practice	Öğrenci başarısını artırmak için değişime açık olmak gerekmektedir.
Leadership Practices in Effective Schools in Disadvantaged Areas of Canada	Etkili okul liderleri karar alma süreçlerine öğretmenleri dahil eder.
Some Model Suggestions For Measuring Effective Schools	Okullar bulundukları ortama göre değerlendirilmelidir.
Examining the Correlates of Effective Schools in Short-Term Juvenile Hall Schools	Etkili okullar öğrencilerin yaşamlarında önemli bir yere sahip olduğu için vazgeçilmezdir.
Effective Schools: Reality of Utopia?	Okul etkililiği için her katılımcı önemlidir.
Elementary School Administrators and Their Roles in the Context of Effective Schools	Okul müdürleri, etkili okullar için kilit rol üstlenmektedirler.
Understanding Effective High Schools: Evidence for Personalization for Academic and Social Emotional Learning	Çalışma, öğrenci başarısını artırmak için PASL yaklaşımının kritik olduğunu vurgulamaktadır.
Effective School Performance Stages at Public Senior High Schools in Indonesia	Okul müdürü liderliği ile etkili okul özellikleri arasında ilişki vardır.
Predicting the Effectiveness of School Principals Based on Fiedler's Leadership Model	Okul yöneticileri öğretmenler ile etkili iletişim kurmalıdır.
Effective and Inclusive Schools? Attention to Diversity in Highly Effective Schools in the Autonomous Region of the Basque Country	Etkili okullarda belirlenen uygulamalar diğer okullarda da kullanılabilir.
Linking School-Based Management And School Effectiveness: The Influence Of Self-Based Management, Motivation And Effectiveness In The Arab Education System in Israel	Kendi kendini yönetme boyutları ile okul etkililiği arasında pozitif ilişki vardır.
School Effectiveness And Students' Perceptions Of Teacher Caring: A Multilevel Study	Etkili bir okul yönetimi hem öğretmen hem öğrenci için olumlu etki yaratır.
Effective School Leadership According To The Perceptions Of Principals And Physical Education Teachers	Müdürlerin yeterlilikleri belirli eğitimlerle iyileştirilmelidir.
Effective Schools 10 Years On: Factors And Processes Enabling The Sustainability Of School Effectiveness	Dezavantajlı okullarda okul etkililiğini sağlamak oldukça zordur.
Mindful Principals in Effective Schools: Mediating Role of Organizational Climate and Organizational Citizenship Behavior	Örgütsel iklimin okul etkililiği üzerinde doğrudan etkisi vardır.
Update on Effective Schools: Findings and Implications from Research and Practice	Öğrenciler ve paydaşlar okul etkililiği için sürdürülebilir programlar uygulamalıdır.
Leadership and School Climate in Effective Schools: A Meta-Analysis	Okul etkililiği ile liderlik arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır.
Training School Teachers to Deliver a Mindfulness Program: Exploring Scalability, Acceptability, Effectiveness, and Cost-effectiveness	Öğretmenlerin kişisel farkındalık becerilerini artırmak için kurslar faydalıdır.
Effective School Leadership in High-Performing High-Poverty Elementary Schools in South Texas	Okul etkililiği için yöneticilerin liderlik özelliklerinin yüksek olması gerekir.
School Effectiveness For Education For Sustainable Development (ESD): What Characterizes An Effective School Organization?	ESD etkili okullar için hala keşfedilmemiş bir alandır.
What is Published in Impact Journals on School Effectiveness? A Systematic Review of Research Results and Methods	Okul etkililiği ve okul geliştirme çalışmalarının birbirine entegre edilmesi gerekmektedir.
The Characteristics Of Teachers in Effective Schools: A Secondary Analysis Of Talis	Öğretmenlerin öz güveninin öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu etkisi vardır.
Building A Conceptual Framework For An ESD-Effective School Organization	Yeni ESD- etkili okul organizasyonu çerçevesi örnek olarak kullanılabilir.
Effective School Research in Turkey: Content Analysis of Articles	Türkiye'de etkili okul çalışmalarının ortak sonuçları belirlenmiştir.
Researching Effective School Qualities and School Culture in Schools That Apply International Baccalaureate Primary Years Programme (PYP) in Turkey	IB eğitimini alan yönetici ve öğretmenler birçok alanda daha fazla öğrenme kaynağı elde edebilirler.

School Effectiveness for Education for Sustainable Development (ESD): What Characterizes an ESD Effective School Organization?	Katılımcılar, çerçevenin ESD-etkili okulların sahip olduğu özellikleri büyük ölçüde onaylamışlardır.
Management Of Principals' Social Skills As Correlates Of Effective School Organization in Public Secondary Schools in Enugu State, Nigeria	Müdürlerin kişilerarası iletişim becerileri etkili okullar için önemlidir.
Health First: Critical Success Factors (CSFs) Underpinning Effective School Management in the COVID-19 Era – A Quadruple Model	Öğrenme için paydaşların fiziksel ve zihinsel sağlığı da önemlidir.
What Is the Role of Organizational Cynicism in School Effectiveness	Örgütsel sinizm okul etkililiğini olumsuz etkiler.
Principals' Social Skills, Emotional And Work Attitude Management For Effective Secondary School Administration in Enugu State	Okul müdürleri okula karşı olumlu tutum sergilemelidirler.
Developing And Proposing Rational And Valid Principles For Effective School Governance in England	Çalışmadaki ilkeler pratiğe dayalı temel sağlamaktadır.
Dissemination, Implementation, and Evaluation of an Effective School-Based Intervention to Promote Physical Activity in Adolescents: A Study Protocol	Sağlıklı davranışlar teşvik edilmelidir.
Toward Agenda 2030 In Education: Policies And Practices For Effective School Leadership	Okulların özerkliği başarı için gereklidir.

MAKALE ADI	YAZAR	DERGİ	YIL	S.S	ÖRNEKLEM	YÖNTEM	SONUÇ	SONUÇ-	ÖNERİLER
Etkili Okullarda Karar Süreci	Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÇELİKTE	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2001	12	Kayseri Melikgazi ve Kocasinan merkez il elerinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 16 genel lise	örnek olay tarama modeli	Etkili okul kendiliğinden, rasgele ve hiç bir çaba harcanmadan ortaya çıkan bir kurum değildir. Söz konusu okul tür özellikle bilinçli olarak yapılan etkinliklerin bir sonucudur ve bu etkinliklerin baş mimarı da hiç kuşkusuz okul müdürüdür. İşte burada okul müdürüne düşen görevler okulun amaç ve görevlerini açık-seçik tanımlamak, okulda sağlıklı bir atmosfer yaratmak, en önemlisi de kurum kaynaklarını, programları ve öğretimi olumlu yönde etkileyecek yönde kullanmaktır.	zihinsel hazırlık, açık görevler, sağlıklı okul atmosferi, kurum kaynakları	Bilgi yok
Etkili Okullar Ve Öğretim Liderliği	Doç. Dr. Servet ÖZDEMİR, Arş. Gör. Ferudun SEZGİN	Sosyal Bilimler Dergisi	2002	17	spesifik bir sayı veya grup verilmemiş.	Literatür taraması ve anket çalışmaları	Eğitim yöneticileri, öğretim liderliği rollerini üstlenmezlerse, okul etkinliklerinin verimliliği azalır.	örgütün ihtiyaçları ve amaçları, etkili öğretim lideri, öğretimsel kaynaklık, güçlü iletişim, önderlik	Okul yöneticileri, öğretim lideri olarak, personeline öğretimsel kaynaklık yapabilmelidir. Eğitim-öğretim etkinliklerine ve okulun amaçlarına ilişkin yüksek beklentiler içinde bulunmalıdır. Okulda eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmalı, öğretmenlere ve diğer okul personeline gerekli kaynakları sağlamalı, okulda etkili bir iletişim sisteminin kurulmasında önderlik etmeli, okulda tüm taraflar arasında güçlü bir iletişim ve etkileşim sağlamalı, okulun her alanında her an görünür nitelikte bir kişi olmalıdır
Ortaöğretim Kurumlarının Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeyleri	Yrd. Doç. Dr. Zihnal ÇUBUKÇU, Öğr. Gör. Pınar GİRMEN	Sosyal Bilimler Dergisi	2006	16	782 öğrenci ve 69 öğretmen	tarama modeli	Okul yöneticileri, etkili okulun önemli bir unsuru olarak görmekte ve hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından "başarıya önem verme ve destekleme" açısından olumlu algılanmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin karar süreçlerine katılımı konusunda olumlu algılsa da, genel olarak öğrenci algıları öğretmenlerin etkili okul kriterlerini tam olarak karşılamadığı yönündedir.	okul kültürü, okul çevresi ve veliler, okul-aile iletişimi,	Okulda, çevrenin ve velinin okulu benimsemesi için çeşitli etkinlikler yapılmalı ve okulların kapıları çevreye açılmalıdır. Öğretmenlerin sürekli olarak niteliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Okul kültürü ile ilgili olarak ortaöğretim okullarında, okulun değerlerini yansıtan geleneksel törenleri oluşturulmalıdır.

Etkili Okulun Eğitim-Öğretim Süreci Ve Ortamı Boyutlarının Nitelikleri	Dr. İsmail BAŞTEPE	Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi	2009	8	örnekleme bir bilgi bulunmamaktadır	literatür taraması	Etkili okulların, öğrencilerin öğrenme kapasitelerine göre planlanmış öğrenme süreçlerine sahip olması ve demokratik bir yönetim biçimi olması gerektiği; etkili bir eğitim-öğretim sürecinin ve ortamının, öğrencinin eğitim düzeyi ve niteliğini doğrudan etkilediği belirtilmektedir	Demokratik yönetim biçimi, sosyal, eğitsel, bedensel gelişim, eğitimsel boyut	Etkili öğretme ve öğrenme boyutunu sağlayan eğitim-öğretim süreci ve ortamı boyutları geliştirilmeli, ödüllendirme sistemi olmalı, eğitim ortamı eğitim teknolojisiyle donatılmalı, iyi bir fiziksel yapıya sahip olmalı
İlköğretim Okullarının Etkili Okul Özellikleri Açısından İncelenmesi	Dr. Ahmet AYIK, Y.Doç. Dr. Şükür ADA	Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi	2009	24	40 yönetici ve 361 öğretmen	tarama yöntemi	Eğitimde çağdaş değerlerin ve uluslararası formasyonun önemi vurgulanmış, bilimsel gelişmelerin toplumsal sorunları aşmada kaçınılmaz olduğu ifade edilmiştir	Okul ortamı, eğitim öğretim süreci, öğrenci, veli boyutları, mesleki kıdem, eğitim düzeyi	Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütü okul yöneticileri ve öğretmenlere etkili okul konusunda bilgilenmeleri yönünde yeni çalışmalar yapılmalıdır. Öğrencilere kendilerinden neler beklendiğine ilişkin ve okul başarıları ile ilgili beklentilerinin yükseltilmesine yönelik rehberlik çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir. Velilerin okulu ve öğretmenleri sıkça ziyaret etmeleri konusunda okul yönetimi ve öğretmenler daha fazla çaba içinde olmalı, onların okula maddi manevi katkıda bulunmaya isteklendirilmeli, okulun kendilerinden neler beklediğinin bilinci ve sorumluluğunun oluşturulması rehberlik çalışmaları yapılmalıdır.

İlköğretim Okullarında Oluşturulan Okul Kültürü Ve Okulların Etkililiği Arasındaki İlişki	Ahmet AYIK, Şükrü ADA	Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2009	18	2007–2008 eğitim öğretim yılında Erzurum il merkezindeki 72 resmi devlet ilköğretim okulunda görev yapan 40 yönetici ve 361 öğretmen	Betimsel çalışma	ilköğretim okullarında oluşturulan okul kültürü ile okulların etkililiği arasında yüksek düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır.	okul kültürü, öğretmen boyutu, okul aile işbirliği, okul kültürü	Yönetici ve öğretmenlere okul kültürü ve kültürel liderlik ile ilgili hizmet içi eğitim çalışmalarının düzenlenmesi önerilmektedir. Okul yöneticilerinin atanmasında eğitim durumu birinci tercih sebebi olmalı, eğitim yönetimi alanında yüksek lisans ve doktora yapmış olanlar tercih edilmeli, bu durumda yeterli kimse yoksa sınavlarda başarı gösteren öğretmenler hizmet içi eğitimden geçirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra örgütü okul yöneticileri ve öğretmenlere etkili okul konusunda bilgilencikleri yönünde üniversitelerle işbirliği içinde yeni çalışmalar yapmalıdırlar.
Etkili Okulun Bileşenleri: Bursa İli Örneği	Feyyat GÖKÇE, Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN	Uludağ Üniversitesi Eğitim Dergisi	2010	35	Bursa merkez ilçelerindeki devlete bağlı ilköğretim okullarında görevli 385 öğretmen	betimsel bir araştırma	Öğretmenlerin örgütsel bağlılığı, iş doyumu ve karar alma süreçlerine katılımı okul etkililiği açısından kritik bir faktördür. okul-çevre ilişkilerinin güçlendirilmesi gerektiği belirlenmiştir. Veli-okul iş birliği ve toplum desteği, okul etkililiğini artırmada önemli bir faktördür.	örgütsel bağlılık, mesleki gelişim, okul-çevre ilişkileri, öğretmen motivasyonu, dönüşümcü liderlik	Etkili okulun oluşturulmasında, personel-müdür iletişimi iyi kurulmuş olmalı, okul-veli işbirliği güçlendirilmeli, hizmetiçi eğitimlere önem verilmeli. Bu konuda yapılan çalışmalar artırılmalı.
Etkili Okul Ve Etkili Okul Müdürlüğüne İlişkin Öğretmen Görüşleri	M. Akif HELVACI, İsmail AYDOĞAN	Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2011	24	Araştırma 2009-2010 yılında Uşak ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 105 öğretmen	nitel araştırma tekniği	etkili okulun en önemli boyutunun eğitim-öğretim süreci olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, eğitim-öğretim ortamları etkili öğretim ve öğrenmeyi gerçekleştirecek nitelikte olmalı ve eğitim teknolojisiyle donatılmalıdır. Okul eğitimsel etkililiği gerçekleştirecek iyi bir fiziksel yapıya sahip olmalıdır. Bunun yanı sıra, okul müdürlerine öğretim liderliği alanında gerekli bilgi, beceri ve tutum kazandırılmalıdır.	etkili okul kültürü, öğrenci merkezli eğitim, okul-veli ilişkisi, okul iklimi ve kültürü	Okullar etkili öğrenmeyi gerçekleştirecek teknolojiyle donatılmalı, iyi bir fiziksel yapıya sahip olmalı. Okul müdürü etik liderlik, değişim liderliği ve kültürel liderlik eğitimleri almalı.

Ortaöğretim Okullarının Etkili Okul Olmasında Okul Müdürlerinin Kültürel Liderlik Rollerini	Sinan YÖRÜK, Bahar ŞAHİN	Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi	2012	16	2010-2011 eğitim-öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde bulunan 240 ortaöğretim kurumu öğretmenleri ve 48 ortaöğretim kurum idarecisi olmak üzere toplam 288 kişi	betimsel tarama modeli	ortaöğretim kurumlarının etkili okul olmasında okul müdürlerinin kültürel liderlik rolleri etkilidir.	kültürel liderlik, etkileme davranışları, okul kültürü, mesleki gelişme, ortak amaçlar, meslektaş desteği	Okula yeni gelen öğretmenler için çeşitli etkinlikler düzenlenerek, okula uyum sağlama sürecinde karşılaşılabileceği güçlüklerin önüne geçilmelidir. Okul yönetimi çalışanlar tarafından okul kültürünün benimsenmesine yönelik sosyal faaliyetler (piknik, okul geceleri, okul çayları) organize edilmesini teşvik etmelidir. Öğretmenler, okulun paylaşılan değerlerine saygı göstermeli, okulu para kazandığı kurum olarak değil, iş arkadaşlarıyla beraber bütünü oluşturduğu bir aile olarak görmelidir.
Öğretmen Ve Yönetici Gözlemleri Etkili Okulda Yönetici Özelliklerinin Belirlenmesi	H. İsmail ARSLANTAŞ, Metin ÖZKAN	The Journal of Academic Social Science Studies	2014	13	Kilis Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda 2011-2012 eğitim-öğretim yılında görev yapan 34 okul yöneticisi ve 229 öğretmen	betimsel türde temel bir araştırma	okulların etkililiğinin yöneticilerin etkililiği ile doğru orantılı olduğu anlaşılmaktadır	öğretimsel etkinlikler , öğretimsel hedefler, etkili yönetici ,	etkili bir okul yöneticisinin, okulda ortak amaçları oluşturması, amaçların belirlenmesinde paydaşların katkısını sağlaması, amaçların anlaşılmasını sağlaması ve okul etkinliklerinde amaçların yol gösterici olmasını sağlaması beklenir.
Etkili Okullar Ve Öğretim Liderliği	Doç. Dr. Servet ÖZDEMİR-Ars. Gör. Ferudun SEZGİN	Sosyal Bilimler Dergisi	2015	17	belirtilmemiştir	nicel	Okul yöneticileri, öğretim lideri olarak, personeline öğretimsel kaynaklık yapabilmelidir. Okulda eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmalı, öğretmenlere ve diğer okul personeline gerekli kaynakları sağlamalı, okulda tüm taraflar arasında güçlü bir iletişim ve etkileşim sağlamalı, okulun her alanında her an görünür nitelikte bir kişi olmalıdır. Eğitim-öğretim faaliyetleriyle bizzat meşgul olarak, o okulda eğitimin ne anlam ifade ettiğine ilişkin model oluşturmamalıdır.	örgütün ihtiyaçları, amaçları, öğretimsel liderlik, okul hedefleri	Yöneticiler gerekli kaynakları sağlamalı, tüm taraflar arasında güçlü iletişim kurmalı, eğitim-öğretim faaliyetleri ile bizzat meşgul olmalıdır.

Etkili Okul Yöneticisinin Epistemolojik İnançları Ve Bu İnançların Öğretmenlerin Mesleki Performansına Etkisine İlişkin Öğretmen Algıları	Yeliz ÖZKAN HİDİRÖĞLU, Abdurrahman TANRIÖĞEN	Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi	2016	22	2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Denizli'nin Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerindeki devlet ortaokullarında görev yapan 345 öğretmen oluşturmaktadır	Tarama modeli ve nicel yöntem	Öğretmenler, etkili okul yöneticilerinin; bir olaya ilişkin hemen karar vermeden önce durumu birkaç kez ele alarak iyice anlayan, mesleki gelişime yardımcı olacak uygulamaları destekleyen, bilimsel ve özgün düşünceleri önemseyen, gereken çaba harcanırsa zor durumların üstesinden gelineceğine inanan, okunan şeylerin doğruluğunu sorgulayan ve sözcüklerin tek anlamının olmayacağını düşünebilen kişiler olmasını beklemektedirler. Etkili okul yöneticilerinin, yüksek epistemolojik inanca sahip kişiler olması beklenmektedir. Epistemolojik inancı yüksek okul yöneticilerinin öğretmenlerin mesleki performanslarına olumlu bir katkı sağladığı söylenebilir	İletişim becerileri, mesleki gelişim, mesleki performans, okul kültürü, özyeterlilik	Farklı düzeylerdeki okul kültürlerindeki kişilerin sahip oldukları veya olmaları gereken epistemolojik inançlara yönelik karma yöntem araştırmaları yürütülebilir. Okul kültürünün diğer bileşenleri elde edilen sonuçlar hakkında bilgilendirilebilir.
Devlet Ve Özel İlköğretim Okullarının Etkiliğinin Araştırılması	HaSan ARSLAN, Aytaç SATICI ve Mahmut KURU	Eğitim ve Bilim Dergisi	2016	11	Kocaeli İli Gebze İlçesi ilköğretim okullarında görev yapan 190 öğretmen(3 devlet ve 3 özel ilköğretim)	tarama	Etkili okulların "Okul Girdileri" boyutu ve bu boyuta bağlı alt boyutlarda, özel ilköğretim okullarının devlet okullarına göre daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.Etkili okulların "Okul İklimi" boyutu ve bu boyuta bağlı alt boyutlarda, özel ilköğretim okullarının devlet okullarına göre daha etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.	öğrenme ve öğretme süreci, boyutlar, öğretmen algıları	Farklı illerde yapılabilir, örneklem sayısı genişletilebilir,yöneticilerin görüşü de alınabilir,materyal desteği artırılabilir, çalışanları güdülemek için ödüller ve teşvikler kullanılabilir.

İlkokullarda Okul İklimi İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Taha ŞENEL, Bekir BULUÇ	Türk Bilim Araştırma Vakfı	2016	12	Sakarya ili Adapazarı ilçesinde bulunan okul ve öğretmen sayısına göre oranlamaya gidilerek toplamda 21 ilköğretim okulu ve 2013-2014 eğitim öğretim yılında bu okullarda görev yapan 400 öğretmen	betimsel türde tasarlanmış olup ilişkisel ve nedensel araştırma modeli	okul iklimi okulların etkililiklerini arttırmak açısından önemli bir unsur olarak görünmektedir. Okullar için öncelikli amaç öğrencilerin geleceğe hazırlanmasıdır. Bu sorumluluğu taşıyan öğretmenlerin çalışma ortamlarının olumlu bir iklime sahip olması öğretmenlerin verimliliğini arttıracak dolayısıyla okulun etkililiğini sağlayacaktır.	güçlü bir iletişim, olumlu okul iklimi, destekleyici müdür davranışları,	okul yönetimlerinin öğretmenlerin daha rahat çalışabilmesi, bürokratik iş işlemler ve evrak işleriye uğraşmak yerine mesleklerine ve öğrencilerinin gelişimlerine odaklanabilmesi, birbirleriyle hem insani hem de mesleki ilişkilerini güçlendirebilmesi amacıyla çalışmalar yapmaları önerilebilir.
Okul Kültürü Bağlamında İlköğretim Kurumlarında Etkili Okul Değerlendirilmesi	Durdağ AKAN	Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt	2016	13	Erzurum'daki ilkokullarda görev yapan 155 okul yöneticisi ve 616 öğretmen	betimsel tarama	okul kültürü değişkeni açısından okul yöneticileri ile öğretmenlerin etkili okullara ilişkin algıları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Ancak, okul yöneticileri ve öğretmenlerin görev yerleri ve mesleki kıdemleri açısından etkili okullara ilişkin farklı görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Bu durum, görev yeri ve mesleki kıdemin, okul yöneticileri ve öğretmenlerin algı düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.	okul kültürü, iş birliği, iletişim ve demokratik atmosfer, mesleki kıdem,	Bilgi yok
Başarılı Okulların Anahtarı: Etkili Okul Değişkenleri	Fatma ÇOBANOĞLU, Yusuf BADAVAN	Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2016	21	etkili okul alanyazın	analiz	etkili okul her ne kadar yönetici, öğretmen, veli, vb. gibi tüm paydaşların eşgüdümlü çabalarının bir ürünü olsa da öncelikli gerekliliğin etkili okul felsefesine inanan öğretmen ve yöneticilerdir.	Demokratik yönetim, ortak amaçlar, ortak ve açık misyon, katılımcı, işbirlikçi, eşgüdümlü çaba	Etkili okullar için yönetici ve öğretmen yetiştirilmesi için bir takım düzenlemeler yapılmalıdır. Alanında kendini yetiştiren lider yöneticiler yetiştirilmeli.

Okul Liderliği Davranış Ve Uygulamalarının Okul Etkililiğini Sağlamadaki Rolüne İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi	Seyfettin ABDURREZZAK, Celal Teyyar UĞURLU	CÜ Sosyal Bilimler Dergisi	2016	28	2014-2015 eğitim öğretim yılında Erzincan ili merkez ilçe ve merkeze bağlı köy ve beldelede yer alan 33 ortaokulda görevli 580 öğretmen	taramaya dayalı ilişkisel yöntem	Öğretmenlerin görüşlerine göre, okulun başarılı okul olmasında en önemli ve büyük görev okul müdürüne aittir. Okul müdürü etkili okulun kilit noktasıdır. Bu nedenle okul müdürleri öğretmenlerine mevzuata bağlı bir yönetici değil, onlara liderlik eden, yol gösteren bir okul lideri konumunda olmalıdır. Etkili okulun boyutlarında öğretmenler, en zayıf olarak okul çevresini ve velileri görmektedirler	okul çevresi ve veliler, eğitim öğretim süreci, örgütsel bağlılık, mesleki gelişim, öğretimsel destek ve işbirliği	Hali hazırda görev yapmakta olan okul müdürlerine yönelik liderlik becerilerini geliştirmelerine olanak sağlayacak hizmet içi eğitimlere, seminerlere ve kurslara ağırlık verilmelidir. Etkili okul ve okul liderliği ilişkisi okul öncesi, ilkököl ve ortaöğretim kurumlarında nicel ve nitel olarak araştırılabilir. Etkili okulun başka yordayıcıları araştırılabilir, araştırma konusu örneklem grubu artırılabilir veya başka örneklemle konu irdelenebilir.
Yönetici Öz-Yeterliliği Ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Ayşe NEĞİŞ İŞİK, Emine GÜMÜŞ	Kastamonu Eğitim Dergisi	2016	16	2013-2014 öğretim yılında görev yapmakta olan 199 okul yöneticisi	ilişkisel tarama modeli	Okul yöneticilerinin eğitim düzeyi arttıkça, yöneticilik görevlerini başarı ile yerine getireceklerine ilişkin inançlarının da artacağı düşünülebilir Ancak mevcut çalışmada, eğitim düzeyi ile yönetici öz-yeterlilik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.	Öz yeterlilik, öğrenci başarısı, öğretimsel liderlik, kolektif öz yeterlilik	Daha objektif göstergelerle yapılabilir, okulun diğer paydaşlarının okul etkililiğine ilişkin algıları ile ilişkilendirilerek belirlenebilir.
Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıklarının Okul Etkililiği Ve Bazı Değişkenler Açısından	Ercan YILMAZ	International Academic Research Congress	2016	10	Karaman ili merkez ve ilçelerinde bulunan 346 öğretmen	İlişkisel tarama yöntemi	Örgütsel bağlılığın içsel değerler alt boyutu ile okul etkililiğinin güvelli düzenli çevre, okulun açık okul misyonu ve amaçları, yüksek beklentiler, öğrenme fırsatları, öğretimsel, okul aile ilişkisi alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.	İçsel değerler, örgütsel bağlılık,düzenli çevre,okulun açık misyonu ve amaçları,öğrencilerden yüksek beklentiler,okul-veli ilişkisi	Farklı örneklem gruplarında nicel çalışmalarla, gözlem ve görüşme gibi nitel araştırmalarla desteklenmeli.Örgütsel bağlılığın, iş doyumu, örgütsel güven ve iş motivasyonu gibi farklı değişkenler ile olan ilişkisi incelenebilir.
Etkili Okullar İçin Kim Ne Yapmalı?	Celal Teyyar UĞURLU, Ahsen DEMİR	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2016	23	Sivas ilinde bulunan okullardan üç başarılı ve üç orta düzey başarılı okul seçilmiştir. Bu okulların her birinden bir müdür iki öğretmen olmak üzere toplam 18 kişi	durum deseni- nitel bir çalışma	etkili okul göstergelerinden okul özelliklerine yönelik ifadeler ve bunların içinden de okul başarısı en fazla vurgulanan tema olmuştur. Etkili okul müdürü özelliklerinden kişilik özellikleri, etkili öğretmen özelliklerinden görev ve uzmanlık, etkili öğrenci özelliklerinden eğitim öğretim, etkili veli özelliklerinden okul aile ilişkileri temalarına vurgu yapılmıştır	İletişim temaları, okul özellikleri, okul kültürü, teknolojik yenilikler, mükemmel fiziki şartlar, okul disiplini, yüksek başarı beklentisi	Okul müdürleri vizyon sahibi olmalı, bu vizyonu paydaşlarla paylaşmalı. Okul müdürleri, öğretmen-öğrenci-velilerle iletişim halinde olmalı, ortak amaçlar belirlenmeli.

Etkili Okul Müdürlerinin Liderlik Nitelikleri İle Öğretmenlerin Değişime Açık Olma Düzeyleri Arasındaki İlişki	Prof. Dr. Yusuf CERİT, Dr. Hatice KADIOĞLU- ATEŞ, Serkan KADIOĞLU	Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi	2017	25	2016-2017 öğretim yılında Bolu il merkez ilçe sınırları içerisinde yer alan ilkokullarda görev yapan 275 sınıf öğretmeni	ilişkisel tarama modeli	Araştırmada, etkili liderlik nitelikleri ile öğretmenlerin değişime açıklığı arasında anlamlı bir pozitif ilişki bulunmuştur. Özellikle iletişim becerileri, öğretmenlerin değişime açık olmasında en etkili faktör olarak ortaya çıkmıştır.	değişime açıklık, iletişim becerileri, empati, güvenilirlik, yardımsever, anlayışlı	müdürlerin karar verme becerilerinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler düzenlenebilir.
Türkiye’ de Okul Etkililiği Araştırmalarına Genel Bir Bakış	Muhammed TURHAN, Gönül ŞENER, Seda GÜNDÜZALP	Turkish Journal of Educational Studies	2017	49	okul etkililiği konusunda yapılmış 39 adet makale ve tez	doküman incelemesi	Türkiye’de yapılan etkili okul çalışmalarının konulara göre dağılımları dikkate alındığında; yapılan çalışmaların önemli bir bölümünün okul etkililiğini bütün boyutlarıyla birlikte incelendiği görülmektedir. Ayrıca, okul etkililiğinin önemli karakteristiklerinden biri olan yönetici etkililiği dışında, diğer boyutlara ilişkin derinlikli çalışmaların sınırlı sayıda olduğu gözle çarpılmaktadır	okul kültürü/iklimi, okul etkisi, okul çıktıları,	bundan sonra yapılacak çalışmalarda, okul etkililiğine ilişkin bir ya da birkaç boyut ele alınarak, bunların akademik başarı, öğrenci davranışları vb. sonuçlar üzerindeki etkisi incelenebilir. Öğretmen etkililiğini artırmak için yapılan uygulamaların çeşitli çıktılar üzerindeki etkisi incelenebilir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda, ölçme araçlarının geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin daha güçlü istatistiksel teknikler kullanılarak yapılması önerilmektedir.
Etkili Okulların Etkililiğinin Sürdürülmesinde Yönetici Faktörü	Yrd. Doç. Dr. Mukadder BOYDAK ÖZAN, Tuncay Yavuz ÖZDEMİR	Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi	2017	19	Elazığ ilinde sınavla öğrenci alan Anadolu Liseleri, Fen Liseleri ve Anadolu Öğretmen Liseleri’nde görev yapan 203 öğretmen	nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi	okul yöneticilerinin etkinliğini artırmak için öğretmenlerin mesleki gelişimlerini destekleyici stratejiler geliştirmeleri ve öğrenci merkezli etkinlikler düzenlemeleri gerektiğini işaret etmektedir	kalıcı davranış, öğrenci başarısı, öğrenme kaynakları, sosyo-ekonomik ilişkiler	Okul yöneticileri öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini destekleyici girişimlerde bulunulmalı, etkililikte önemli unsurlardan olan öğretmen ve öğrencilerin moral ve motivasyonlarının yüksek tutulabilmesi için etkinlikler düzenlenmeli, Fen Liseleri her ne kadar akademik olarak en başarılı öğrenciler tarafından tercih ediliyor olsa da, okul yöneticileri bu başarı seviyesini yükseltecek davranışlar sergilemeli ve öğrenci merkezli etkinlikler düzenlemeli

İlkokul Müdürlerinin Etkili Liderlik Davranışları İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Yusuf Cerit, Bilal YILDIRIM	Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2017	13	Elazığ'daki sekiz Anadolu Lisesi, bir Fen Lisesi ve bir Anadolu Öğretmen Lisesi'nde görev yapan toplam 203 öğretmen	nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama yöntemi	Öğretmenler, yöneticilerin kaynak bulma konusundaki yeterliliklerine daha düşük oranla katıldıklarını belirtmişlerdir. Etkili okul kavramı çerçevesinde, yöneticilerin öğretmen başarılarını teşvik etmeleri ve öğrenci merkezli etkinlikler düzenlemeleri gerektiği sonucuna varılmıştır.	etkili liderlik, karar alabilme niteliği, bağlılık ve rahat ettirme nitelikleri	okul müdürleri öğretmenlerin karşılaştıkları problemlerin çözümünde yardımcı olabilirler. Öğretmenlerin sorunlarını rahatlıkla anlatabilecekleri sıcaklığı ve yakınlığı hissettirebilecek bir ilişki kurabilirler. Okul çalışanlarıyla birlikte sosyal etkinliklerde bulunabilirler.
Öğretmenlere Göre Çalıştıkları Okullar Ne Kadar Etkili?	Hasan Basri MEMDUHOĞLU, Erdem KARATAŞ	Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi	2017	19	2015-2016 eğitim-öğretim yılında Ağrı il merkez ve bazı ilçelerindeki liselerde görev yapan 316 öğretmen	betimsel tarama modeli	Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin genel olarak etkili okul algılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğretmenlere göre görev yaptıkları okulların beklenen düzeyde etkili okul özelliklerine sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir	öğretim liderliği, okul-aile işbirliği, öğrenci boyutu, veli boyutu,	Başta politika yapımcılar, karar alıcılar ve yerel eğitim aktörleri olmak üzere tüm toplumsal kesimlere önemli sorumluluklar düşmektedir.
Sınıf Öğretmenlerinin İş Doyumu Ve Okul Etkililiği Algıları Arasındaki İlişki	İsa YILDIRIM, Durdağ AKAN, Sinan YALÇIN	Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2017	13	Erzurum İli Merkez Aziziye ilçesinde görev yapmakta olan tesadüfi küme örneklem yöntemiyle seçilen 214 sınıf öğretmeni	nicel- ilişkisel tarama modeli	Öğretmenlerin, aynı okulda görev yaptıkları iş arkadaşları ve onlarla olan iletişimlerini beklentilerini karşılamadığında okullarını etkili bir okul olarak algılamamaktadırlar. Onlar için okul ortamındaki doyum verici iş arkadaşlıkları ve aralarındaki iletişimin niteliği görev yaptıkları okulun etkililiğinde önemli bir yere sahiptir	içsel ve dışsal iş doyumu, örgütsel etkililik, örgütsel sinizm	Okul yönetimi öğretmenlerin ihtiyaçlarına duyarlı kalmamalı, öğretmenlere karşı adil olmalı, işinde yeterli olduğunu göstererek öğretmenlerin sempatisini kazanmalıdır. Kapsamlı ve ölçülmesi zor bir değişken olan okul etkililiğinin belirlenmesinde tek bir modele bağlı kalınması çeşitli sınırlılıklar doğuracağından, okulların en önemli paydaşlarından öğretmenlerin iş doyumuna ilişkin veriler de kullanılabilir. Toplanan verilerin çeşitlendirilmesi daha sağlıklı sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Öğretmenlerin mesleklerinde yükselme olanakları, doyum verici düzeye yükseltilmelidir.

Okul Etkililiğinin Bir Yordayıcısı Olarak Öğretmen Liderliği	Ramazan CANSOY, Hanifi PARLAR	Kastamonu Education Journal	2018	10	İstanbul'un Üsküdar ilçesindeki ilkokul, ortaokul ve liselerinde görev yapan toplam 546 öğretmen	ilişkisel model	okul etkililiği boyutlarından okul programı ve eğitim öğretim sürecinin en etkili boyut olduğunu, öğrenci boyutunun ise en az etkili boyut olduğunu göstermiştir. Öğretmen liderliği davranışlarının sergilenme düzeyi orta derecenin üzerinde bulunmuştur. Aynı zamanda öğretmen liderliğinin tüm boyutlarının okul etkililiğinin tüm boyutlarıyla pozitif yönde ve anlamlı ilişkileri olduğu bulunmuştur. Diğer yandan araştırma sonuçları öğretmen liderliği boyutlarından kurumsal gelişmenin okul etkililiğinin tüm boyutlarının anlamlı ve tek ortak yordayıcısı olduğunu ortaya koymuştur.	okul programı, eğitim-öğretim süreci, öğrenci boyutu, öğrenci ve veli-okul çevresi iş birliği, mesleki gelişim, kurumsal gelişim	İlişkiler daha ayrıntılı nitel çalışmalarla incelenmelidir. Mesleki iş birliği kültürü desteklenmelidir. Okul temelli çalışmalar planlanmalıdır.
Etkili Okul Müdürlerinin Özellikleri	Dr. Öğr. Üyesi. Gülşün ŞAHAN	Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi	2018	7	Batı Karadeniz'de yer alan bir eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan Fen Bilgisi Öğretmenliği adaylarından 4. Sınıf 31 öğrenci	Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması	etkili müdürlerin zamanı iyi kullanma, planlı programlı ve sorun çözücü olma gibi teknik yeterlikleri yanında güler yüzlü ve adil olma gibi insani özelliklerinin de bulunması gerekir	içsel denetim, yenilikçi, iyi iletişim becerisi, demokratik, hizmetiçi eğitim	Okul müdürleri etkili okul konusunda bilgilendirilmeli, eğitim almalı, aynı eğitim okul müdürü, öğretmen ve velilerle de yapılmalı, çıkan sonuçlar karşılaştırılmalı. Yapılan akademik çalışmalar konusunda yöneticiler bilgilendirilmeli

Etkili Okul Olma Özelliklerinin Öğrenciler, Okul Ortamı Ve Veliler Açısından Değerlendirilmesi	İsmet ERGİN, Fusun KAPLAN, Ayşe KORKMAZ	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	2018	12	Ankara ilindeki Anadolu Liselerinde görev yapmakta olan 300 öğretmenler ile okul yöneticileri	İlişkisel tarama modeli	Anadolu Liselerinde görevli okul yöneticisi ve öğretmenler görev yapmakta oldukları okullardaki okul ortamının yeterince etkili olduklarını değerlendirmektedir. öğrenciler boyutunda ise, fen matematik alanındaki öğretmenlerin, yetenek bilişim alanındaki öğretmenlere oranla daha olumsuz görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Teknoloji Tasarım, Resim, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi, Bilişim ve Teknoloji derslerini kapsayan yetenek bilişim alanındaki öğretmenlerin etkili okul algılarının diğer alanlardaki öğretmenlere göre daha yüksek olması, çağımız öğrencilerinin bu derslere daha fazla ilgi göstermesi ile ilişkili olabilir	Öğrenci motivasyonu, etkili okul algısı, veli boyutu, takım ruhu	Örneklem genişletilmeli, diğer illerdeki anadolu liselerine de uygulanmalı. Öğretmen ve yöneticilerin yanısıra veli ve öğretmenlere de uygulanmalı
Ortaokullarda Okul İklimi İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Ramazan ERTÜRK	The Journal of Academic Social Science Studies	2018	28	2017-2018 eğitim-öğretim yılı Bolu ili Yeniçağa ilçesindeki ilkököl ve ortaokullarda görev yapan 30 öğretmen	Betimsel analiz yöntemi	öğretmenlerin etkililik kavramını açıkladıkları bazı ifadeler; öğretme gücü, işbirliği yapma, başarılı olma, amaca ulaşma, öğrencilere olumlu davranış kazandırma, bireyleri etkileme, projeler yapma, okulu geliştirme, kendini geliştirme, yenilikçi olma, lider olmadır	Demokratiklik,okula adanma,liderlik ve etkileşim, başarı etkenleri, samimiyet	Okuldaki iş görenlerin sorumluluklarını yerine getirdiği ve öğretmenlerin öğrencileri desteklediği bir okul iklimi olmalı.Diğer araştırmalarda daha geniş bir çalışma grubu ve farklı demografik değişkenler ile farklı eğitim kademeleri ele alınmalı.

Türkiyede Etkili Okul Araştırmaları: Ampirik Araştırmaların Analizi	Mahmut POLATCAN, Ramazan CANSOY	Sakarya University Journal of Education	2018	17	2001 ile 2017 yılları arasında Web of Sciences, ERIC, Scopus, Dergi Park, EBSCO, Türk Eğitim İndeksi, Google Akademik veri tabanlarında taranan 28 makale	tematik içerik analizi yoluyla sistematik analiz	İncelenen araştırmalarda ortak olarak etkili bir okul ile bireysel ve örgütsel değişkenlerin anlamlı ve pozitif ilişkiler verdiği etkili bir okul ortamı sağlamada öğretmenleri mesleki olarak desteklemenin önemli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Bunun yanında incelenen çalışmalarda okul etkililiğini sağlamaya yönelik önerilerin öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerin sağlanması okul-çevre iş birliğininin güçlendirilmesi okulda ortak amaç ve vizyon oluşturulmasının gerekliliği nitelikli öğrenci öğrenmesi sağlamaya yönelik fiziksel ortamların oluşturulması özelliklerinde yoğunlaştığı görülmüştür	yönetsel, örgütsel ve kişisel değişkenler, okul kültürü ve ortamı, öğretmen mesleki gelişimi, olumlu okul atmosferi,	Etkililik gibi nitel yönü daha ağır basan bir öğrencilerin başarıları ile okul etkililiği çalışmalarına ağırlık verilebilir. olgunun nitel ve karma yöntemlerle daha detaylı çalışması gerektiği ifade edilebilir. uygulayıcıların ve politika yapıcıların planlama, iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına odaklanmaları önerilebilir
Okul Etkililiğinde Öğretimsel Liderlikten Çok Daha Fazlası: Pedagojik Liderlik	Veysel OKÇU, Veysel ŞENYİĞİT	International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal	2019	11	literatür taraması ve teorik bir analiz	pedagojik liderlik ve öğretimsel liderlik ile ilgili daha önce yapılmış akademik araştırmalar	Etkili okullar oluşturabilmek için pedagojinin doğasına duyarlı kurumsal yapılar ve ortamlar oluşturmak ve pedagojinin eğitime getirdiği potansiyelin farkında olan bir okul liderliği stili (pedagojik liderlik) kaçınılmazdır.	Okul örgütleri, pedagojik liderlik, örgüt kültürü, sosyal iklim,	pedagojik liderlik anlayışına ilişkin yerli alanyazında daha çok sayıda nitel ve nicel araştırmaların yapılmasında fayda görülmektedir.

Proje Kapsamında Olan Ve Olmayan Aihl' lerin Etkili Okul Özelliklerinin Karşılaştırmalı İncelenmesi	Ahmet KOÇ	EKEV Akademi Dergisi	2019	24	2018-2019 eğitim ve öğretim yılında İstanbul'da bulunan tüm Anadolu İmam Hatip Liseleri (AİHL)'lerde görev yapan 603 yönetici ve öğretmen	nicel araştırma	Proje kapsamında olan AİHL'nin etkili okul olma özelliklerinin proje kapsamında olmayan AİHL ile karşılaştırılarak incelendiği bu çalışmada proje okullarının etkili okul özelliklerinin tüm boyutları bakımından tamamen etkili düzeyde ve proje kapsamında olmayan okullardan daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Proje AİHL tüm boyutlarda yönetici ve öğretmenler tarafından 'tamamen etkili' olarak kabul edilmektedir	meslekî kıdem, etkili okul algısı, liderlik vasıfları, paylaşılmış vizyon, örgütsel bağlılık,	Program çeşitliliği uygulamasının olduğu proje AİHL'nin çoğunluğu akademik eğitim yapmaktadır. Bu okullar içinde program çeşitliliğinin bir sonucu olarak spor ve güzel sanatlar ile ilgili programları uygulayan proje okulları ve bölümleri yaygınlaştırılabilir. İstanbul'da yapılan bu çalışmanın benzeri diğer illerimizde ve Türkiye genelinde yapılarak ortaya çıkan sonuçların karşılaştırması yapılabilir. Bunun neticesinde eğitim politikalarını belirleyiciler daha sağlıklı verilerle karar alma imkânına kavuşabilirler. Proje okullarının etkililik düzeyine katkı sunan değişkenlerin belirlenmesi ve sonraki çalışmalar için bir yol haritası oluşturmak amacıyla bir takım çalışmalar yapılabilir
Okul Müdürlerinin Planlama Sürecinde Öğretmen Beklentilerini Karşılama Düzeyinin, Etkili Okul Oluşturmadaki Rolü	Kemal GİRGIN	Akademi k Tarih ve Düşünce Dergisi	2019	25	Balıkesir İli Ayvalık İlçesi okullarında görev yapan 255 öğretmen	tarama modeli	Okul yöneticisi bireysel planlamayı öne çıkarmakta ve böylelikle doğal örgütü oluşturan personelle iletişim olumsuz bir duruma gelmektedir. Buda etkili okula ulaşma önünde önemli bir engel teşkil etmektedir.	öğretmen beklentileri, kaynakların planlanması ve kullanımı, okul işleyişi	Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) yönetici atama yönetmeliği performans ve liyakata dayalı olarak düzenlenmelidir. Yöneticiler teknik ve sosyal açıdan donanımlı olmalı, okullarımızda en az iki müdür yardımcısı bulunması önerilebilir. MEB, yönetmelik düzenleyerek isteyen kişilere yükselisans ve doktora yapma imkânları tanımalıdır.

Ortaokul Öğretmenlerinin Algılarına Göre Okul Etkililiği İle Kolaylaştırıcı Okul Yapısı Ve Akademik İyimserlik Arasındaki İlişki	Temel ÇALIK, Nagihan TEPE	Kastamonu Eğitim Dergisi	2019	10	589'u kadın ve 562'si erkek olmak üzere 1151 ortaokul öğretmeninden oluşmaktadır	ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı nicel bir araştırma	Okul yapısı ile okul etkililiğinin alt boyutu olan eğitim-öğretim arasında, okul etkililiği arasında, akademik iyimserlik arasında ve akademik iyimserliğin alt boyutu olan öz yeterlik arasında pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı ilişkiler vardır.	akademik iyimserlik, kolaylaştırıcı okul yapısı, öz yeterlik, okul güveni	Okul etkililiğinin yordanmasında akademik iyimserliğin alt boyutu olan güven değişkeni anlamlı bir yordayıcı olarak tespit edilmemiş olması göz önünde bulundurularak öğretmenlerin güven algılarına ilişkin çeşitli araştırmalar yapılabilir. Öğretmenlerin algılarına göre kolaylaştırıcı okul yapısının etkililiğini yordayıcılıkta anlamlı bir değişken olduğu sonucuna göre okulların bürokratik yapılarının kolaylaştırıcı yönde geliştirilmesi yönünde gerek okul içi yönetimden gerekse de üst yönetimden destek alınabilir.
İyi Okul-Kötü Okul: Etkili Okul Açısından Ücretli Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi	Canan DEMİR YILDIZ	International Social Sciences Journal	2020	35	2017-2018 eğitim-öğretim yılında pedagojik formasyon için başvuru yapanlardan öğretmenlik deneyimine sahip 41 ücretli öğretmen	içerik analizi	ücretli öğretmenlerin büyük çoğunluğunun iyi okul algısında, fiziki imkanlar ve teknolojik donanımın etkili olduğu anlaşılmıştır. Kötü okul algısında ise çoğunlukla niteliksiz yönetim ve olumsuz yönetici davranışlarının etkili olduğu görülmüştür	ücretli öğretmen, olumlu okul iklimi ve iletişimi, güvenli ve düzenli çevre, açık ve odaklanmış misyon, okul-aile iş birliği, öğretimsel liderlik	okullara ve eğitime ayrılan bütçenin artırılması, fiziki imkanların artırılması açısından önemli görülmektedir. okul yöneticiliğinin MEB tarafından ciddiyetle atanması, iş başında sürekli geliştirilmesinin sağlanması ve teşvik edilmesi, yöneticilik için gerekli şartların veya kriterlerin daha üst düzeye çıkarılması bir okulun kurtulmasına ve dolayısıyla toplumun kurtulmasına vesile olacaktır. Benzer araştırmanın Eğitim fakültesi mezunu olarak ücretli öğretmenlik yapmış olanlarla da yürütülmesi ve farklılıkların veya benzerliklerin ortaya çıkarılması ile daha kapsamlı bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin İşe Angaje Olmaları İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Serdar KOÇAK, Şenay Sezgin NARTGÜN	International Journal of Human Sciences	2020	20	2018-2019 eğitimöğretim yılında Bolu ili Merkez ilçede bulunan ortaöğretim kurumlarında çalışan 276 öğretmen	nicel bir araştırma-ilişkisel tarama modeli	okulların etkili olması ve verimliliğinin artırılabilmesi için öğretmenlerin işlerine angaje olmalarının sağlanması ve olumlu tutum davranışlarını artırılması öngörülmektedir.	örgüt etkililiği, mesleki doyumu, müfredat ve öğretim stratejileri, iş doyumu,	Öğretmenlerin mesleklerine yönelik farkındalık ve motivasyonlarını arttırmak için hizmet içi eğitimler, ödüllendirmeler, kamu spotları ve yazılı görsel materyallerden yararlanılmalı, öğretmenlerin mesleki anlamda tatmin olabilmeleri için gelişim ve değişimlerine maddi ve manevi örgütsel desteğin sağlanması bürokratik engeller ile önleri tıkanmamalı, iş tatmini sağlamak adına çalışanların beklenti ve isteklerini dikkate alan çözüm getirici iletişim kanalları sağlanmalıdır. okul yönetimi güçlü bir okul kültürü oluşturarak çalışanları amaçlar doğrultusunda takım ruhuyla çalıştırabilmeli, okulların akademik başarı ve etkililiğinde paydaşlardan en önemlilerinden biri olan velilerin okulların önemi ve öğrenci başarısındaki rolleri hakkında bilinç kazandıracak etkinlik ve çalışmalar yapılması önerilmektedir
Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları Ve Mesleki Aidiyet Düzeyleri Arasındaki İlişki	Gül GÜLER.R. Nükhet ÇIKRIKÇI,Püren AKÇAY	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2020	13	İstanbul ve Malatya'daki çeşitli devlet ve özel okullardan 350 öğretmen	ilişkisel tarama modeli	Sınıf öğretmenlerinin mesleki aidiyet düzeyleri, okul öncesi ve diğer branş öğretmenlerinden daha düşük bulunmuştur.öğretmenlerin etkili okul algıları arttıkça mesleki aidiyetlerinin de artmıştır.	mesleki aidiyet düzeyleri, etkili okul algıları, kişiler arası ilişkiler, öğrenci-öğretmen etkileşimi	Bilgi yok

Kolektif Öğretmen Yeterliliği İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin Öğretmen Gözlemlerine Göre İncelenmesi	Berna YÜNER, Murat ÖZDEMİR	Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2020	21	Yozgat'ta 2016-2017 öğretim yılında çalışmakta olan 224 öğretmen	nicel yaklaşımlardan ilişkisel model	Öğretmenlerin kolektif yeterlik inançlarının, okul etkililiği ile anlamlı ilişkisi olduğu ve okul etkililiğin anlamlı yordayıcısı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin, meslektaşlarının yeterliklerine ve okul olarak başarabileceklerine dair inançlarının, okul etkililiği üzerinde rolü olduğu saptanmıştır	kolektif yeterlik inancı, düzenli ve disiplinli ortam, akademik performans, öz yeterlik	Alanyazında kolektif öğretmen yeterliği ile okul etkililiğini ele alan çalışmalara rastlanmamış olması nedeniyle bu çalışma farklı bölgelerde tekrarlanabilir. Okul etkililiğinin sağlanabilmesi için kolektif öğretmen yeterlik inancını artırıcı çalışmalar yürütülebilir.
Algılanan Okul Etkililiği Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması		Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2020	23	2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde lise öğrenimine devam eden toplam 549 öğrenci oluşturmaktadır	nicel araştırma yöntemlerinden biri olan "ölçek geliştirme çalışması	öğrenci algılarına dayalı olarak okul etkililiğinin belirlenmesinde Algılanan Etkili Okul Ölçeği'nin geçerli ve güvenilir ölçümler üreten bir ölçek olarak kullanılabileceği söylenebilir.	Güvenli ve düzenli bir çevre, okulun misyon ve vizyonu, yüksek beklenti	Elde edilen ölçek farklı türdeki örneklemelerde uygulanmalı, yaygınlaştırılmalı, geçerlik ve güvenilirlik zenginleştirilmeli.

Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleriyle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Mustafa ERMEYDAN, Niyazi CAN	Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi	2020	28	2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ili merkez ilçelerindeki kamu ilkokulu ve ortaokulunda görev yapan 496 öğretmen	İlişkisel tarama	Etkili okullar paydaşların iletişim halinde olduğu; öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin birbirine güvendiği, birbirini desteklediği bir iklime sahipti. Bu okullarda sabit bir anlayıştan ziyade ihtiyaçlar ve daha iyisi için değişim vardır	dönüşümcü liderlik, sürdürümcü liderlik, serbest bırakıcı liderlik, tecrübe	Bu çalışma ilkokullar ve ortaokullar üzerinde yapılmıştır. Benzer bir çalışma okul öncesi ve ortaöğretim kurumları üzerinde yapılabilir. Bu araştırmanın örneklemini kamu okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmuştur. Özel okulların ve yöneticilerin örnekleme dâhil edildiği araştırmalar yapılabilir. Okul yöneticilerinin liderlik stilleri ve okul etkililiği farklı değişkenlerle incelenebilir. Okulun yapısal özellikleriyle liderlik stilleri ve etkili okul arasındaki ilişkiye etki eden unsurlar, bir bütün olarak ve derinlemesine incelemeye imkân tanıyan nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde görüşme tekniği kullanılarak belirlenebilir. İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri üniversitelerle işbirliği yaparak bu yöneticilerin belirli periyotlarla eğitim-öğretim dönemi dışında alanında uzman kişilerce liderlik stilleriyle ve yöneticilikle ilgili eğitim almasını sağlayabilir. Millî Eğitim Bakanlığı belirli kriterlere göre seçtiği yöneticileri kura ile atayabilir.
---	------------------------------	---	------	----	--	------------------	--	---	---

Okul Etkililiğinde Performans Değerlendirme Ve Örgütsel Adalet Kavramlarının Alanyazın Çalışmalarıyla İncelenmesi	Esra TURHAN, Şenay SOYTÜRK KIRKAĞAÇ, Hicran TUNCER	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2020	12	Literatür taraması	nitel araştırma modeli olan literatür taraması	Alan yazın çalışmaları ışığında öğretmenlerin performanslarının artmasının okulların etkililiğini doğrudan etkilediği görülmektedir. Bu amaçla performans değerlendirme sistemlerinin okul etkililiği için önemli rol oynadığı açıktır. Fakat performans değerlendirme sisteminin okul etkililiğine hizmet etmesi için gerekli olan en önemli kriterlerden biri örgütsel adalet algısıdır.	Öğrencide fark yaratma, öğrenciye değer katma, fiziksel koşullar, öğrenci profilleri, okul müdürleri, okulun bulunduğu coğrafya, örgütsel adalet	
Okul Yöneticilerinin Değişimi Yönetme Yeterlikleri İle Algıladıkları Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Uğur YÜREK, Melike CÖMERT	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	2021	20	2019-2020 eğitim-öğretim yılında İnönü Üniversitesi Eğitim Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans programına devam eden, ulaşılabilen ve gönüllü 102 yönetici oluşturmaktadır	betimsel bir araştırma modeli olan ilişkisel karşılaştırma modeli	yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri ile okul etkililiği birbiriyle ilişkilidir. Yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri arttıkça okulların etkililik düzeyi de artmaktadır. Eğitim örgütleri işlevleri gereği, sürekli olarak kendilerini geliştirmek zorundadırlar. Gelişme uyum sürecine dayalı olarak yeniliklerden haberdar olma ve takip etme ve yeni değerler oluşturabilme becerisi ile mümkün olmaktadır	eğitim sistemi, okul ortamı, mesleki kıdem, liderlik becerileri, değişimi yönetme yeterlikleri, liderlik nitelikleri	Yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri öğretmen algılarına göre araştırılabilir. Bu araştırmanın çalışma grubu genişletilerek nitel araştırma yöntemiyle farklı bir araştırma yapılabilir. Okulların etkililiğinin artmasını sağlamak amacıyla hem müdürlere hem de müdür yardımcılarının değişimi yönetme becerilerinin geliştirilmesi için hizmet içi seminerler verilebilir. Okul içerisinde müdürler yetki ve sorumluluklarını müdür yardımcılarıyla paylaşabilirler.

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları İle Akademik Başarıları Ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örneği	Banu ERGÜÇ ŞAHAN, Mustafa ÖZGENEL	INESJOURNAL (The Journal of International Education Science)	2021	18	İstanbul/Ümraniye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ortaokullarda eğitim gören 918 öğrenci	nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama deseni	orta-okul öğrencilerinin sınıf seviyeleri yükseldikçe etkili okul algıları ve okula bağlılıkları düşmektedir. Bunun yanında öğrencilerin okula bağlılıkları arttıkça akademik başarılarında da artış olduğu saptanmıştır. Etkili okul değişkeninin ise ortaokul öğrencilerinin akademik başarılarını alt boyutlar ve toplam puana göre incelendiğinde etkilemediği ortaya çıkmıştır. Okula bağlılık ve okul etkililiği değişkenleri arasındaki ilişki incelendiğinde ise pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Öğrenci-lerin etkili okul algıları güçlendikçe okula bağlılıkları artmaktadır.	okula bağlılık, okul aidiyeti, okul memnuniyet düzeyleri, akademik başarı, öğretimsel liderlik, düzenli ve güvenli çevre, yüksek başarı beklentisi	Bilgi yok
Okul Müdürlerinin Stratejik Liderlik Davranışları İle Etkili Okul Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Ahmet İMALI, İsmail YELPAZE	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi	2021	18	2020-2021 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Dulkadiroğlu, Onikişubat ve Türkoğlu ilçelerindeki resmi ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan 200 öğretmen	Nicel araştırma deseni- ilişkisel model	Öğretmenlerin etkili okula yönelik algıları çok yüksek düzeyde bulunmuştur. Öğretmenlerin etkili okula yönelik değerlendirmelerinde cinsiyet, branş ve mesleki kıdem değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.	dönüşümsel, yönetsel ve etik liderlik, stratejik liderlik, mesleki kıdem, misyon ve vizyon	Bilgi yok
Okul Müdürlerinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri	Ender KAZAK	Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama	2021	18	Düzce il merkezinde bulunan altı ortaokul ve bu okullarda çalışan öğretmenler	durum çalışması deseni	okul müdürlerinin etkililiğini sınırlayan birçok bireysel, örgütsel ve çevresel etkenlerin varlığından söz etmek mümkündür	öğretmenin motivasyonu, okul kültürü, işbirliği ve açık iletişim, etkili iletişim, eşgüdümle çaba, teknolojik liderlik	Okul müdürlerinin de görüşleri alınarak öğretmen görüşleriyle karşılaştırılabilir. Daha üst birimlerdeki müdürlerden de okul müdürlerinin etkililiğine ilişkin görüşler alınabilir. Böyle bir araştırma farklı kademelerde, farklı evren-örneklemelerde yapılabilir.

Okul Etkililiği Önündeki Engellere İlişkin Okul Müdürlerinin Görüşleri	Ferit ÖZKAYA	Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi	2021	26	2020-2021 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Kartepe ilçesinde ortaokul kademesinde görev yapan 7 okul müdürü	durum çalışması desenlerinden bütüncül çoklu durum deseni	okul etkililiğinin önündeki engellerle ilgili eğitim sisteminden, yönetsel faktörlerden, öğretmenden, öğrenciden, okul ortamından, aile, çevre ve fiziki imkânlardan, öğrenme ve öğretme sürecinin niteliğinden ve mesleki niteliklerden kaynaklı engeller olmak üzere sekiz alt tema oluşturulmuştur. Bu alt temalarda en fazla ifade edilen kodların yoğun ve sonuç odaklı öğretim programı, çalışanın teşvik edilmemesi, fırsat eşitliğinde adaletsizlik, mesleki tükenmişlik, otoriter tutum, negatif eğilimler, tükenmişlik, ön bilgi ve beceride yetersizlik, okula değer vermemesi, sosyal, kültürel ve spor faaliyetlerinin yetersizliği, kazanmaya dayalı değerlendirme sistemi, mutsuz ve huzursuz ortam, bilinçsiz ve eğitimsiz veli tutumları, veli ilgisizliği olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda okul müdürlerinin okulu etkili kılmaya çalışırken; eğitim sisteminin getirdiği zorlukları, sosyokültürel ve ekonomik farklılıkları, politik ve toplumsal beklentileri, fiziksel ve donanımsal ihtiyaçları mücadele edilmesi gereken engeller olarak algıladığı görülmüştür.	fırsat eşitliğinde adaletsizlik, mesleki gelişim, eğitim politikaları, yöneticilerinin yönetsel başarısı, etkili öğretmen	Eğitim sistemi sorunlarının çözümüne yönelik olarak eğitim politikaları ve uygulamalarında düzenlemeler yapılabilir. Liyakat ve kariyere daha fazla önem verilerek öğretmen ve yöneticilerin çalışma isteklerini yüksek seviyede tutması sağlanabilir. Okul müdürlerinin eğitim yönetimi alanında yetişmelerini ve liderlik davranışlarının gelişimlerini sağlayacak programlara daha fazla olanak sağlanabilir. Öğretmenlerin sınıf içi faaliyetlerini daha etkili olabilmesine yönelik gelişim programları öncelik haline getirilebilir. Okul iklim ve kültürünü olumlu etkileyecek yönetsel uygulamalara daha fazla yer verilebilir. Okul müdürleri; ailelerin eğitim öğretim sürecine katılımını esas tutarak çeşitli seminer, konferans, kurs ve aile eğitimleri düzenleyip çocuk eğitimi ve gelişimi konusunda ailelerin bilinçlendirilmesine destek olunmasını sağlayabilir.
Okul Etkililiği Konulu Tez Ve Makalelerin İncelenmesi: Bir İçerik Analizi Çalışması	Hanifi YUMUŞAK, Mehmet KORKMAZ	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi	2021	30	2010-2020 yılları arasında Türkiye’de yapılan ve erişime açık olan toplam 86 (55 tez-31 makale) çalışma	İçerik analizi türlerinden betimsel içerik analizi yöntemi ve kategorik çözümleme tekniği	Okul etkililiğine ilişkin araştırmalar incelendiğinde; örneklem bölgelerinin Batı Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığı, yöntem olarak ilişkisel tarama yönteminin yoğun olarak seçildiği, basit seçkisiz ve amaçlı örnekleme yöntemlerinin çoğunlukla belirlendiği, analiz yöntemi olarak betimsel istatistik, ANOVA ve T-testinin sıklıkla kullanıldığı tespit edilmiştir	Akademik başarı, analiz, kavramlar	Nitel araştırmalar daha sık kullanılmalı.

ETKİLİ OKULUN BİLEŞENLERİ:KAHRAMANM ARAŞ ILI ÖRNEĞİ	Mehmet DOĞAN, Seyfettin ÇINKIR, Mehmet BERK	Kahrama nmaraş Sütçü İmam Üniversit esi Dergisi	2021	26	2020-2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde Kahramanmaraş 'ın Onikişubat ve Dulkadiroğlu ilçelerinde görev yapan toplam 553 öğretmen	betimsel tarama modeli	Öğretmenlerin etkili okul algıları yüksek olarak belirlenmiştir. Branş, okul türü ve okuldaki hizmet yılına göre anlamlı farklılıklar gösterilmiştir. Örneğin, branş öğretmenleri ile sınıf öğretmenleri arasında, sınıf öğretmenlerinin daha yüksek algılara sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca, 11 yıl ve üzeri hizmeti olan öğretmenlerin algıları, diğer gruplardan daha yüksektir.	okul ortamı, eğitim-öğretim süreci, alt boyutlar, algı düzeyleri	Farklınevrenlerde araştırma yinelenecek araştırmalar arasında karşılaştırma yapılabilir. Öğretmenlerin etkili okul algıları ile birlikte öğrenci ve velilerin de etkili okul algılarını ortaya koyan gözleme dayalı araştırmalar yapılabilir. Hizmetiçi eğitim uygulamaları ile yeni başlayan öğretmenlere çevreye uyum eğitimleri verilebilir.
Liderlik Ve Okul Etkililiği Düzeyleri Arasındaki İlişki: Bir Meta Analiz Çalışması	Hanifi YUMUŞAK, Mehmet KORKMAZ	Erciyes Journal of Educatio n	2021	28	2010-2020 yılları arasında okul etkililiği konusunda yapılan tez ve makaleler	betimsel içerik analizi yöntemi ve kategorik çözümleme tekniği	okul etkililiği bağlamında Türkiye ekseninde yapılan ve bu araştırma kapsamında incelenen 87 çalışmanın 2010-2020 yılları arasında dağılımının homojen olduğu görülmüştür.yayınların örneklem bölgele birimlerine göre dağılımı incelendiğinde Batı Anadolu, Kuzeydoğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve İstanbul bölge birimlerinin daha çoğunlukla örneklem bölgesi olarak belirlendiği görülmektedir.okul etkililiğine ilişkin yapılan çalışmalarda yüksek lisans tezlerinin büyük bir çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür.	öğretimsel liderlik, eğitim liderliği, okul çıktıları	Bireysel araştırmacıların örneklem bölgelerini daha ayrıntılı belirtmelerinin ilerde yapılabilecek meta-analiz çalışmalarına katkı sağlayabilir. İleride bu konuda çalışma yapacak araştırmacıların okul kademeleri arasındaki farklılığın nedenleri üzerinde durmaları alan yazına katkı sağlayacaktır.

Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Etkili Okul Müdürü Algılarının İncelenmesi	Abdullah SADAN, Serkan ATILLA	Ulusal Eğitim Dergisi	2021	17	İzmir'in Bornova ilçe sınırları içinde bulunan 29 ortaokulda görev yapan ve gönüllü katılım sağlayan 160 öğretmen	anket yöntemi	Araştırmanın sonuçlarında etkili okul müdürü özellikleri belirlenirken öğretmenlerin cinsiyet değişkenlerine dayalı bilişlerinde anlamlı bir fark olmadığı yönündedir. Eğitim düzeyi değişkenine göre önemli farklılıklar bulunmuştur. Verilere göre hizmet süresi değişkenlerindeki anlamlı farklılık 8 - 15 yıl hizmet süresi olan öğretmenlere yöneliktir. Yaş değişkenine göre önemli farklılıklar elde edilmiştir. Alt gruplar arasında önemli farklılıklar bulunmamıştır. Branş değişkenine göre anlamlı bir fark elde edilmemiştir	etkili müdür, mesleki deneyim, kültürel liderlik	Etkili bir okulun temel özellikleri de nitel araştırma yöntemleri kullanılarak araştırılmalıdır. Araştırma sadece ortaokul öğretmenleriyle sınırlı olmamalı, aynı zamanda ilk ve orta öğretim kurumlarındaki öğretmenlere de uygulanmalıdır. Etkili müdürlerin özellikleri, eğitim ve diğer sosyal alanlardaki değişikliklerle aynı zamanda düzenli olarak gözden geçirilmelidir. Etkili okul müdürlerinin özelliklerini öğretmen, öğrenci, veli ve müdür yardımcılarının görüşlerine göre araştırarak bu araştırmaya ek olarak algı açısından da araştırılmalıdır.
Okul Müdürlerinin Yönetim Becerileri İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Volkan KOYUNCU, Ender KAZAK	Trakya Eğitim Dergisi	2022	22	Düzce İli Merkez İlçesi Ortaokullarında görevli 350 öğretmen	nicel bir araştırma	öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetim becerileri ile okul etkililiği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin yönetim becerilerinin okul etkililiğinin bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin okul etkililiği puanları çalışılan okul türlerine göre (ortaokul ve imam hatip ortaokulu) anlamlı farklılık göstermektedir.	etkili yönetim becerileri, etkili konuşma, teknik beceriler, inisiyatif ve sorumluluk alma	İlgili evren-örnekleme benzer konuda araştırmalar yapılarak, benzer sonuçların çıkması halinde bu durumun nedenleri derinlemesine ve farklı veri toplama araçlarıyla araştırılabilir. Genel ortaokullar ile imam hatip ortaokullarında görev yapan müdürlerin hem yönetim becerileri hem de okul etkililiğine sahip olma durumlarının farklı çıkmasının nedenleri karma desende yapılan araştırmalar ile incelenebilir. Yapılan alan yazın taramasında yönetim becerileri ile okul etkililiği arasındaki ilişkiyi ele alın inceleyen araştırmaya rastlanmaması nedeniyle bu çalışmaya benzeyen bir çalışma kapsam ve evreni genişletilerek başka illerde de yapılabilir.

Etkili Okul Ve Etkili Okul Yönetiminde Rol Oynayan Öğeler	Özgür DENİZ, İrfan DENİZ, M. Zait DEMİR, Sıraç DAG, Yunus ŞIK	Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi	2022	25	1997- 2020 yılları arasında yazılmış ulaşılabilen yüksek lisans tezleri ve makaleler	doküman analizi yöntemi	etkili okullar; öğrenci merkezli, yüksek oranda akademik beklentileri olan, öğrencilerin öğrenmesini sağlayan açık bir iklime sahip, mesleki gelişimi destekleyen, yoğun hizmet içi eğitim ortamı olan, paylaşımcı liderlik yapılan, çevrenin eğitime katılımını sağlayan okuldur. Sonuç olarak etkili okulların etkinlik düzeyi bu kurumlarda görev alan personellerin özverilerine ve görev bilinçlerine göre şekillendiği söylenebilir.	Olumlu okul iklimi, kültürel liderlik, açık okul amaçları, güvenli okul ortamı, güçlü, akademik , idari liderlik	Okul amaçları açık olmalı, eğitim-öğretim programlarının ve okul iklimi etkili okul ortamı yaratacak nitelikte düzenlenmeli.
Paylaşılan Liderliğin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Tuğba ALAGÖZ, Ali ALA GÖZ, Alper AYDOĞAN, Serbay DURMAZ	International Journal of Active Learning	2022	16	Niğde ilinde bulunan resmi okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kurumlarındaki görev yapan toplam 1053 öğretmen	nicel - ilişkisel tarama modeli	Araştırma sonucunda öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin sergiledikleri paylaşılan liderlik davranışları “çok yüksek” düzeyinde öğretmenlerin okul etkililiğine yönelik algıları ise “yüksek düzeyde” bulunmuştur. Öğretmen algılarına göre okul müdürlerinin paylaşılan liderlik özellikleri ile okul etkililiği arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin paylaşılan liderlik davranışlarının okul etkililiğinin bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.	paylaşımcı liderlik davranışları, paylaşımsal liderlik,	Okul etkililik düzeyi düşük okullarda paylaşılan liderliğe yönelik uygulamalar geliştirilerek okulların dönüşümü sağlanabilir. Okul yöneticilerinin paylaşılan liderlik davranışlarını geliştirmek, yöneticilere paylaşılan liderliğin önemini fark ettirmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü tarafından hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenebilir. Bu araştırma daha önce okul etkililiği ile birlikte okul müdürlerinin paylaşımcı liderlik davranışlarının derinlemesine hiç incelenmediği Niğde ili ile sınırlıdır. Benzer bir çalışma farklı il ve bölgelerde de uygulanarak sonuçlar karşılaştırılabilir.

Okul İklimi Ve Okul Etkililiği İlişkisindeki Eğitim: Pisa Verilerinin İkincil Analizi	Şenyurt YENİPINAR, Kamil YILDIRIM	Trakya Eğitim Dergisi	2022	15	PISA 2012- 2015-2018 döngüsünde Türkiye’de istatistiki bölge sınıflamasına göre 12 bölgeden tabakalı, oransal ve seçkisiz örnekleme yöntemiyle belirlenen okul yöneticileriyle öğrenci verileri	ilişkisel tarama	Öğretmenlerin pedagojik yetkinlikleri ve mesleki duyarlılıkları artırılmak suretiyle öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının daha iyi şekilde karşılanması sağlanabilir. Böylece öğrencilerin okula devamları artırılabilir. Sonuçta eğitim sisteminin ve okulların hem etkililiği hem de verimliliği iyileştirilebilir.	okul devamsızlığı, olumlu okul iklimi, öğrenci başarısı, meslektaş dayanışması, bireysel hesap verebilirlik	mevcut çalışmada belirlenen öğrenci devamsızlığı ve öğretmenlerin öğrencilerin bireysel gereksinimlerini karşılama durumu ve sonuçlarını sebep-sonuç ilişkisine dayalı ileri istatistiksel analizleri içeren araştırmaların yapılması önerilmektedir.
Öğrenci Başarısında Etkili Okul Değişkenleri Ve Eğitimde Verimlilik	Doç. Dr. Nejla KURUL TURAL	Ankara Üniversit esi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi	2022	16	Spesifik bir örneklem tanımlanmamış	Eğitimde üretim fonksiyonları kullanılarak ekonomik bir analiz yapılmıştır. Girdi ve çıktılar arasındaki ilişkilere odaklanılmıştır.	Eğitim girdileri ile öğrenci başarısı arasında net bir ilişkinin kurulmasında zorluklar olduğu belirtilmiştir. Özellikle, öğretmen ücretleri ile başarı arasında tutarlı ilişkiler bulunamamıştır	nitelikli eğitim, hizmet içi eğitim, demokratik okul iklimi, eğitimde fırsat eşitliği, eğitimsel üretim süreci	Bilgi yok
Algılanan Okul Etkililiğinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	Murat BAŞAR, Serkan UĞUR, Halil ÖZKAN, Özlem ORHAN	Uluslararası Liderlik Eğitim Dergisi	2022	17	600 öğretmen	Nicel yöntem	Öğretmenlerin cinsiyeti, okulun bulunduğu yerleşim birimi, öğretmenlerin mezuniyeti, projeye katılma, okulunda sosyal etkinlik düzenleme durumlarının algılanan etkili okul algısını etkilemediği bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki kıdemi, aynı okulda çalışma süresi artıkça okul etkililiğinin olumlu algılanması da artmaktadır. Evli öğretmenler, bekâr öğretmenlere göre çalıştıkları okulun daha etkili olduğunu düşünmektedir.	Etkililiği etkileyen etmenler, algılanan okul etkinliği, iş doyumu, okula aidiyet	Farklı öğretim kademelerinde uygulanabilir, il mem. yaparak okulların durumuna yönelik çıkartımda bulabilir. Farklı değişkenlerle farklı yöntemler kullanılabilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Okul Etkililiği, Algıları İle Okul Terki Düşüncelerinin İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması	Hena ALTUN, Gamze Nur YÜKSEL, Yurdagül GÜNAL	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	2022	29	2021-2022 eğitim öğretim yılında Van ve Trabzon ilindeki 286 8. sınıf öğrencisi	karma yöntem desenlerinden açımlayıcı sıralı desen	Okul etkililiği düşük çıkan öğrencilerin okul ortamındaki ilişkileri saygısız ve saldırgan olarak betimlediği, adaletsiz tutum ve kıyaslamaya dayalı davranış biçimleri ile karşılaştıkları belirtilmiştir. Eğitim ortamındaki başarı değerlendirmelerinin etkili ve yeterli olmadığı, okul ortamının güvenli ve temiz olmadığı ve öğrenciler için belirlenen hedeflerin eksik algılandığı görülmüştür	öğretimsel liderlik, yüksek başarı beklentisi, etkili örgüt, öğretimsel liderlik becerileri,	Yöntemsel olarak karma ve nitel yöntem çalışmalar arttırılabileceği söylenebilir. Okul etkililiğine yönelik yapılan çalışmaların oldukça az olmasından dolayı farklı eğitim kademelerinde de öğrencilerin okul etkililiğine yönelik görüşleri incelenebilir. Bu çalışma ortaokul öğrencilerinde okul etkililiğine yönelik var olan durumu ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Ancak okul etkililiğinin alanyazındaki diğer değişkenlerle de (başarı notu, riskli davranışlar, okul iklimi, okula bağlılık vb.) ilişkili olduğu gözlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinde bu ve benzer değişkenlerle birlikte okul etkililiğine yönelik çalışmalarla alanyazın zenginleştirilebilir.
---	--	-------------------------------	------	----	---	--	--	--	--

Okul Yöneticilerinin Yönetim Becerilerinin Etkili Okul Bağlamında Değerlendirilmesi	Davut ATIŞ, Engin DİLBAZ	Anadolu Journal of Educational Sciences International	2022	26	okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise de görev yapmakta olan 12 öğretmen	nitel araştırma	Yöneticilerin, okulun etkililiğinin arttırılmasında rol oynayan insanî becerileri bağlamında adalet kavramının öne çıktığı gözlenmektedir	insanî beceriler:empati becerisi, empati becerisi, teknik beceriler:teknoloji okuryazarlığı,	Çalışmanın farklı illerde de uygulanması, ulusal bağlamda daha genel verilere ulaşabilmek için Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde de çalışmalar yapılması önerilebilir. Okul yöneticilerinin yönetim becerilerinin farklı sınıflandırmalarla el alındığı araştırmalar yapılabilir. Konuyla ilgili daha fazla nitel ve nicel araştırmalar yapılması önerilmektedir. Yöneticilerin ilk defa seçiminde ve yeniden görevlendirilmelerinde alt boyutlarıyla birlikte insanî becerilerine, teknik becerilerine ve örgütsel becerilerine ilişkin nesnel değerlendirmeler yapılması önerilmektedir. Mevcut yöneticilerin, okul etkililiğinin arttırılmasına yönelik üç beceri alanının geliştirilebilir alt boyutlarında uygulamaya dönük eğitim almaları önerilir. Yöneticilerin, teknik becerilerden teknoloji okuryazarlığı becerilerinin sürekli gelişimini sağlamaya yönelik eğitimsel tedbirler alınması önerilmektedir.
---	-----------------------------	--	------	----	--	-----------------	---	---	--

Karizmatik Liderlik İle Kolektif Öğretmen Yeterliğinin Okul Etkililiği Üzerindeki Rolü	Seval KOÇAK	Gelecek Vizyonlar Dergisi	2022	16	Uşak ilindeki ilk ve ortaokullarda görev yapan 373 öğretmen	ilişkisel tarama modeli	okul yöneticilerinin okul içindeki yenilikçi etkinlikleri desteklemeli ve öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecindeki ihtiyaçlarını tespit edip bu ihtiyaçlara yönelik kişisel ve mesleki gelişimi sağlayıcı koşulları sunması beklenir. Benzer şekilde öğretmenlerin okulun ortak vizyonu etrafında toplanmalarını destekleyen bir okul kültürü oluşturabilmelidir. Böylesi bir kültür içerisinde kolektif öğretmen yeterliğini geliştiren işbirlikçi ve üretken takım çalışmalarına destek vermeli, okulda zarar verici rekabet yerine birlikte yükselmeyi ilke edinen çalışma ortamı hazırlamalı ve öğretmenler arasında tüm öğrencilerin öğrenebileceğine yönelik yüksek beklentiyi aşılayabilmelidir.	karizmatik liderlik, kolektif öğretmen yeterliği, olumlu bir okul kültürü, örgütsel vatandaşlık davranışları,	Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde de çalışmalar yapılması önerilebilir
Okul Etkililiği,Okul İmajı, Öğretmenlerin Performansı Ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örneği	Kayahan DALBUDAK, Mustafa ÖZGENEL	Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi	2022	15	İstanbul ili Maltepe ilçesinde bulunan kamu ortaokullarında görev yapan 471 öğretmen	nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli	Öğretmenlerin okul etkililiği ile okul imajı algıları arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Öğretmenlerin performansları ile okul imajı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Son olarak okul etkililiği ve okul imajı ile öğretmen performansının birlikte akademik başarıyı anlamlı yordayıp yormadığı değerlendirildiğinde, sadece okul imajının akademik başarıyı anlamlı yordadığı, okul imajının öğrencilerin akademik başarılarını yordayan güçlü bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır	Akademik başarı, aile profili, fiziki mekânlar, okul çevresi, okul iklimi, öğretmen performansı	Okul imajının, okul ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin farklı değişkenlerle birlikte incelenmesi literatüre katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda okulların etkililiğinde önemli rol oynayan öğretmen performansının değerlendirilmesine, geliştirilmesine, izlenmesine ve iyileştirilmesine yönelik politikaların hayata geçirilmesi eğitim sistemimizin başarısı açısından önem arz etmektedir.

Öğretmen Görüşlerine Göre Etkili Okul Özellikleri	Diğer KIRAN,Pınar DURUKAN,Mutlu,AYTAÇ,Recep BINICI	Ulusal Eğitim Dergisi	2023	28	ortaokullarda görev yapan 16 öğretmen	nitel araştırma yaklaşımı fenomenoloji deseni	Etkili okulları diğer okullardan ayıran özelliklere ilişkin olarak eğitim ve öğretim ortamı teması altındaki katılımcı görüşleri; etkili okullarda düzenli eğitim ve öğrenme ortamı bulunması, öğrenci merkezli eğitim yapılması, öğrenmeye vurgu, çalışanlar arasında sağlıklı ve güçlü iletişim, demokratik ortam ve eşit muamele, öğrencilerin eğitim sürecine aktif olarak katılması, başarıya odaklanılması, değişik öğrenme ve öğretme yöntemlerinin kullanılması, eğitim ve öğretimin bir bütün halinde yürütülmesi.	eğitim ve öğretim ortamı, okul, aile ve çevre ilişkileri, öğrenci merkezli eğitim, güvenli bir okul çevresi, kaliteli eğitim sunumu ve iş birliğine verilen önem	Okul, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif alanlarda da gelişmelerine katkı sağlamak için iş birliği yapmalıdır.Okul ve aile, sürekli iletişim halinde olmalıdır.Mevcut kaynaklar etkili bir şekilde kullanılarak daha iyi sonuçlara ulaşılmalıdır.Eğitim ve öğretim bir bütün olarak planlanmalı ve uygulanmalıdır.Öğrenci gelişimi sürekli olarak izlenmeli ve değerlendirilmelidir
Etkili Okul Liderliğinin Önündeki Etkenler	Cuma ÇİÇEK, Metin ASLAN Ömer TAŞKIN,	Academic Social Resources Journal	2023	10	2023-2024 eğitimöğretim yılının Ekim döneminde görev yapan 14 öğretmen	nitel araştırma	etkili bir okul liderliği için bireysel çözümlerden ziyade, katılımcı, dinamik ve sistematik yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir.	İletişim, kanyak yönetimi, katılımcılık, adaptasyon yeteneği	öğretmenler ve yöneticiler arasında açık iletişim, kapsamlı kaynak yönetimi, öğretmenlerin karar alma süreçlerine katılımı, mesleki gelişime yönelik program ve eğitimler, okullar arası iş birliği sağlanmalı
Öğretmenlerin Örgütsel Adalet İle Çalıştıkları Okulun Etkililiğine İlişkin Algıları	Yalçın Varol YILDIZBAŞ, Ramazan ÖZKUL, Ümit DOĞAN, Seyfettin ABDURREZZAK	Trakya Eğitim Dergisi	2023	16	21 okulda görevli 245 öğretmen	İlişkisel tarama modeli	okul müdürlerinin karar alma süreçlerinde öğretmenleri sürece dahil etmeleri, görev dağılımında adil olmaları ve öğretmenlerle şeffaf bir iletişim kurmalarının okulun genel etkililiğini artırabileceği söylenebilir.Okul yöneticilerinin adil yönetim anlayışı sergilemelerinin, okulun etkililiğini artırmada kritik bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.	örgütsel adalet, dağıtımsal ve etkileşimsel adalet, okul ortamı ve eğitim süreci, okul çevresi ve veliler,	okul yöneticilerinin okul içinde öğretmenler arasında adaleti sağlamaya ilişkin davranış ve uygulamalarının okulun etkililiğinin artırılmasındaki rolü ve öneminin daha iyi anlaşılması için bireysel okul özelinde derinlemesine araştırma yapmaya imkân tanıyan nitel araştırmalar kurgulanabilir, okul etkililiğinin başka yordayıcıları araştırılabilir veya başka örneklerle konu incelenebilir.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Beklentilerine Göre Etkili Okul Yöneticisi	Berru ULUSOY, Oğuzhan DEMİR, Cengiz ARIKAN	Eğitim Yönetimi & Politikaları Dergisi	2023	10	2021-2022 eğitim-öğretim yılında Giresun ili Bulancak ilçesinde öğrenim gören Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Fen Lisesi'nden 10'ar olmak üzere toplamda 30 öğrenci	nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması	Etkili bir okul yöneticisi; insanlar arası ilişkilerinde başarılı, iletişim yeteneği yüksek, olumlu ve yapıcı kişisel özelliklere sahip olmalıdır. Bu sebeple okul yöneticilerinin seçiminde mesleki yeterliliklerle birlikte kişisel özellikleri de değerlendirilmeli, etkili okul yöneticisinden beklenen kişisel özelliklere sahip anlayışlı, iletişim becerileri yüksek, çevresini olumlu olarak etkileyen kişiler yönetici olarak seçilmelidir.	iyi iletişim kurma, disiplinli, işbirlikçi, mesleki yeterliliğe sahip ve adil olma,	Okul yöneticileri sadece başarıya odaklanıp sert, katı ve otoriter bir duruş sergilemekten ziyade öğrenciye yakın olmalı, eğitimde mizahtan yararlanabilmeli, okulun ayrıca eğlendirici bir ortam olmasını sağlayarak okulu öğrenciler için çekici bir ortam haline getirebilmelidir. Yöneticiler bireylere karşı duyarlı, motivasyon gücü yüksek, adaletli bir şekilde yaklaşır, öğrencilerinin haklarını ve ihtiyaçlarını gözetken davranışlar sergilerse o okulda başarıyı yakalamak zor olmayacaktır. Bu nedenle yöneticilere düzenli olarak eğitimde motivasyon, insan ilişkileri ve insan hakları konusunda eğitimler verilerek yöneticilerin kendilerini geliştirmeleri sağlanabilir. Her okulun yöneticisi kadar iyi olduğu düşünüldüğünde okulların, yöneticilerinin birer yansıması olduğu söylenebilir
Etkili Okulun Oluşmasında Öğretmenlerin Etkin İletişim Becerileri	Hüseyin ARSLAN, Bahtiyar TOZLU, Serkan KOÇ, Kadir YİĞİT	International Smart Journal	2023	18	Ankara Mamak ilçesinde görev yapan 200 öğretmenler ve okul yöneticileri	nicel araştırma yöntemi	0-5 yıl deneyime sahip öğretmenlerin iletişim becerileri, 11 yıl ve üzeri deneyime sahip öğretmenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, genç öğretmenlerin eğitim süreçlerinde iletişim becerilerine daha fazla önem verilmiş olabileceğini veya mesleğin ilerleyen yıllarında rutinleşme nedeniyle iletişim becerilerinin gelişiminde duraksama yaşanabileceğini düşündürmektedir.	örgüt iklimi, etkin dinleme, sözel olmayan iletişim, iletişim becerileri	Okul yöneticileri öğretmenlere her türlü destek ve yardım göstermeli, problemler karşısında çözüm önerileri sunmalıdır.

Öğretmenlerin Etkili Okul Özelliklerine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi:Nitel Bir Çalışma	Elif Kahraman, Sema ATEŞ,Derya ARSLAN,Samet BULUT,Serpil	Academic Social Resources Journal	2023	10	14 öğretmen	nitel bir araştırma yöntemi olan fenomenoloji deseni	öğrencilerin farklı öğrenme ihtiyaçlarına cevap verme konusunda katılımcı görüşleri, ihtiyaç planlama ve öğretim yöntemi temaları altında toplanmaktadır. Bu görüşler daha önce yapılan araştırmalarla uyumlu olduğu söylenebilir.	eğitim ortamı , iletişim ve iş birliği, örgütsel yenileşme, bireysel öğrenme desteği, öğretim yöntemi temaları , ihtiyaç planlama	Öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşimi artırmak için iş birliği projeleri, grup çalışmaları ve tartışma platformları gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Hoşgörü ve seviyeli bir ortamın oluşturulması için okuldaki disiplin politikaları ve kurallar açık bir şekilde belirlenmelidir.
Öğretmen Ve Yöneticilerin Etkili Okul İle İlgili Görüşleri	Kürşad YILMAZ, Mustafa ÇELİK	Türk Eğitim Bilimleri Dergisi	2023	27	kamu okullarında çalışan 380 öğretmen ve okul yöneticisi	Tarama modeli	Öğretmenlerin beklentileri arasında adalet, güven ve iş birliği ön plandayken, yöneticiler daha çok iletişim, disiplin ve vizyon odaklı bir yaklaşım benimsemektedir. Etkili okul için yönetim ve öğretmenlerin ortak bir vizyon oluşturması, okul-aile-çevre iş birliğinin artırılması ve öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının benimsenmesi kritik öneme sahiptir.	etkili çevre ilişkileri, yönetim anlayışı, örgütsel adalet algısı, Okul kültürü,	odak grup görüşmelerine dayalı bir nitel araştırma tasarlanabilir. Etkili okul çalışmalarında çevre, aile ve öğrencilerin görüşlerini de dikkate alan çalışmalar tasarlanabilir.Etkili okul olmanın önündeki engeller özellikle Türk eğitim sisteminin merkezîyetçi yapısı ekseninde ele alınabilir.

EK 3

TEZ ADI	YAZAR	DANIŞMAN	ÜNİVERSİTE	YIL	S.S	ÖRNEKLEM	YÖNTEM	SONUÇ	SONUÇ2	ÖNERİLER
Ortaöğretim KURUMLARININ ETKİLİ OKUL Özellikli ERİNİ KARŞILAMA DÜZEYLERİ (İZMİR ÖRNEĞİ)	Pınar YILDIRIM DURANAY	Yard. Doç. Dr. Muammer KUNT	P.Ü.	2005	77	2004-2005 akademik yılında, İzmir ili ortaöğretim okullarında çalışan 400 öğretmen	tarama modeli	Okul yöneticisi, öğretmen, öğrenci, okul kültürü, okul çevresi ve veliler boyutlarının tümünde fen liseleri ve Anadolu liseleri en yüksek etkililik düzeyine sahiptir. Buna karşın, normal liseler ve meslek liseleri, her boyutta daha düşük etkililik seviyesinde değerlendirilmiştir.	okul kültürü, okul çevresi ve veliler, okul yöneticisi	Etkili okul araştırmaları yaygınlaştırılmalıdır. Bu araştırmaların, proje kapsamında işbirliği halinde ekip çalışması olarak, tüm iller ve tüm bölgelerde yapılması sağlanmalıdır. Etkili okul araştırmalarında, okul bir bütün olarak incelendiğinden, okul sayıları olabildiğince fazla tutulmalıdır. Böylece bir bütün olarak okulu oluşturan yönetici, öğretmen, öğrenci sayıları da artmış olacaktır ve daha sağlıklı sonuçlara ulaşılacaktır. Etkili okul araştırmalarında, okulun etkililiği kavramı araştırılırken velilerin görüş ve önerilerine de yer verilmelidir.
Genel Liselerde Çalışan Öğretmenlerin Değişim Yönetimi Faktörlerine İlişkin Algıların Okul Etkililiği Açısından Değerlendirilmesi	Demet KUZUBAŞIOĞLU	Yard. Doç. Dr. Nurihayat ÇELEBİ	M.Ü.	2008	173	İstanbul Anadolu Yakasındaki Kadıköy ilçesinde 19 resmî genel lisede görev yapan toplam 278 öğretmen	genel tarama modeli	Araştırma sonucunda ortaöğretim okullarında değişimin yönetimi faktörlerinin okul etkililiğinin sağlanmasında etkili olduğu tespit edilmiştir.	değişim yönetimi, eğitim öğretim süreci, okul iklimi, okulun fiziksel durumu, okul kültürü,	Araştırma özel liseleri de kapsayacak şekilde karşılaştırmalı olarak yürütülebilir. Bu araştırma okul müdürü ve öğrenci görüşlerine de başvurularak daha kapsamlı hale getirilebilir.

İlköğretim Öğretmenlerinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışları Ve Bu Davranışların Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisine İlişkin Algıları	Ayşe GÖKMEN	Prof. Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN	P.Ü.	2011	127	2009-2010 eğitim öğretim yılında Niğde il merkezindeki ilköğretim kurumlarında görev yapan 316 öğretmen	genel tarama modeli	Öğretmenlerin okul etkililiği açısından örgütsel vatandaşlık davranışlarının önemine ilişkin algıları arasında cinsiyet, hizmet yılı, mezun olunan okul türü, öğretmenlik mesleğini isteyerek seçme, mesleğini severek yapma değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır	örgütsel vatandaşlık davranışları, hizmet yılı ,saygı ve hoşgörü, destek ve yardım, takım ruhu ve okulu koruma	Araştırma farklı illerde uygulanıp karşılaştırma yapılabilir.Farklı bir araştırma ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde karşılaştırmalı olarak yapılabilir.Araştırma, okul yöneticileri ve öğretmenlere uygulanıp, görüşler karşılaştırılabilir.İlköğretim okullarında öğretmenlerin gösterdikleri örgütsel vatandaşlık davranışlarına yönelik algı puanlarının okul etkililiği açısından önemine ilişkin algılara göre düşük olmasının nedenleri araştırılabilir
Etkili Okul Değişkenlerinin Öğrenci Başarısı İle İlişkisi Ve Okul Hesap Verebilirliği	Yurtdağül GÜNAL	Prof. Dr. Nükhet DEMİRTAŞLI	A.Ü.	2014	189	2012-2013 eğitim-öğretim yılında Trabzon ilinde faaliyet gösteren 19 ortaokulda öğrenim gören öğrenciler, okul yöneticileri ve öğretmenler	Betimsel tarama modeli	Öğrencilerin etkili okul algıları, aileleri tarafından sağlanan olanaklarla yüksek düzeyde ilişkilidir. Öğrencilerin akademik başarılarını en çok etkileyen faktör, evde sağlanan olanaklar olarak bulunmuştur.	Öğretimsel liderlik, akademik başarı, güvenli ve düzenli çevre, veli okul ilişkisi,	Okul yöneticilerinin yöneticilik alanında yüksek lisans yapmış deneyimi olan öğretmenler arasından seçilmesi okul yöneticilerinin etkililiklerine ve dolayısıyla okulun etkililiğine olumlu katkı sağlayabilir.okul rehberlik servisleri okul yöneticilerine, öğretmenlere ve anne babalara öğrenci psikolojisi, olumlu benlik gelişimi, öz güven ve öz yeterlilik algısı konularını içeren seminerler düzenleyebilir.Değişik araştırma yöntemleri ve değişkenler kullanılarak farklı bölgelerde benzer araştırmalar yapılabilir. Ülkenin farklı bölgelerinde “başarılı” ve “başarısız” olarak algılanan okulların etkili okul özellikleri ve eğitimsel hesap verebilirlik özellikleri araştırılarak karşılaştırılabilir. 9. Farklı ortaöğretim okullarında (meslek lisesi, İmam hatip, Anadolu-Fen Lisesi) etkili okul ve hesap verebilirlik özellikleri araştırılabilir.

Okul Paydaşlarının Görüşlerine Göre Etkili Okul Geliştirme	Seydi GÜNDÜZ	Yrd. Doç. Dr. Filiz GÖLPEK	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	2015	55	Gaziantep ili merkezindeki 7 ilkokul, ortaokul ve liseden 14 öğretmen, 6 yönetici, 10 veli, 15 öğrenci olmak üzere toplam 45 kişi	nitel verilerle elde edilen betimsel bir çalışma	Okul ortamını yöneticiler daha olumlu değerlendirirken öğretmenler öğretmen yönetici- öğrenci arasındaki işbirliğini, başarının ödüllendirilmesini, mali kaynakların etkin kullanımını, eğitim araç gereçlerini ve paylaşılmış yönetim programlama anlayışının daha yetersiz olduğunu düşündürmektedirler. Okulun amaçlarına ulaşmasında olumlu bir iletişim iklimi oluşturulmasının gerekliliği ve önemi göz ardı edilmemeli uygulamalarda öğretmenler kurul kararlarına değer verilmelidir.	iletişim becerileri, paylaşılmış yönetim programlama anlayışı, sınıf düzeni, olumlu iletişim iklimi	Yöneticilere etkili okul oluşturmaya ilişkin eğitimler verilebilir. Okulun fiziki imkânları öğrenci başarısını artıracak şekilde dizayn edilebilir. Öğretmenlere kendilerini rahat ve daha iyi ifade edebilecekleri ortam sunulmalıdır. Veliler daha aktif ve ilgili, ev ortamının ders çalışmaya uygun hale getirilmesi gerekir.
İlkokulların Etkili Okul Özelliklerine Sahip Olma Düzeylerinin İncelenmesi	Muhammed Said YAGIZ	Yrd. Doç. Dr. İsmail Hakkı TOMAR	HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	2016	100	2012-2013 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullarda görev yapan 301 sınıf öğretmeni	tarama modeli	öğretmenlerin ilkokulların etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyine ilişkin algılarının, okul yöneticilerinin etkisinin orta düzeyde olduğu yönündedir. Öğretmenler, okul yöneticilerinin daha çok başarı beklentisi içinde olduklarını, ancak mesleki gelişim etkinliklerine yeterince önem vermediklerini belirtmişlerdir.	okul programı , eğitim-öğretim süreci, okul kültürü, okul çevresi ve veli,	Milli Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle bir proje kapsamında diğer illerde yer alan ilkokullardada yapılabilir. Diğer kademe ve okul türlerinde de yapılabilir. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre gerçekleştirilen bu araştırma, yönetici, veli ve öğrencilere uygulanarak genişletilebilir.

Okul Etkililiğinin Öğretmenlerin İş Doyumuna Etkisi	Cengiz TURAÇ	Prof. Dr. Ercan YILMAZ	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	2017	124	2015-2016 eğitim öğretim yılında Konya ilindeki 760 öğretmen	İlişkisel tarama yöntemi	Okul etkililiği ile öğretmenlerin iş doyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır.Okul yöneticisi ve okul kültürü ile ortamı, öğretmenlerin iş doyumunu en fazla etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir	öğretmenlerin iş doyumu, içsel iş doyum, dışsal iş doyum, toplam iş doyum, hizmet süresi, fiziki şartlar,	Karar organları ile politika yapıcıların öğretmenlerin ücretini iyileştirmeye yönelik çalışmalar yapmalıydılar. Bu araştırma, sadece resmi okul türlerinde uygulanmıştır. Araştırmalar özel okul türlerinde de uygulanarak resmi ve özel okul türlerinde görev yapan öğretmenlerin okul etkililiğine katkıları ve iş doyum düzeyleri belirlenip karşılaştırılabilir.Okul etkililiği ve iş doyum çalışmasına okul müdürleri de dâhil edilebilir.Eğitim kurumlarında, sınıf ve branş öğretmenlerin iş doyum düzeylerini artıran ya da azaltan faktörlerin neler olduğunu bulmaya yönelik nicel çalışmalar yapılabilir
Lise Müdürlerinin Destekleyici Liderlik Davranışlarının Ve Kolektif Güvenin Okul Etkililiği Üzerindeki Etkisi	Aysel NAMLI	Doç. Dr. İnam Bakır ARABACI	FIRAT ÜNİVERSİTESİ	2017	276	Elazığ il ve ilçe merkezindeki liselerde 2015-2016 eğitim-öğretim yılında görev yapan 558 öğretmen ve 1.073 öğrenci	İlişkisel tarama modeli	Lise müdürlerinin destekleyici liderlik davranışları, kurumdaki kolektif güveni ve okul etkililiğini olumlu yönde etkilemektedir.Destekleyici liderlik ile okul etkililiği arasındaki ilişkide kolektif güvenin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir	Kolektif güven, destekleyici liderlik, öğrenci başarısı, iletişime ve yeniliğe açık	Okul yöneticilerine liderlik özelliklerinin farkındalığını sağlamak ve geliştirmek için düzenli olarak hizmet içi eğitim verilmelidir. Eğitim kurumlarının etkililiğinin artırılması için öğretmen ve yöneticilere yönelik seminerler verilebilir. Araştırma daha büyük örneklemelerde farklı il ve ilçelerde görev yapan,arklı kademelerdeki öğretmenler ve sınıf öğretmenleri ve öğrencilere uygulanarak görüşleri belirlenebilir. Kolektif öğrenci güveni ile ilgili çalışma sınırlı sayıdadır, öğrenci güvenine ve veli güvenine yönelik araştırmalar yapılabilir.

Yabancı Diller Okulunda Çalışan Takım Liderlerinin Okul Etkiliği Üzerine Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Meltem AKPINAR YILMAZ	Doç. Dr. Feyza DOYRAN	T.C. İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ	2018	152	İstanbul'da bulunan bir vakıf üniversitesinin yabancı diller okulunda çalışan takım liderleri	nitel bir durum çalışması-bütüncül tek durum deseni	Takım çalışmasına dayalı yönetim sisteminin okul etkililiğini artırdığı belirlenmiştir. Takım liderleri, yetki paylaşımının yönetim süreçlerine olumlu katkılar sunduğunu, iletişim ve koordinasyonun daha etkin hale geldiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, takım sisteminin öğretim görevlilerinin motivasyonunu artırdığı ve kaliteli eğitim ortamının sağlanmasına katkı sunduğu sonucuna ulaşmıştır	Kaliteli eğitim ortamı, takım liderleri, vizyon ve misyon odaklı, disiplinlerarası, akademik lider	Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi'ne giremeyen başka üniversitelerde bu araştırmaya benzer durum çalışmaları yürütülebilir. Araştırma, aynı vakıf üniversitesinde, öğretim görevlileri ile yapılacak görüşmeler yoluyla gerçekleştirilebilir ve takım sisteminin okul etkililiği üzerindeki tesirleri karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Araştırma, sosyo-ekonomik açıdan farklı konumlarda bulunan üniversitelerde yürütülerek sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik açılardan karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Araştırma, öğrencilerin görüşlerine başvurularak okul etkililiğine yönelik farklı bakış açıları incelenebilir.
Etkili Okul Özelliklerinin Dönüşümsel Liderlik Ve Öğretmen Bağlılığıyla İlişkisi	Aysun AKÇAY GÜNGÖR	Doç. Dr. Tuncay ÖĞRETMEN	EGE ÜNİVERSİTESİ	2018	206	2014-2015 yılında İzmir ili Konak, Bayraklı ve Tire ilçelerindeki devlet ortaokullarında görev yapan 721 öğretmen	betimsel nitelikte ilişkisel tarama modeli	yöneticilerin dönüşümsel liderlik özellikleri etkili okul özelliklerini pozitif yönde ve doğrudan etkilemektedir. öğretmenlerin örgütsel bağlılık düzeyleri ile okulların etkili okul özellikleri arasında doğrudan ilişki olduğunu ancak bu ilişkiye yöneticilerin dönüşümsel lider özelliği dâhil edildiğinde dönüşümsel liderliğin örgütsel bağlılık ile etkili okul özellikleri arasında aracı değişken olduğunu ortaya koymaktadır.	örgütsel bağlılık, dönüşümsel liderlik,	içindeki zümre toplantılarının daha etkin hale getirilmesi sağlanarak alınan kararların uygulanmasının okul yönetimince takip edilmesi önerilebilir. Okul yöneticilerinin değişime, dönüşüme açık bireyler olmaları için hizmet içi eğitim, seminer, kurs v.b etkinlikler yapılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen yönetici değerlendirme kriterlerine, dönüşümsel lider özellikleri de eklenebilir. Okullara yönetici atanırken yapılan sınav ve mülakatlarda bu kriterler kullanılabilir. Yapılan nicel analizlerden sonra nitel analiz yöntemleriyle bulgular desteklenebilir. öğretmenlerin kurum kültürü hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla lisans düzeyinde kurum kültürünü merkeze alan dersler verilebilir. Ayrıca bunlarla ilgili MEB bünyesinde öğretmenler arasında proje çalışmaları yapılabilir.

Okul Müdürünün Dağıtımçı Liderlik Davranışları ile Okulların Etkiliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Nezahat ATILKAN	Prof. Dr. Nurhayat ÇELEBİ	KARA BÜK ÜNİVERSİTESİ	2019	114	Karabük il merkezinde ilkokullarda görev yapan 122 ve ortaokullarda görev yapan 156 öğretmen	ilişkisel tarama yöntemi	okul müdürlerinin dağıtımçı lider özellikleri gösterme eğilimi arttıkça okulların da etkili okul olma özelliğinde artış görülmektedir	dağıtımçı liderlik davranışları, okul kültürü, eğitim-öğretim süreci,	Okul müdürlerinin dağıtımçı liderlik davranışlarının (okul kültürünün geliştirilmesi, paylaşımcılık, açık görüşlülük, performans gibi) hizmet içi eğitim programlarıyla geliştirilmesi sağlanmalıdır.Bu araştırmaya ilkök ve ortaokul öğretmenleri katılmıştır. Özel okullarda ve liselerde görev yapan öğretmenlerin algılarına göre de araştırmalar yapılarak çalışmalar zenginleştirilmelidir. Bu araştırmada etkili okul boyutunda öğrenci ve veli ilişkilerine yer verilmemiştir. Bundan sonraki araştırmaların bu yönüyle de ele alınması gerekmektedir. Öğrencilerin, okul müdürlerinin, Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatındaki üst düzey okul müdürlerinin de bulundukları benzer başka çalışmalar yapılmalıdır.
Okullardaki Stratejik Planlamanın Okul Etkiliği Üzerindeki Etkisi	Ali YALÇIN	Doç. Dr. Atilla YILDIRIM	NECMETTİN ERBANKAN ÜNİVERSİTESİ	2019	124	2017-2018 eğitim-öğretim yılında Konya ili Altınözü, Selçuklu, Karatay ve Meram ilçelerinde görev yapan 585 öğretmen	nicel bir araştırma - betimsel- ilişkisel tarama modeli	öğretmenlerin görüşleri cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi değişkenlere göre farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin okul etkililiği algısının, okulların stratejik planlama uygulamalarına dair görüşleriyle ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.	stratejik planlama uygulamaları, eğitimin niteliği, okul ortamı, öğretim liderliği, öğrencilerin akademik performansları	Benzer bir araştırma daha farklı sosyoekonomik yapı ve geniş örneklemeler üzerinde yapılabilir.Eğitim sistemi içerisinde okulların etkisiz kalmalarına neden olan sorunların ortadan kaldırılmasına yönelik araştırmalar yapılabilir.Okul etkililiğinin tek yordayıcısı stratejik planlama olmadığından okulların etkililik düzeylerini etkileyen diğer faktörlerin ortaya konulması amacıyla çalışmalar yapılabilir
Örgütsel Değerlerin Okul Etkiliğine Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Fatih Hayati BEŞİR	Prof. Dr. Ercan YILMAZ	NECMETTİN ERBANKAN ÜNİVERSİTESİ	2019	168	Konya ilinin merkez ilçelerindeki resmi ilkök ve ortaokullarda görev yapan 502 öğretmen	nicel -ilişkisel tarama modeli	Örgütsel Değerler" ile okul etkililiği arasında pozitif, yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğretmenlerin cinsiyetine, branşlarına, görev yaptıkları okul türlerine ve diğer demografik özelliklerine göre okul etkililiği puanlarında bazı farklılıklar bulunmaktadır.	örgütsel değerler, okul türü, branş, değişkenler	Öğretmenlerin katılımları ile yapılan bu araştırma okul müdürlerine, ilçe ve il milli eğitim müdürlüklerinde görev yapan yöneticilerinin ve çalışanlarının katılımlarıyla da yapılabilir.Okul etkililiği ve örgütsel değerler çalışmasına okulun paydaşları (veli, öğrenci vb. gibi) dahil edilebilir.Bu tür araştırmalar özel okullarda da yapılarak resmi ve özel okullarda görev yapan öğretmenlerin okul etkililiğine katkıları ve örgütsel değerlerinin seviyeleri tespit edilerek kıyaslamalar yapılabilir.Bu araştırmanın nicel sonuçlarına ilişkin nitel araştırmalar yapılabilir.

Okul Yöneticilerinin Sahip Oldukları Teknolojik Liderlik Yeterlikleri İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Ekrem YUMLU	Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZDEMİR	M.Ü.	2020	121	İstanbul'un Sultanbeyli, Pendik, Maltepe, Kartal, Sancaktepe ve Tuzla ilçelerinde görev yapan toplam 596 öğretmen	nicel araştırma yöntemlerindeki korelasyon ve regresyon analizleri	İnsan merkezli olma, destek ve vizyon değişkenlerinin okul etkililiği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkisi olduğu tespit edilmiştir.İletişim ve iş birliği ile okul etkililiği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır	teknoloji liderlik düzeyi, iletişim ve iş birliği, eğitim teknolojileri,	Farklı illerde gerçekleştirilecek ve bu araştırmada incelenen değişkenleri daha kapsamlı bir biçimde ele alacak nitel bir çalışma yapılabilir. Gelecek araştırmalar okul dışındaki birçok farklı örgütlerde de gerçekleştirilebilir.
Okul Müdürlerinin Çevik Liderlik Özellikleri İle Okul Etkililiği Arasındaki İlişki	Filiz Çalışkan YILMAZ	Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL	İSTANBUL SABA HATTİ N ZAIM ÜNİVERSİTESİ	2021	121	2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde kamu/ devlet okullarında görev yapan 168.165 öğretmen	ilişkisel tarama modeli	Cinsiyet, mezuniyet ve kıdem değişkenlerine göre okul etkililiği algılarında farklılık gözlenmiştir. Özellikle 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlerin, okullarını daha etkili bulduğu belirlenmiştir.Okul müdürlerinin çevik liderlik stili ile okul etkililiği arasında orta düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.	çevik liderlik, dönüşümcü liderlik, yönetim etkililiği, öğretimsel liderlik,	Ülkemizde yeni ele alınan bir konu olan çevik liderlik üzerine farklı araştırmalar yapılabilir. Çevik liderlik, çevik öğrenme birlikte incelenebilir.Çevik liderlik ile ilgili yapılan araştırmalar kısıtlı olduğu için uluslararası kaynaklara ulaşmak gerekiyor. Bu açıdan yabancı kaynakların çeviri çalışmalarına öncelik verilebilir.Çevik liderlik ülkemizde yeni bir kavram olduğu için eğitimin yanında farklı sektörlerde de araştırmalar yapılarak karşılaştırılabilir

Etkili Okul Özelliklerine İlişkin Bir Meta Analiz Çalışması	Mehmet TURGUT	Prof. Dr. Mustafa YAVUZ	NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ	2021	124	2000– 2018 tarihleri arasında ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri ile hakemli dergilerde yayımlanan 82 bağımsız araştırma	meta- analiz	Etkili okul ile okul kültürü arasında çok güçlü düzeyde ve pozitif yönlü ortalama etki büyüklüğü bulunmuştur. Etkili okul ile iş doyumu arasındaki ilişkiye dayalı olarak hesaplanan ortalama etki büyüklüğü orta düzeyde ve pozitif yönlüdür.	dağıtılmış liderlik, dönüşümsel liderlik, öğretimsel liderlik, örgütsel öğrenme, okul iklimi, okul kültürü	Milli Eğitim Bakanlığı, hem yöneticiler hem de öğretmenler için liderlik, okul iklimi, okul kültürü ve iş doyumu konularında etkili okulu gerçekleştirmeye yönelik hizmet içi eğitimler hazırlamalı, ayrıca bu eğitimlere katılan yönetici ve öğretmenlerin ilgili alan ile ilişkili okullarda yapacakları uygulamaları takip etmelidir. Araştırmacılar aynı değişkenlere göre 2018 yılından sonra yapılan ve farklı değişkenlerin olduğu çalışmaları da dahil ederek yapacakları araştırmalar ile çıkan sonuçları karşılaştırılabilirler. Alanyazında etkili okula ilişkin olarak gerçekleştirilen nitel çalışmaların da bir taraması yapılarak, bu araştırmanın bir tamamlayıcısı olarak sonuçlar karşılıklı bir şekilde incelenebilir. Türkiye’de ve Dünya’da eğitim sistemleri içerisinde okulların etkisiz kalmalarına neden olan uygulamalar ve sorunlar incelenerek, eğitim-öğretim politikalarının yeniden düzenlenmesine yönelik farklı değişkenlerin de dahil edildiği araştırmalar yapılabilir.
Etkili Okul Gelişirmeye İlişkin Eğitim Yöneticilerinin Görüşleri: Bir Durum Çalışması	Özlem GÜNGÖREN	Doç. Dr. Süleyman KARATAŞ	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	2021	90	Antalya Muratpaşa’da görev yapan 15 eğitim yöneticisi	nitel araştırma deseni	etkili okulun paydaşlarının farklı beklenti ve ihtiyaçlarını karşılarken motivasyonun önemli olduğu, ancak pozitif iletişim ve işbirliği ile pozitif pekiştirmenin sağlanabileceği vurgulanmıştır.	okul iklimi, öğrenci merkezli, okul çevresi ve aile, kurum kültürü,	Etkili okul araştırmalarının bir proje dahilinde, daha büyük bütçeli, daha uzun sürede, daha kapsamlı ve daha fazla ekiple proje olarak, diğer illerde de yapılması ve karşılaştırılması sağlanmalıdır. Etkili okulun her bir boyutu tek tek ele alınarak hem ayrı hem de birlikte araştırmalar yapılmalıdır. Etkili okul araştırmaları, daha çok nicel çalışıldığı ve nitelde de yönetici ve öğretmen görüşlerine göre yapıldığı için, veli ve öğrencilere de uygulanarak daha kapsamlı hale getirilebilir. Etkililik, nitel boyutu yüksek bir kavramdır, bu yüzden daha fazla nitel araştırma yapılabilir.

Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıkları İle Akademik Başarıları Ve Okul Etkililiği Arasındaki İlişkiler Örtüntüsü	Banu ERGÜÇ ŞAHAN	Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL	İSTANBUL SABA HATTİ N ZAIM ÜNİVERSİTESİ	2021	106	2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında İstanbul İli Ümraniye İlçesinde kamu okullarında eğitim gören 30.796 ortaokul öğrencisi	ilişkisel tarama deseni	Ortaokul öğrencilerinin etkili okul olarak gördükleri okullara karşı bağlılıkları da artmaktadır. Okula bağlılık akademik başarıyı da etkilediğinden, öğrencilerin eğitim hayatı için önemi yadsınamaz olan ortaokulların öğrencilerin gözünde etkili sayılması kritik bir önem taşımaktadır	okula bağlılık, akademik başarı, veli okul ilişkisi, öğretimsel liderlik,düzenli ve güvenli okul çevresi	Okullarda öğrencilerin sosyal olarak gelişmesine katkı sağlayan aktivitelerin öğrencilerin okul etkililiği algılarına etkisi incelenebilir.Ortaokul öğrencilerinin adrese dayalı kayıt sistemiyle ortaokullara yerleştirilmesi sistemiyle ilgili iyileştirmeler yapılabilir.Okul etkililiği algısının okulların başarılı, başarısız, çevresi iyi, kötü, devlet ya da özel olması ile ilişkisi incelenebilir
Okul Etkililiği,Okul İmajı,Öğretmen Performansı,Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örtüntüsü	Kayahan DALBUDAK	Doç. Dr. Mustafa ÖZGENEL	İSTANBUL SABA HATTİ N ZAIM ÜNİVERSİTESİ	2022	119	İstanbul ili Maltepe ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ortaokullarında görev yapan 471 öğretmen	ilişkisel tarama modeli	elde edilen bulgular, okul etkililiği, okul imajı ve öğretmen performansının akademik başarı üzerinde farklı derecelerde etkili olduğunu ve birbirleriyle etkileşim halinde olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, eğitim politikaları ve uygulamalarında okul etkililiği ve okul imajı gibi unsurların daha fazla dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.	okul imajı, akademik başarı, iletişim becerileri, fiziksel alt yapı	Araştırma farklı okul türleri, farklı örneklemeler ile çalışılabilir. Okul imajının ve okul etkililiğinin akademik başarı üzerindeki etkisi konusunda farklı değişkenler (kültür, iklim, itibar vb.) üzerinden araştırma yapılabilir
Örgütsel Şeffaflık, Örgütsel Güven Ve Örgüt Sağlığının Okul Etkililiğine Etkisi	Ali TOSUN	Prof. Dr. Kazım ÇELİK	P.Ü.	2022	245	2020-2021 eğitim öğretim yılında Uşak ili merkez ve ilçelerinde yer alan kamuya ait anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan 462 öğretmen	ilişkisel tarama	Öğretmenlerin okul etkililiği algılarında anlamlı farklılığa sebep olan tek değişkenin öğretmenlerin görev yaptıkları okul kademesi olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ilkokullarda çalışan öğretmenlerin liselerde çalışan öğretmenlere göre okullarını istatistiksel olarak daha etkili algıladıkları belirlenmiştir.	örgütsel şeffaflık, örgütsel güven, destekleyici liderlik,mesleki kıdem, örgüt sağlığı	Yapılacak yeni araştırmalarla kalabalık okullarda meslektaşlara güven duygusunu zedeleyen sorunların tespit edilmesi ve buna yönelik iyileştirmelerin yapılmasına katkı sağlayacak öneriler geliştirilmesi sağlanabilir. Şeffaflık algısının cinsiyet değişkenine göre yorumlanabilmesi için araştırmacılar tarafından yeni araştırmalar yürütülebilir. Liselerdeki örgütsel güven, örgüt sağlığı ve okul etkililiğine yönelik sorunların irdelendiği araştırmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin Etkili Okul Algıları ile Okul İklimi Arasındaki İlişki	Ayşen KARABEKE	Prof. Dr. Kazım ÇELİK	P.Ü.	2022	63	2021-2022 eğitim öğretim yılında Denizli ili Çal ilçesindeki devlet okullarında görev yapan 153 öğretmen	ilişkiyel tarama modeli	Etkili okula ilişkin öğretmen görüşleri katılımcılarının yaş, cinsiyetlerine, medeni durum mesleki kıdem ve eğitim durumu (lisans-lisansüstü) değişkenine göre değerlendirilmiştir ve anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.	okul iklimi, toplumsal eşitlik,veli boyutu	Farklı ilçelerdeki öğretmenlerin de katıldığı bir çalışma yapılarak ilçeler arası karşılaştırmalar yapılabilir. Daha yüksek sayıda örneklem ile çalışılabilir. Etkililik kavramının nitel yönü daha ağır bastığı nitel ve karma yöntemlerle daha detaylı çalışılıp literatüre katkı sağlanabilir. okulların etkililiğinin öğrenci ve veli görüşleri açısından da değerlendirilmesi önerilebilir.
Stratejik Plan Uygulamalarının Etkili Okul Bağlamında İncelenmesi	Şifanur YALÇINKAYA	Doç. Dr. Ali ÖZDEMİR	M.Ü.	2022	186	İstanbul ilinde merkezi sınav puanı ile öğrenci alan, taban yüzdelik dilimi en fazla %10 olan 6 okul müdürü, 9 okul müdür yardımcısı ve stratejik plan ekibinde görevli 9 öğretmenden oluşmuştur.	nitel araştırma-"bütüncül çoklu durum çalışması	Öğrenci boyutu stratejik planın odak noktası olarak görülmektedir. Stratejik planın eğitim süreci ve okul kültürü boyutlarında kalıcılığına ve okul ortamına etki ettiği bulunmuştur. Veli ve çevre boyutları iş birlikleri açısından önemli görünse de uygulamada etkili olmadığı tespit edilmiştir.	stratejik plan, öğrenci gelişimi ve takibi, okul çevresi ve veliler, eğitim materyalleri	Katılımcı grubu ekip üyesi olmayan öğretmenler, ekip üyesi olan veliler, okul aile birliği üyesi veliler ile çeşitlendirilerek araştırılabilir.Araştırma sadece ortaöğretim kademesinde yürütülmüş olup; farklı eğitim kademelerinde değerlendirilebilir. Stratejik planda yer alan uygulamaların etkili okulu yordamasına ilişkin ölçek geliştirme çalışması yürütülebilir.
Okul Müdürlerinin Paylaşılan Öğretimsel Liderlik Davranışları ile Okul Etkililiği İlişkisinde İşbirlikçi İklimin Aracı Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi	Muhammed DEMİR	Doç. Dr. Ümit DİLEKÇİ	BATMAN ÜNİVERSİTESİ	2023	90	2022-2023 eğitim-öğretim yılında Batman ilinde görev yapan 402 beden eğitimi öğretmeni	yapısal eşitlik modellemesi	okul müdürlerinin öğretimsel liderlik davranışlarının okul etkililiğini artırmada önemli bir faktör olduğunu ve işbirlikçi iklimin bu etkileşimde önemli bir aracı rol oynadığını göstermektedir.	öğretimsel liderlik davranışları, işbirlikçi iklimi, işbirlikçi örgüt kültürü, sürdürülebilir ve dağıtımçı liderlik,	Mevcut araştırma kapsamında test edilen yapısal modelde yalnızca üç değişken ele alınmıştır. Bu bağlamda, ileride yürütülecek araştırmalarda paylaşılan öğretimsel liderlik farklı örgütsel davranışlar ve demografik değişkenler dâhil edilerek daha ayrıntılı modeller test edilebilir. Araştırma örneklemi beden eğitimi öğretmenleri oluşturmakta olup farklı branşlarda görev yapan öğretmenlerle de benzer araştırma yürütülebilir.

EK 4

MAKALE ADI	YAZAR	DERGI	YIL	S.S	METOD	ÖRNEKLEM	SONUÇ	SONUÇ 2	ÖNERİLER
Understandings, Practices and Efficacies of Servant Leadership for Schooling: Perspectives from Selected Schools in South Africa	Thamsanqa Thulani Bhengu, Sherian Emanuel	University of KwaZulu-Natal	2002	19	qualitative study	five schools (three primary and two secondary schools) in a rural community in the south of Durban in KwaZulu-Natal, South Africa	The provision of an environment of care and compassion where there is accountability, trust, humility and a goal-directed focus, is critical for effective teaching and	Accountability, Leadership, service, commitment, development	
Does a School Make a Difference? Perceptions of an 'Effective School'	Ayse Bas Collins	Bilkent University	2002	16	qualitative case study methods	a private secondary school with a population of 1259.	Results show that the subjects perceive 'effective school' qualities as being school leadership, school culture/climate and quality human resources.	learning experiences, student achievement, personal involvement, student outcome	
Are Middle Schools More Effective? The Impact of School Structure on Student Outcomes	Kelly Bedard, Chau Do	The Journal Of Human Resources	2004	24	mixed-methods approach	250 high school districts and 4,000 elementary districts	middle schools are failing less able students—the group they were supposed to help the most	student-teacher connectedness, middle schools, substantial change	No information
Controlling As A Managerial Function - A Factor For An Effective School	Vesna Nastoska	KNOWLEDGE – International Journal	2004	6	analytical, comparative and descriptive	the primary school "Kuzman Shapkarev	The road to an effective school is paved and for that purpose to be realized and that process to survive as a managerial function is one of the most important factors that contribute to constantly discovering new ideas	sustainability, success and motivation, pressure, improvement and higher standards	No information
Educational Effectiveness The Development of the Field	Bert P. M. Creemers	Educational Effectiveness The	2005	47	comprehensive overview	researches on school effectiveness	the importance of a nuanced and expanded approach to educational effectiveness, which is vital for advancing educational research, practice, and policy in a rapidly changing educational landscape.	student achievement, improvement practices, educational effectiveness	

Differences in School and Instruction Characteristics between High-, Average-, and Low-Effective Schools	Greetje van der Werf	School Effectiveness and School	2006	20	multilevel analyses	50,000 pupils in 560 primary schools	only educational leadership, was related (negatively) to effectiveness	educational leadership, educational opportunities, parental involvement, school population	
What Makes Schools Effective? A Comparison between School Communities in Australia and the USA	Tony Townsend	School Effectiveness and School	2006	17	survey-based comparative research design	A total of 1,000 responses were received from 81 schools in Australia and 64 schools in the USA. The sample included principals (12%), teachers (34.9%), parents (31.8%), and students (21.3%)	Strong academic and administrative leadership. Dedicated and qualified staff. Effective schools have clear school purpose and policies. Safe and supportive school environment. Positive school climate	Purpose, school climate, leadership	
A comprehensive framework for effective school improvement	Gerry J. Reezigt, Bert P. M. Creemers	School Effectiveness and School Improvement	2007	19	theoretical analysis	conferences held in each of the ESI project countries	Frameworks can change according to practitioners, researchers, and policy-makers	specific educational context, improvement, school-level processes, effective improvement, student outcomes	the framework shows policy-makers how strongly schools are influenced by the context. The framework may help policy-makers to see how important school improvement is for student outcomes or how important the school is as a meaningful unit for improvement.
Teacher Leadership And School Effectiveness In The Primary Schools Of Maldives	Tang Keow Ngang, Zaheena Abdulla, See Ching Mey	H. U. Journal of Education	2010	16	quantitative survey method	181 teachers from six primary schools in Male	The aspects that more attention is needed from the dimensions of teacher leadership are autonomy; positive environment and open communication as these three factors are observed as the predictors for school effectiveness.	autonomy, positive environment, open communication, collegiality, developmental focus	

School Effectiveness and School Improvement in Context: The Case of South Africa	Clive Harber , Nithi Muthukrishna	School Effectiveness and School	2010	15	qualitative research	some schools including its teachers, headmasters and students	school improvement strategies should not only be at the theoretical level but also align with local realities and needs.	School effectiveness, teacher caring, Leadership, student development, equality	
School management and the struggle for effective schools	V. Misla	University of South Africa Press	2011	16	explorative, qualitative study	56 school managers from four Eastern Cape districts	In the study many participants came to understand that they share many common challenges in their schools and when they are not aware of their problems, they might not know exactly what to remedy in their respective schools.	Leadership, dysfunctional schools, Context, challenges, visionary	
Educational achievement and effective schools: examples of best practice	Magdalena Suárez-Ortega, Belén Ballesteros-Velázquez, Beatriz	Intercultural Education	2012	14	inductive approach	a group of 65 experts-2 schools	the conclusions can be used by teachers to improve their students' success	intercultural education, high expectations, educational outcomes, positive attitude	
Leadership Practices in Effective Schools in Disadvantaged Areas of Canada	Yamina Bouchamma	Education Research International	2012	17	triangulation and various data sources	5 successful schools located in socioeconomically disadvantaged rural areas of three Canadian provinces	Effective school leaders involve their teaching staff in the decision making process, focuses teachers' efforts more significantly on staff mobilisation	goals and expectations, strategic resourcing, curriculum management, teacher supervision and coaching, ensuring order and support	
Some Model Suggestions For Measuring Effective Schools	Izzet Döş	Procedia - Social and Behavioral	2014	5	structuring the information based on literature and practice	not mentioned	There are 12 models but each school should be measured with one or more models according to its environment.	effective schools, learning Experience, model, implementation, context	

Examining the Correlates of Effective Schools in Short-Term Juvenile Hall Schools	Helen Mozi,Ron Oliver	The Journal of Correctional Education	2014	20	case study	three schools located inside three juvenile detention facilities in two urban cities of Southern California-89 teachers and administrators	The study proclaims that effective schools are imperative because they have proved to be more important than factors such as background, race/ethnicity, and socioeconomic status in the academic and “life success” of all students, incarcerated or free.	school environment,classroom management,instructional leaders,curriculum and instruction	
Effective Schools:Reality of Utopia?	Elena Thounkididou	Strategies for Policy in Science	2015	12	the theoretical framework	researches on effective schools	Each participant in the school unit has an important role in order to ensure the effectiveness of the system	logical educational programming,quality effective school	
Elementary School Administrators and Their Roles in the Context of Effective Schools	Izzet Dös,Ahmet Cezmi Savaş	SAGE Open	2015	11	a qualitative study	a group of 26 teachers and 4 administrators	school principals are key factors in a school’s success by creating a cooperation culture with their teams and empowering staff members for teamwork	Achieving school goals and optimum learning by students,common vision and an effective curriculum,collective responsibility	
Understanding Effective High Schools: Evidence for Personalization for Academic and Social Emotional Learning	Stacey A. Rutledge, Lora Cohen-Vogel, La'Tara Osborne-Lampkin and Ronnie L. Roberts	American Educational Research Journal	2015	34	A year-long, multilevel comparative case study	two higher-performing schools and two lower-performing schools in Florida	effective high schools exhibit deliberate structures and practices that attend to both academic and social emotional learning needs. The study concludes that Personalization for Academic and Social Emotional Learning (PASL) is critical for improving educational outcomes and that schools should focus on integrating academic and social emotional dimensions to enhance student success.	Social-emotional, Academic, interdependence, Outcomes, high schools	
Effective School Performance Stages at Public Senior High Schools in Indonesia	Ristapawa Indra,Martin Kustati	Al-Ta Lim Journal	2016	15	survey based research	60 school principals and 105 teachers in 16 schools	There is a significant correlation between the professional principal leadership with the realization of 11 characteristics of effective schools.	Conducive school environment ,student achievement, student rights and responsibilities,	

Predicting the Effectiveness of School Principals Based on Fiedler's Leadership Model	Naser Nastiezaie	The New Educational Review	2017	9	descriptive correlational study	356 elementary school teachers	it can be concluded that school administrators should benefit from good authority, have good interactions with teachers and emphasize the structure of tasks to increase their effectiveness.	Effectiveness, leadership style, Interaction, task Structure, organizational culture	
Effective and inclusive schools? Attention to diversity in highly effective schools in the Autonomous Region of the Basque Country	Nahia Intxausti, Feli Etxebarria, Isabel Barrau	International Journal of Inclusive	2017	18	statistical analysis	33,500 students in 2009, and 36,500 in 2010-32 highly effective schools	That can be concluded that inclusion is a process and that along this road, the best practices identified in highly effective schools should be considered benchmarks for school effectiveness	high-quality instruction, collective responsibility, collaborative work, efficient use of resources	
Linking school-based management and school effectiveness: The influence of self-based management, motivation and effectiveness in the Arab education system in Israel	Khalid Arar, Muhammed Abu Nasra	Educational Management Administration & Leadership	2018	19	Data collection	300 Arab teachers in Israel	there is a positive relationship between all dimensions of self-management (decision-making, resource and personnel management, availability of resources, and organizational structure) and school effectiveness.	organizational structure, teacher participation, social change and improvement	
School effectiveness and students' perceptions of teacher caring: A multilevel study	Joachim Ramberg, Sara Brodin Läftman, Ylva	Improving Schools	2019	17	quantitative method	8022 students from 150 schools	An effective school administration, teacher collaboration, and a strong school climate create positive effects not only for teachers but also for students.	School Effectiveness, teacher caring, school Leadership, student development, equity	
Effective school leadership according to the perceptions of principals and physical education teachers	Deligrannidou Tzeni, Athanailidis Ioannis, Laros Athanasios, Stafyla	Journal of Physical Education and Sport	2019	10	correlational research	415 teachers (223 PE teachers, 192 principals), who worked during the school year 2017-2018	There is a discrepancy between the perceptions of PE teachers and their principals of effective school administration. This suggests the need for improving principals' competence through specific training.	management skills, efficiency of principals, physical education, leadership style, attitude, and skills of the principal	

Effective schools 10 years on: factors and processes enabling the sustainability of school effectiveness	Cristian Bellei, Liliana Morawietz, Juan Pablo Valenzuela	School Effectiveness and School	2019	24	sequential mixed-methods approach	14 school in Santiago	It's hard to sustain school effectiveness in disadvantages areas	school culture and climate, pedagogical framing, collective identity, achievement orientation, and discipline	
Mindful Principals in Effective Schools: Mediating Role of Organizational Climate and Organizational Citizenship Behavior	Rimantas Želvys, Amjad Zabardast, Somaieh Nemati, Kamal Adak, Omid Shariati	Pedagogika	2019	24	descriptive and correlational study	28 public high schools with 335 teachers	organizational climate and organizational citizenship behavior had a direct effect on the effectiveness of the schools, and the principal's mindfulness had a significant relationship with the organizational climate and organizational citizenship behavior	Citizenship, Mindfulness, organizational, climate, effectiveness, principals	
Update on Effective Schools: Findings and Implications from Research and Practice	Daniel U. Levine	Journal of Negro Education	2019	9	Summarize Levine and Lezotte's delineation of the characteristics of unusually effective schools	Levine and Lezotte's researches	For effectiveness to be achieved, students and stakeholders should take responsibility for improvement, overcome obstacles, and implement consistent programs	Correlates, effectiveness, leadership, Silence, coherence	
Leadership and School Climate in Effective Schools: A Meta-Analysis	Ercan Yilmaz, Gulnar Jafarova	The Journal Of Economic Sciences: Theory	2019	23	meta-analysis method	17 studies	a positive, strong and significant relationship was determined between effectiveness of school and leadership and school climate	school climate, curriculum quality, participation of parents, success orientation, educational leadership	
Training School Teachers to Deliver a Mindfulness Program: Exploring Scalability, Acceptability, Effectiveness, and	Catherine Crane, Pousha Li, Ganguli, Susan	Global Advances in Health and	2019	15	Study Registration	In total, 43 schools and 206 teachers	The instructor-led course was more effective than the self-taught course in increasing teachers' personal mindfulness skills		
Effective School Leadership in High-Performing High-Poverty Elementary Schools in South Texas	George Padilla, Federico Guerra, Roberto Zamora	The Journal of Global Business Management	2019	9	A mixed-research case study	Four High-Performing Reward schools	The study supports the need for high quality leadership in order to produce school effectiveness, and its style variability is determined by the integrated and mutually interactive relationship between the leader and the situation	lives of staff, parents, and students, style variability, interactive relationship	

School effectiveness for education for sustainable development (ESD) : what characterizes an ESD effective school	Verhelst Dries, Vanhooft Jan, Van Petegem	Educational Management Administration	2020	20	qualitative research	eight school in Flanders, Belgium	ESD remains fairly uncharted terrain when it comes to educational management and educational effectiveness.	Validated, leadership, resources, sustainability, interconnectivity	
What is Published in Impact Journals on School Effectiveness ? A Systematic Review of Research Results and	Jesús García-Jiménez, Juan Jesús Torres-Gordillo, Javi	Pedagogika	2020	21	the systematic review	A systematic review of 45 articles on school effectiveness	characterization integrates school effectiveness studies with those of school improvement.	Quantitative, qualitative, inclusive, democratic, participatory	
The Characteristics Of Teachers In Effective Schools: A Secondary Analysis Of Talis	Safiye Bilican - Demir	International Online Journal of Education	2020	22	analysing TALIS 2013 large-scale dataset	498 teachers from 86 schools	the increase in the scores of teachers on the self-efficacy scale increased the chances of schools being successful. This situation shows the positive effects of teacher's self-confidence on students' outcomes/achievement	teacher self-efficacy, learning environment, teacher-student relationship	

Building a conceptual framework for an ESD-effective school organization	Dries Verhelst, Jan Vanhoof, Jelle Boeve-de Pauw, Peter Van Petegem	The Journal of Environmental Education	2020	17	critical review	46 sources	the newly proposed framework for an ESD-effective school organization can provide a reference for school leaders, pedagogical counselors and others working with and for ESD at the school level.	subcontextual level, sustainable leadership, resources of the school, formal education	By showing which characteristics influence the functioning of the school organization concerning ESD, the school organization can use the framework to look at its own functioning when implementing of reforming an ESD program. this framework might be operationalized in a measurement instrument that can be used to measure and compare the ESD effectiveness of the school with teacher and student outcomes related to ESD.
Effective School Research in Turkey: Content Analysis of Articles	Osman Titrek, Mustafa Delioğlu, Neslihan İpekli	Bartın University Journal of Faculty of Education	2021	12	content analysis	23 articles published between 2000-2020	was observed that (I) the concept of an effective school is most often associated with the leadership styles of school administrators, (II) quantitative research method was often used, (III) survey was preferred as data collection tool, (IV) random sampling method was widely used and	school development, school culture, leadership styles of school principals, school-environment-family relationship	

Researching Effective School Qualities and School Culture in Schools That Apply International Baccalaureate Primary Years Programme (PYP) in Turkey	Ali Akdoğan	HA YEF: Journal of Education	2021	20	mixed-methods approach	413 International Baccalaureate Primary Years Programme schools	The results revealed that administrators and teachers who experienced the authorization process of IB education perceived more effective school qualities with regard to cooperative working strategies and getting more learning resources via the professional development program of IB education.	school culture, education status, positive perception, authorization process, professional development	
School effectiveness for education for sustainable development (ESD) : what characterizes an ESD-effective school organization?	Verhelst Dries, Vanhoof Jan, Van Petegem Peter	Educational management administration	2021	20	qualitative methodology	nineteen participants, specifically eight school leaders and eleven teachers from nine schools (six primary and three secondary) in Flanders, Belgium	participants largely affirmed the framework's eight characteristics of ESD-effective schools. However, the interconnectivity and emphasis on certain characteristics varied among respondents.	ESD-effective school, sustainable leadership, school resources, reciprocal relationship, collective efficacy	
Management Of Principals' Social Skills As Correlates Of Effective School Organization In Public Secondary Schools In Enugu State, Nigeria	Ngozi Chidumebi Ogueji for, Innocent	Webology	2022	13	a correlation research	295 principals from 295 public secondary schools in Enugu State, Nigeria	principals' conflict resolution, and interpersonal skills management are significant predictors of effective school administration		
Health First: Critical Success Factors (CSFs) Underpinning Effective School Management in the COVID-19 Era – A Quadruple Model	Gyaviira Musoke Genza	ISEA	2022	26	exploratory systematic review	The school practitioners were chosen from Uganda from both rural and urban primary and secondary schools for ecological validity. They were mainly Head teachers and/or Deputy Head teachers	Although learning is the primary goal of schools, it cannot take place without stakeholders' (physical and mental) health	health, school routine reorganisation, stakeholder involvement, blended learning, psychosocial support	
What Is the Role of Organizational Cynicism in School Effectiveness	İsa Yıldırım	SAGE Open	2022	14	quantitative research design	370 secondary school teachers working in 26 selected schools	organizational cynicism negatively affects school effectiveness by reducing teacher participation in decision-making. When teachers have negative attitudes toward their schools, they become less involved in decision-making processes, which in turn lowers perceived school effectiveness.	Organizational cynicism, decision-making, participation, creativity, effectiveness	

Principals' Social Skills, Emotional And Work Attitude Management For Effective Secondary School Administration In Enugu State	Felicia Ukamaka Ireneka, Henry Dozie	University of Nigeria, Nsukka.	2022	16	descriptive research	236 principals from 235 schools.	the principals should develop positive attitude to work by being intrinsically motivated in every phase of responsibility.		
Developing and proposing rational and valid principles for effective school governance in England	Michael Connolly, Chris James	Educational Management Administration	2022	18	qualitative method	Schools in England in 2021	The principles that mentioned provide a sound foundation on which to base practice	institutional legitimacy, institutionalization theory, the institutional primary task, foundation	No information
Dissemination, Implementation, and Evaluation of an Effective School-Based Intervention to Promote Physical Activity in Adolescents: A Study Protocol	Hisham Bachouri-Muniesa, Léna Lhuiset, Alberto Aibar, Nicolas Fabre, Sonia Asin-Dieste	Behavioral Science	2023	12	Qualitative methods	two Spanish secondary schools located in the region of Aragon	The study has the potential to provide valuable information about the dissemination of programs aimed at promoting healthy behaviors	disseminate, adapt, evaluate, school contexts, sustainable school-based programs	All this information may be used by future researchers, health professionals, policymakers, and the school faculty in order to help them to transfer effective programs to other real-world settings and make them more sustainable.

Toward agenda 2030 in education: policies and practices for effective school leadership	Norma Ghamrawi	Educational Research for Policy and Practice	2023	23	qualitative	three high-level policymakers at the MOEHE	That is to say, countries interested in achieving education quality based on the recommendations of the research-based Agenda 2030 and should be focused on school autonomy and decentralization, in the first place. Static education environments are not conducive for school improvement. Schools need to enjoy a margin of autonomy in order to be able to respond to challenges confronting them, and to societal demands. However, careful attention should be made, as school autonomy is not a guarantee for school improvement.	Decentralization, accountability, school autonomy	
---	----------------	--	------	----	-------------	--	---	---	--

EK 5

TEZİN ADI	YAZAR	ÜNİVERSİTE	YIL	S.S	METOD	ÖRNEKLEM	SONUÇ	SONUÇ 2	ÖNERİLER
Effective Governors - effective schools? A study of governor effectiveness and its association with school effectiveness	Robert John Dingle	University of Newcastle	2000	231	Empirical research	six sample schools	The findings indicate strongly that there is an association between governors' methods and efforts and the effectiveness of the schools in which they serve	support, train, monitor,school outcomes,school development	further in depth studies need to be undertaken across the country to determine how much the role of governors, as described by governors in this one county, is typical.longitudinal studies should be undertaken to follow through statements and claims made by governors.
School governance capacity building: implications for effective school management	Alexander Makadikwe Mashile	Rand Afrikaans University	2000	250	qualitative research	Schools from the Witbank District	school-governing bodies should have the necessary knowledge, skills, attitudes and values to govern their schools effectively	dynamic school environment,competent school governance,improvement/dev elopment, implementation and evaluation	Similar studies should be conducted with other districts in other provinces. The researcher would like to further suggest that these studies be conducted through both quantitative as well as qualitative inquiry for a better comparison.
A school in its community how an effective school shares its understanding of literacy with Bangladeshi parents and children	Abdul-Hayee Murshad	University of London	2001	517	empirical work	nine parents, nine children, and six teachers.	Schools become effective and raise standards by celebrating the strengths of their pupils, and their communities	informal interactions,significant and effective role,the needs and interest of the learning community,social and cultural experiences	Further research is needed to explore more about the best possible ways to utilise ethnic and bilingual children's home language for teaching English in mainstream schools and identify what can schools do to improve children's skills

Teacher Perceptions Of Factors Impacting On Student Achievement In Effective And Less Effective Schools	Cynthia Mitchell Lee	Wayne State University	2001	156	A nonexperimental, descriptive research design	26 effective, 75 less effective schools	Statistical differences found between teachers in effective and less effective schools for both factors may be related to lack of opportunities for teachers to work cohesively with parents	Leadership, resources, communication, vision, achievement	Research should continue with larger samples, include multiple perspectives, and test school improvement plans to enhance school effectiveness and student outcomes.
Teacher personal and school culture characteristics in effective schools: toward a model of a professional learning community	Dianne F. Olivier	Louisiana State University	2001	372	qualitative research	95 elementary schools within 12 school districts in Louisiana	The study findings additionally show that a rich professional school culture is an important organizational element contributing to teachers' intents to remain in teaching.	School, efficacy, caring, retention, effectiveness	It is recommended that future research further explore the relationships among school culture, individual and collective efficacy, human caring, teacher retention intent, and organizational effectiveness using the developed measures within professional learning communities.
Comparison Of Ninth Grade Student Level Of Competency In Spanish, Mathematics, And English In Effective And Noneffective Middle Schools To Their Perception Of School Climate	Max Pacheco	Dowling College	2002	123	The statistical analysis	Four middle schools-2 effective, 2 non-effective	Unless students perceive a positive and supportive climate, some may never achieve the most minimum standards or realize their full potential	school climate, competent, positive attitude, academic achievement, orderliness and practicalness.	Further research should explore student perceptions of principal and teacher roles and their relationship to student performance. Qualitative research should be conducted with a broader sample of middle schools students. Research should be conducted to study the characteristics of effective teachers. Another study should be conducted to determine what "engaging students in learning" means; also what teachers can do about the problem of student disengagement. Another area for further research would be to determine what adolescent students believe to experience a sense of control in their academic performance.

A Comparison Of The Extent To Which Charter Schools In States With Strong And Weak Charter School Laws Implement The Effective Schools Correlates	Lawrence F. Garrison	Arkansas State University	2003	175	descriptive	166 participants	the charter school principals who participated in this study indicated that the Effective Schools Correlates are generally met in both strong and weak states.	school's ability, stakeholders, diverse group, relative strength or weakness	A qualitative study of the extent to which the Effective Schools Correlates have been implemented in charter schools using various stakeholders as the subjects. A study of the extent to which charter school laws have been an aid or barrier to implementation of the Effective Schools Correlates by charter schools.
Partnership Between Schools 'Causing Concern' And 'Effective' Schools as a strategy for	David A. Anderson	University of London	2006	295	Research approach, Research design, Collection of data	6 partner schools	Success was found in the partnership where - the local educators worked together to create the most efficacious interactions	improvement, internal and external capacity, collaborative culture, successful and productive partnership	It would be productive to undertake further research into the impact and effectiveness of SIPs within the New Relationship with schools.
Alternative School Administrators and Teachers Perception of Effective School Correlates in the Organizational Culture and Operation of Alternative Schools	C. W. Gardenhire	University of Arkansas	2007	173	quantitative descriptive study	administrators and teachers who were employed in alternative schools	there were no notable differences in the perceptions of administrators and teachers regarding the integration of effective school correlates into their alternative programs.	safe and orderly environment, high expectations, opportunity to learn, home school relationship, academic improvement, psychosocial/behavioral	Questions which might be asked could include the effectiveness levels of the alternative program in meeting its mission, what the specific focus and mission is of each alternative program, and what are the specific, objective criteria which determine the elements that make up an effective alternative school. Areas for consideration would include teacher and administrator preparation for working in the alternative setting.

What would Newly Qualified Teachers appointed in Cyprus Primary Schools expect from an effective school-based induction programme? Recommendations for the introduction of an effective school-based induction programme	Panteli, Marios Anthimou	The Open University	2009	352	quantitative research	12 Not Qualified Teachers in Cryprus	As teaching increases in demand and complexity. transition into the profession for begining teachers will become more and more difficult and the imperative for effective support programmes will grow.	Induction,challenges,support, perceptions,experience	Future research should focus on developing induction programs that are flexible and tailored to the individual needs and goals of each Newly Qualified Teacher (NQT), instead of adhering to standard content.Future research should include the perspectives of multiple stakeholders, including school leaders, mentors, and teacher educators, to assess the support they provide to NQTs and how their involvement can be enhanced in the induction process.
Principal Leadership And School Effectiveness: Perspectives From Principals And Teachers	Robert Herrera	Western Michigan University	2010	114	logistic regression analysis	9,893 principals and 56,354 teachers across 4,842 school districts in the U.S	principals' engagement in leadership practices related to resources, focus, and culture were significant predictors of schools meeting accountability measures. The study emphasizes the importance of effective leadership in improving student achievement.	leadership,change,flexibility, resilience,collaboration	The importance of increasing field-based practical learning opportunities in principal training programs and developing leaders in areas such as teamwork, shared leadership, and adaptive leadership has been emphasized.
School Principals: Illuminating The Behaviors And Practices Of Effective School Principals In Challenging Public School Contexts	Sophia Marsh Masewicz	University Of Northern Colorado	2010	184	A mixed methods approach	Two middle school principals and two elementary principals- with their teachers	strong instructional leadership, collegial instructional climate (peer collaboration), and a focus on instruction		

Collective Efficacy, Organizational Citizenship Behavior, And School Effectiveness In Alabama Public High Schools	J. Darrell Cooper	The University of Alabama	2010	169	descriptive statistics, factor analyses, correlational analyses, and multiple regression analyses	random sample of 45 Alabama high schools	The findings showed a significant relationship between CE and school effectiveness, even when controlling for both OCB and SES	accountability, feedback, group cohesiveness, school improvement teams, personnel interviewing teams, curriculum planning teams.	Further research is needed to confirm relationship between CE, student achievement measures, and teachers' perceptions of school effectiveness. There is a need to extend this examination to the elementary and middle school levels. Research is needed to further examine the relationship between OCB and measures of effectiveness, while also controlling for SES.
School Effectiveness In Juvenile Detention Facilities: A Case Study	Helen E. Mozia	California State University	2011	148	qualitative methodological approach	83 teachers, 6 administrators	Particularly relevant to this study is that social constructivism supports flexibility in meaning-making by recognizing that meaning or knowledge is not static; constantly evolving	student discipline issues, safe and orderly environment, strong instructional leadership, coherent curriculum, high expectations for success	it is recommended that central office administration undergo a shift in how they view the three JHSs, moving from the perspective of three "separate" schools to one of one school with multiple (three) locations.
The Perceptions of Teachers of the Impact of School Principal Leaderships' on School Effectiveness in Two Schools in Namibia	Taloshuli Taarah Shalyefu	University Of Johannesburg	2011	100	the qualitative research method	two schools in Ongha Circuit-14 teachers and 2 principals	This study revealed that schools are inseparable from the communities they serve.	Democratic leadership, parental and community involvement, leadership strategies, challenges and constraints	Future studies should examine the roles of other stakeholders that contribute to the positive performance of schools. Conduct research across multiple schools in the region that are perceived to be performing well. Analyze how external factors (e.g., social, economic, and cultural contexts) affect school leadership and effectiveness.

The Relationship Between Louisiana Middle School Parent Perceptions Of School Effectiveness And School Performance Scores	Dana Autman Scott	Louisiana Tech University	2011	157	correlational research design	51 different middle schools throughout the state of Louisiana.	although parents operate externally from the school, they are familiar with the operations of the school	school climate,school leadership,curriculum, instruction, assessment,family and community relations	Parental perceptions could be compared by school size in order to learn whether parents from smaller schools are more satisfied than those associated with larger schools.Future research comparing the perceptions of parents with teachers could be beneficial in pinpointing the areas where parents and teachers have contrasting perceptions
Power And Authority As An Aspect Of School Effectiveness	Faithful Ngwenya	University Of Johannesburg	2011	119	qualitative research design	educators, Heads of Departments (HODs), and public service (PS) staff from one public primary school in District 10	power relations in school management manifest through delegation, empowerment, communication, and power sharing.	power,authority,effectiveness ,management,participation	Future research should further investigate the relevance and influence of SGBs on effective school management.Investigate the potential benefits of power and authority in school management. Future studies should delve into the role of political power and authority in effective school management
Collaboration Between School Governing Bodies And School Management Teams As An Aspect Of School Effectiveness	Duduzile Josephine Tsuan	University Of Johannesburg	2011	122	qualitative research methods	The principal, two parent-governors and two educator-governors made up one school sample interviewed.	There are 5 themes and each of it has its own conclusions	collaboration,shared vision,performing schools	It is suggested that the policy should clearly indicate that such meetings shall be held at the beginning of the term and focus on planning, sharing a vision and joint-decision making(SGB and SMT).It is also suggested that SGBs, together with SMTs, should list the challenges towards reaching optimum school effectiveness.SGBs have to demand a full rather than brief report regarding matters of importance to the school

The Relationship Between School Effectiveness And Student Achievement: A Study Of Middle School Performance In Palm Beach County, Florida Since The Implementation Of Nclb	Oges Fadael	Capella University	2011	133	analysis of variance (ANOVA), correlation, and multiple regression analysis(quantitative non-experimental design)	33 middle schools	Educators must find ways to address the problems that call attention to these negative perceptions of public schools. Some of these problems are centered around the achievement gap, poor home and school relationships, students' family background, poverty, low test scores, poor international ratings in education, increased drop-out rates, illiteracy, and many other problems.	student achievement,family background,poor international ratings in education, increased drop-out rates, illiteracy	A study could replicate this correlational study using different measurements of school effectiveness and/or student achievement instead of the teachers' survey.A quantitative study using experimental design could also focus on a school that implemented a school improvement program based on characteristics of school effectiveness
School Transformation: Reproducing Effective High School Leadership	Christina D. Chambers	West Virginia University	2011	142	qualitative approach	two high schools in the same school district	relational trust as a key component in principal effectiveness is important	transformational,school improvement,collaboration,culture and climate,student outcomes	Studying the leadership qualities exhibited by effective high school principals will aide school districts in transforming norms and ensure learning for all students is a priority
The Relationship Between School Climate, Trust, Enabling Structures, And Perceived School Effectiveness	Deborah R. Mayerson	St. John's University	2011	92	Quantitative,Correlational research design	220 teachers in New York	Trust variables (trust in administration, colleagues, and students) did not have a direct significant effect on school effectiveness.	school's climate,healthy climate,trust	Replication of the findings is required using a large independent sample. Because the major issue turns out to be one of measurement and definition of constructs, a more detailed analysis of the underlying dimensions with a principal components analysis should be conducted on a new sample
A Study Of Support Services In Schools And Their Relationship With School Effectiveness In American Public Schools: Findings From The School And Staffing Survey	Diane J. Gibbs	Western Michigan University	2012	133	Survey research	5,250 public school districts, 9,800 public schools, and 9,800 public school principals	schools counselors were the most provided service and that provision of services varied along school characteristics.	academic success and personal and social competencies,	The further studies could compare the similarities and differences of states.Further research could examine state funding for provision of services. Distribution of funds can be defined at the state level.Future research might be to study the role of the school nurse

Using Timss 2007 Data To Examine Stem School Effectiveness In An International Context	Gabrielle Stanco	Boston College	2012	258	Multilevel Modeling	7,377 students (ABD, Çin Taipei, Çek Cumhuriyeti, Singapur, Slovenya)	various school effectiveness factors play a significant role in determining STEM achievement. Through modeling, the impact of school effectiveness factors on STEM achievement has been better understood when controlling for students' home resources.	Achievement,effectiveness, achievement,implementation, climate	Future research should further explore the characteristics of schools that effectively support STEM achievement, particularly in diverse educational contexts. This includes investigating how various school effectiveness factors operate across different countries.Engage in comparative studies between countries with varying levels of educational resources and systems. Understanding how these differences affect school effectiveness can provide valuable insights for policy and practice.
Teachers' Perceptions Of Their Use Of Reflective Practices And Their Perceptions Of School Effectiveness In Middle Schools Of The Alabama Black Belt Region	Andre Pierre Saulsberry	Graduate School of The University of Alabama	2012	116	survey methodology	421 teachers	By encouraging additional professional development on reflective practice usage, teachers may only strengthen their reflective practice usage which may ultimately influence their perceptions of their school's effectiveness	reflective practice,additional professional development,perceptions of school's effectiveness	Future researchers could examine the results of this study to determine whether these results could be used to implement professional development programs aimed at providing strategies that enhance reflective practice usage.students and parents could possibly be asked to rate their perceived effectiveness of their school as compared to teachers' perceptions.

Distributed Leadership In Cyprus Secondary Education: Teachers Perceptions For School Improvement And School Effectiveness	Georgios V. Georgiou	Saint Louis University	2012	171	quantitative methods	The sample included one gymnasium and one lyceum from the Paphos town and included two principals, twenty one deputy heads, and 137 teachers.	Leaders have statistically significant higher perceptions for the Shared responsibility, the School culture and the Leadership practices as well, than teachers	distributed leadership dimensions,sociability, adaptability, cooperativeness	Research studies comparing improving and non-improving schools by using different measures of success.Research studies on the effectiveness of distributed leadership strategies concerning school outcomes in USA, UK, and West Europe countries.Examining the relationship between distributed leadership, teaching and learning.Examining different school types, cultures and communities.
School Climate And Building Highly Effective Schools: How Student Perception Of School Structure And Supportive Learning Environments Affect Their Enjoyment Of School	Amber D. Simpson	University of Missouri-St. Louis	2014	81	quantitative study	random sample of sixth-eighth grade students	a perceived structured supportive school environment leads to students' increased enjoyment of school, which logically supports students' likelihood to continue	student academic achievement,school climate,social and emotional learning skills,positive attitude,school learning climate	Adding the consideration of the student voice, through use of the Abbreviated School Climate Survey (Student Version), can and rich data to this body of research and provide grounding for the school improvement strategies and academic interventions that are certain to be developed in the future.
The Significant Correlation Between School Board Member Training And Effective School Governance	Rebecca Bishai Gogel	University Of Southern California	2013	117	qualitative study	The sample population focused on school board members in six counties: Los Angeles, Orange, Riverside, San Bernardino,	Quality school governance and student achievement are dependent on the commitment that school board members make to improvement, both personally and professionally	Education,leadership,board of education,professionalism,succcess.	Since the study mainly relied on subjective data, future research should involve experimental studies where both trained and untrained school board members are observed directly.Especially for those serving in rural areas, online or hybrid training options should be developed.

Utilising a school effectiveness approach to measuring non cognitive outcomes for SEAL Programme	Christopher John Downey	University of Southampton	2013	319	multidimensional latent structure of the questionnaire	The study involved surveying over 8500 students across 55 schools over 18 months- approximately 2000 students	Gains from long-term, multi-component programmes that included parental engagement were modest when compared with the investment required to sustain them; however, they identified evidence of significant gains in both social and emotional competence and improved academic achievement	students' academic progress,academic outcomes,school improvement,accountability	It would be useful to collect other student level data such as measures of socioeconomic status and ethnicity to examine whether these factors are also associated with each of the noncognitive outcomes and so might be useful for looking at the progress of groups.A potential cost-benefit consideration would be needed to weigh the time and costs associated with developing a programme fidelity measure with the insights that might be gleaned from it in the context of limited between-school variation.
My School Is Better Than Yours: Perceptions Of Students, Teachers, Principals, And Parents Of Low-Income Transient Effective Schools	Jessica Heather Garcia	Mercer University	2014	266	qualitative collective case study approach	Teachers, students, families, principals from low income areas	Results of this case study suggests that in order to beat the odds and be effective, it is important that low-income transient-populated schools cultivate and foster a culture and climate of mutual trust, commitment, and care;	student achievement,resilient traits,student background,levels o f resiliency	It would be interesting to replicate and extend this study in the failing schools in the county.Further research into what helps retain experienced and happy teachers would add to this study.
A Synthesis of Theory and Research on Principal Leadership, School Culture, and School Effectiveness	Beverly Adams Lancaster Parker	Virginia Polytechnic Institute and State University	2015	301	literature search strategies, selection criteria for studies, and final examination	various studies	Principals and teachers was held accountable for the performance of students on state accountability tests, sanctions have been severe,Accountability, job performance evaluations, promotion, potential income, and job security for school administrators are linked to student achievement	principal leadership, school culture,school outcomes,school leaders,	Additional research should continue to focus on specific behaviors,practices-lead to transformation of a school's culture and school effectiveness.Future research should include an investigation of the relationships between and among district leadership, school culture, and school effectiveness.

A Case Study Of School Improvement, School Effectiveness, And Student Achievement	Diane M. Walker	Oakland University	2015	190	concurrent triangulated mixed methods design	Teachers from urban "priority schools" within a large Midwestern school district in the United States	Tremendous demands are placed upon principals and teachers to raise student achievement. It is extremely important to create a more rigorous accountability system that can effectively capture the effects of student achievement interventions.	school improvement, effective leadership, collaborative teachers, involved families	The study should be replicated with a larger sample to determine if the findings are similar. Future research should investigate the cross connection between the school improvement strategies and characteristics. Researchers should design a study that focuses on achievement at the student level. Future studies could build upon these findings through case studies in which observations could be conducted over an extended time period.
Academic Optimism And Organizational Climate as Predictors of Academic Achievement and School Effectiveness	Nicole Danielle Vaux	The University of Alabama	2015	182	quantitative research method	67 schools in Northern Alabama	effective schools need to have both a positive school climate and cultural factors such as academic optimism to enhance academic achievement.	student achievement, collegial leadership, achievement press, institutional vulnerability	An extension of this study could occur by adding a measure for previous achievement. A better test of the achievement hypotheses may result with more variables controlled. More research needs to be conducted to see if similar results would be found in the middle and secondary settings.
Education in the Era of Rising Inequality and the Distribution of School Effectiveness	Joseph J. Merry	The Ohio State University	2015	130	The methodological approach	41,862 students in 161 schools	Addressing educational inequalities in the earliest years is the most effective way to improve educational opportunities and close achievement gaps.	school performance, school's impact score, lack of resources, high teacher turnover, and student transience,	In terms of future research goals, there is much to explore in the realm of seasonal education comparisons. Some possible themes include racial/ethnic and gender dynamics, an exploration of ability grouping effects, as well as the use of seasonal design for outcomes other than cognitive skills, such as social-emotional skills measured through behavioral indices.

The Difference Between More Effective and Less Effective Alternative Schools: A Study of Alternative Schools in the Greater Los Angeles Area	Talisa A. Sullivan	Claremont Graduate University	2015	167	mixed methods research design, combining qualitative and quantitative approaches.	10 schools-Five of the most effective and five of the least effective	More effective schools tend to have greater parental participation and fewer extracurricular activities.Less effective schools tend to be less focused on standardized tests and less aware of their effectiveness compared to other schools.	goals for students, programs offered, instructional strategies, graduation, discipline and attendance policies, school's best feature, and next steps	More empirical research on alternative education needs to be conducted in order to increase the effectiveness of alternative schools. In order to increase effectiveness, less effective high schools should visit effective continuation high schools.the administration should be more familiar with their school's data from the CDE so they can focus on areas in which they need to improve.Strategies to increase parental involvement need to be employed.
Teacher Academic Optimism And Collaboration The Catalyst For Parent Trust, Parent Involvement, Parent Collaboration And	Vivian Bishop Harris	The University of Alabama	2015	128	Quantitative methodology	A total of 214 teachers and 220 parents	teacher academic optimism is significantly correlated to parent trust in the school, parent involvement, and school effectiveness even while controlling for percent of free and reduced lunch and years of teaching experience	Teacher, optimism, collaboration, involvement, effectiveness	This study recommends further research to explore teacher academic optimism, parent trust, and involvement in diverse school settings with larger samples, including special education contexts and varying teaching experience levels.
Teachers' Perceptions of Elementary School Principals' Leadership Attributes and Their Relationship to School Effectiveness	Dyana Ontai-Machado	Walden University	2016	172	Quantitative research	58 elementary schools	districts need to be aware of the specific attributes that are needed in principals in order to have successful schools. Also at the district level, principals may be provided professional development to address areas to improve in their own practices.	leadership attributes,positive school climate,student achievement,professional development	The first recommendation is to use three years of data of the Strive HI scores.Using three years of scores may provide additional understanding of effective principal attributes rather than using one score for one year.All levels could be asked to participate. The data would be disaggregated to indicate elementary level or secondary level.

The Impact Of Authentic Leadership On School Effectiveness: A Case Study Of The Characteristics Of Educational Leaders In Turnaround Schools	Staci Andrea Ma	Claremont Graduate University	2016	176	A qualitative multiple case study.	two high school administrators in Southern California, 16 teachers (8 from each high school), and 16 parents (8 from each high school), totaling 26 participants.	Successful school administrators collaborate closely with parents, helping them advocate for their children's education. They support and develop teachers professionally, enhancing overall school success. Their leadership style is based on open communication, teamwork, and ethical management principles.	Success,culture,leadership,rel iability,mentoring	a need for further research in the area of novice principals and sustainability of success in schools. Further research may focus on the definition of success for school staff and its impact on the culture of learning within the school, noting that definitions of success can vary among different stakeholders.Additional quantitative data may be needed to strengthen the qualitative findings, particularly regarding leadership attributes and their impact on school culture and climate.
Teachers' Perceptions Of The Relationship Between Principals' Instructional Leadership, School Culture And School Effectiveness In Secondary Schools In Pakistan	Niaz Ali	University Of Malaya	2017	336	non-experimental design	1755 teachers from 138 secondary schools	If the principals have leadership skills, they can promote their schools.	perceptions of principals,instructional leaders,leadership skills and attributes,academic achievement of students,school learning climate	Similar studies can be conducted in federal schools.Future studies should focus on how to achieve school effectiveness with the help of tangible and intangible resources including professional trainings.The federal and provincial education departments should provide the opportunities for prior leadership training of the principals in the context
Leadership Effectiveness of School Principals and Institutional Development: The Overarching Role of	Inas Nasr	The British University in Dubai	2017	122	quantitative research approach	455 teachers	the national culture of principals in UAE public schools have a significant impact on the effectiveness of the school leadership. This impact may be small but significant	school leadership,effective leadership,school development,clear vision,	It is recommended that a similar investigation is carried out in the private school domain.Investigations must further add to the gap of how principals' culture

Assessing the Effectiveness of New Hampshire Elementary Schools: An Effective Schools Approach	Tara Fortner	Plymouth State University	2017	156	Aggregated data	210 schools	Student body composition, school funding practices, and teacher qualifications each explained a significant amount of the variability in the effectiveness of schools. The percentage of low-income students in a school had the strongest explanatory effect, accounting for more than 80% of the variability in the effectiveness of schools.	assessment, achievement gaps, educational outcomes, school funding practices, teacher qualifications	Subsequent research should consider the use of mixed methods so that the influence of these correlates can be considered in conjunction with the effects of student body composition, school funding practices, and teacher quality. More specifically, future research might wish to combine the quantitative methods employed with this study with the qualitative methods
Teacher Autonomy And Centralization: Predicting School Effectiveness	Randall Kerth Southern	The University of Alabama	2018	76	Quantitative methodology	109 public schools	The results of this study found that socioeconomic status of the school did not influence the variables of teacher autonomy or centralization regarding school effectiveness. This means that centralization's negative impact upon school effectiveness occurs without regard to the SES of the school	Future, teacher, effectiveness, autonomy, high-schools	Future research should focus on measuring teacher effectiveness, especially in high schools, and explore teacher autonomy in creating instructional groups to better understand their impact on school effectiveness.
Indiana Alternative Education Programs And Schools: Educator Perceptions Of Lezotte's Correlates Of Effective Schools And The Indiana A-F Grading System	D. Michael Gustm	Ball State University	2018	132	survey-based quantitative research	random sample of at least one administrator and one teacher	This study also revealed three areas of statistically significant findings when the independent variable of alternative setting was applied to the Lezotte's Correlate data	safe and orderly environment, climate of high expectations for success, strong instructional leadership, clear and focused mission, opportunity to learn time on task, frequent monitoring of student progress, home-school relations	Further research should be accomplished around an actual alternative accountability model.

The Relative Contribution Of Transformational Leadership, Socioeconomic Status, And Years Of Principal Experience On Overall School Effectiveness	Sandra Lyle	University of Alabama	2018	150	quantitative study	51 schools	the socioeconomic status of students on campus can affect teacher perceptions of the effectiveness of a school.	Principal leadership,school culture and climate,providing direction, establishing relations, and initiating change within an organization	Further researchers can use student achievement data relative to teacher perception data and also add qualitative data.Further researchers can Increase sample population.
Teacher-Student Relationships and School Effectiveness	Laura Hartzell	Point Park University	2018	126	quantitative study	40 suburban public high schools in Allegheny County.	Positive teacher-student relationships are crucial to student success and are characterized by environments of care and empathy	school climate,curriculum,students' academic success,self-reflection	Further researchers can examine if teachers' overall years of experience impact school effectiveness.They can examine the impact of multiple measures as predictors of school effectiveness.
Leading Effective Change In Schools Of The 21st Century: The Attributes, Behaviors, And Practices Of Effective School Principals	Jennifer Ferrari	Loyola University Chicago	2018	318	mixed-method study	9 K-12 principals	the collaboration, vision creation, innovative thinking, and commitment to continuous professional development of effective leaders are critical to successful change	Leadership,change,adaptation,collaboration,experience	It is recommended that future studies adopt a more practical, field-based approach that amplifies the direct voices of school principals.
Relationship Between Principals' Managerial Behaviour And School Effectiveness In Kwara State Secondary Schools	Falade Christianah Temitope	Kwara State University	2018	77	descriptive survey design	250 teachers selected from 50 secondary schools in Kwara State, Nigeria.	the study underscored the critical role that effective managerial behavior plays in fostering an environment conducive to educational success	success,culture,credibility,leadership,mentoring	Further research may expand upon the findings related to novice principals and their transition into leadership roles, particularly focusing on leadership attributes, established credibility, and school culture.Additional quantitative research may be needed to complement the qualitative findings, particularly regarding how specific leadership attributes affect school climate and culture.

A Relationship Between Mission Statements and School Effectiveness in Faith-Based Elementary Schools in the State of Nebraska	Melissa A. Amen	Northcentral University	2019	126	qualitative case study	four accredited and three non-accredited LCMS elementary schools	By aligning effectiveness measures to the religious objectives of the faith-based school mission statements, impartial measurement of effectiveness could be identified.	School leaders, measurement, school mission, clarity and conciseness	Larger scope, quantitative study that involves the mission statements of LCMS elementary schools across larger regions, or even within the United States, as a whole, is recommended. There would be great benefit in conducting further qualitative research on a larger scale with all LCMS schools, not just those defined as elementary-level schools. Identifying the similarities and differences in the language used in the mission statements of all LCMS schools and how the school leaders within the varying age-leveled schools view school effectiveness, would add to the body of research surrounding faith-based mission statements and their connection to school effectiveness.
Exploring How Catholic School Leaders Use The National Standards And Benchmarks For Effective Catholic Schools As A Framework For Accreditation: A Single Case Study	Andrew M. Kremer	Liberty University	2022	174	qualitative case study	15 participants	It is concluded that Catholic school leaders use the national standards and benchmarks for effective Catholic schools as an important framework for accrediting their schools.	planning, data collection, self-assessing, influence, redundancy, and differentiation.	further research conducted on the NSBECS as a framework for accreditation include a multiple case study approach in which different dioceses are studied, allowing for the inclusion of participants who experience varying processes for accreditation. Future research can include additional data on the influence of the NSBECS on specific academic factors.

The Essence Of Novice Elementary Principals' Experiences While Sustaining Successful, Effective Schools	Amy Heavin	Indiana State University	2022	182	qualitative research design	4-6 staff members (teachers, instructional assistants, food service staff, custodial staff) were interviewed per school(ublic school elementary principals in Indiana with five or fewer years of experience)	Effective leadership requires a strong school culture, community involvement, and the ability to sustain success beyond academic metrics	Novice principals, leadership, culture, mentorship, achievement	Future research should explore the factors influencing novice principals' success, including leadership attributes, school culture, mentorship, and their impact on school climate and achievement over time.
Framework Of Learning For The Colorado Highly Effective School Library Program	Casey Veatch	Lamar University	2022	106	phenomenological research-dissertation-in-practice	eight Colorado licensed, teacher librarians	became obvious that the best way to support a teacher librarian in successfully completing the Highly Effective School Library Program is to provide principals and school leaders a framework to understand the data proven results	collaborative relationship,innovative change,academic success,	Further studies should be conducted to show the evolution of the teacher librarian and determine how possible unknown attributes impact student achievement. Furthermore, the interviews with the teacher librarians indicated that the leadership style of a principal can impact the perception of value and support – both negatively and positively.
Effective School Board Presidents: Team Dynamics and Teamwork Strategies During Times of Complex School Board Decisions	James Vaughn, Jr	University of Massachusetts Global	2022	229	qualitative multicase study	Five study participants were selected via random selection from the potential participant pool.	It is concluded that for school boards to be effective, school board presidents need to establish and manage school board norms and protocols with their board members	positive environments,respectful communication,open communication, compromise, and collaboration.	A future qualitative multicase research study would broaden and deepen the findings of this study by incorporating data from both school board presidents and superintendents.

Fostering Effective School-University Partnerships Within Teacher Preparation Programs: Lessons from Leaders in a Qualitative Case Study	Morgan Elizabeth Fitch	Louisiana Tech University	2022	99	Qualitative Case Study	3 Program leader, 5 District leader	Leaders should acknowledge that developing and sustaining effective school-university partnerships requires multiple leaders	open communication,sharing personnel,strong relationships,	future research should investigate the following: school-university partnerships in urban and suburban areas, partnerships without defined personnel roles of support, teacher candidate perceptions of partnerships, in-service retention rates of effective partnerships and non-effective partnerships, K-12 student outcomes of an effective school-university partnership.
Leadership Perceptions Of The Affective Domain In Alabama's Effective Middle Schools	Kenneth Earl Fair	Alabama State University	2022	303	qualitative study	14 effective middle schools in the State	Alabama's school leaders of effective middle schools participating in this study had a favorable view of the impact and benefits of the affective domain and social and emotional learning	supportive learning climate and culture,learning environments,social and emotional learning,school climate and culture	The Alabama education system should train all its educators in the knowledge and importance of the affective domain. There is a need to provide teachers with mental health support. Future investigations should examine affective school practices, leadership training and experience aligned with school leaders in effective middle and lowperforming middle schools.
Retaining and Supporting Effective Elementary School Principals Through Collaborative Teams and Data-Informed-Decision-Making	Lorisa Marie Pombo	Arizona State University	2023	152	mixed-methods action research (MMAR) approach	9 elementary school principals from a public charter school system in Arizona	The study concluded that the intervention provided a valuable support system, enhancing leaders' knowledge, skills, self-efficacy, and commitment, and fostering a team-based approach to data-informed decision-making.	school leaders,accountability standards	The need is to examine the project from a different theory perspective. Examine the relations among the current study's constructs and examine how they synergistically influence one another.

Middle School Teachers' Perceptions Of The Effectiveness And Relevance Of Mandated Professional Development	Jacqueline M. Wick	Florida State University	2023	90	explanatory sequential mixed-method design	Twenty-one teachers	With the increase in teacher vacancies, it is vital district leaders, school administrators, and PD facilitators provide training that meets the needs of teachers and students.	teaching competencies,training,school administrators	Future research could utilize alternative recruitment methods to access more participants and derive trends across all middle school teachers.By focusing on more participants,researchers can expand on what is happening across multiple middle schools to determine if there are federal, state, and local crossovers.A future qualitative study could be conducted to ask teachers for their suggestions for including follow-up PD, content-specific collaboration, and relevant materials during the designated PD time at their school.
Law Enforcement In Schools: The Perceived Role And Effectiveness Of School Resource Officer Programs	Hailey Antoinette Canter Malacos	Saint Leo University	2023	87	survey approach	217 individuals volunteered	there is confusion among law enforcement and education professionals about what the responsibilities of an SRO should include.	schools' needs,safety.potential benefits	Future studies could examine a more specific population.Participant perceptions could be further quantified as part of a more exhaustive scientific approach.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Satı ODABAŞ

Yabancı Dili : İNGİLİZCE

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Okul/Üniversite	Mezuniyet Yılı
Yüksek Lisans	Eğitim Yönetim Denetimi	Düzce Üniversitesi	2025
Lisans	İngilizce Öğretmenliği	Anadolu Üniversitesi	2009
Lise	Dil Bölümü	Tuzla Süper Lisesi	2004